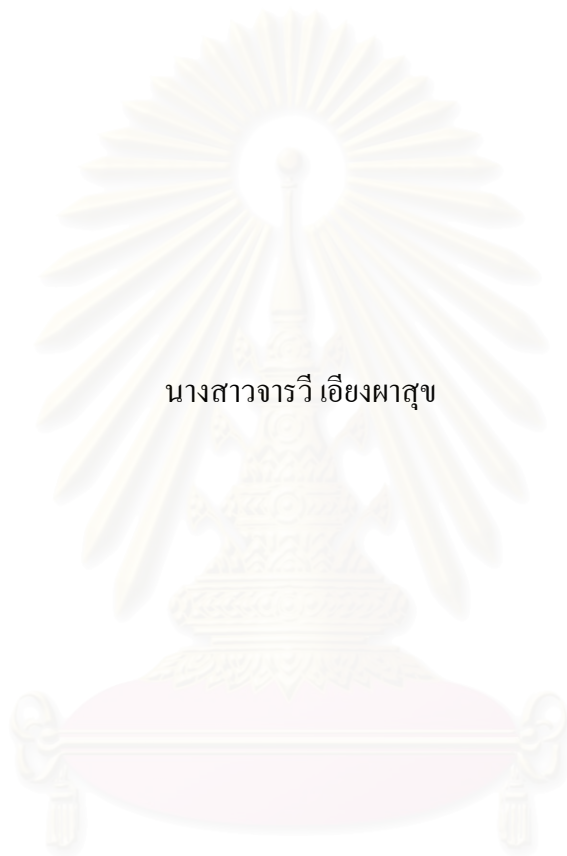

การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์

นางสาวจารวี เอียงผาสุข

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-53-1450-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INTERTEXTUALIZATION OF THAI CLASSICAL DANCE FROM INTERPERSONAL LEARNING
TO VIDEO COMPACT DISC MEDIATED COMMUNICATION

Miss Jaravee Iengphasuk

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2005

ISBN 974-53-1450-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่
การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์

โดย

นางสาวจรรวี เอียงผาสุข

สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ

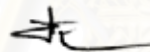
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิร โสภณ)

คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์สุธี พลพงษ์)

ประธานกรรมการ

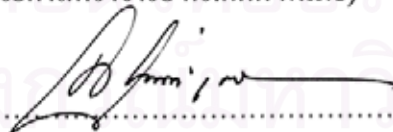
.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ กันภัย)

กรรมการ

.....
(ดร.สุภชัย จันทรสุวรรณ)

กรรมการ

จารวี เอียงผาสุข : การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์. (INTERTEXTUALIZATION OF THAI CLASSICAL DANCE FROM INTERPERSONAL LEARNING TO VIDEO COMPACT DISC MEDIATED COMMUNICATION) อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, 244 หน้า. ISBN 974-53-1450-1.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ (2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย (3) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย รวมถึงการแสวงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคตต่อไป โดยใช้วิธีการวิจัยคือการวิเคราะห์เนื้อหา, การสัมภาษณ์เจาะลึก, การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมองค์ประกอบทางการสื่อสารระหว่างบุคคล และองค์ประกอบทางการสื่อสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในครั้งนี้เป็นการถ่ายโยงเนื้อหาที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ประกอบการและทีมผู้ผลิตทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยมองข้ามความแตกต่างของช่องทางการสื่อสารเดิมที่เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลและช่องทางการสื่อสารใหม่ที่เป็นแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ดังนั้นทีมผู้ผลิตจึงถ่ายโยงเนื้อหาสารด้วยการไม่ดัดแปลงเนื้อหาสารจากสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางการสื่อสารใหม่ตามหลักการที่ควรจะเป็น ส่งผลให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่เกิดความผิดพลาด บิดเบือนและห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสารในสื่อเดิม ซึ่งทำให้ผู้รับสารไม่เกิดความพึงพอใจในเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้ประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 11 ประการคือ ผู้ประกอบการไม่เข้าใจความแตกต่างของวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร 2 ระบบ, งบประมาณการผลิตที่จำกัด, ความไม่เข้าใจคุณสมบัติของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์, ผู้ประกอบการขาดการวิเคราะห์กลุ่มผู้รับสาร, ขาดการประชุมทีมงานผู้ผลิต, ทีมผู้ผลิตงานทุกทีมไม่ประสานงานกัน, การคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานของผู้ประกอบการไม่เหมาะสม, ข้อจำกัดเรื่องความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดิทัศน์, ความจำเป็นในการเพิ่มเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์, บริบทของการสื่อสาร และประเภทของช่องทางการสื่อสาร

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา 2548.....

4685206728 : MAJOR MASS COMMUNICATION
KEY WORD: INTERTEXTUALITY / THAI CLASSICAL DANCE / INTERPERSONAL
LEARNING / VIDEO COMPACT DISC MEDIATED COMMUNICATION

JARAVEE IENGPHASUK : INTERTEXTUALIZATION OF THAI CLASSICAL DANCE
FROM INTERPERSONAL LEARNING TO VIDEO COMPACT DISC MEDIATED
COMMUNICATION. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.DR.KANJANA KAEWTHEP,
244 pp. ISBN 974-53-1450-1.

This is a qualitative research aiming to study the process of intertextuality of Thai classical dance from interpersonal learning to video compact disc mediated communication together with the analysis of relating factors. Furthermore, this is to enquire an opinion of a producers & receivers toward the intertextuality's process including their suggestion. The research is carried out through the method of textual analysis, in-dept interview, focus group interview and participation observation. The findings enquired are as follow:

It is apparent that the intertextuality's process under review fails on this occasion because owner and production teams transferred the messages from an old media to a new media without adjusting the messages. The messages in the new media are distorted from the original messages that eventually caused a receivers disappointed. Apparently, the relating factors to that failure could be described as follows: owner didn't understand the differentiation between both medias, limited cost of production, no actual thinking as to a qualification of a sender, no analysis carried out by an owner towards his/her receivers, no idea exchange amongst the production teams, no cooperation amongst the production teams, a selection measure of the production teams by an owner, a storage capacity of new media (video compact disc), a degree of a necessity, communication's context and type of channel.

Department Mass Communication..... Student's signature..... *Kate*
Field of study Mass Communication..... Advisor's signature..... *Kanjana Kaewthep*
Academic year 2005.....

กิตติกรรมประกาศ

ด้วยความระลึกถึงพระคุณของผู้สนับสนุนทางด้านวิชาการ ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณอย่างสูงสำหรับ รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ, ผศ.ดร.กิตติ กันภัย, รศ.สุธี พลพงษ์,
ดร. ศุภชัย จันทร์สุวรรณ และบรรดาคณาจารย์ทางนาฏศิลป์ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบัน
บัณฑิตพัฒนศิลป์ทั้งหลายทั้งปวง

ด้วยความระลึกถึงพระคุณของผู้สนับสนุนทางการเงิน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
อย่างสูงสำหรับ มูลนิธิ ร็อกกีเฟลเลอร์ และคุณวิชาญ เลิศทองศักดิ์

ด้วยความระลึกถึงพระคุณของผู้สนับสนุนและผู้ส่งเสริมในด้านอื่นๆ ผู้วิจัยขอ
กราบขอบคุณสำหรับ คุณแม่วรรณี วรรณะภูติ, คุณป้าพิศิษฐ์ วรรณะภูติ และน้องมุก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 ปัญหานำวิจัย.....	10
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	11
1.4 ข้อยุทธนินยฐานการวิจัย.....	11
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	12
1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	12
1.7 นิยามศัพท์.....	12
1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธ์บท.....	16
2.2 แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ.....	20
2.3 แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชน และสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน.....	24
2.4 แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท.....	27
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ/ การให้ความรู้/การสอน.....	29
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	37
3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	38

บทที่	หน้า
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย.....	42
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
3.4 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	56
4 การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	58
4.1 การถ่ายโอนเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	58
4.2 การถ่ายโอนวัตถุประสงค้จากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	97
4.3 การถ่ายโอนผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	106
4.4 การถ่ายโอนช่องทางการสื่อสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	123
4.5 การถ่ายโอนผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	129
4.6 การถ่ายโอนผลลัพธ์ที่เกิดจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	145
5 องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	153
5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนวัตถุประสงค้.....	153
5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนผู้ส่งสาร.....	153
5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสาร.....	155
5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนช่องทางการสื่อสาร.....	165
5.5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น.....	165
5.6 สรุป.....	166
6 ทักษะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์.....	168
6.1 ทักษะของผู้ผลิตต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย.....	168
6.2 ทักษะของผู้รับสารต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย.....	177
6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสาร.....	184

บทที่	ณ หน้า
7	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ..... 187
	7.1 สรุปผลการวิจัย..... 187
	7.2 อภิปรายผล..... 190
	7.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย..... 197
	7.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต..... 204
	รายการอ้างอิง..... 205
	ภาคผนวก..... 208
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 244

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญัตราง

ญ

ตารางที่	หน้า
1. ตารางแสดงข้อเด่นและข้อด้อยของสื่อบุคคล.....	7
2. ตารางแสดงข้อเด่นและข้อด้อยของแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	8
3. ตารางแสดงจำนวนประชากรของแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	39
4. ตารางแสดงจำนวนประชากรสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ.....	43
5. ตารางแสดงรายชื่อกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	48
6. ตารางแสดงรายชื่อผู้รับสารจากสื่อบุคคลที่ไม่เคยรับชมสื่อที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับการร่ำไทย.....	49
7. ตารางแสดงรายชื่อผู้รับสารจากสื่อบุคคล และเป็นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	49
8. ตารางแสดงรายชื่อผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์และ/หรือผู้รับสารจากสื่อบุคคล (กลุ่มที่ 1).....	53
9. ตารางแสดงรายชื่อผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์และ/หรือผู้รับสารจากสื่อบุคคล (กลุ่มที่ 2).....	53
10. ตารางแสดงกรอบแนวคิด ทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
11. ตารางแสดงเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล.....	63
12. ตารางแสดงการเปรียบเทียบเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลและเนื้อหาสาร จากแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	74
13. ตารางแสดงการเปรียบเทียบประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกันของเนื้อหาสาร จากการสื่อสารระหว่างบุคคลและเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	84
14. ตารางแสดงการเปรียบเทียบการถ่ายโยงผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	121
15. ตารางแสดงการเปรียบเทียบการถ่ายโยงผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	143
16. ตารางแสดงการเปรียบเทียบการถ่ายโยงผลลัพธ์ในผู้รับสารจากสื่อบุคคล ไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	152
17. ตารางแสดงความยาวของเนื้อหาสารที่บรรจุอยู่ในแผ่นซีดีวีดิทัศน์.....	163
18. ตารางแสดงการเปรียบเทียบทักษะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร.....	183

สารบัญแผนภูมิ

ฉ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แผนภูมิแสดงการศึกษากระบวนการผลิตวัฒนธรรม.....	21
2. แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิด.....	36
3. แผนภูมิแสดงเนื้อหาสาร.....	59
4. แผนภูมิแสดงทิศทางในการวิเคราะห์เนื้อหาสาร.....	72
5. แผนภูมิแสดงวัตถุประสงค์.....	97
6. แผนภูมิแสดงทิศทางในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์.....	102
7. แผนภูมิแสดงผู้ส่งสาร.....	106
8. แผนภูมิแสดงทิศทางในการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร.....	116
9. แผนภูมิแสดงช่องทางการสื่อสาร.....	123
10. แผนภูมิแสดงผู้รับสาร.....	129
11. แผนภูมิแสดงทิศทางในการวิเคราะห์ผู้รับสาร.....	140
12. แผนภูมิแสดงผลลัพธ์.....	145
13. แผนภูมิแสดงทิศทางในการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น.....	149
14. แผนภูมิแสดงทัศนะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย.....	168

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แต่เดิมการเล่น หรือ การแสดงบางอย่างของไทยมีพัฒนาการมาจากการที่มนุษย์ต้องการแสดงอารมณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติให้ปรากฏออกมา เช่น ดีใจก็ตบมือ เสียใจก็ร้องไห้ ฯลฯ หรือ เป็นกิจกรรมหนึ่งในพิธีบวงสรวง การอ้อนวอนธรรมชาติ หรือการบูชาถวายเทพเจ้าให้เกิดความพอใจตามความเชื่อทางศาสนา เพื่อจะได้ประทานความอุดมสมบูรณ์มั่งคั่งหรือบรรลุลผลสำเร็จในด้านต่างๆ ให้ตามความต้องการ ดังนั้น พื้นฐานอารมณ์ของมนุษย์ พิธีกรรม ความเชื่อ และศาสนา จึงเป็นแรงผลักดันอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์ศิลปะ การขับร้องดนตรี และการฟ้อนรำ อันเป็นที่มาของการร้องรำทำเพลง

“การร้องรำทำเพลง หมายถึง ร้องอย่างหนึ่ง รำอย่างหนึ่ง ทำปีพาทย์อย่างหนึ่ง เข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้เดิมทีต่างเกิดขึ้นฝ่ายละแผนก แล้วจึงมาติดต่อกันเข้าในภายหลัง... การฟ้อนรำเห็นจะสืบมาแต่การโลดเต้นอันเป็นไปด้วยความดีใจ เช่น ดีใจที่ต้องสู้ชนะ เป็นต้น อย่างที่เรียกกันว่าเต้นแร้งเต้นกา ต่อมาก็จัดคัดแปลงให้การเต้นรำนั้นงามขึ้นเป็นสิ่งสำหรับดูเพลิดเพลินใจ แล้วภายหลังจึงคิดจัดให้ระบำประกอบเป็นเรื่องขึ้น” (ผกาพรรณ เดชเทวพร, 2540: 9) ซึ่งต่อมาในปัจจุบันได้กลายเป็นคำว่า “ดนตรีและนาฏศิลป์”

นาฏศิลป์ไทย ถือได้ว่าเป็นสื่อประเพณี / สื่อพื้นบ้านชนิดหนึ่ง เป็นสื่อดั้งเดิมที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างชุมชนหรือในชุมชนของสังคมไทยทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อศิลปะการแสดงที่มีแบบแผนของในวัง (สื่อประเพณี) หรือสื่อศิลปะการแสดงที่เรียบง่ายของชาวบ้าน (สื่อพื้นบ้าน) ก็ตามที่มีมาก่อนสื่อสารมวลชน ซึ่งสื่อประเพณี / สื่อพื้นบ้าน ชนิดนี้เป็นรูปแบบกิจกรรมหนึ่งที่ผู้ส่งสารต้องทำการใส่รหัสสารและส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยตรงไม่ผ่านตัวสื่อกลาง อีกทั้งการที่ผู้รับสารจะสามารถถอดรหัสหรือสามารถเข้าใจในรหัสที่ผู้ส่งสารส่งมานั้น ผู้ส่งสารและผู้รับสารจะต้องมีความเข้าใจพื้นฐานร่วมกันในรหัสนั้นเสียก่อน มิเช่นนั้นแล้วกระบวนการ การสื่อสารก็ไม่อาจประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากว่าผู้รับสารไม่สามารถรับรู้หรือเข้าใจเนื้อหาสารได้ตรงกับความต้องการของผู้ส่งสาร

สำหรับนาฏศิลป์ไทยแล้ว ผู้ส่งสารย่อมหมายถึงตัวศิลปินผู้ผลิตงานทางด้านนาฏศิลป์ ออกมาผ่านการแสดงด้วยภาษาท่าทางต่างๆ ประกอบกับเสียงดนตรีไทย เครื่องแต่งกาย ฯลฯ เพื่อสื่อสารเนื้อหาสาระที่ต้องการกับผู้รับสาร เช่นหากมีการจัดการแสดงนาฏศิลป์ไทยในวาระงานรื่นเริง ชื่นชมยินดี ผู้แสดงนาฏศิลป์ไทยก็จะเลือกชุดการแสดงที่มีเนื้อหาสาระที่มีความหมายเกี่ยวกับ ความปิติยินดี เช่น เพลงรำอวยพร เป็นต้น

ในสมัยที่เทคโนโลยีการสื่อสาร (Communication Technology) ยังไม่เจริญก้าวหน้า อย่างเช่นในปัจจุบัน การถ่ายทอดการรำไทยในอดีต ผู้เรียนจะต้องไปเสาะแสวงหาครูผู้สอนถึงบ้าน หรือถิ่นที่ครูผู้สอนพำนักอยู่เพื่อฝากฝังตัวเป็นศิษย์ และขอเข้ารับการถ่ายทอดวิชาการรำไทยจาก ครูผู้สอน โดย “ศิษย์ต้องกินอยู่หลับนอนที่บ้านครู โดยที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่นำมาฝาก ไม่ ต้องเสียด่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น ศิษย์ที่เข้ามาอยู่ด้วยจึงต้องเอาแรงงานของตนมาเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน เช่น ตักน้ำ ดำข้าว ฝาคั่ว ปรุงอาหารฯ” (ธีรยุทธ ขวงศรี, 2534: 67) ซึ่งมักจะเป็นคณะละครใน ราชสำนัก หรือตามบ้านของผู้มีบรรดาศักดิ์ต่างๆ เนื่องจากสถานที่เหล่านี้มักมีการเลี้ยงดูศิลปิน ต่างๆ เช่น ละคร, ละครดนตรี ฯลฯ เพื่อสร้างผลงานนาฏศิลป์และดนตรีไทยให้เป็นเครื่องบันเทิง หรือเพื่อการประกวดแข่งขัน หรือเพื่อการเผยแพร่ หรือเพื่อให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้ ดังนั้นจึงมีการจัดงานแสดงหรือการประกวดแข่งขันกันอยู่เสมอๆ ทั้งนี้เพราะคนไทยในอดีตถือว่า ความสนุก เพลิดเพลินและความรื่นเริงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ ดังนั้น ในการกระทำเพื่อให้ได้ชีวิตที่ดีและสมบูรณ์ จึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ และดนตรีไทยตาม วาระโอกาสต่างๆ ซึ่งความเจริญเฟื่องฟูของนาฏศิลป์และดนตรีไทยจึงเป็นสิ่งที่บ่งบอกให้เห็นว่า ประเทศชาติบ้านเมืองมีความเจริญ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ดังนั้น ผู้ปกครองแผ่นดินหรือผู้มี บรรดาศักดิ์ต่างๆ จึงให้ความอุปการะเกื้อกูลแก่นาฏศิลป์และดนตรีไทยทั่วถึงกัน อีกทั้งนาฏศิลป์ และดนตรีไทยยังเป็นเครื่องแสดงถึงฐานะทางสังคมของคนชั้นสูงในสมัยนั้นด้วย

ดังที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้อธิบายวรรณคดีเรื่อง นาฏศิลป์และดนตรีไทยในชีวิต ไทย ที่สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีพ.ศ. 2515 ไว้ตอนหนึ่งว่า “เมื่อนาฏศิลป์ไทยและดนตรีไทยเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตไทยในสมัยก่อน ดังที่กล่าว มาแล้ว ผู้ปกครองแผ่นดินก็จำเป็นต้องให้ความอุปการะเกื้อกูลและความคุ้มครองแก่นาฏศิลป์และ ดนตรีไทย เพราะคติของคนไทยในสมัยก่อนนั้นถือว่า ความเจริญรุ่งเรืองของนาฏศิลป์และดนตรี นั้นเป็นเครื่องหมายแห่งความสุข และความสนุกล้วนเป็นสัญลักษณ์อันสำคัญของสภาพที่เรียกว่า “บ้านเมืองดี” เมื่อพระมหากษัตริย์พระราชทานพระบรมราชูปถัมภ์แก่นาฏศิลป์และดนตรีเป็น เบื้องต้นแล้ว ก็เป็นธรรมดาที่เจ้านายและผู้มีบรรดาศักดิ์อื่นๆ จะต้องคล้อยตามพระราชนิยม ต่างก็

พากันให้ความอุปการะเกื้อกูลแก่นาฏศิลป์และดนตรีไทยด้วยกัน นาฏศิลป์และดนตรีไทยในสมัยหนึ่งจึงเป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคม (status symbol) ของคนชั้นสูงในสมัยนั้น บ้านใครมีปี่พาทย์ที่บรรเลงได้ดี หรือมีละครที่แสดงได้ดีมีคนชมและมีตัวละครมากหรือมีทั้งสองอย่างตลอดจนการเล่นอื่นๆ ที่เนื่องอยู่ในนาฏศิลป์และดนตรี เจ้าของบ้านก็มักจะมีผู้นิยมยกย่องว่าเป็นผู้มีบุญวาสนา หรือว่าจะพูดกันด้วยศัพท์ปัจจุบันก็จะต้องพูดว่ามีฐานะอันสูงในสังคม” (ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, 2522: 5)

เมื่อเป็นเช่นนี้ผู้แสดงนาฏศิลป์หรือผู้แสดงดนตรีไทยต่างๆ จึงต้องขยันหมั่นฝึกฝน ฝึกซ้อมให้มีฝีมือดี สามารถแสดงออกงานต่างๆ ได้เป็นที่เชิดหน้าชูตาให้แก่เจ้าของงาน หรือเป็นที่ประทับใจแก่เจ้านายชั้นผู้ใหญ่หรือผู้ชมและจากการที่นาฏศิลป์และดนตรีไทยมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น ทำให้มีการคิดประดิษฐ์ผลงานชุดใหม่ๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งบางครั้งการคิดผลงานที่มีเนื้อเรื่องยาวเป็นชั่วโมง ก็สร้างความลำบากให้กับครูผู้ออกแบบในการอธิบายและจดจำทำรำหรือทำนองเพลงต่างๆ รวมถึงความต่อเนื่องทุกๆ ตอน ตลอดจนรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ที่มีอยู่ในเนื้องานเหมือนกัน

การถ่ายทอดรำไทยจากครูถึงศิษย์จึงใช้การสื่อสารแบบมุขปาฐะ (Oral Communication) เป็นหลักเพียงอย่างเดียว คือครูผู้สอนจะพูดสอน แนะนำ และสาธิตแสดงท่ารำ ให้ลูกศิษย์ดูเพื่อทำตาม จากนั้นถ้าครูเห็นว่าศิษย์คนใดสามารถรำได้ดี ครูก็อาจจะคัดเลือกให้เป็นศิษย์เอกเพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้หรือเคล็ดลับต่างๆ ในการรำไทยให้ ส่วนศิษย์เอกก็มีหน้าที่ช่วยครูในการช่วยฝึกหัดศิษย์รุ่นหลังๆ ให้รำเป็นด้วย ดังที่มีกล่าวไว้ในประวัติของนางศุภลักษณ์ ภักธนาวิก ผู้เป็นหม่อมครูฝึกสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร (วิทยาลัยนาฏศิลป์ในปัจจุบัน) ตั้งแต่ปี 2478 - 2499 ว่าในอดีต “เมื่ออยู่ในบ้านท่านเจ้าพระยาเทเวศรวงษ์วิวัฒน์ ก็ได้ช่วยฝึกหัดเด็กให้เป็นโขนละครไปด้วย” (เรณู โภคินานนท์, 2545: 158)

ลักษณะการนำความรู้ที่ได้รับมาทำการผลิตซ้ำเพื่อการถ่ายทอดความรู้แบบนี้ นอกจากจะก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนและศิษย์แล้ว ยังก่อให้เกิดความสมัครสมานกลมเกลียวกันระหว่างศิษย์อีกด้วย แต่การถ่ายทอดการรำไทยโดยใช้การสื่อสารแบบมุขปาฐะ หรือการบอกต่อนั้น จะต้องอาศัยความทรงจำของครูสอนรำในการถ่ายทอดท่ารำต่างๆ ให้กับลูกศิษย์ เนื่องจาก “นาฏศิลป์เป็นศิลปะที่มีการเคลื่อนไหวเป็นธรรมชาติของตน อีกทั้งการบันทึกผลงานศิลปะ ยังปรากฏขณะแสดงเท่านั้น นอกนั้นอยู่ในความทรงจำของผู้แสดงเป็นส่วนใหญ่” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543: 39) ฉะนั้นท่ารำบางท่าที่ได้รับการถ่ายทอดมาจึงอาจจะผิดเพี้ยนไปบ้าง ผันแปร

ไปตามปัจจัยภายในและภายนอกต่างๆ เช่น อายุ และ ความทรงจำของผู้ถ่ายทอดหรือผู้รับการถ่ายทอด, อคติของผู้ถ่ายทอดหรือผู้รับการถ่ายทอด, ความนิยมของคนในสังคม, วิธีการร่ำร่ำเป็นความลับของครอบครัว, แนวทางในการสืบทอดมีหลายแนวทาง ฯลฯ อีกทั้งการสอนร่ำยังเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) หรือการสื่อสารเฉพาะหน้า (Face-to-face Communication) โดยใช้สื่อบุคคล (Human Media) ในการส่งสารไปยังผู้รับสารซึ่งอาจจะมีผู้รับสารคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ ซึ่งการสื่อสารชนิดนี้สามารถก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์หรือการโต้ตอบกัน (interactive) ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ทันที (เช่นการที่ครูสอนร่ำ (ผู้ส่งสาร-สื่อบุคคล) แสดงตัวอย่างทำร่ำ (ผลิตซ้ำเนื้อหาสาร) ประกอบจังหวะดนตรีเพื่อให้ลูกศิษย์ (ผู้รับสาร) ทำตาม และเมื่อลูกศิษย์ทำตามครูไม่ถูกต้อง ครูสอนร่ำจำเป็นต้องมาจับแขน จับขา จัดท่าทาง ท่วงท่าของลูกศิษย์ให้ถูกต้องในทันที ในขณะที่ลูกศิษย์ถ้าไม่เข้าใจก็สามารถที่จะหยุดหรือขอร้องให้ครูสาธิตให้ดูอีกครั้งได้ทันทีเช่นกัน

เมื่อมีการพัฒนาจากการสื่อสารแบบมุขปาฐะ (Oral Communication) มาเป็นการสื่อสารแบบการเขียน (Writing Communication) จึงได้มีการพัฒนาศักยภาพในการถ่ายทอดร่ำไทย เพื่อให้ร่ำไทยมีการดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องต่อไป ไม่ให้ความรู้ที่อยู่ในความทรงจำของครูสอนร่ำไทยตายไปพร้อมกับครู ดังนั้นครูผู้คิดประดิษฐ์ทำร่ำส่วนใหญ่จึงมักมีการบันทึกทำร่ำที่คิดประดิษฐ์ขึ้นมาตามแบบฉบับของตัวเอง โดยบันทึกตามความพึงพอใจและตามความเข้าใจเฉพาะคนเท่านั้น ซึ่งวัตถุประสงค์ในการบันทึกก็เพื่อช่วยในการจดจำและเก็บรักษาผลงานของตนเองไว้ ต่อมา “ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชปฐมกษัตริย์ราชแห่งราชวงศ์จักรี ซึ่งทรงฟื้นฟูประเทศไทยให้เป็นปึกแผ่น รวมทั้งทรงปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม และทรงสร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมทางวรรณกรรม ดำรับตำรา การละครที่มีแต่ครั้งกรุงเก่าให้คงไว้เป็นสมบัติของชาติต่อไป โดยเฉพาะการรังสรรค์ตำราอันวิจิตรในรัชสมัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ช่างเขียนวาดภาพทำร่ำแบบต่างๆ แสดงถึงการร่ำรำศิลปะของไทย ตลอดจนวาดภาพเกี่ยวกับตำราภาพจับเรื่องรามเกียรติ์ในรัชสมัยต่อมา” (ผกาพรรณ เชนเทพพร, 2540: 9)

เมื่อมาถึงยุคของการสื่อสารแบบการพิมพ์ (Print Communication) ได้มีครูสอนร่ำบางท่านเขียนหนังสือเกี่ยวกับการร่ำไทย โดยนำเนื้อหาการร่ำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมาทำการผลิตซ้ำเป็นหนังสือที่มีรูปภาพประกอบคำบรรยายของทำร่ำต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ฟื้นฟู บำรุงรักษา ส่งเสริม เผยแพร่ สร้างความเข้าใจ ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของร่ำไทย และเป็นสิ่งช่วยเตือนความทรงจำเกี่ยวกับทำร่ำต่างๆ ให้กับคนรุ่นหลัง ลูกศิษย์ หรือผู้สนใจได้เป็นอย่างดี เพราะ “การสื่อสารทำให้มีการบันทึกและการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ ซึ่งนาฏศิลป์ก็ได้รับการ

บันทึกและถ่ายทอดในระบบสื่อสารดังกล่าวนี้มาแต่อดีตกาล อาทิ มีการทำทประพันธ์ร้อยกรองเพื่อการฝึกหัดและการแสดงนาฏศิลป์ ในชั้นเดิมเป็นวรรณคดีมุขปาฐะหรือปากเปล่า ต่อมาเมื่ออุปกรณ์การเขียนได้พัฒนาขึ้น วรรณคดีเหล่านั้นจึงมีผู้บันทึกไว้มากมายในกระดุกสัตว์ เปลือกไม้ หิน และกระดาษ แล้วคัดลอกต่อๆ ไปในที่ต่างๆ จนกระทั่งมาถึงยุคเทคโนโลยีการพิมพ์ทำให้วรรณคดี ตำรับตำรา และบทละครแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งมีการแปลออกเป็นภาษาต่างๆ” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543: 30)

จวบจนปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารได้มีการพัฒนาขึ้นมาอีก เป็นการสื่อสารแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่นภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ “สื่อภาพยนตร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ แอ็บเสียง หรือ วิดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ คอมแพคดิสก์ ซีดีรอม และระบบอินเทอร์เน็ต ในปัจจุบัน ทำให้การสื่อสารก้าวไกลไร้พรมแดน นาฏศิลป์ที่ส่งผ่านสื่อเหล่านี้ทำให้ผู้ชมในแดนไกลได้รู้จัก ชื่นชอบ และสามารถบันทึกเพื่อการศึกษารายละเอียดซ้ำได้ อิทธิพลที่สำคัญอันเกิดจากการสื่อสารโดยเฉพาะจากกลุ่มนี้ คือ การได้เห็นการเคลื่อนไหว คนตรี การแต่งกาย ท่าทาง การฟ้อนรำ ทำให้เกิด การจดจำและเลียนแบบหรือบันทึกลงใจให้ศิลปินเกิดแนวคิดในการสร้างสรรค์งานใหม่ๆ ขึ้น หรือเกิดการลอกเลียนจากแบบที่พบเห็นอีกต่อหนึ่ง นั่นคือสื่อเหล่านี้ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์อย่างรวดเร็ว สำหรับกรณีวิดิทัศน์จะพบว่าให้ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาเป็นสื่อการสอนนาฏศิลป์ที่สำคัญยิ่งในปัจจุบัน” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543: 30) หรือแม้แต่สื่ออินเทอร์เน็ตก็ก้าวเข้ามามีบทบาทในการผลิตซ้ำเนื้อหารำไทยเพื่อส่งผ่านความรู้ไปยังผู้รับสารทั่วโลกด้วยเช่นกัน ดังเช่นในเว็บไซต์ของ www.banramthai.com, www.thaidances.com, www.siamclassicaldances.com เป็นต้น

จากประสบการณ์ด้านการรำไทยของผู้วิจัย ผู้วิจัยเห็นว่าการนำเนื้อหารำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมาทำการผลิตซ้ำลงบนแผ่นซีดีวีดิทัศน์นั้นเป็นการดี เนื่องจากท่วงท่าของการรำรำนั้นไม่สามารถถ่ายทอดไปยังบุคคลอื่นได้ด้วยคำพูด หรือข้อเขียนต่างๆ หากแต่ต้องอาศัยการดูภาพเคลื่อนไหวเข้าไปซ้ำมาเพื่อจะได้จดจำท่วงท่าต่างๆ ได้โดยละเอียดแต่ในขณะเดียวกันแผ่นซีดีวีดิทัศน์ก็มีข้อด้อยที่สำคัญตรงที่เป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทันที เพราะการถ่ายทอดรำไทยนั้นนอกจากจะต้องอาศัยการดูเพื่อทำตามแล้ว ยังต้องอาศัยการ “ถูกเนื้อต้องตัว” ระหว่างผู้ส่งสาร (ครูสอนรำ) และผู้รับสาร (ผู้เรียนรำ) ด้วยเพื่อจะได้สามารถรำไทยได้อย่างถูกต้องและงดงาม แต่อย่างไรก็ดี แผ่นซีดีวีดิทัศน์ยังมีข้อเด่นที่สำคัญๆ อีกหลายข้อ เช่น สามารถก่อให้เกิดการแพร่กระจายสารไปสู่คนหมู่มากได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว เป็นต้น ดังนั้นเมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบันได้มีการพัฒนาขึ้น ทำให้การบันทึกเทปโทรทัศน์ หรือการบันทึกวีดิทัศน์ประเภท

วิดีโอหรือวิดีโอซีดีไม่ใช่ปัญหาใหญ่อีกต่อไป จึงมีผู้ผลิตเพื่อการค้าบางรายนำเนื้อหาการรำไทยมาทำการผลิตซ้ำลงบนแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เป็นชุดๆ หลายชุด หลายประเภท และนำออกวางจำหน่ายตามสถานที่ต่างๆ ทั่วไปโดย 1 แผ่นซีดีวีดีทัศน์จะมีการแสดงท่ารำประกอบเพลงประมาณ 3 - 10 เพลง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยาวของเพลงแต่ละเพลง และรูปแบบ เนื้อหาในการนำเสนอของผู้ผลิตแผ่นซีดีวีดีทัศน์แต่ละรายด้วย ซึ่งแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีเนื้อหาการรำไทยชนิดนี้ถือได้ว่าเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมชนิดหนึ่ง ที่นอกจากจะต้องอาศัยหลักทางการตลาดคือเน้นที่ความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญแล้ว ยังต้องอาศัยหลักในเรื่องของการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนอันประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนสำคัญคือ ขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ (pre-production), ขั้นตอนการถ่ายทำ (production) และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ (post-production) เพื่อที่จะก่อให้เกิดผลผลิตสื่อที่มีปริมาณมากและพอเพียงที่จะนำออกเผยแพร่และวางจำหน่ายตามสถานที่สาธารณะต่างๆ แก่ประชาชนทั่วไป เช่นร้านขายหนังสือ, ร้านขายเทปเพลง เป็นต้น

แผ่นซีดีวีดีทัศน์เหล่านี้สามารถทำให้รำไทยเป็นเรื่องที่ง่ายแก่การเข้าถึง เนื่องจากอาศัยลักษณะพิเศษของสื่อโทรทัศน์และวีดีทัศน์ที่ประกอบไปด้วย (วิภา อุดมฉันทน์, 2538)

- นอกเหนือจากการเป็นสื่อใกล้ตัว และมีอิทธิพลกว้างไกลซึ่งเป็นคุณลักษณะร่วมกันกับสื่อวิทยุแล้ว โทรทัศน์ และวีดีทัศน์ยังเป็นสื่อที่ให้ภาพ และเสียงด้วย
- การนำเสนอด้วยโสตทัศนูปกรณ์แบบเก่าเกือบทั้งหมด อาทิเช่น หุ่นจำลอง กราฟ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ วิทยุ ล้วนสามารถนำเสนอได้ด้วยโทรทัศน์และวีดีทัศน์ กล่าวคือ การนำเสนอด้วยภาพและเสียงได้พัฒนาถึงจุดสูงสุดในรูปของสื่อโทรทัศน์ และวีดีทัศน์นั่นเอง
- โทรทัศน์ และวีดีทัศน์เปิดใช้งาน ไม่ต้องปิดห้องมืด เพียงการปรับปุ่มสองหรือสามปุ่มก็สามารถเริ่มต้นการรับชมได้
- โทรทัศน์และวีดีทัศน์กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกใกล้ชิดเหมือนหนึ่งเป็นส่วนตัว

นอกจากนั้น โทรทัศน์และวีดีทัศน์สามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างขวางกว่าใน 3 ด้านด้วยกันคือ ประสบการณ์ในมิติแห่งความจริง (Reality) ประสบการณ์ในมิติแห่งกาลเวลา (Time) และประสบการณ์ในมิติของสถานที่ (Space) เนื่องจากวีดีทัศน์เป็นสื่อที่สามารถเก็บบันทึกภาพการเคลื่อนไหวของตัวแสดงได้ ดังนั้นตัวผู้ส่งสาร หรือผู้แสดงสามารถทำการแสดงหรือสาธิตในสิ่งที่ตัวผู้รับสารหรือผู้ชม ยังไม่เคยรู้มาก่อน อีกทั้งภาพที่ปรากฏยังเป็นภาพเคลื่อนไหว มี แสง สี และเสียงประกอบ ทำให้ภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์เป็นภาพที่มีชีวิตชีวา คุ่มชีวิต มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และวีดีทัศน์ยังสามารถเอาชนะมิติด้านกาลเวลาได้ด้วย

คือผู้ชมสามารถจะหยิบวิดีโอ หรือวิดีโอซีดีขึ้นมาเปิดชมเมื่อเวลาใดก็ได้ตามแต่ความต้องการและความสะดวก เมื่อผู้ชมต้องการจะไปข้างนอกก็สามารถที่จะหยุดภาพไว้แล้วค่อยกลับมาดูทีหลังก็ได้ สุดท้ายคือเนื้อหาในวิดีโอสามารถช่วยเปิดโลกของผู้ชมให้กว้างขึ้น จากการรับชมเนื้อหาที่อยู่ในวิดีโอชิ้นนั้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นประสบการณ์ทางอ้อม (Indirect Experience) ที่จะสามารถนำพาผู้ชมไปสู่ประสบการณ์ทางตรง (Direct Experience) ได้ นั่นคือถ้าผู้ชมเกิดความสนใจในเนื้อหาที่อยู่ในวิดีโอหรือวิดีโอซีดีนั้นแล้ว ก็อาจจะเกิดความสนใจที่จะค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง หรือ ทำตามภาพที่ได้รับชมจากโทรทัศน์ด้วยตนเองภายหลังหรือในระหว่างการรับชมก็ได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อแต่ละประเภทย่อมมีข้อเด่นและข้อด้อยของตัวเอง โดยข้อเด่นและข้อด้อยของสื่อบุคคล สำหรับการวิจัยเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวิดีโอ มีดังนี้

ตารางที่ 1 : ข้อเด่นและข้อด้อยของสื่อบุคคล

ข้อเด่นของสื่อบุคคล	ข้อด้อยของสื่อบุคคล
เป็นการสื่อสารแบบสองทิศทาง ดังนั้นผู้ส่งสารและผู้รับสาร จึงสามารถโต้ตอบกันได้ทันที	ไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับคนจำนวนมากๆ ได้ในระยะเวลาอันสั้น
สามารถเลือกหรือไม่เลือกผู้รับสารได้	ความถูกต้องของสารเมื่อส่งต่อไปยังคนจำนวนมากจะมีน้อย และไม่มีมาตรฐานขึ้นอยู่กับตัวผู้ส่งสารและผู้รับสาร รวมถึงปัจจัยรอบข้าง
ผลของการสื่อสารมีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้รับสารทันที	มีกาลเทศะ (time and space)
สามารถดัดแปลงเนื้อหาให้เข้ากับสภาพของผู้รับสารได้เป็นรายบุคคลได้ จึงทำให้หวังผลได้เต็มที่	มีราคาแพง ผู้รับสารต้องเป็นฝ่ายรุกเข้าไปหาผู้ส่งสาร
สามารถสัมผัสได้จริง ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ	ปริมาณของสื่อบุคคลในสาขาวิชาที่ต้องการมักขึ้นอยู่กับความนิยมของคนในสังคม

ส่วนข้อเด่นและข้อด้อยของแผ่นซีดีวิดีโอ สำหรับการวิจัยเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวิดีโอ มีดังนี้

ตารางที่ 2 : ข้อเด่นและข้อด้อยของแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ข้อเด่นของแผ่นซีดีวีดีทัศน์	ข้อด้อยของแผ่นซีดีวีดีทัศน์
ไม่ถูกจำกัดด้วยกาลเทศะ (time and space) ดังนั้นผู้รับสารจึงสามารถหยิบแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นมาใช้งานเมื่อไรก็ได้	เป็นการสื่อสารทางเดียว
สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสารให้กับคนจำนวนมากๆ ได้ในระยะเวลาอันสั้น ทำให้เป็นที่กล่าวถึงได้ง่าย	ไม่สามารถเลือกหรือไม่เลือกผู้รับสารได้
ความถูกต้องของสารเมื่อส่งต่อไปยังคนจำนวนมากจะมีมาก และมีมาตรฐานเหมือนกันอีกทั้งยังให้คำอธิบายได้กระจ่างชัดและครอบคลุมหลายเรื่อง	ไม่สามารถเห็นผลของการสื่อสารมีผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกรับสารทันที
มีราคาถูกกว่าสื่อบุคคล	มีราคาแพงกว่าบรรดาแผ่นซีดีวีดีทัศน์ประเภทอื่นๆ ในท้องตลาด
เป็นสื่อรุก คือ ผู้ส่งสารเป็นฝ่ายรุกเข้าไปหาผู้รับสาร	ไม่สามารถดัดแปลงเนื้อหาให้เข้ากับสภาพของผู้รับสารได้รายบุคคลได้
หาซื้อได้ง่าย	ไม่สามารถคาดหวังผลจากการรับชมได้ทันที
มีกระบวนการผลิตที่ละเอียด มีขั้นตอนต่างๆ อีกทั้งมีการใช้เทคโนโลยีที่สูงและทันสมัยในการผลิต ทำให้มีทั้งภาพและเสียงสมจริง น่าดูชม	ผู้ผลิตยังไม่เข้าใจถึงเนื้อหาที่ผู้รับสารต้องการจริงๆ

จากการที่ผู้วิจัยเป็นคณวในวงการรำไทย แบบมีระยะห่างพอสมควร คือไม่ได้หมกมุ่นกับการรำไทยจนปราศจากความคิดเห็นในด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสังเกตว่าเนื้อหาการรำไทยที่ถูกนำมาผลิตซ้ำผ่านสื่อแต่ละประเภทนั้นมีลักษณะเป็นเนื้อหาสารแบบเดิม หากแต่มีผลลัพธ์ที่ออกมาไม่เหมือนกัน เช่นภายหลังจากการรับชมเนื้อหาสารผ่านสื่อ ผู้รับสารบางคนสามารถรำตามได้ในขณะที่ผู้รับสารบางคนไม่สามารถรำตามได้ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยคาดว่าอาจจะเป็นเพราะตัวแปรเรื่อง “วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในการผลิตซ้ำ” ที่ไม่เหมือนกัน เช่นวัตถุประสงค์ของหนังสือสอนรำไทย (สื่อสิ่งพิมพ์) นั้นอาจมีไว้เพื่อให้ผู้สนใจเกิดการเรียนรู้และเข้าใจอย่างกว้างขวางทั้งทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมถึงให้เข้าใจประโยชน์และคุณค่าของการรำไทย หรือเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย หรือเพื่อสร้างความคุ้นเคย ฯลฯ ส่วนวัตถุประสงค์ของแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น

อาจจะมิใช่เพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ หรือเพื่อรณรงค์วัฒนธรรม อนุรักษ์ สืบสานและเผยแพร่ คนตรีไทย ฯลฯ ส่วนวัตถุประสงค์ของสื่อบุคคลคือสอนวิธีการรำไทย แบบสอนให้เป็น รำให้ได้

ผู้วิจัยเห็นว่า การนำเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคล มาทำการผลิตซ้ำผ่าน แผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น เท่ากับว่าได้เกิดการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากสื่อหนึ่ง (สื่อบุคคล) ไปสู่อีก สื่อหนึ่ง (แผ่นซีดีวีดีทัศน์) ขึ้น ผู้วิจัยจึงสงสัยว่าในกรณีดังกล่าวมีกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาสาร อย่างไร เพราะตามปกติของการถ่ายโยงเนื้อหาวรรณกรรม (intertextuality) จากสื่อหนึ่งไปสู่อีกสื่อ หนึ่ง เช่น มีการถ่ายโยงเนื้อหาจากสื่อนวนิยายไปสู่สื่อโทรทัศน์ หรือ สื่อภาพยนตร์นั้น องค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารทั้ง 4 ประการซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร (Sender), สาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ที่จะถูกถ่ายโยงไปยังสื่อใหม่ นั้น จะมีตัวสาร (Message) และช่องทางการสื่อสาร (Channel) เป็นปัจจัยหลัก แต่ในกระบวนการ การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น จะเป็นการถ่ายโยงเนื้อหาแบบ “ทั้งกระบวนการ” นั่นคือองค์ประกอบในการสื่อสารทั้ง 4 ประการ ได้ถูกถ่ายโยงจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทุกตัว ไม่ว่าจะเป็น ผู้ส่งสาร (Sender), สาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel) หรือแม้แต่ผู้รับสาร (Receiver) รวมถึงวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้น และบริบทของการเปิดรับสื่อ เนื่องจาก “สื่อแต่ละ ประเภทนั้นมีใช้มาแบบตัวเปล่าเล่าเปลือย หากทว่าแต่ละสื่อต่างก็มี S-M-C-R ที่เป็นแบบฉบับติด ตัวมาอยู่แล้วต่างมีแบบวิถีในการผลิต การถ่ายทอดเผยแพร่และการรับสารที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะตัว ที่เรียกว่า สื่อแต่ละประเภท ต่างมีวัฒนธรรมของตนเอง” (กาญจนา แก้วเทพ, 2545) เช่น การสอนรำไทยผ่านสื่อบุคคล ย่อมมีวิธีการถ่ายทอดที่มีแบบอย่างเฉพาะตัวเช่น การเข้าไปจับเนื้อตัว ของศิษย์ (ผู้รับสาร) เวลาศิษย์ทำท่าไม่ถูกต้อง ฯลฯ ซึ่งวิธีการถ่ายทอดแบบนี้จะไม่สามารถทำได้ใน การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และนี่เป็นที่มาของวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อศึกษา กระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดี วีดีทัศน์

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังมีความคิดเห็นว่า หากต้องการจะถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการ สื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์แล้ว ก็ควรที่จะใช้ข้อเด่นที่สุดของแผ่น ซีดีวีดีทัศน์เป็นหลักและทำการลดหรือพัฒนาข้อด้อยให้น้อยลง อีกทั้งควรที่จะมีการปรับปรุง เพิ่มเติมเนื้อหาต่างๆ ที่จำเป็นต่อการรำไทย เช่น พัฒนารูปแบบในการนำเสนอให้ทันสมัย มีการ สอนทักษะในการฟัง และการจับจังหวะดนตรีไทย เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึง องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น ลักษณะของสาร ตัวผู้ส่งสาร/ผู้รับสาร ธรรมชาติของ

สื่อ คุณสมบัติของสื่อที่มีความแตกต่างกัน วัตถุประสงค์ บริบทของการเปิดรับสื่อ ฯลฯ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน และนี่คือที่มาของวัตถุประสงค์ในข้อที่ 2 คือ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์

เนื่องจากทุกวันนี้ผู้รับสารสามารถเลือกบริโภคสารจากสื่อต่างๆ ได้อย่างมากมาย ซึ่งอาจจะเป็นสื่อในประเทศ หรือสื่อจากต่างประเทศที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ ดังนั้นถ้าต้องการให้รำไทยมีการดำรงอยู่ยาวนานต่อไป ก็ต้องมีระบบการถ่ายทอดที่สามารถดัดแปลงให้เข้ากับยุคสมัยในปัจจุบันได้ ดังที่ว่า “นาฏศิลป์ดำรงอยู่ได้ด้วยผู้แสดง ผู้ดู และผู้สนับสนุน คนเหล่านี้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเปลี่ยนรสนิยมไปตามการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้นในสังคมของตน จึงส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนาฏศิลป์ของสังคมนั้นเสมอ นาฏศิลป์จึงไม่สามารถดำรงอยู่ในสภาพเดิมได้ตลอดไป ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา มากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่กรณี” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2543: 39) และเช่นเดียวกับที่ กาญจนา แก้วเทพ ได้กล่าวไว้ว่า “คุณลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมก็คือ ต้องมีการดัดแปลง (Adaptive) ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมแต่ละอย่างถูกสรรค์สร้างขึ้นมาในบริบทของยุคสมัยหนึ่งๆ ดังนั้น เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนตัวเองใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ คุณลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงทั้งลักษณะอนิจจังของวัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมหนึ่งๆ จะต้องมีการเกิดการเกิดแก่เจ็บตายเช่นเดียวกับสรรพสิ่งทั้งหลาย หากวัฒนธรรมนั้นมีความสามารถปรับตัวได้ก็จะสามารถยืดอายุต่อไปได้ แต่หากเกินขีดความสามารถที่จะปรับตัวได้ ก็คงต้องสูญสลายไปเช่นเดียวกับการสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตอื่นๆ...” แต่ทว่ากลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรำไทยคือ กลุ่มผู้ผลิตและผู้รับสารมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นี่คือที่มาของวัตถุประสงค์ในข้อที่ 3 คือ เพื่อประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสาร ที่มีต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ รวมถึงการแสวงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคต

1.2 ปัญหาวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์” ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในการสื่อสารทั้ง 4 ประการ ผู้ส่งสาร (Sender), สาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel), ผู้รับสาร (Receiver) รวมถึง

วัตถุประสงค์, ผลที่เกิดขึ้น และบริบท ที่ถูกถ่ายโอนจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ดังมีประเด็นต่อไปนี้

1. การนำเนื้อหาชาวไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมาผลิตซ้ำในรูปแบบของการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ มีกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาอย่างไร
2. องค์ประกอบและปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
3. ผู้ผลิตและผู้รับสารมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ รวมถึงมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคตอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
3. เพื่อประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ รวมถึงการแสวงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคต

1.4 ขอบสันนิษฐานการวิจัย

1. กระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทย จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น ทีมผู้ผลิตงานจะต้องทำการปรับปรุงเนื้อหาสารต้นทาง โดยใช้การขยายความ ตัดทอน และตัดแปลงเนื้อหาสาร เพื่อให้เนื้อหาสารต้นทางเกิดความเหมาะสมกับตัวสื่อปลายทาง
2. การถ่ายโอนเนื้อหาชาวไทย จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลายด้าน เช่น กระบวนการสร้าง/ผลิตเนื้อหาสาร ลักษณะของสาร ตัวผู้ส่งสาร/ผู้รับสาร ธรรมชาติของสื่อ คุณสมบัติของสื่อที่มีความแตกต่างกัน วัตถุประสงค์ บริบทของการเปิดรับสื่อ

3. การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น ผู้รับสารจะเกิดความพึงพอใจในเนื้อหาสาระที่อยู่ในสื่อใหม่ปลายทางเมื่อเนื้อหาสาระที่ถูกถ่ายโยงมานั้นสามารถตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของผู้รับสารได้พอดี อีกทั้งแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคตสำหรับสินค้าทางวัฒนธรรมประเภทนี้คือ ผู้ผลิตต้องทำการศึกษาประเภทและความต้องการของผู้รับสารให้แน่ชัดก่อนการผลิตงาน และผู้ผลิตต้องนำกระบวนการผลิตงานทางสื่อมวลชนไปใช้ให้ครบถ้วนทั้งกระบวนการ

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาเฉพาะการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ โดยแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่จะศึกษาเป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ (VCD) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสาธิตทำรำไทยแบบมาตรฐาน โดยบุคคลากรจากกรมศิลปากร ที่วางจำหน่ายในร้านขายหนังสือপিทูเอส และศึกษาภัณฑุ์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2546 - 2547 เท่านั้น

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ชื่อของบริษัทและบุคคลที่เกี่ยวข้องบางส่วนที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นชื่อที่ผู้วิจัยสมมุติขึ้น

1.7 นิยามศัพท์

1. การถ่ายโยงเนื้อหา หมายถึง การแปลงเนื้อหา (ตัวบท) ของผลผลิตจากสื่อหนึ่งไปสู่อีกสื่อหนึ่ง ในงานวิจัยนี้หมายถึง การถ่ายโยงการสื่อสาร เพราะเป็นการส่งต่อความรู้เกี่ยวกับการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
2. กระบวนการถ่ายโยงเนื้อหา หมายถึง ขั้นตอนต่างๆ ที่ใช้ในการถ่ายโยงเนื้อหาจากสื่อหนึ่งไปสู่อีกสื่อหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ เช่น การผลิต, การแพร่กระจาย และการบริโภค
3. รำไทย หมายถึง ลีลาการเคลื่อนไหวอวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกาย ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจังหวะของเสียงเครื่องดนตรีไทย และเหมาะสมกับบทบาทที่

ได้รับเช่น ำเป็นตัวละคร หรือำเป็นตัวละคร อิกทั้งยังต้องมีความแม่นยำ ในท่วงท่า ฎจ้งหวะ และงดงม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาถึงำ ไทยมาตรฐานของกรมศิลปากร แบบำเดี่ยวหรือำคู่ของพระและนาง ที่ ฎถ่ายทอดโดยบุคคลากรจากกรมศิลปากร ซึ่งเนื้อร้อง, ทำนอง, ท่วงท่า รำรำ และเครื่องแต่งกายได้ถูกกำหนดเป็นแบบแผนมาช้านาน อิกทั้งชื่อ เพลงรำจะต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า “รำ” เท่านั้น

4. การสื่อสารระหว่างบุคคล หมายถึง การสื่อสารแบบเผชิญหน้าระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร เป็นการสื่อสารสองทิศทางระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถทำการสื่อสารโต้ตอบกันได้อย่างฉับพลัน มีการสลับบทบาทการเป็นผู้ส่งสารและผู้รับสาร และสามารถเห็นปฏิกิริยาทางร่างกาย และอารมณ์ของกันและกันได้ทันที
5. การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ หมายถึง การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยผ่านสื่อกลาง คือแผ่นซีดีวีดีทัศน์ (VCD)
6. สื่อบุคคล หมายถึง ครูละครที่สอนรำไทยแบบมาตรฐาน จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ และ/หรือ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรุงเทพมหานคร กรมศิลปากร โดยการเรียนการสอนเป็นแบบการสื่อสารเฉพาะหน้า คือผู้ส่งสาร และผู้รับสาร สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทันที
7. ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ หมายถึง ผู้แสดงที่มาจากสื่อประเพณี ทำหน้าที่เป็นผู้บรรยาย หรือผู้สาธิตทำรำไทยในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ชุดสาธิตการสอนทำรำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น
8. แผ่นซีดีวีดีทัศน์ หมายถึง แผ่นซีดีวีดีทัศน์ (VCD) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสาธิตทำรำไทย เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอน เกี่ยวกับทำรำไทยจากผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปสู่ผู้รับสาร
9. เนื้อหารำไทย หมายถึง องค์ประกอบทั้งหมดที่รวมกันขึ้นเป็นการถ่ายทอดการทำรำไทย ในทั้ง 2 สื่อ ซึ่งมีส่วนผสมของ ผู้สอนรำ / ผู้แนะนำหรือผู้สาธิตการทำรำไทย กรรมวิธีการรำไทย กรรมวิธีการสื่อสาร และผู้เรียนรำ / ผู้สนใจรำไทย ซึ่ง

ในที่นี้มีเนื้อหา 2 ประเภทด้วยกันคือ เนื้อหาการรำไทยที่ได้มาจาก สื่อบุคคล และ เนื้อหาการรำไทยที่ได้จากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

10. การผลิตซ้ำ หมายถึง กระบวนการนำสิ่งที่มีอยู่เดิมในสื่อหนึ่ง มาทำการสร้างชิ้นซ้ำอีกครั้งในอีกสื่อหนึ่ง
11. องค์ประกอบ และ ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากสื่อหนึ่งไปสู่สื่อหนึ่ง เช่น ลักษณะของสาร, ตัวผู้ส่งสาร/ผู้รับสาร, ธรรมชาติของสื่อ, คุณสมบัติของสื่อ ที่มีความแตกต่างกัน, วัตถุประสงค์, บริบทของการเปิดรับสื่อ ฯลฯ
12. ความคิดเห็น หมายถึง วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย ในการผลิตของผู้ผลิต หรือการบริโภคของผู้รับสาร ตลอดจนผลลัพธ์จากการบริโภคสารของผู้รับสาร
13. ผู้ผลิตแผ่นซีดีวีดิทัศน์ หมายถึง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการสาธิตการรำไทยออกเผยแพร่ไปสู่ประชาชนทั่วไป
14. ผู้รับสาร หมายถึง ผู้ที่ซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกี่ยวกับการสาธิตการรำไทยไปดู หรือผู้ที่เคยรับชมแผ่นซีดีวีดิทัศน์ใดๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย หรือนักเรียนที่เรียนรำไทย (สาขาละคร) โดยตรงกับสื่อบุคคล
15. ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี หมายถึง ทีมงานหรือบุคคลากรที่มาจากสื่อประเพณี ในกรณีนี้ประกอบไปด้วย ผู้ควบคุม-ประสานงาน ผู้กำกับการแสดง และ ผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์
16. ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน หมายถึง ทีมงานที่มาจากสื่อมวลชน หรือผู้ปฏิบัติการจากสื่อมวลชน ในกรณีนี้ประกอบไปด้วย ตากล้อง ช่างไฟ และช่างตัดต่อ
17. ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่เป็นเจ้าของบริษัท สองธุรกิจ จำกัด เป็นเจ้าของเงินลงทุน และ เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์แผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตการสอนทำรำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถขยายความรู้เพิ่มเติมให้กับแวดวงวิชาการเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) แบบทั้งกระบวนการว่ามีตั้งแต่การผลิต การเผยแพร่ และการบริโภคสาร
2. ผู้ผลิตหรือครูสอนรำไทยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ และถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยผ่านรูปแบบสื่อต่างๆ ได้
3. สามารถให้แนวทางในการที่สื่อแบบใหม่ เช่น สื่อมวลชนจะเข้าไปมีบทบาทในการส่งเสริมสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านได้อย่างเหมาะสม
4. เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัยเรื่องอื่นๆในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์” ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในการสื่อสารทั้ง 4 ประการ [ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และผู้รับสาร (Receiver)] รวมถึงวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้น และบริบทของการเปิดรับสื่อ ที่ถูกถ่ายโยงจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ โดยมีทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) ประกอบด้วย

แนวคิดจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพร ประชากุล

2.2 แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ (Reproduction) ประกอบด้วย

แนวคิดเรื่องการนำของเดิมกลับมาทำใหม่ / สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Convention/Invention)

2.3 แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน

2.4 แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ/ การให้ความรู้/ การสอน

2.1 แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality)

แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) ที่ถูกนำมาใช้โดย จูเลีย คริสเตวา (Julia Kristeva) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ในปลายปี 1960 พบว่าเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์สำหรับตัวบทในวรรณกรรมต่างๆ เนื่องจากได้เปิดทางให้ทำการศึกษาวรรณกรรมได้หลายทิศทาง จนสามารถกล่าวได้ว่า แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธบท (Intertextuality) นี้มาทำให้ตัวบทในวรรณกรรมต่างๆ กลับมามีชีวิต โลกแล่นในสื่อต่างๆ ได้อีกครั้ง เหมือนดังที่ จูเลีย คริสเตวา (Julia Kristeva) ได้กล่าวไว้ว่า “ตัวบททุกตัวจะถูกสร้างขึ้นจากการอ้างอิงคำหรือคำพูดจากแหล่งต่างๆ มาเรียงร้อยเข้าด้วยกัน ซึ่งตัวบทเหล่านั้น เกิดจากการดูดกลืนและเปลี่ยนรูปมาจากตัวบทอื่น ๆ ทั้งสิ้น” (Any text is constructed of a mosaic of quotations; any text is the absorption and transformation of another) ซึ่งนั่นเป็นการเตือนให้รู้ว่าตัวบทในวรรณกรรมต่างๆ ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร้ขอบเขต

เจราด เจเน็ต (Gerard Genette) ได้เสนอรูปแบบของการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธ์ทว่าเป็นเรื่องของการอ้างถึง (quotation) การขโมยความคิด (plagiarism) และการพุดถึง (allusion) (เว็บไซต์ <http://www.aber.ac.uk/media/Documents/S4B/sem09.html>) ซึ่งนั่นหมายความว่า การถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธ์ท (Intertextuality) จะมีลักษณะของการเลียนแบบ (imitation), การทำซ้ำ (repetition), ดัดแปลง/เปลี่ยนแปลง (alteration), การตีความ (interpretation) ฯลฯ โดยต้องมีปัจจัยหลักสำคัญ 2 ตัวเสมอ คือ ตัวบท (text) และ บริบท (context)

นอร์แมน แฟร์คลัฟ (Norman Fairclough) ได้กล่าวไว้ว่า “ธรรมชาติของการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธ์ทในแง่ของการผลิต จะให้ความสำคัญกับหลักฐานในอดีตของตัวบท โดยพิจารณาว่ามีการประกอบตัวบทเพิ่มขึ้นอย่างไร เพื่อที่จะทำให้ห่วงโซ่แห่งการสื่อสารด้วยคำพูดนั้นมีชีวิตอยู่ด้วยการตอบโต้กันไปมาระหว่างตัวบทก่อนหน้านั้น อีกทั้งยังมีประโยชน์ในเรื่องของการแพร่กระจาย เพื่อให้การสำรวจความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของตัวบทเหล่านั้น ได้เคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน จนสามารถผ่านการเปลี่ยนแปลงได้ เท่ากับว่าตัวบทได้มีการเปลี่ยนตำแหน่งจากตัวบทประเภทหนึ่ง ไปสู่ตัวบทอีกประเภทหนึ่ง เช่น บ่อยครั้งที่คำพูดทางการเมืองได้เปลี่ยนรูปไปเป็นรายงานข่าว และท้ายสุดยังเป็นประโยชน์ในแง่ของการบริโภค โดยให้ความสำคัญกับ ‘ตัวบท’ ที่ไม่ใช่แค่ตัวบทที่ผ่านกระบวนการ ‘การถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธ์ท’ แต่ตัวบทเหล่านั้นมักจะถูกผู้แปลนำเข้าสู่กระบวนการตีความ และนั่นจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของการแปลความหมายออกมา” (Norman Fairclough, 1993: 84-85)

จากการที่ จูเลีย คริสเตวา (Julia Kristeva) ได้กำหนดให้ถ้อยคำในวรรณกรรมมีการเคลื่อนที่ในลักษณะของ มิติในแนวนอน (horizontal dimension) และมิติในแนวตั้ง (vertical dimension) นั่นคือ มิติในแนวนอนหมายถึง ถ้อยคำที่อยู่ในตัวบทเป็นของทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องและผู้ฟัง เช่นเดียวกับ มิติในแนวตั้งที่หมายถึง ถ้อยคำในตัวบทได้หันไปสัมพันธ์กับสิ่งที่มาก่อน หรือ วรรณกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในสมัยเดียวกัน (ibid.:66) การสื่อสารระหว่างผู้แต่ง/ผู้ประพันธ์จะต้องมีความร่วมมือกันเสมอ โดยผ่านการสื่อสารหรือความสัมพันธ์ที่มีในเนื้อเรื่อง ระหว่างถ้อยคำของบทกวีและบทกวีที่มีมาก่อนหน้าในตัวบทกวีในอดีต ผู้แต่ง/ผู้ประพันธ์จะสื่อสารกับผู้อ่านของเขา เช่นเดียวกับถ้อยคำของเขาหรือตัวบทของเขาทำการสื่อสารถึงการมีอยู่ของตัวบทจากอดีตภายในตัวมัน จึงเป็นการยอมรับว่าแกนแนวนอนและแกนแนวตั้งของตัวบทจะเกิดขึ้นพร้อมกันภายในพื้นที่เนื้อเรื่องของงาน ดังนั้นจึงมีการให้คำจำกัดความอีกครั้งว่า “การที่แกนแนวนอน (เรื่องที่เขียน-ผู้ฟัง) และแกนแนวตั้ง (ตัวบท-บริบท) เกิดขึ้นพร้อมกัน ได้ทำให้ความจริงที่สำคัญกระจ่างขึ้น: คำแต่ละ

คำ (ตัวบท) เป็นการตัดผ่านกันของคำ (ตัวบทหลายๆ ตัวบท) ซึ่งอย่างน้อยจะสามารถทำให้อ่านคำ (ตัวบท) อื่นๆ ได้” (Intertextuality, 2000: 39)

สำหรับการใช้แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) มาใช้ในการศึกษาสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านนั้น จะถือว่าผลงานสื่อ/ศิลปะชิ้นหนึ่งๆ เป็นตัวบท (Text) ที่สามารถถ่ายโยงเนื้อหาไปยัง “ตัวบท” อื่นๆ ที่อาจจะอยู่ในสื่อประเภทอื่นๆ ได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2545: 252) เหมือนดังที่ “บาร์ตส์เห็นว่าเราไม่ควรจำกัดความคิดเรื่องตัวบทให้อยู่เฉพาะในงานเขียน เช่นวรรณคดี แม้ว่างานเขียนจะเป็นสาระสำคัญของตัวบทก็ตาม สำหรับบาร์ตส์แล้ว トラバドที่มีการล้นของความหมาย (a signifying overflow) トラバドนั้นก็มีความเกิดขึ้น กระบวนการสร้างความหมายที่ไม่รู้จบอาศัยตัวงานก็เฉพาะในระดับของการวิเคราะห์เท่านั้น มิใช่ในระดับของการดำรงอยู่ นั่นคือ ปฏิบัติการของการสร้างความหมายทุกชนิดสามารถนำไปสู่การสร้างตัวบทได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การเล่นดนตรี หรือการทำภาพยนตร์ก็ตาม เพราะต่างก็สามารถสร้างความหมายด้วยกันทั้งสิ้น ตัวอย่างการวาดภาพของคนสมัยใหม่ ก็มีใช้การวาดภาพอีกต่อไป แต่เป็นการผลิตวัตถุชิ้นหนึ่งขึ้นมา, หรือทำนองเพลงก็เช่นกัน ก็สามารถเป็นตัวบทชนิดหนึ่งได้ เพราะเป็นการผสมผสานของเสียง ตัวโน้ต ภาษา พร้อมมีการจัดประเภทของเพลง ซึ่งต่างก็สามารถสร้างความหมายได้ทั้งสิ้น แม้ว่าการวิเคราะห์ตัวบท จะพัฒนาไปมากในแวดวงการศึกษางานเขียน แต่ก็มิได้หมายความว่าสิ่งอื่นนอกจากงานเขียน เช่นภาพ เสียง ไม่ใช่ตัวบทและทำการวิเคราะห์แบบตัวบทไม่ได้ เพียงแต่เท่าที่ผ่านมาบาร์ตส์เห็นว่าเราให้ความสนใจกับ signification (ความหมายแบบหยุดนิ่งและหนึ่งเดียว) มากกว่า significance (กระบวนการสื่อ/สร้างความหมายอย่างไม่รู้จบ) ทำให้มองไม่เห็นความเป็นไปได้” (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร, 2545)

การนำแนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) มาใช้ในการพิจารณา “สื่อมวลชน” จึงสมควรจำกัดขอบเขตอยู่แค่ตัวสื่อ (medium) เท่านั้น หากแต่มีความหมายครอบคลุมตั้งแต่ Sender-Message-Media-Receiver ที่มีขอบเขตครอบคลุม กระบวนการหลักๆ คือ Production-Distribution-Consumption และพิจารณาสื่อมวลชนในฐานะสถาบันย่อยสถาบันหนึ่งในสังคมที่ต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับสถาบันสังคมอื่นๆ เมื่อได้ใช้ทัศนะที่กว้างขวางในการพิจารณาสื่อมวลชนแล้ว สำหรับสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านจึงต้องใช้ทัศนะที่กว้างขวางแบบเดียวกันมาพิจารณา ดังนั้นจึงสนใจคู่ทั้ง S-M-C-R ของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน และพิจารณาสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านในฐานะกระบวนการผลิตวัฒนธรรม (Cultural production) อย่างหนึ่งของสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสถาบันอื่นๆ ของสังคมเช่นเดียวกัน (กาญจนา แก้วเทพ, 2544: 437)

เมื่อเป็นเช่นนี้แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (intertextuality) จึงยังมีช่องว่างอีกมากมายให้เติมเต็ม ดังเช่นในการวิจัยเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาจากรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ที่ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (intertextuality) มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ดังนี้

- การผลิตตัวบท: ผู้ส่งสาร (Sender), สาร (Message) เป็นการคัดลอกต้นฉบับอื่นๆ เข้ามาโดยใช้วิธีการอ้างอิง, การขโมยความคิด, การพูดถึง และนำมาผ่านกระบวนการผลิตตัวบทใหม่ด้วยกรรมวิธีของ การเลียนแบบ การทำซ้ำ หลังจากนั้นต้องมี
- การแพร่กระจายตัวบท: สาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel) นั่นคือ การเปลี่ยนรูปตัวบทโดยใช้วิธีการตัดแปลง/เปลี่ยนแปลงตัวบท ในสื่อต้นทางให้เข้ากับสื่อปลายทางที่จะใช้ในการแพร่กระจายตัวบท และขั้นตอนสุดท้ายเรื่องของ
- การบริโภคตัวบท: ผู้รับสาร (Receiver) นั่นคือ การตีความตัวบทโดยอาศัยบริบทต่างๆ

แนวคิดจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ นพพร ประชากุล

นพพร ประชากุล ผู้ประณิษณ์คำว่า “สัมพันธบท” ขึ้นมา กล่าวว่าแนวคิดเรื่องสัมพันธบท (Intertextuality) สำหรับเรื่อง “การถ่ายโยงเนื้อหาจากรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์” นั้น ประการสำคัญต้องมีการเกี่ยวข้องกับตัวบท หรือตัวสาร (Message) ก่อนว่า ตัวบทต้นทาง และตัวบทปลายทาง มีอะไรที่หายไป มีอะไรที่เพิ่มเติมมา และมีอะไรบ้างที่ถูกตัดแปลงไป เพราะอะไร และทำไม ดังรายละเอียด:-

- การขยายความ (Extension) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการเพิ่มเติมเนื้อหาอะไรซึ่งตัวบทต้นทางไม่มีบ้าง
- การตัดทอน (Reduction) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการตัดทอนเนื้อหาอะไรจากตัวบทต้นทางลงไปบ้าง
- การตัดแปลง (Modification) หมายความว่า ในตัวบทปลายทางมีการตัดแปลงเนื้อหาอะไรจนทำให้ตัวบทต้นทางมีรูปลักษณ์ไม่เหมือนเดิม หรือแตกต่างไปจากเดิม

ซึ่งตัวบทตรงนี้ไม่ใช่เฉพาะทำรำไทย แต่เป็นองค์ประกอบทั้งหมดที่รวมกันขึ้นเป็นรำไทยในทั้ง 2 สื่อ โดยมีจุดประสงค์คือต้องการเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้นระหว่าง 2 สื่อ รวมไปถึงผลลัพธ์ทางสุนทรียศาสตร์ด้วย (นพพร ประชากุล, สัมภาษณ์: 24 สิงหาคม 2547)

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดจาก นพพร ประชากุล มาเสริมร่วมกับแนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) ข้างต้น มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์กระบวนการถ่ายโยงเนื้อหา การร่ำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทย รวมถึงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับการผลิตงานในอนาคต

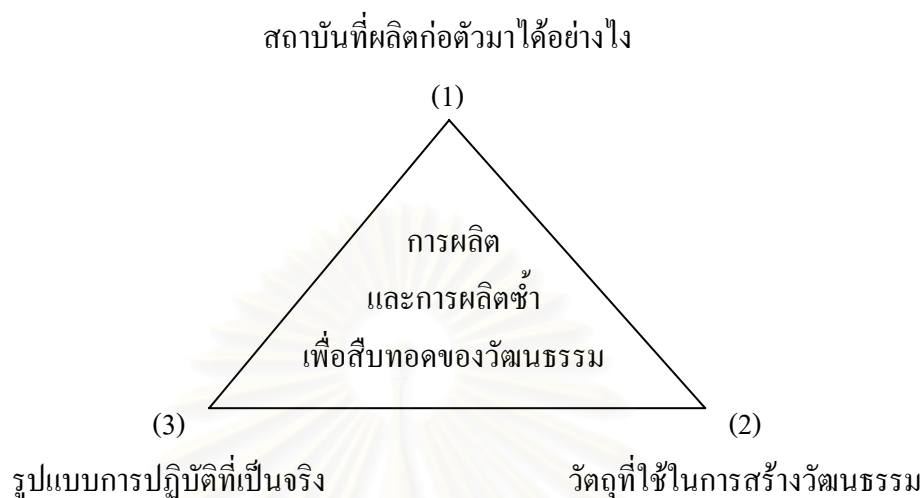
2.2 แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ (Reproduction)

แนวคิดเรื่องการผลิต (Production) และการผลิตซ้ำ (Reproduction) ของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองซึ่งได้กล่าวเอาไว้ว่า เมื่อมีการผลิตสิ่งใดขึ้นมาแล้ว จำเป็นต้องมีการผลิตซ้ำ สืบทอดอยู่เสมอ จึงจะเป็นหลักประกันความต่อเนื่องยืนยาวของสิ่งนั้น ในเรื่องสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านก็เช่นเดียวกัน หากขาดการผลิตซ้ำสิ่งเหล่านั้นก็จะสูญสลายหายไป

จากหลักการดังกล่าวเรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) นักคิดสำนักวัฒนธรรมนิยมชาวอังกฤษได้นำมาประยุกต์อธิบายว่า ในขณะที่ทุกวันปฏิบัติการทางสังคมจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมผ่านสื่อต่างๆ อยู่ตลอดเวลา แต่ในระยะยาวแล้ว จะมีเพียงบางวัฒนธรรมเท่านั้นที่จะคงมีชีวิตยืนยาว เพราะได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง และหากเราอธิบายด้วยสามเหลี่ยมของการผลิตและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม เราก็จะพบคำตอบว่าสถาบันหรือบุคคลที่มีอำนาจในการผลิตสื่อจะเป็นปัจจัยชี้ขาดความยืนยงของวัฒนธรรมนั้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2545: 217)

จากอิทธิพลด้านแนวคิดที่ได้จากสำนักเศรษฐศาสตร์การเมือง ทำให้ เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams) เน้นว่า แนวทางในการศึกษาวัฒนธรรมนั้นจะต้องพิจารณาอย่างเป็นรูปธรรม คือ ต้องศึกษากระบวนการผลิตวัฒนธรรม (Production) และการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมนั้น (Reproduction)

แผนภูมิที่ 1 : การศึกษากระบวนการผลิตวัฒนธรรม

เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ (Raymond Williams, 1981) ได้อธิบายถึงความหมายของการผลิตซ้ำ (Reproduction) ไว้ว่า ในช่วงศตวรรษที่ 19 “การผลิตซ้ำ” (Reproduction) หมายถึง การทำซ้ำ (copy or making a copy) เช่น การทำภาพเขียน หรือการทำอะไรก็ตามที่เหมือนกับของเดิมขึ้นใหม่อีกครั้งหรือหลายๆ ครั้ง ซึ่งการทำซ้ำนี้อาจจะอาศัยเทคนิคหรือวิธีต่างๆ เข้ามาช่วยด้วยก็ได้ และยังได้อธิบายแนวคิดเรื่อง “การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม” (Culture Reproduction) โดยเริ่มต้นจากข้อเท็จจริงที่ว่า วัฒนธรรมต่างๆ ล้วนถูกผลิตขึ้นอยู่ตลอดเวลาในทุกสถานที่ เช่น การเกิดความคิดใหม่ๆ การสร้างคำใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา หรือมีเครื่องแต่งกายแปลกๆ ปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมที่ถือกำเนิดขึ้นมาใหม่นี้หากไม่ได้รับการผลิตซ้ำเพื่อการสืบทอดในครั้งต่อไปวัฒนธรรมใหม่นั้นก็จะมีอายุสั้นๆ แล้วสูญหายไปแม้แต่วัฒนธรรมเก่าแก่ดั้งเดิมก็ต้องเป็นไปตามหลักการนี้เช่นกัน ดังนั้นกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมจึงนับว่าเป็นกระบวนการที่รองรับความยั่งยืนของวัฒนธรรมหนึ่งๆ นั่นเอง

ในกระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Culture Reproduction) ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมทางรูปธรรม เช่น สิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ หรือวัฒนธรรมแบบนามธรรม เช่น ความคิด ทักษะ ค่านิยม ล้วนแต่ต้องการองค์ประกอบหรือปัจจัยเช่นเดียวกับการผลิตทั่วไป กล่าวคือจำเป็นต้องมี วัตถุดิบ เครื่องมือการผลิต ระบบการแบ่งงานกันทำ วิธีการและขั้นตอนการผลิต ผู้ผลิต สถานที่ เวลา เป้าหมายของการผลิต และผลิตผลทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นสภาวะแวดล้อมในขณะนั้นก็ย่อมเข้ามามีส่วนกำหนดกระบวนการผลิตดังกล่าวด้วย

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของการผลิตวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องใช้ต่างๆ เครื่องแต่งกาย ฯลฯ สามารถเห็นการรวมตัวของปัจจัยและองค์ประกอบในการผลิตได้อย่างชัดเจน ในทางตรงกันข้ามในกรณีของการผลิตวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม เช่น ค่านิยม ทักษะคติ ฯลฯ จะไม่สามารถมองเห็นปัจจัยและองค์ประกอบได้โดยง่ายเนื่องจากต้องมีการกลั่นกรองและคัดเลือกเพื่อนำมาใช้ให้เกิดวิธีแบบใหม่ๆ โดยการนำเอาความรู้ดั้งเดิมหรือทักษะคติแบบเก่ามาผสมผสานให้สอดคล้องกลมกลืนกันอย่างถูกต้อง

กระบวนการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม (Culture Reproduction) สามารถเกิดขึ้นได้จากประสบการณ์ที่แวดล้อมอยู่รอบตัวบุคคล เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบันได้ถูกถ่ายทอดออกมาในลักษณะที่มีสื่อเป็นตัวกลาง (Mass-Mediated Culture) ด้วย

สำหรับวิธีการผลิตซ้ำนั้นอาจจะมีได้หลายรูปแบบ ดังนี้

- รูปแบบอนุรักษ์ ได้แก่ รักษารูปแบบ เนื้อหา และความหมายดั้งเดิมเอาไว้หมด
- รูปแบบการฟื้นฟู ได้แก่ การรื้อฟื้นสิ่งที่เกือบจะหายหรือหายไปแล้วขึ้นมาทำใหม่
- รูปแบบการดัดแปลง ได้แก่ การดัดแปลงรูปแบบ เนื้อหาใหม่ แต่ยังคงรักษาความหมายเดิมเอาไว้ หรือ การรักษารูปแบบเดิมเอาไว้แต่ดัดแปลงเนื้อหาและความหมายใหม่
- การสร้างใหม่ ได้แก่ การดัดแปลงใหม่ทุกอย่างทั้งรูปแบบ เนื้อหา และความหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสนใจการผลิตซ้ำรูปแบบที่ 3 คือ รูปแบบของการดัดแปลง โดยมีการดัดแปลงรูปแบบ และเนื้อหา (วิธีรำไทย) ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ให้ดูทันสมัย น่าสนใจ มากยิ่งขึ้น แต่สันนิษฐานว่ายังคงความหมายเดิมเอาไว้คือการสอนรำไทย

แนวคิดเรื่องการนำของเดิมกลับมาทำใหม่ / สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Convention/Invention)

ในทุกวันนี้แทบจะไม่มีตัวบท (text) อันใดที่ถูกสร้างขึ้นมาอย่างใหม่เอี่ยมโดยไม่มีเนื้อหาหรือรูปแบบซ้ำรอยเดิมกับตัวบท (text) ที่เคยมีมาในอดีต ดังนั้นตัวบท (text) ใหม่ๆ นี้จึงมักจะผลิตซ้ำของเก่า หยิบยืมของเก่าหรือดัดแปลงของเก่าอยู่เสมอ ซึ่งดูเหมือนว่าการที่สื่อใหม่ๆ จำเป็นต้องหยิบยืมบางสิ่งบางอย่างจากสื่อเก่าในท่วงทำนองของ “เหล่าเก่าในขวคใหม่” หรือ “เหล่าใหม่ในขวคเก่า” นั้นเกิดเนื่องมาจากลักษณะการทำซ้ำ “repetition” / การนำของเดิมมาทำใหม่ (convention) ที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องการเพื่อความมั่นใจพร้อมกันนั้นทั้งสองฝ่ายต่างก็

ต้องการความหลากหลาย “variation” / สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (invention) ด้วย ดังนั้นทุกฝ่ายจึงต้องการลักษณะทั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างสื่อ่นั้นมิได้หลายมิติเช่น

- ใช้รูปแบบเดียวกัน และใช้เนื้อหาเดียวกัน
- ใช้เนื้อหาเดียวกัน แต่เปลี่ยนรูปแบบ
- ใช้รูปแบบเดียวกัน แต่มีการแปลงเนื้อหาบ้าง

ในการเชื่อมโยงระหว่างสื่อนี้ ประเด็นหนึ่งที่มีมักจะถูกหยิบยกขึ้นมาก็คือ เรื่องคุณค่าทางสุนทรียะ (Aesthetic Value) ของสื่อแต่ละชนิด ทั้งนี้โดยอาศัยแนวคิดเดิมทางศิลปะที่ถือว่า ศิลปะอย่างหนึ่งอาจสร้างแรงบันดาลใจให้แนวทาง หรือแนวคิดต่อศิลปะอีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “ศิลปะต่างส่องทางให้แก่กันและกัน” (Art illuminated art) อย่างไรก็ตามเนื่องจากสื่อมวลชนมีลักษณะเป็นพาณิชย์ศิลป์หรือเป็นธุรกิจ ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนเนื้อหาจากสื่อหนึ่งมาอยู่ในอีกสื่อหนึ่ง คุณค่าทางสุนทรียะในสื่อใหม่ยังคงมีเท่าเดิม หรือสื่อใหม่ได้ทำลายคุณค่าทางศิลปะที่เคยมีอยู่ในสื่อเดิมให้หมดไป ที่เรียกว่า “สื่อต่างสร้างความยากจนให้แก่กัน” (Media impoverished media)

การวิเคราะห์เรื่อง การนำของเดิมกลับมาทำใหม่ / สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Convention / Invention) สามารถแบ่งออกได้ดังนี้

- แนวคิดเรื่องการนำของเดิมกลับมาทำใหม่/สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Convention / Invention) นี้ ยังช่วยเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ที่ผู้สร้างบางคนที่ได้ใช้ลักษณะ invention ของตนเองสร้างแบบฉบับเฉพาะตัว (ความเป็น convention ประจำตัว) ที่เรียกว่า “Author Theory” อันมีจุดเริ่มต้นมาจากผู้สร้าง/ผู้กำกับภาพยนตร์บางท่านที่มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นประจำตัวจนอาจกล่าวได้ว่า “หนังของใครก็เป็นแบบเจ้าของหนัง”
- จะพบลักษณะของเดิมกลับมาทำใหม่ (Convention) บวกผสมกับ สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Invention) ได้ในองค์ประกอบย่อยๆ ของสูตร (Formula) ต่างๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ผลิตอย่างมาก เพราะสามารถจะหยิบสูตรที่เป็นของเดิมกลับมาทำใหม่ (Convention) มาดัดแปลงสร้างเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Invention) ได้เลย
- ส่วนการศึกษาเรื่องการทำซ้ำ (repetition) Eco (1985) เสนอว่า มีวิธีการทำซ้ำในหลายรูปแบบ (กาญจนา แก้วเทพ, 2542: 162-165) เช่น
 - Retake เป็นการทำซ้ำในลักษณะเรื่องเดิม แต่เปลี่ยนตัวแสดง
 - Remake เป็นการเอาเรื่องเดิมทุกอย่างมาทำใหม่หมด ใช้ดารารุ่นใหม่ทั้งหมด เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่าง

- Series เป็นงานชุดที่มีตัวหลักขึ้นโรง เรื่องคล้ายเดิม แต่เปลี่ยนตัวรองและตัวประกอบ

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเรื่องการนำของเดิมกลับมาทำใหม่ / สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ (Convention / Invention) มาเสริมรวมกับแนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ (Reproduction) มาใช้เป็นการรอบในการวิเคราะห์ว่า เมื่อนำเนื้อหาชาวไทยมาทำการผลิตซ้ำอีกครั้งผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ จะมีการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์อย่างไร และผู้ผลิตและผู้รับสารมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ รวมถึงมีแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคตอย่างไร

2.3 แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน

แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน ที่ผู้วิจัยหยิบขึ้นมาใช้พิจารณาถึงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 สื่อ นั้นสามารถแบ่งออกเป็น :-

- รูปแบบความสัมพันธ์ธรรมชาติ คือ การที่สื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านมีการเข้ามาเกี่ยวข้องกันในรูปแบบต่างๆ อยู่แล้วโดยธรรมชาติ โดยเฉพาะการชิงแหวะแบบชนิดที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องเข้าไปใช้สื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่า สื่อมวลชนนั้นมีความแปลกใหม่ก็เฉพาะแต่ตัวสื่อเท่านั้น หากทว่าในแง่เนื้อหา รูปแบบการนำเสนอ วิธีคิด แม้แต่กลุ่มคนผู้นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นของเก่าที่มีอยู่เดิมในสังคมทั้งนั้น
- รูปแบบความสัมพันธ์ในด้านลบ คือ การเข้ามาของสื่อมวลชนสมัยใหม่ ได้เข้าไปแย่งพื้นที่ แย่งเวลา และแย่งคนดูจากสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน จนก่อให้เกิดการทำลายฝ่ายที่ด้อยกว่า และกลายเป็นการกลืนกินหรือการดูดกลืนทางวัฒนธรรมในที่สุด
- รูปแบบความสัมพันธ์ในด้านบวก คือ การที่สื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านมีการส่งเสริมซึ่งกันและกัน จนเกิดการนำไปสู่การผสมผสานระหว่าง 2 วัฒนธรรมขึ้น ซึ่งอาจจะทำได้ในหลายรูปแบบเช่น

- ระบบสื่อมวลชนหิบบ่มทั้งตัวบุคคล/รูปแบบ/เนื้อหากระแสดความนึกคิด จากระบบสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน: ซึ่งในปัจจุบันสามารถพบเห็นปรากฏการณ์แบบนี้มาก

- ระบบสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านหิบบ่ม ตัวบุคคล/รูปแบบ/เนื้อหาของสื่อมวลชน ไปใช้: กรณีนี้อาจจะเป็นปรากฏการณ์ที่มีไม่มากเท่ากับกรณีแรก โดยเฉพาะในเรื่องการหิบบ่มตัวบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านมักอยู่ต่ำกว่าสื่อมวลชน ดังนั้นการเลื่อนสถานะของ

ศิลปินจึงมักเป็นการไหลจากสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านไปสู่สื่อมวลชนมากกว่า แต่ในเรื่องการหยิบยืมรูปแบบและเนื้อหาจากสื่อมวลชนไปใช้ในสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านนั้น คงต้องมียุทธศาสตร์ที่แน่นอน และคงจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ “ปรับตัวให้ทันสมัย” ของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านเอง

- ระบบสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางส่งเสริม: เนื่องจากศักยภาพของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นสื่อที่แพร่หลาย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวาง อันเป็นข้อจำกัดของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน ดังนั้นสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านหลายประเภทจึงมักใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางส่งเสริมความแพร่หลายของตนเอง

ในงานวิจัยเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทยจากสารสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นี้ ผู้วิจัยสนใจรูปแบบความสัมพันธ์ในด้านบวกแบบที่ 2 คือระบบสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านหยิบยืมตัวบุคคล/รูปแบบ/เนื้อหาของสื่อมวลชนไปใช้ และ แบบที่ 3 คือระบบสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางส่งเสริม ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้สื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านจึงต้องมีการผสมผสานตัวเองให้เข้ากับสื่อมวลชน เพื่อจะได้สามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ เหมือนคำแนะนำจากข้อความบางส่วนของบทความเรื่อง Recommendations of experts meeting on the integrated use of folk media and mass media in support of population/family planning programme ที่ได้มีการกล่าวถึง ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษในการผสมผสานสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชน ว่า

“1. ไม่ใช่ว่าสื่อประเพณี / สื่อพื้นบ้านทุกประเภทจะสามารถขยายขอบเขตไปสู่สื่อมวลชนได้อย่างน่าพอใจเพราะ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของสื่อที่เลือกมาใช้ไม่ว่าจะเป็นสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และในทำนองเดียวกันก็มีสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านบางประเภทที่มีธรรมชาติไม่เหมาะกับการขยายขอบเขตไปสู่สื่อมวลชน

2. การเคลื่อนย้ายสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านไปสู่สื่อมวลชนนั้น ถ้าจะทำทั้งหมด ต้องกระทำอย่างระมัดระวังรอบคอบค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ราวกับว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงความหมายของประเพณี หรือรูปแบบต่างๆ ไม่เช่นนั้นแล้วผลที่ได้จะเป็นในแง่ลบมากกว่า

3. การให้คำแนะนำเกี่ยวเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน กับพนักงานที่ผลิตงานในสื่อมวลชนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ และในทำนองเดียวกันก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการให้คำแนะนำกับนักแสดงที่มาจากสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นและข้อบังคับต่างๆ ของสื่อมวลชน

4. การประสานงานระหว่างสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านและสื่อมวลชนควรก่อให้เกิดความไว้วางใจ ผ่านองค์กรที่มีอยู่แล้วหรือสร้างขึ้นใหม่อย่างเหมาะสม

5. ความพยายามทุกอย่างจะต้องทำให้แน่ใจได้ว่าเพื่อก่อให้เกิดมาตรฐานทางวิชาชีพ
สูงสุด

6. การประเมินคุณภาพและผลกระทบ ของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านต้องมีการทำให้แน่ชัด
ด้วยเหตุว่าการประเมินเชิงปริมาณนั้นไม่เพียงพอ” (Folk media and mass media in population
communication, 1972: 49)

สาเหตุที่ผู้วิจัยหยิบยกแนวคิดเรื่องนี้ขึ้นมาประกอบการวิจัยนั้น เนื่องจากถึงแม้ว่าในโลก
วิชาการจะมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสื่อประเพณี / สื่อพื้นบ้านหรือมีท่าทีเสมือน
ว่าสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านไม่มีตัวตนอยู่ในสังคมก็ตาม แต่ทว่าในโลกแห่งความเป็นจริงสื่อ
ประเพณี/สื่อพื้นบ้านยังคงสืบทอดและผลิตซ้ำ (reproduction) ส่วนประกอบต่างๆ ของตนเองอยู่
ตลอดเวลา นั่นเท่ากับว่าสื่อประเพณี / สื่อพื้นบ้านมีการปรับตัวเพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงของ
สังคมระดับกว้าง ดังจะเห็นได้จากพัฒนาการของการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำไทยนั้นเริ่ม
ปรากฏจาก

- บันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำลงในความทรงจำของตัวเอง
- บันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการเขียนในรูปแบบส่วนตัว เช่น เขียนบรรยายด้วยภาษาของ
ตัวเอง หรือใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ที่คิดประดิษฐ์ขึ้นเอง
- บันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการวาดภาพ หรือการถ่ายภาพ เช่น ดำรำรำในอดีต
 - ดำรำภาพรำ: เป็นรูปภาพทำรำต่างๆ 36 ท่า ระบายสีปิดทอง 1 เล่ม เป็นฝีมือของช่างวาดใน
รัชกาลที่ 1 แต่เหลืออยู่แต่สมุดตอนข้างต้น ตอนปลายขาดหายไปเสียแล้ว
 - ดำรำทำรำ: เป็นภาพเขียนฝุ่น ลายเส้นเดียว มีภาพทำรำบริบูรณ์ถึง 66 ท่า เป็นฝีมือของช่าง
ครั้งรัชกาลที่ 2 หรือที่ 3 ได้มาแต่ในพระราชวังบวรฯ
 - ดำรำภาพพ็อนรำ: เป็นภาพพ็อนรำทำต่างๆ 61 ท่า ต้นฉบับเดิมของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าสุทธาสวรรค์ (หอสมุดแห่งชาติได้รับมาจากสำนักโบราณคดีเมื่อปี พ.ศ. 2514)
 - ดำรำพ็อนรำ: พิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2466 มี 3 ตอน เป็นพระนิพนธ์ในสมเด็จพระเจ้าบรม
วงศ์เธอ กรมพระยาดำรง ราชานุภาพ
 - + ตอนที่ 1 ว่าด้วยตำนานการพ็อนรำ
 - + ตอนที่ 2 ว่าด้วยแบบดำรำพ็อนรำของไทย (รูปวาดลายเส้น)
 - + ตอนที่ 3 ว่าด้วยเพลงรำของละครและโขน (รูปถ่าย)
 - ดำรำภาพจับ: เป็นภาพจับ 56 ภาพ ในเรื่องรามเกียรติ์สมัยรัตน โกสินทร์ตอนต้น (ชื่อมาจาก
หม่อมหลวงแดงสุประดิษฐ์ พ.ศ. 2479)

- ตำราภาพจับขาวคำลายเส้น: เป็นภาพจับขาวคำลายเส้นเรื่องรามเกียรติ์ จำนวน 33 ภาพ (ปี 2460)
- บันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการเขียนในรูปแบบมาตรฐาน ที่เข้าใจกันในเฉพาะกลุ่ม เช่น นักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ทำการจดบันทึกทำรำด้วยการเขียนบรรยายประกอบ การวาดรูป ตึกตาหัวเข็มหมุด
- ทำการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยตัวหนังสือเป็นคำบรรยายประกอบภาพถ่าย เช่น หนังสือที่เกี่ยวกับการแสดงทำนาฏศิลป์ไทยต่างๆ
- ทำการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยสัญลักษณ์สากล ในระบบของลาบานโดยใช้โน้ตนาฏศิลป์ลาบาน (Labanotation) ในการบันทึก
- ทำการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำผ่านสื่อต่างๆ เช่น วิดิทัศน์ (วิดีโอเทป), แผ่นซีดีวิดิทัศน์ (วีซีดี) รวมถึงในเว็บไซต์ต่างๆ

ผู้วิจัยเห็นว่า พัฒนาการของการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำไทยนี้ แสดงให้เห็นว่าสื่อประเพณี / สื่อพื้นบ้านมีการปรับตัวเพื่อตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมระดับกว้างตลอดเวลา ดังเห็นได้จากการที่ในสังคมไทยเกิดการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยขึ้นมานานแล้ว หากแต่ยังไม่มีการศึกษาถึงเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยอย่างเป็นทางการ ดังนั้นในการศึกษาเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวิดิทัศน์นั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึง กระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวิดิทัศน์ อีกทั้งใช้วิเคราะห์หว่ามีองค์ประกอบและปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย และประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย รวมถึงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับการผลิตงานในอนาคต

2.4 แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท

สื่อแต่ละประเภทย่อมมีคุณลักษณะที่แตกต่างกันไปตามประเภทและธรรมชาติของสื่อ อีกทั้งตัวสื่อในการสื่อสารนั้นมักจะเกี่ยวพันกับชีวิตผู้คน, สังคมและวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้จากการที่สื่อทุกชนิดมักมีประวัติศาสตร์ความเป็นมา มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงไปตามสภาวะสังคมและวัฒนธรรมรอบข้าง เพราะฉะนั้น จึงไม่สามารถศึกษาที่ชนิดของตัวสื่อ (media) ได้ล้วนๆ แต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ สื่อทุกชนิดก็มักจะมีความสัมพันธ์กับสื่อประเภทอื่นๆ เสมอ เนื่องจากมนุษย์

ไม่เคยใช้สื่อใดเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์จะมีการเลือกสรรและเลือกใช้สื่ออย่างหลากหลาย โดยพิจารณาถึงข้อเด่นและข้อด้อย คุณลักษณะ และคุณูปการของสื่อต่างๆ เหล่านั้นตลอดเวลา มนุษย์จึงจำเป็นต้องเข้าใจว่า สื่อเหล่านั้นต่างมีธรรมชาติและเกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คน, สังคมและวัฒนธรรมรอบข้างอย่างไร โดยที่ รูธ ฟินเนแกน (Finnegan) ได้ให้เหตุผลไว้ 2 ประการดังนี้ “ประการแรก ไม่มีสื่อชนิดใดที่สื่อสารกับตัวเองได้ แต่ต้องผ่านกระบวนการที่มนุษย์เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับตัวสื่อดังกล่าวด้วย ประการที่สอง ในโลกความเป็นจริง แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ มีอยู่มากมาย เพราะฉะนั้น การใช้สื่อของมนุษย์จึงมีความซับซ้อนและหลากหลายเป็นผลตามมา” (ทฤษฎีและพฤติกรรมสื่อสาร, 2546: 213-214) ดังนั้นก่อนที่จะทำการใช้สื่อประเภทใดก็ควรที่จะทำความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อประเภทนั้นเสียก่อน ว่าสื่อชนิดนั้นมีหน้าที่พื้นฐานในการสื่อสารกับใคร ดังเช่น กรณีของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน

สื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน เป็นสื่อดั้งเดิมที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างชุมชนหรือในชุมชนของสังคมไทยทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อศิลปะการแสดงที่มีแบบแผนของในวัง (สื่อประเพณี) หรือสื่อศิลปะการแสดงที่เรียบง่ายของชาวบ้าน (สื่อพื้นบ้าน) ก็ตามที่มีมาก่อนสื่อสารมวลชน เป็นสื่อที่ใช้เชื่อมโยงและถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความหมาย และอารมณ์ความรู้สึกร่วมกันของคนที่อยู่ในชุมชนเดียวกันหรือระหว่างชุมชน ถึงแม้ว่าสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน จะมีคุณลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกันไปแต่ก็มีลักษณะร่วมที่คล้ายกันอยู่หลายประการเช่น

- เป็นสื่อที่มีความใกล้ชิดประชาชน
- สื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านมีความหลากหลาย (diversity) และเป็นพื้นที่บ่มเพาะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (creativity) อีกทั้งสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ เนื้อหา ให้เข้ากับสถานที่ หรือสถานการณ์ได้
- ขั้นตอนการผลิตผลงานของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านนั้นจะไม่ซับซ้อน ไม่ต้องใช้เครื่องมือมาก ไม่ต้องใช้คนมาก ไม่มีการแบ่งงานกันทำ เช่น ศิลปินผู้แสดงมักจะทำงานคนเดียวทุกขั้นตอน ตั้งแต่เป็นนักแสดงเอง, ฝึกซ้อมเอง, กำกับเอง, หาชุดแสดงเอง, แต่งตัว แต่งหน้าเอง, หางานแสดงเอง, เก็บเงินเอง เป็นต้น ดังนั้นผลผลิตในเชิงปริมาณจึงมีน้อย อีกทั้งในการผลิตสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านนั้นมักถือเอาผู้ผลิต (ตัวศิลปิน) เป็นหลัก
- สื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านจะไม่มีการจำกัดเวลาและพื้นที่แบบตายตัว
- มีราคาถูก หรืออาจไม่เสียค่าใช้จ่าย

- สื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านมีบทบาทที่หลากหลาย เช่น เป็นตัวกลางในการเชื่อมประสานคนในสังคม, สร้างความหมายหรืออัตลักษณ์ร่วมกัน, ให้ความบันเทิง, เป็นส่วนประกอบของชีวิตการทำงาน, ให้ความรู้, วิพากษ์วิจารณ์สังคม ฯลฯ

สำหรับสื่อมวลชนซึ่งครอบคลุมตั้งแต่สื่อสิ่งพิมพ์, วิทยุ, โทรทัศน์, ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ตนั้น ต่างก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันไป แต่สื่อทุกชนิดจะมีลักษณะร่วมของความเป็นสื่อมวลชนที่เหมือนกันอยู่หลายประการเช่น

- ต้องผ่านสื่อกลาง
- มีกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการผลิต มีขั้นตอนในการผลิตที่ซับซ้อน และ อาศัยบุคคลจำนวนมากในการเป็นผู้ส่งสาร
- เป้าหมายในการผลิตนั้นต้องเอาใจตลาด หรือผู้รับสารเป็นหลัก
- สามารถแพร่กระจายข้อมูล ข่าวสาร จากผู้ส่งสารถึงผู้รับสารได้ในเวลารวดเร็วและกว้างไกล
- เป็นการถ่ายทอดสารทางเดียว และสารจะมีลักษณะเป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับผู้รับสารทุกคน
- ผู้รับสารมีลักษณะเป็นมวลชนหรือคนจำนวนมากที่มีความหลากหลายและไม่เป็นที่รู้จักชัดเจน
- เป็นสื่อที่ไม่มีกาลเทศะ จึงเป็นสื่อรุก
- เป็นแหล่งผลิตและแพร่กระจายเนื้อหาเชิงสัญลักษณ์
- ทำงานอยู่ในปริภูมิสาธารณะ
- สื่อมีทั้งเสรีภาพแต่ไร้อำนาจ
- การมีส่วนร่วมของผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นไปด้วยความสมัครใจ
- องค์กรมีลักษณะวิชาชีพและเป็นแบบข้าราชการ

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเรื่อง ธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ถึงกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ อีกทั้งใช้วิเคราะห์ว่าเมืองคัมภีร์ประกอบ และปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย และประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย รวมถึงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับการผลิตงานในอนาคต

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอน

การถ่ายทอดเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอน (Instructional Message) จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสารให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยหลักการ

พื้นฐานในการถ่ายทอดเนื้อหาสารบางประการ เพราะการที่ผู้รับสารจะสามารถเข้าใจในเนื้อหาสารที่ผู้ส่งสารส่งมาหรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารนั้นยืนอยู่บนพื้นฐานเดียวกันหรือไม่ เพราะหากว่าผู้ส่งสารและผู้รับสารยืนอยู่บนคนละพื้นฐานแล้ว ย่อมทำให้การถ่ายทอดเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอน ไม่ประสบผลสำเร็จไปด้วย เนื่องจากว่าผู้รับสารไม่สามารถรับรู้หรือเข้าใจเนื้อหาสารได้ตรงกับความต้องการของผู้ส่งสาร ซึ่งวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอน สำหรับกรณีการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้นอาจประกอบไปด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ควรมีอุปกรณ์ประกอบในการการให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน เช่น ภาพประกอบ, เครื่องบันทึกเสียง, เทปเพลงรำ, อุปกรณ์ประกอบการรำ (ถ้ามี), ผ้าโจงกระเบน ฯลฯ เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผู้เรียน
- ให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน จากสิ่งที่เป็นพื้นฐานหรือสิ่งที่ยากไปหาสิ่งที่ยาก รวมถึงสิ่งที่ควรรู้ด้วย เช่น วิธีการนุ่งโจงกระเบนที่ถูกต้องด้วยตัวเอง, รู้จักครูบอาจารย์ทางนาฏศิลป์, รู้ถึงความสำคัญของการไหว้ครู, ประโยชน์ของรำไทย เป็นต้น
- ให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน ตามอายุ, ความสามารถ และความต้องการของแต่ละบุคคล
- การให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน โดยเปลี่ยนแปลงทำที่ยากให้ง่ายแต่พยายามรักษาแบบแผนเดิมไว้
- การให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน แต่ละท่าต้องให้รายละเอียด และถือหลักค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ไม่ต้องรีบร้อน
- ในระหว่างการให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน ผู้แนะนำหรือผู้สอนต้องคอยสังเกตและเตือนให้ผู้เรียนรักษาลีลาท่าทางการรำ และคอยฟังจังหวะดนตรีอยู่เสมอๆ โดยอาจจะใช้วิธีการให้จังหวะหรือสัญญาณในการรำกับผู้เรียนเช่น การตบมือ อีกทั้งต้องคอยเดินดูและจัดท่าทำให้ผู้เรียนด้วย รวมทั้งควรมีการสอดแทรกประวัติหรือข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงที่กำลังรำอยู่ให้ผู้เรียนทราบด้วย
- การใช้นาฏยศัพท์บางครั้งอาจใช้คำพูดธรรมดาที่สามารถเข้าใจได้ง่าย
- ให้ผู้เรียนหัดร้องเพลงประกอบทำรำ เพื่อจะได้สามารถจับจังหวะได้ และเป็นประโยชน์สำหรับการฝึกซ้อม
- แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักการเขียนบันทึกท่ารำที่ได้เรียนไปด้วยภาษา รูปภาพ ที่ง่ายต่อการเข้าใจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการทบทวนท่ารำในอนาคต

- ผู้แนะนำหรือผู้สอนควรจัดการวัดผลการให้คำแนะนำ / ให้ความรู้ / สอน โดยให้ผู้เรียนจำเอง โดยผู้แนะนำหรือผู้สอน ยืนดูอยู่เฉยๆ คอยสังเกตจุดบกพร่องและให้ความเห็นว่า ำดี, ำปานกลาง หรือ ยังำไม่ดี เป็นต้น (เรณู โกศินานนท์, 2535)

การที่ผู้วิจัยหยิบยกแนวคิดเรื่องนี้ขึ้นมาประกอบการวิจัยนั้น เนื่องจากเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอน เกี่ยวกับการรำไทยนั้นมีคุณลักษณะเฉพาะตัว อีกทั้งในการวิจัยเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์นั้น ส่วนประกอบสำคัญที่ต้องทำการวิจัยคือ เนื้อหาสาร (ตัวบท) ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ / การให้ความรู้ / การสอนนี้ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาสารในกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ อีกทั้งใช้วิเคราะห์ว่ามีองค์ประกอบ และ ปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย และประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย รวมถึงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับการผลิตงานในอนาคต

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยให้เกิดผลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ และเกิดคุณค่าในการศึกษา ดังมีรายชื่องานวิจัยที่นำมาใช้ประกอบการศึกษาดังต่อไปนี้

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ สื่อประเพณีหรือสื่อพื้นบ้านผ่านสื่อมวลชน: (งานวิจัย 2 เรื่อง)

วิทยานิพนธ์เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมและการปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์” ของ วราลี จิรัชัยศรี (2541) ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาของงานวิจัยมุ่งศึกษาประเด็นเรื่อง ศักยภาพและสถานภาพของนาฏศิลป์ในสังคมไทย รวมทั้งปัญหาของสื่อนาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน เพื่อหาแนวคิดและแนวปฏิบัติในการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์

ผลของงานวิจัยพบว่า สถานภาพและศักยภาพของนาฏศิลป์ในสังคมไทยนั้นเป็นทั้งความบันเทิงที่แสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประจำชาติไทยที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด, เป็นเครื่องมือในการบันทึกความเป็นไปของสังคม ที่มีคุณสมบัติเป็นสื่อที่ใช้เพื่อการสื่อสารในสังคมได้ ปัญหาในปัจจุบันของการเผยแพร่ นาฏศิลป์ไปสู่ผู้ชมประกอบไปด้วยปัจจัยจากตัวนาฏศิลป์ ปัจจัยจากเงื่อนไขภายนอก และ ปัจจัยจากวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนและสังคมที่เปลี่ยนไป อีกทั้งในการส่งเสริมและปรับประสานสื่อ นาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์ควรใช้แนวประยุกต์และร่วมสมัย โดยให้ผู้ชมเกิดความคุ้นเคย เข้าใจก่อนจึงจะเสนอรูปแบบที่เข้าใจยากต่อไป รวมถึงต้องมีการสร้างรูปแบบในการปฏิบัติให้เหมาะสม โดยต้องคำนึงถึงเรื่องวัฒนธรรมแบบมีเวลาจำกัดของสื่อโทรทัศน์ ทัศนียภาพของผู้รับสาร การสร้างระบบการเข้ารหัสและถอดรหัส มีการนำเสนอด้วยรูปแบบที่หลากหลาย และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายโทรทัศน์ให้รู้จักนำเสนอภาพของภาษาท่าทางแบบนาฏศิลป์ไปสู่ผู้ชม

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในการผลิตลิเกทีวีช่อง 11 พิษณุโลก พ.ศ. 2545” ของ หฤทัย ชัดนาค (2545) ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษาประเด็นเรื่อง ประวัติความเป็นมาและวิธีการแสดงลิเกสดบนเวทีในปัจจุบันของจังหวัดพิษณุโลก และกระบวนการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้การผลิตรายการลิเกโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัยพบว่า การแสดงลิเกในจังหวัดพิษณุโลก เริ่มขึ้นหลังปี พ.ศ. 2460 ได้รับความนิยมสูงสุดในยุคชุมชนลิเกท่ามะพร้าวช่วงปี พ.ศ. 2502 และเสื่อมความนิยมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 ถึงปัจจุบัน ด้านวิธีการแสดงลิเกสดบนเวทีมีองค์ประกอบต่างๆ เหมือนการแสดงลิเกในพื้นที่อื่นๆ แต่มีลักษณะเด่นตรงที่การร้องและด้นกลอนสด รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี สำหรับการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในการแสดงลิเกโทรทัศน์ ผู้แสดงลิเกจะต้องมีการปรับตัวมากกว่าผู้ผลิตรายการทางโทรทัศน์ต้องเรียนรู้ว่าโทรทัศน์ต้องมีบทและมีข้อจำกัดเรื่องเวลา พื้นที่ การจับภาพของกล้องโทรทัศน์และคำนึงถึงผู้ชมในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน เช่นระมัดระวังเรื่องการใช้ภาษาและกริยาท่าทางที่ไม่สุภาพ ทั้งสองฝ่ายเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ได้จากการลงมือทำจริง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน และวิธี “ครูพักลักจำ”

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากงานวิจัยทั้ง 2 เรื่องนี้มาประกอบกับแนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทและแนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน

เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาถึงกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ อีกทั้งใช้วิเคราะห์ว่ามืองค์ประกอบ และ ปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย และประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย รวมถึงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะที่เหมาะสมสำหรับการผลิตงานในอนาคต

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธบท: (งานวิจัย 4 เรื่อง)

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์ เรื่อง สี่แผ่นดิน” ของ ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดิ์ (2539) ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำรวจรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง สี่แผ่นดิน และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงรูปแบบและเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในสื่อละครโทรทัศน์ด้วยการเปรียบเทียบกับสื่อนวนิยาย

ผลการวิจัยพบว่าในสื่อนวนิยายที่นำมาผลิตเป็นสื่อละครโทรทัศน์สามารถงรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมทั้ง แปรหมวดหลักตามที่กำหนดไว้ แต่วัฒนธรรมย่อยที่ปรากฏในแต่ละหมวดหลักก็มีความแตกต่างกันในบางวัฒนธรรมย่อยในลักษณะการคงเดิม การเพิ่มขึ้น การลดลง อันเกิดจากปัจจัยต่างๆ ทางด้านการผลิต เช่น งบประมาณในการผลิตสูง สถานที่ที่จะใช้ถ่ายทำเป็นเขตหวงห้ามทางราชการ การขาดแคลนวัตถุดิบส่วนต่างๆ ในการผลิต เช่น อุปกรณ์ประกอบฉาก เครื่องแต่งกาย ฯลฯ รวมถึงธรรมชาติของสื่อที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันของการถ่ายทอดวัฒนธรรมในสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การเชื่อมโยงเนื้อหา ‘นวนิยาย’ ในสื่อสิ่งพิมพ์และในสื่อละครโทรทัศน์” ของ ปิยะพิมพ์ สมิตติกล (2541) ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ไทยในเรื่องทรายสีเพลิงและยามเมื่อลมพัดหวาน และเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อมโยง เปลี่ยนแปลง คัดแปลงเนื้อหา ระหว่างสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ไทย

ผลการวิจัยพบว่าจากการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ไทยในเรื่องทรายสีเพลิงและยามเมื่อลมพัดหวนพบว่าการเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ดังมีรายละเอียดเช่น การสร้างแนวคิดและภาพ การเล่าเรื่อง ตัวละคร และการสร้างตัวละคร และรูปแบบโครงสร้างของนวนิยายและละครโทรทัศน์ สำหรับการเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนวนิยายและละครโทรทัศน์ สามารถแบ่งรูปแบบเป็นการเชื่อมโยงได้เป็นลักษณะดั้งเดิมที่เป็นจุดร่วมของนวนิยายและละครโทรทัศน์ (Convention/Repetition) และลักษณะที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างระหว่างสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ (Invention/Variation) โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อการเชื่อมโยงเนื้อหา ระหว่างนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์ ได้แก่ธรรมชาติของสื่อ ระบบการสร้างดารานักแสดง (Stardom) และความแตกต่างของประเภทรายการ (Genre)

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การถ่ายโยงเนื้อหาทางเพศจากวรรณกรรมสู่ภาพยนตร์เรื่องจันดารา” ของ วราภรณ์ จันดา (2545) ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงลักษณะของการถ่ายโยงเนื้อหาทางเพศจากสื่อนวนิยายโดยการเปรียบเทียบกับสื่อภาพยนตร์ และปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายโยงเนื้อหาทางเพศ

ผลการวิจัยพบว่าในสื่อภาพยนตร์ส่วนใหญ่มีการคงเนื้อหาตามนวนิยาย มีการเพิ่มเติม การปรับเปลี่ยน และการตัดทอนเนื้อหาในระดับที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหา ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ปัจจัยคือ 1. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการถ่ายโยงเนื้อหา อันได้แก่ การใช้องค์ประกอบทางเทคนิคภาพยนตร์และการใช้สัญลักษณ์ 2. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการถ่ายโยงเนื้อหา ซึ่งประกอบไปด้วย บรรทัดฐานของสังคมไทยและพระราชบัญญัติของภาพยนตร์ไทย พ.ศ. 2473 และ 3. ปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของสื่อทั้งสองประเภท

วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสื่อความหมาย การสร้างอารมณ์ขัน และสัมพันธบทในการ์ตูนระกากับรามเกียรติ์” ของ พุทธิชาติ สุขรอด (2545) ภาควิชาวาทยุทธศาสตร์และสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการสื่อความหมาย ค้นหาวิธีการสร้างอารมณ์ขัน และศึกษาสัมพันธบทระหว่างการ์ตูนการเมืองระกากับรามเกียรติ์และแบบเรียนเร็วใหม่ เล่ม 1 ตอนต้น

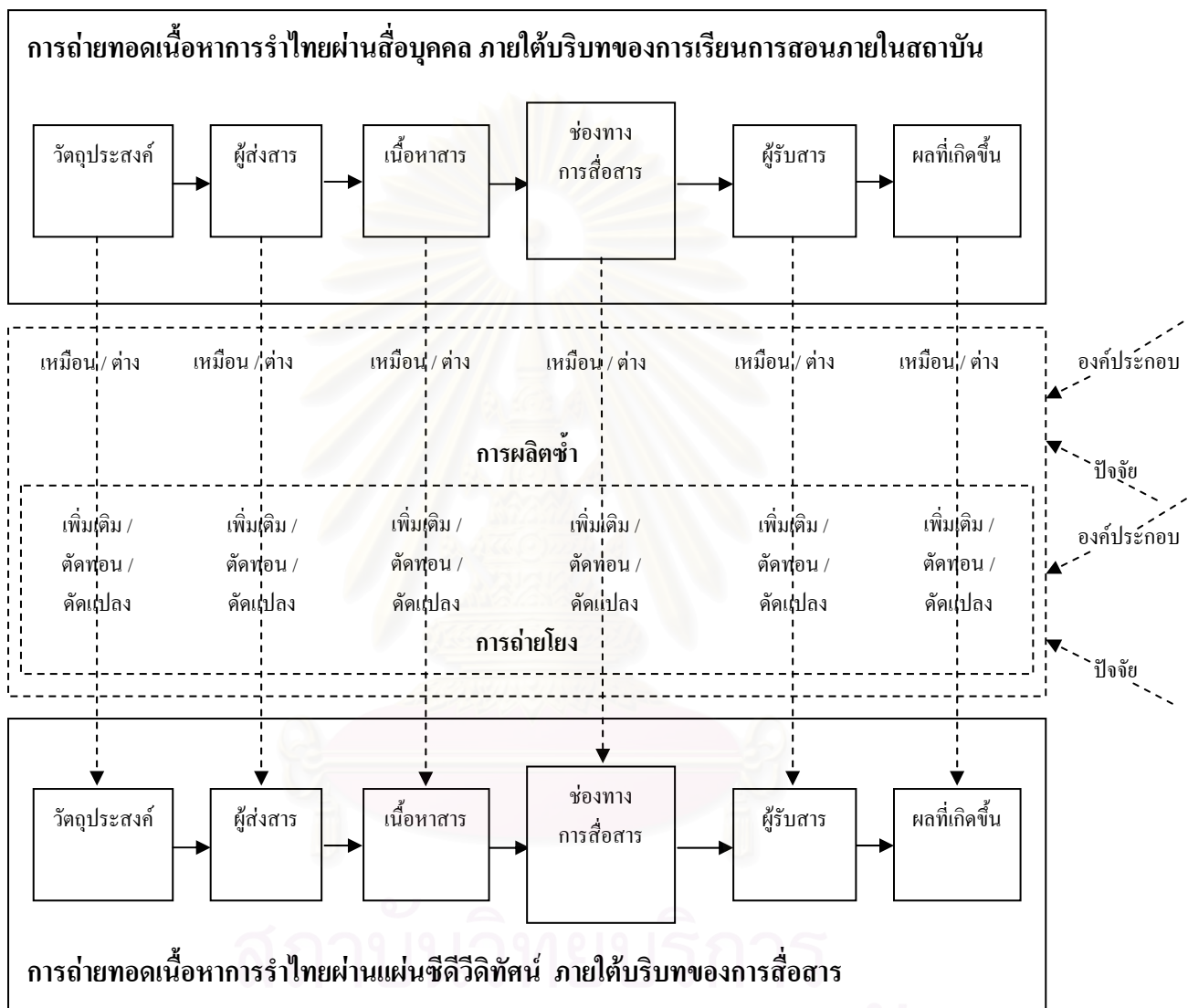
ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนของสัมพันธบท สามารถแบ่งได้เป็น 8 ข้อคือ (1) การ์ตูนได้พลิกประเด็นจากในแบบเรียนที่มุ่งสอนเด็กไปสู่การมุ่งสอนผู้ใหญ่ (2) การ์ตูนได้สลายลักษณะ “อุดมคติ” ของผู้ใหญ่ในแบบเรียน (3) ความถูกต้องในสังคมได้พลิกกลับจากผู้ใหญ่ในแบบเรียน ไปสู่เด็กในการ์ตูน (4) การ์ตูนได้แสดงค่านิยมที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับรางวัลที่เด็กจะได้รับเมื่อประพฤติดี (5) การ์ตูนได้สลายอุดมคติ ครอบครัวสุขสันต์ ที่ปรากฏในแบบเรียน (6) ลักษณะอุดมคติของสังคมในแบบเรียน ได้พลิกกลับจากแง่บวกกลายเป็นแง่ลบในการ์ตูน (7) การ์ตูนได้สลายอุดมคติ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ที่ฝังอยู่ในแบบเรียน (8) การ์ตูนได้พลิกกลับลักษณะการหวนหวาดิตที่ปรากฏในแบบเรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากงานวิจัยทั้ง 4 เรื่องนี้มาประกอบกับแนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาว่ามีองค์ประกอบและปัจจัยใดบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิด (Conceptual framework) ในการวิจัยดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 2 : กรอบแนวคิด

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในงานวิจัยเรื่อง “การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์” ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพราะผู้วิจัยเห็นว่า การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์นั้น เป็นปรากฏการณ์ที่เริ่มต้นได้ไม่นานและผู้ผลิตต่างๆ ได้เริ่มทำการผลิตแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกี่ยวกับการรำไทยมากขึ้น ตามกระแสสมัยปัจจุบันเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมต่างๆ ของไทย ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับการรำไทย จึงเล็งเห็นว่าเมื่อรำไทยเริ่มมีการพัฒนา และปรับปรุงตัวให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันก็สมควรที่จะมีการระดมวิชาความรู้จากสาขาต่างๆ เข้ามาช่วยให้รำไทยได้มีการพัฒนาขึ้นไปได้อย่างมั่นคงและมีทิศทาง แต่เนื่องจากรำไทยเป็นเรื่องเฉพาะที่ เฉพาะกลุ่ม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อจะได้สามารถศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถแสวงหาความรู้ และความเข้าใจถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้นได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

งานวิจัยชิ้นนี้จึงใช้แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา / สัมพันธบท (Intertextuality) แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ (Reproduction) แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อพื้นบ้าน/สื่อมวลชน แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท และ แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ/การให้ความรู้/การสอน เป็นกรอบในการวิจัย เพื่อศึกษาการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) และวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

ในบทนี้จะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่แหล่งข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือและทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นขั้นตอน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

3.1.1 แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสำรวจตลาดสินค้า ที่เป็นแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการรำไทย ตามสถานที่ต่างๆ เช่นร้านขายเทปเพลง ร้านขายหนังสือ ฯลฯ ในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีพ.ศ. 2546 - 2547 พบว่า มีผู้ผลิตสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการรำไทยออกวางจำหน่ายหลายราย เช่น บริษัท ศรีเอทีเคีย สตูดิโอ จำกัด, ห้างหุ้นส่วนจำกัด ว.มิวสิกชาวด์, บริษัท สองธุรกิจ จำกัด, มุลนิธิกุศลศิลป์, บริษัท สื่อการสอน จำกัด, บริษัท โฟโต้เฮ้าส์ คาเมร่า แอนด์ วิดีโอ จำกัด, โรงเรียนดนตรีบ้านดรุณบทเพลง เป็นต้น ซึ่งสื่อวีดิทัศน์ของผู้ผลิตบางรายมีเฉพาะวิดีโอเทป หรือวีดีโอซีดี แต่ผู้ผลิตบางรายก็มีทั้งวิดีโอเทป และ วีดีโอซีดี โดยในระหว่างการออกสำรวจตลาดนั้น ถ้าผู้วิจัยพบสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการรำไทย ผู้วิจัยจะขอให้ผู้ขายทำการเปิดสื่อวีดิทัศน์ดังกล่าวให้ผู้วิจัยดูเนื้อหาข้างในบางตอนก่อนซื้อ เนื่องจากสื่อวีดิทัศน์ประเภทนี้มักมีราคาสูงกว่า (ตั้งแต่ 190 - 500 บาท) สื่อวีดิทัศน์ประเภทอื่นๆ ซึ่งผู้ขายบางรายก็ยินยอมที่จะเปิดสื่อวีดิทัศน์ให้ผู้วิจัยชมก่อนซื้อ แต่บางรายก็ไม่ยินยอมที่จะเปิดสื่อวีดิทัศน์ให้ผู้วิจัยชมก่อนซื้อ และในกรณีนี้ผู้วิจัยจะทำการซื้อสื่อวีดิทัศน์มาดูเนื้อหาข้างในภายหลัง

ภายหลังจากการรับชมสื่อวีดิทัศน์ที่เกี่ยวกับการรำไทยของผู้ผลิตต่างๆ แล้วปรากฏว่ามีสื่อวีดิทัศน์ของ “บริษัท สองธุรกิจ จำกัด” เพียงรายเดียว ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสาธิตการรำไทย โดยสื่อวีดิทัศน์ของบริษัท สองธุรกิจ จำกัดนั้นมีในรูปแบบของ “แผ่นซีดีวีดิทัศน์” เท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้สอบถามไปยังบริษัท สองธุรกิจ จำกัดเกี่ยวกับจำนวนชุดที่มี สถานที่วางจำหน่าย ราคาขาย ฯลฯ เพื่อจะได้ทำการซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ดังกล่าวมาดูเนื้อหาภายในเพิ่มเติม ซึ่งผู้ผลิตได้แจ้งให้ทราบว่า แผ่นซีดีวีดิทัศน์เกี่ยวกับ “การสาธิตทำรำนานาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น” มีทั้งหมด 10 แผ่น และมีวางจำหน่ายตามร้านขายหนังสือบีทูเอส คีตาภัณฑ์ และร้านพรพนา ตรงศรียาน โดยจำหน่ายในราคาแผ่นละ 240 บาท

ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุด “สาธิตการสอนทำรำนานาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น” ของ บริษัท สองธุรกิจ จำกัดจำนวน 10 แผ่น (หนึ่งแผ่นประกอบไปด้วยเพลงรำ 3 เพลง รวมทั้งหมดมีเพลงรำ 30 เพลงรำ) ที่ได้มาจากการซื้อตามร้านขายหนังสือบีทูเอส และคีตาภัณฑ์ ที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีพ.ศ. 2546 - 2547 มาเป็นจำนวนประชากรทั้งหมด ดังมีรายละเอียดตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 3 : จำนวนประชากรของแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ชุดที่	เพลงรำที่ 1	เพลงรำ ที่ 2	เพลงรำที่ 3
1.	รำแม่บทเล็ก	รำสีนวล	ระบำเทพบันเทิง
2.	ระบำดาวดึงส์	รำพลายชุมพล	รำอุยฉายวันทองแปลง
3.	รำกฤดาภินิหาร	รำอุยฉายพราหมณ์	รำอุยฉายเบญจกายแปลง
4.	ระบำพรหมมาศตร์	ระบำดอกบัว	รำอวยพรอ่อนหวาน
5.	ระบำไกรลาสสำเร็จ	เพื่อนเงี้ยว	เพื่อนอวยพร
6.	ระบำทวาราวดี	ระบำศรีวิชัย	ระบำลพบุรี
7.	รำอวยพรพุทธทศานุภาพ	รำอริยฐาน	รำเชิญพระขวัญ
8.	เพื่อนมาลัย	เพื่อนเทียน	ระบำวิชนี
9.	ระบำไก่อ	ระบำนกเขา	ระบำกวาง
10.	ระบำนกยูง	รำมโนราห์บุษยัณห์	เพื่อนเล็บ

3.1.2 แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

แหล่งข้อมูลที่สำคัญสามารถแบ่งออกเป็น 4 ฝ่ายหลักๆ ด้วยกันคือ ผู้ผลิตสื่อ, ผู้ส่งสารที่อยู่ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นครูและศิลปิน (ผู้สาธิตทำรำไทย), สื่อบุคคล (ครูสอนรำไทยแบบตัวต่อตัว), ผู้รับสาร (นักเรียนที่เรียนรำไทย จากสื่อบุคคลโดยตรง และผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์)

3.1.2.1 ผู้ผลิตสื่อ

จากการซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ “สาธิตการสอนทำรำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น” ของ บริษัท สองธุรกิจ จำกัดจำนวน 10 แผ่น มารับชมพบว่าบนปกด้านในของตลับแผ่นซีดีวีดีทัศน์ปรากฏรายชื่อของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ในฐานะที่เป็นผู้กำกับการแสดง, ผู้ควบคุม-ประสานงาน, ที่ปรึกษา, ผู้ถ่ายทำ และ ผู้สร้างสรรค์-แบบปก ดังมีจำนวนประชากรของผู้ผลิตสื่อทั้งหมด 10 คน ดังต่อไปนี้

ก) ผู้ประกอบการ

- คุณมาลา วงศ์รวีโรจน์ บุคคลในครอบครัวของเจ้าของบริษัทฯ (ที่ปรึกษา)
- คุณกรเทพ วงศ์รวีโรจน์ บุคคลในครอบครัวของเจ้าของบริษัทฯ (ที่ปรึกษา)
- คุณกรทิพย์ วงศ์รวีโรจน์ บุคคลในครอบครัวของเจ้าของบริษัทฯ (ที่ปรึกษา)

- คุณกรพจน์ วงศ์วรวิโรจน์ บุคคลในครอบครัวของเจ้าของบริษัทฯ (ที่ปรึกษา)
- คุณกรวดี วงศ์วรวิโรจน์ บุคคลในครอบครัวของเจ้าของบริษัทฯ (ที่ปรึกษา)
- คุณกรชัย วงศ์วรวิโรจน์ บุคคลในครอบครัวของเจ้าของบริษัทฯ (ที่ปรึกษา)
- คุณวรกต วงศ์วรวิโรจน์ เจ้าของ บริษัท สองธุรกิจ จำกัด (สร้างสรรค์-แบบปก)

ข) ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

- ครูช่อเอื้อง ลันตนา นาฏศิลป์ 6 สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (กำกับการแสดง)
- ครูธีรยุทธ ภมรจันทร์ คุรียงศิลป์ 6 สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (ควบคุม-ประสานงาน)

อนึ่งเพื่อความเข้าใจร่วมกันผู้วิจัยขอขยายเพิ่มเติมว่า ถึงแม้บุคคลดังกล่าวจะเป็น “ศิลปิน” แต่ผู้รับสารจากสื่อบุคคล, สื่อบุคคลที่เป็นครูสอนรำไทย และบุคคลทั่วไปมักจะเรียกศิลปินเหล่านั้นว่า “ครู”

ค) ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน

- คุณรินทร์ รัตติ ผู้รับจ้างการถ่ายทำ (ผู้ถ่ายทำ)

3.1.2.2 ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ “สาริตการสอนทำรำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น” ของ บริษัท สองธุรกิจ จำกัดจำนวน 10 แผ่น มารับชมพบว่าบนปกด้านในของตลับแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีรายชื่อของผู้ส่งสารที่เป็นผู้สาธิตทำรำไทยในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และผู้บรรยายในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งสามารถแบ่งประเภทของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ ครูและศิลปิน ดังมีจำนวนประชากรของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้งหมด 5 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

ก) ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์: ที่เป็นครู (3 คน)

- ครูจันทิพย์ บุญยี่ง ครูพิเศษ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ผู้สาธิตทำรำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวนาง)
- ครูพิมพ์ชนก ชนะศิริ ครูพิเศษ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ผู้บรรยาย และ ผู้สาธิตทำรำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวพระและตัวนาง)
- ครูเอกนาด รักวงศ์ ครูพิเศษ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ผู้สาธิตทำรำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวพระ)

ข) ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์: ที่เป็นศิลปิน (2 คน)

- ครุฑนพกร นาคหิรัญ นานุกสิลปิน 6 จากสำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร (ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวพระ)
- ครุฑนาคทิวา ทิพย์เนตร นานุกสิลปิน 4 จากสำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร (ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวนาง)

อนึ่งเพื่อความเข้าใจร่วมกันผู้วิจัยขอขยายเพิ่มเติมว่า ถึงแม้บุคคลดังกล่าวจะเป็น “ศิลปิน” แต่ผู้รับสารจากสื่อบุคคล, สื่อบุคคลที่เป็นครูสอนรำไทย และบุคคลทั่วไปมักจะเรียกศิลปินเหล่านั้นว่า “ครู”

3.1.2.3 สื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย)

เมื่อประมาณปลายปี 2546 ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ไปทำการติดต่อขอเข้าไปเรียนรำไทยกับสื่อบุคคลที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ซึ่งในครั้งแรกนั้นผู้วิจัยได้รับการปฏิเสธเนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์บอกว่าที่นี่จะสอนให้กับบุคคลภายนอกที่เป็นเด็กในช่วงฤดูร้อนเท่านั้น ไม่ได้เปิดสอนให้กับบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ใหญ่อย่างเป็นทางการ แต่ผู้วิจัยได้ขอร้องโดยอธิบายถึงเหตุผลของการเรียนรำไทยให้เจ้าหน้าที่ท่านนั้นฟัง เจ้าหน้าที่ท่านนั้นจึงให้ผู้วิจัยคุยกับ ครู กจกกาญจก ทิวาพร ครูจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร โดยบอกผู้วิจัยว่าให้ลองคุยกับคุณครูท่านนี้ดู เพราะคุณครูท่านนี้ใจดีมีเมตตากับลูกศิษย์และออกจะเป็นครูที่ทันสมัย ผู้วิจัยจึงได้มีโอกาสคุยและอธิบายถึงสาเหตุที่ต้องการเรียนรำไทยให้ครูกจกกาญจกฟัง ครูกจกกาญจกจึงได้ตกลงที่จะสอนรำไทยให้กับผู้วิจัยโดยคิดอัตราค่าสอนที่ 1,000 บาทต่อ 3 ชั่วโมง เวลาเรียนแล้วแต่ครูผู้สอนและผู้วิจัยสะดวกซึ่งมักเป็นวันเสาร์ ส่วนสถานที่เรียนคือในห้องพักครู

จากการสอบถามครูกจกกาญจก ถึงจำนวนครูสอนรำไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์ทราบว่ามีจำนวนประชากรของสื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย) ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพมหานคร ประมาณ 42 คน

3.1.2.4 ผู้รับสารจากสื่อบุคคล

เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้เกี่ยวข้องกับตัวผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือผู้รับสารโดยตรงจากสื่อบุคคล และผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ในกรณีของผู้รับสารโดยตรงจากสื่อบุคคลผู้วิจัยได้พิจารณาถึงนักเรียนที่เรียนรำไทยโดยตรงจากครูสอนรำจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร

ซึ่งเป็นสถาบันที่เชื่อถือได้ว่ามีความเป็นมาตรฐานที่สุดในการสอนรำไทย โดยมีจำนวนประชากรทั้งหมดคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของวิทยาลัยนาฏศิลป์และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวนประมาณ 2,100 - 2,300 คน

3.1.2.5 ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ผู้รับสารอีกกลุ่มคือ ผู้ที่ซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกี่ยวกับการสาธิตการรำไทย ไปดู หรือผู้ที่เคยได้รับชมแผ่นซีดีวีดิทัศน์ใดๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย โดยผู้วิจัยได้พิจารณาว่าผู้รับสารกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มาก และมีความเฉพาะตัว ดังนั้นการที่จะได้พบกับผู้รับสารประเภทนี้ โดยตรงคือจากสถานที่จำหน่ายแผ่นซีดีวีดิทัศน์ หรือสื่อที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยแหล่งใหญ่ๆ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าที่ร้านศึกษากันท์ สาขาราชดำเนินกลาง เป็นแหล่งจำหน่ายสื่อที่มีเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยมากที่สุด ผู้วิจัยจึงเลือกผู้รับสารที่มาเลือกซื้อสื่อจากแหล่งจำหน่ายที่นี้เป็นผู้รับสารในกลุ่มนี้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ 4 ชนิดในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์ดังนี้ การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

3.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Textual Analysis):

เนื้อหาสาระที่อยู่ในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

เนื่องจากเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ นี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาสาระ หรือ ตัวบท ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะค้นหาข้อสรุป และการตีความเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ ของเนื้อหาสาระ หรือตัวบท ผู้ส่งสาร ช่องทางในการสื่อสาร ผู้รับสาร รวมไปถึง วัตถุประสงค์ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น และบริบทด้วย

3.2.1.1 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

ในที่นี้ผู้วิจัยใช้วัตถุ (Social Artifact) ซึ่งคือ “เพลงรำในแผ่นซีดีวีดิทัศน์” เป็นหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

3.2.1.2 กลุ่มประชากรที่เป็นเพลงรำในแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาประชากรที่เป็นเพลงรำในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุด “สาธิต การสอนทำรำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น” ของ บริษัท สองธุรกิจ ทั้งหมดข้างต้น เนื่องจาก เรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะตัว และกลุ่มประชากรมีปริมาณที่ไม่มาก จึงไม่ทำการ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยทำการเลือกจำนวนประชากรทั้งหมด โดยใช้ประเภทของเพลงเป็น เกณฑ์ เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัยไว้ว่าจะทำการวิจัยเฉพาะ รำไทย มาตรฐาน แบบรำเดี่ยวหรือรำคู่ของพระและนาง ที่ถูกถ่ายทอดโดยบุคคลากรจากกรมศิลปากร ซึ่ง เนื้อร้อง ทำนอง ท่วงทำรำยรำ และเครื่องแต่งกายได้ถูกกำหนดเป็นแบบแผนมาช้านาน อีกทั้งชื่อ เพลงรำจะต้องขึ้นต้นด้วยคำว่า “รำ” เท่านั้น ดังนั้นกลุ่มประชากรสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิง คุณภาพในครั้งนี้จึงมีจำนวนเท่ากับ 12 เพลงรำ คือ

ตารางที่ 4 : จำนวนประชากรสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ชุดที่	เพลงรำที่ 1	เพลงรำ ที่ 2	เพลงรำที่ 3
1.	รำแม่บทเล็ก	รำสีนวล	-
2.	-	รำพลาญชุมพล	รำอุยฉายวันทองแปลง
3.	รำกฤดาภินิหาร	รำอุยฉายพราหมณ์	รำอุยฉายเบญจกายแปลง
4.	-	-	รำอวยพรอ่อนหวาน
5.	-	-	-
6.	-	-	-
7.	รำอวยพรพุทธานุภาพ	รำอธิษฐาน	รำเชิญพระขวัญ
8.	-	-	-
9.	-	-	-
10.	-	รำมโนราห์บุชายัณห์	-

3.2.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล

ดังนี้

- ทำการบันทึกเสียงต่างๆ จากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ลงเทปคาสเซ็ต
- ทำการถอดเทป เรียบเรียงเนื้อหาที่ได้
- ทำการลดทอนข้อมูลด้วยการใส่รหัสให้ข้อมูล (Coding) เพื่อคัดแยกข้อมูลออกเป็นพวกรๆ ตามหัวข้อ (Topic) ที่ได้ตั้งไว้ เช่น ขั้นตอนการถ่ายทอด, วิสาธิตทำรำ ฯลฯ
- นำข้อมูลที่ได้รับการใส่รหัส ไปใส่ตารางแยกประเภทๆ (Category) โดยให้ข้อมูลที่มีรหัสเหมือนกันให้อยู่ในหัวข้อ หรือตารางเดียวกัน เพื่อรอไว้สำหรับการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

3.2.2 การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ (Textual Analysis):

เนื้อหาสาร/ตัวบทจากการสื่อสารระหว่างบุคคล

เนื่องจากเนื้อหาสาร หรือ ตัวบท ในเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ นี้มี 2 ชนิด นั่นคือ เนื้อหาสาร หรือตัวบท จากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ซึ่งได้กล่าวไปแล้วข้างต้นกับ “เนื้อหาสาร หรือตัวบท จากการสื่อสารระหว่างบุคคล”

3.2.2.1 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

ผู้วิจัยใช้ บุคคลปัจเจก (ครูสอนรำไทย) เป็นหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

3.2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling): สื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย)

จากจำนวนประชากรที่เป็นครูสอนรำไทยจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ ทั้งหมดประมาณ 42 คน โดยอาศัยหลักความไม่น่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้วิจัยทำการเลือกครูจกกาญญ ทิวาพร เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เนื่องจากครูจกกาญญ ทิวาพร เป็นครูสอนรำไทยจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากรที่ผู้วิจัยได้ไปเรียนรำไทยด้วย ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่สามารถดึงเนื้อหาสารออกมาจากสื่อบุคคลได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์เจาะลึกครูจกกาญญ ทิวาพร และครูสอนรำไทยท่านอื่นเพิ่มเติมถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่นวิธีการสอนรำ, ขั้นตอนการสอนรำ เป็นต้น

3.2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- ติดต่อเข้าไปเรียนรำไทยกับครูสอนรำไทยที่วิทยาลัยนาฏศิลป์แบบตัวต่อตัว
- เตรียมประเด็นคำถามที่จะไปถามครูสอนรำ
- เตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกเช่น เครื่องบันทึกเสียง
- บันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้ระหว่างการเรียนรำ รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ ที่สังเกตได้ ลงใน Protocol ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการตีความข้อมูล

3.2.3 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview)

เนื่องจากเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นี้เป็นเรื่องที่มีความเฉพาะตัว เฉพาะกลุ่ม ดังนั้นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการชนิดนี้จึงเหมาะสมเพราะเป็นการสัมภาษณ์แบบมีจุดความสนใจเฉพาะเรื่อง จะทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง

3.2.3.1 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

ในที่นี้ผู้วิจัยใช้ บุคคล/ปัจเจก เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

3.2.3.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling): ผู้ผลิต

จากจำนวนประชากรผู้ผลิตสื่อทั้งหมด 10 คนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยอาศัยหลักความไม่น่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างของผู้ผลิตสื่อสำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นจำนวน 3 คนคือ เจ้าของผลผลิตสื่อ/เจ้าของลิขสิทธิ์ ผู้กำกับการแสดง และผู้ควบคุม-ประสานงาน เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตเนื้อหาสารมากที่สุด และเป็นบุคคลที่สมัครใจในการตอบคำถามของผู้วิจัย ซึ่งมีรายชื่อดังนี้

- คุณวรกต วงศ์วรวิโรจน์ เจ้าของ บริษัท สองธุรกิจ จำกัด (สร้างสรรค์-แบบปก)
- ครูช่อเอื้อง ลันดา นาฏศิลป์ 6 สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (กำกับการแสดง)
- ครูธีรยุทธ ภมรจันทร์ คุรียงคศิลป์ 6 สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (ควบคุม-ประสานงาน)

3.2.3.3 กลุ่มประชากร: ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาประชากรทั้งหมด 2 คนของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นศิลปิน เพราะผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 คนนี้เป็นบุคคลที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ทำการวิจัย และเป็นบุคคลที่สมัครใจในการตอบคำถามของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงถือว่าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังกล่าว เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ได้อย่างถูกต้องและชัดเจนที่สุด ซึ่งมีรายชื่อดังนี้

- ครูนพกร นาคหิรัญ นานุศิลปิน 6 จากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร (ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวพระ)
- ครูนาตทิวา ทิพย์เนตร นานุศิลปิน 4 จากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร (ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวนาง)

3.2.3.4 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling): ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย)

จากจำนวนประชากรที่เป็นครูสอนรำไทยจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ ทั้งหมดประมาณ 42 คน ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความไม่น่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักเครือข่าย (Network Sampling) โดยให้ครูจกกาญจก ทิวาพร ซึ่งเป็นครูสอนรำไทยของผู้วิจัย เป็นผู้แนะนำรายชื่อของครูสอนรำไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์ท่านอื่นๆ ให้กับผู้วิจัย จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตและมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างของผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคล ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยอาศัยหลักความสมัครใจในการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์และ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 4 คน คือ

- ครูจกกาญจก ทิวาพร อาจารย์ 2 ระดับ 7 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร (ครูตัวพระ)
- ครูฉวี โชคอำนวย อาจารย์ 2 ระดับ 7 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ครูตัวนาง)
- ครูณมน วิชาภรณ์ อาจารย์ 3 ระดับ 8 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ครูตัวพระ)
- ครูพิมพ์กร เพชรทอง อาจารย์ 2 ระดับ 7 จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร (ครูตัวนาง)

3.2.3.5 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling): ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาประชากรผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ทั้งหมด แต่จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความไม่น่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบการสุ่มตัวอย่างโดยอิงความสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากถึงแม้ว่าเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาจะเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะตัว แต่ต้องคำนึงถึงบุคคลที่มีความพร้อมและยินดีที่จะให้ข้อมูลด้วย อีกทั้งจากการที่ผู้วิจัยได้ทดลองไปเฝ้าดูผู้รับสารที่ซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกี่ยวกับการสาธิตการรำไทยที่ร้านศึกษาภัณฑ์ ราชดำเนินกลาง ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2547 ผู้วิจัยพบว่าแผ่นซีดีวีดิทัศน์ประเภทนี้ไม่ใช่สินค้าขายดีที่มีคนมาซื้อบ่อยๆ ทุกวัน

ดังนั้นเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่ซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกี่ยวกับการสาธิตการรำไทยไปดู หรือ ผู้ที่เคยรับชมแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสาธิตรำไทย เพราะผู้วิจัยถือว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในแง่ของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ เป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างถูกต้องและชัดเจนที่สุด เพราะเป็นบุคคลทั่วไปที่ให้ความสนใจในเนื้อหาที่เกี่ยวกับการสาธิตการรำไทยที่อยู่ในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ จนกระทั่งซื้อ ไปดู หรือยอมใช้เวลาในการรับชม ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตและมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ตามสถานที่ต่างๆ ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยอาศัยหลักความสมัครใจในการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่างทำให้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสาธิตรำไทยเป็นจำนวน 4 คน

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักดังกล่าวไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ประกอบกับผู้รับสารประเภทดังกล่าวมีจำนวนน้อยและหาได้ยาก ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชนทั่วไปที่ให้ความสนใจในการรำไทย หรือเคยมีโอกาสรับชมแผ่นซีดีวีดิทัศน์ใดๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยเพิ่มเติมถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น วัตถุประสงค์ในการรับชม, ความสามารถในการปฏิบัติตาม, ความพึงพอใจในเนื้อหาสาร, ความคิดเห็น แนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับงานในอนาคต เป็นต้น จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตและมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ตามสถานที่ต่างๆ ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยอาศัยหลักความสมัครใจในการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่างทำให้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ใดๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยเป็นจำนวน 10 คน รวมแล้วผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ในครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 14 คน คือ

ตารางที่ 5 : รายชื่อกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	อาชีพ
1.	น.ส. ขวัญตา วิเศษสิงห์	20 ปี	นักศึกษาปี 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2.	น.ส. ชลดา บางน้อย	16 ปี	นักเรียน ปวช. ปี 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
3.	น.ส. ชุติมน เนิ่งนิตย์	18 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
4.	น.ส. ญานิสรา สมรวินุลย์	17 ปี	นักเรียน ม.6 วิทยาลัยนาฏศิลป์
5.	ค.ญ. ณัฐธิดา ศรีนาคคำ	12 ปี	นักเรียน ม.1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
6.	น.ส. นพวรรณ ประเสริฐสม	16 ปี	นักเรียน ปวช. ปี 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
7.	น.ส. บุษบา เศรษฐ์	43 ปี	พนักงานองค์กรเอกชน
8.	ค.ญ. เมธาวี คล้ายแก้ว	13 ปี	นักเรียน ม.1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
9.	น.ส. ศราวิภา บุญเกิด	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
10.	คุณ สลักใจ สุรัตพิพิธ	36 ปี	รับจ้างจัดการแสดง
11.	คุณ สอิง กานะคามิน	80 ปี	เจ้าของชมรมพุทธรักษา
12.	น.ส. สิริภา ตั้งชัยชนะกิจ	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
13.	คุณ สุวัลยา เศษกัลยา	58 ปี	ครูสอนนาฏศิลป์ เด็กชั้น ป. 1
14.	คุณ หงษ์ฟ้า ทรัพย์บุญเรือง	43 ปี	ข้าราชการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3.2.3.6 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling): ผู้รับสารจากสื่อบุคคล

ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาประชากรผู้รับสารจากสื่อบุคคลประมาณ 2,100 - 2,300 คน ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องแต่จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความไม่น่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะตัวของคนเฉพาะกลุ่ม หนึ่งในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยค้นพบว่าผู้รับสารจากสื่อบุคคลหลายคนเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ จึงอาจจะมีชื่อของผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปซ้ำกับชื่อของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้

ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างนี้ ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างมาจากบุคคลที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา ที่เรียนรำไทยโดยตรงจากครูสอนรำจากวิทยาลัยนาฏศิลป์หรือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตและมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่างผู้รับสารจากสื่อบุคคลในวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร ในช่วงเดือนพฤศจิกายน

- ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยอาศัยหลักความสมัครใจในการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารจากสื่อบุคคลในครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 16 คน โดยแบ่งเป็นผู้รับสารจากสื่อบุคคลที่ไม่เคยรับชมสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ رأไทย 4 คน ที่เหลือ 12 คน เป็นผู้รับสารจากสื่อบุคคล และเป็นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ด้วย ซึ่งมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 : รายชื่อผู้รับสารจากสื่อบุคคลที่ไม่เคยรับชมสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการ رأไทย

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	อาชีพ
1.	น.ส. จิตริภรณ์ สุนทรสวัสดิ์	15 ปี	นักเรียน ปวช. ปี 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
2.	น.ส. ปิยะวรรณ สายเพชร	17 ปี	นักเรียน ม.5 วิทยาลัยนาฏศิลป์
3.	น.ส. อมรรัตน์ สุขสาคร	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
4.	น.ส. อภัสรา เอกภายังยง	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ตารางที่ 7 : รายชื่อผู้รับสารจากสื่อบุคคล และเป็นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	อายุ	อาชีพ
1.	น.ส. ชลดา บางน้อย	16 ปี	นักเรียน ปวช. ปี 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
2.	น.ส. ชุติมน เนิ่งนิตย์	18 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3.	น.ส. ญานิสสา สมรวินุลย์	17 ปี	นักเรียน ม.6 วิทยาลัยนาฏศิลป์
4.	ค.ญ. ณัฐธิดา ศรีนาคคำ	12 ปี	นักเรียน ม.1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
5.	น.ส. นพวรรณ ประเสริฐสม	16 ปี	นักเรียน ปวช. ปี 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
6.	น.ส. นลินี เมืองจันทบุรี	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
7.	น.ส. มลิวรรณ กรรถาวร	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
8.	ค.ญ. เมธาวิ คล้ายแก้ว	13 ปี	นักเรียน ม.1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
9.	น.ส. เมธิกานต์ มะลิ	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
10.	น.ส. เขียวภา ภูผกา	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
11.	น.ส. วราภรณ์ สุวรรณวัฒน์	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
12.	น.ส. สิริภา ตั้งชัยชนะกิจ	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3.2.3.7 เตรียมงาน และ สัมภาษณ์

- เตรียมคำถาม / ประเด็นสัมภาษณ์
 - ผู้ผลิต - วัตถุประสงค์หลักในการผลิต ฯลฯ

- ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ - วิธีการถ่ายทอด ฯลฯ
- สื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย) - วิธีการสอน, เทคนิค ฯลฯ
- ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ - วัตถุประสงค์ในการซื้อ, ผลลัพธ์ ฯลฯ
- กำหนดเวลาสัมภาษณ์, ซ้อมสัมภาษณ์กับคนอื่น, แก้ไขคำถาม
- เตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกเช่น เครื่องบันทึกเสียง
- ติดต่อ นัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์ล่วงหน้า
- ไปสัมภาษณ์โดยใช้คำถามที่เตรียมมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์
- บันทึกข้อมูล, ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการใช้วิธีการวัดข้อมูลหลายครั้ง

3.2.3.8 ประเด็นคำถามหลักสำหรับผู้ผลิต

- วัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อ
- รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าของบริษัท, การตลาด, ยอดขาย, ผลตอบรับ
- กระบวนการผลิตเป็นอย่างไร
- ปัญหาหรืออุปสรรคในการผลิต และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- แผนงานในอนาคต, แนวโน้มตลาดในอนาคต

3.2.3.9 ประเด็นคำถามหลักสำหรับผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ส่งสาร
- ความคิดเห็นของผู้ส่งสารต่อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในประเด็นเรื่องของประโยชน์, ความพึงพอใจ, ความเหมาะสม, ข้อดี, ข้อเสีย และผลตอบรับ
- วัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อ
- กระบวนการผลิต, การถ่ายทำ
- ปัญหาหรืออุปสรรคในการผลิต ในประเด็นเรื่องการทำงาน, เรื่องส่วนตัว และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยผ่านสื่อในอนาคต

3.2.3.10 ประเด็นคำถามหลักสำหรับสื่อบุคคล (ครูสอนรำไทย)

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครู
- วัตถุประสงค์ในการเรียนการสอน
- ขั้นตอนและวิธีการสอนรำไทยให้กับนักเรียนในสถาบัน

- อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนของครูและนักเรียน
- ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการเรียนการสอน และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- ความคิดเห็นของครูต่อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย ในประเด็นเรื่องของประโยชน์, ความพึงพอใจ, ความเหมาะสม, ข้อดีและข้อเสีย
- ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยผ่านสื่อในอนาคต

3.2.3.11 ประเด็นคำถามหลักสำหรับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวผู้รับสาร
- วัตถุประสงค์ในการซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ประเภทนี้
- ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย ในประเด็นเรื่องของประโยชน์, ความพึงพอใจ, ความเหมาะสม, ข้อดี, ข้อเสีย และผลลัพธ์ที่ได้
- ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยผ่านสื่อในอนาคต

3.2.3.12 ประเด็นคำถามหลักสำหรับผู้รับสารจากสื่อบุคคลโดยตรง

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวผู้รับสาร
- วัตถุประสงค์ในการเรียนรำไทย
- สาเหตุในการเลือกสถาบันแห่งนี้
- ขั้นตอนและวิธีการเรียนรำไทยจากสื่อบุคคล
- อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนจากครู
- ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการเรียนการสอน และวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
- ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อการรับเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยตรง ในประเด็นเรื่องของประโยชน์, ความพึงพอใจ, ความเหมาะสม, ข้อดี, ข้อเสีย และผลลัพธ์ที่ได้
- ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย ในประเด็นเรื่องของประโยชน์, ความพึงพอใจ, ความเหมาะสม, ข้อดี, ข้อเสีย และผลลัพธ์ที่ได้
- ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยผ่านสื่อในอนาคต

3.2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

ในการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นี้ ผู้วิจัยต้องการทราบข้อมูลที่ลึกซึ้งลงไปเพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้รับไปทำการประมวลผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงเลือก “การสนทนากลุ่ม” ขึ้นมาใช้ในการเก็บข้อมูลอีกเครื่องมือหนึ่ง เพราะข้อมูลที่รับจากกลุ่มสนทนามักเป็นข้อมูลที่ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกแต่ละคนของกลุ่มอย่างละเอียด ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่แตกต่างและแปลกออกไปจากข้อมูลที่ได้รับจากการใช้วิธี “การสัมภาษณ์เจาะลึก” ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่มกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มผู้รับสารจากสื่อบุคคล และ/หรือ ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

3.2.4.1 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

ในที่นี้ผู้วิจัยใช้ กลุ่มคน เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

3.2.4.2 กลุ่มประชากร: ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และ/หรือ ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคล

ผู้วิจัยจะทำการศึกษาประชากรทั้งหมด 3 คนของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นครู เพราะผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 3 คนนี้เป็นบุคคลที่มีรายชื่อปรากฏอยู่ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ทำการวิจัย และเป็นบุคคลที่สมัครใจในการตอบคำถามของผู้วิจัย ผู้วิจัยจึงถือว่าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังกล่าว เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ได้อย่างถูกต้องและชัดเจนที่สุด ซึ่งมีรายชื่อดังนี้

- ครูจันทิพย์ บุญยั้ง ครูพิเศษ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวนาง)
- ครูพิมพ์ชนก ชนะศิริ ครูพิเศษ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ผู้บรรยาย และ ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวพระและตัวนาง)
- ครูเอกนาด รักรวงส์ ครูพิเศษ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร (ผู้สาธิตท่ารำ เป็นผู้แสดงเป็นตัวพระ)

อนึ่งในระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 3 ท่านนี้มีอาชีพที่แท้จริงเป็นครูหรือเป็นผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลด้วย ดังนั้นในระหว่างการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงทำการสอบถามถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลด้วย

3.2.4.3 กลุ่มตัวอย่าง (Sampling): ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และ/หรือ ผู้รับสารจากสื่อบุคคล

ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาประชากรของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และ/หรือ ผู้รับสารจากสื่อบุคคลทั้งหมด แต่จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความไม่น่าจะเป็น (Non-probability Sampling) แบบการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เนื่องจากเรื่องที่ผู้วิจัยศึกษาเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะตัว อนึ่ง การจัดกลุ่มสนทนาระหว่างผู้วิจัยกับบุคคลเป้าหมาย 3 คนต่อกลุ่ม และมีจำนวน 2 กลุ่ม ซึ่งคัดเลือกมาจากบุคคลที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา ที่เรียนรำไทยโดยตรงจากครูสอนรำจากวิทยาลัยนาฏศิลป์หรือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร

จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตและมีโอกาสพบปะพูดคุยกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และ/หรือ ผู้รับสารจากสื่อบุคคล ในวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร ในช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. 2547 โดยอาศัยหลักความสมัครใจในการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และ/หรือ ผู้รับสารจากสื่อบุคคล ในครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 6 คน คือ

ตารางที่ 8 : รายชื่อผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และ/หรือผู้รับสารจากสื่อบุคคล (กลุ่มที่ 1)

1.	น.ส. เมธิกานต์ มะลิ	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2.	น.ส. วราภรณ์ สุวรรณวัฒน์	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3.	น.ส. อากัสรา เอกภาพยิ่งยง	19 ปี	นักศึกษา ปี 1 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ตารางที่ 9 : รายชื่อผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และ/หรือผู้รับสารจากสื่อบุคคล (กลุ่มที่ 2)

1.	น.ส. นลินี เมืองจันทร์	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
2.	น.ส. มลิวรรณ กรรถาวร	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3.	น.ส. เขียวภา ภู่อภา	21 ปี	นักศึกษา ปี 3 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บุคคลเหล่านี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในแง่ของสื่อบุคคล และ/หรือ ในฐานะที่เป็นผู้รับสารเกี่ยวกับการร่ำไไทยผ่านสื่อบุคคลโดยตรง เป็นบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้อย่างถูกต้องและชัดเจนที่สุด เนื่องจากเป็นนักเรียนที่เรียนร่ำไไทยโดยตรงจากครูสอนร่ำไจากวิทยาลัยนาฏศิลป์หรือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร ซึ่งเป็นสถาบันที่เชื่อถือได้ว่ามีความเป็นมาตรฐานที่สุดในการสอนร่ำไไทย

3.2.4.4 เตรียมงาน และสัมภาษณ์

- เตรียมคำถาม / ประเด็นสัมภาษณ์ เช่น วิธีการเรียน, เทคนิคในการจำ ฯลฯ
- กำหนดเวลาสัมภาษณ์, ซ้อมสัมภาษณ์กับคนอื่น, แก้ไขคำถาม
- เตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกเช่น เครื่องบันทึกเสียง
- ติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ในเวลาที่เหมาะสม
- เก็บข้อมูลโดยการบันทึกเสียงผ่าน เครื่องบันทึกเทปและสัมภาษณ์ตามแนวคำถาม
- บันทึกข้อมูล, ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการใช้วิธีการวัดข้อมูลหลายครั้ง

3.2.4.5 ประเด็นคำถามสำหรับผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และ/หรือสื่อบุคคล

เหมือนในหัวข้อ 3.2.3.9 และหัวข้อ 3.2.3.10

3.2.4.6 ประเด็นคำถามสำหรับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และ/หรือ ผู้รับสารจากสื่อบุคคล

เหมือนในหัวข้อ 3.2.3.11 และหัวข้อ 3.2.3.12

3.2.5 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation)

การที่ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้วิจัยจะสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถดึงเนื้อหาสาระที่อยู่ในสื่อบุคคลออกมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาสาระได้อย่างละเอียด อีกทั้งยังสามารถทราบถึงองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หนึ่งของการวิจัย โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

3.2.5.1 พื้นที่ในการศึกษา

ผู้วิจัยจะเลือกสถานที่ที่ได้ชื่อว่ามีการสอนรำไทยที่ได้มาตรฐาน และมีการสอนรำไทยเป็นประจำให้กับนักเรียนนาฏศิลป์หรือผู้สนใจรำไทย นั่นคือวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร กรุงเทพมหานคร

3.2.5.2 หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis)

ในที่นี้ผู้วิจัยใช้ บุคคล/ปัจเจก เป็นหน่วยในการวิเคราะห์

3.2.5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- ติดต่อเข้าไปเรียนรำไทยกับครูสอนรำไทยที่วิทยาลัยนาฏศิลป์แบบตัวต่อตัว
- เตรียมประเด็นคำถามที่จะไปถามครูสอนรำ
- เตรียมอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกเช่น กล้องถ่ายรูป, เครื่องบันทึกเสียง
- บันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ได้ระหว่างการเรียนรำ รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ ที่สังเกตได้ ลงใน Protocol ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการตีความข้อมูล

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อมูลที่ได้จาก ผู้ส่งสาร (Sender), เนื้อหาสาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel), ผู้รับสาร (Receiver) รวมถึงวัตถุประสงค์และผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยผ่านสื่อบุคคลภายใต้บริบทของการเรียนการสอนภายในสถาบัน มาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จาก ผู้ส่งสาร (Sender), เนื้อหาสาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel), ผู้รับสาร (Receiver) รวมถึงวัตถุประสงค์และผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ภายใต้บริบทของการสื่อสาร โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีในบทที่ 2 มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อของการวิจัย โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 10 : กรอบแนวคิด ทฤษฎีในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้แนวคิด ทฤษฎี	เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธ์บท (Intertextuality) 2. แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ (Reproduction) 3. แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน 4. แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท 5. แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ/การให้ความรู้/การสอน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน 2. แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท 3. แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ/การให้ความรู้/การสอน 	<ol style="list-style-type: none"> 2. เพื่อวิเคราะห์ห้องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวคิดเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหา/สัมพันธ์บท (Intertextuality) 2. แนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ (Reproduction) 3. แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน 4. แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภท 5. แนวคิดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ/การให้ความรู้/การสอน 	<ol style="list-style-type: none"> 3. เพื่อประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านวีดิทัศน์ รวมถึงการแสวงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคต

3.4 ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการบรรยาย หรือพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Descriptive) โดยการนำแหล่งข้อมูลต่างๆ ทั้งแหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร และแหล่งข้อมูลประเภทบุคคล มาทำการวิเคราะห์รวมข้อสรุปทั้งหมดที่ค้นพบเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย และแสดงผลของการวิจัยออกมา ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยมีลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย ดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ
- บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย
- บทที่ 4 การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคล
ไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
- บทที่ 5 องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย
จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
- บทที่ 6 ทักษะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย
จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
- บทที่ 7 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ในการวิจัยเรื่อง “การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์” นั้นผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบในการสื่อสารทั้ง 4 ประการ ผู้ส่งสาร (Sender), สาร (Message), ช่องทางการสื่อสาร (Channel), ผู้รับสาร (Receiver) รวมถึงวัตถุประสงค์ ผลที่เกิดขึ้น และบริบทของการเปิดรับสื่อ ที่ถูกถ่ายโอนจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 3 ข้อด้วยกันคือ

1. เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์
3. เพื่อประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ รวมถึงการแสวงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคต

ในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ โดยผู้วิจัยจะเริ่มจากเนื้อหาสารเป็นอันดับแรก

4.1 การถ่ายโอนเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า ในการศึกษาเรื่องการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น องค์ประกอบทางการสื่อสารที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นจุดเด่นประเด็นสำคัญของเรื่องการถ่ายโอนคือ “เนื้อหาสาร” ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำประเด็นเรื่องการถ่ายโอนเนื้อหาสารขึ้นมากล่าวเป็นอันดับแรกก่อนดังนี้

แผนภูมิที่ 3 : เนื้อหาสาร

4.1.1 เนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล

จากการประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับ เนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลในประเด็นต่างๆ ผู้วิจัยพบว่า ในภาพรวมแล้วเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีลักษณะดังนี้

4.1.1.1 การควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่าในการถ่ายทอดเนื้อหาสารโดยสื่อบุคคลนั้น ผู้ส่งสารหรือผู้รับสารจะไม่สามารถทำการคัดเลือกเนื้อหาสารประเภทเพลงร่า ขึ้นมาถ่ายทอดได้ตามความต้องการของผู้ส่งสารหรือผู้รับสาร หากแต่ผู้ส่งสารจะต้องทำการถ่ายทอดเนื้อหาสารประเภทเพลงร่าให้กับผู้รับสารในแต่ละช่วงชั้นเรียน ให้ได้ปริมาณตรงตามที่คณะผู้บริหารหลักสูตรของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ซึ่งเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลจะถูกควบคุมไว้โดยคู่มือการสอนต่างๆ ที่ผู้ส่งสารได้มีการจัดทำขึ้น ดังนั้นทิศทางของเนื้อหาสารในสื่อบุคคลที่ต้องใช้ในการถ่ายทอดให้กับผู้รับสารในสถาบันจึงขึ้นอยู่กับนโยบายของเจ้ากระทรวงที่สถาบันการศึกษาสังกัดอยู่

4.1.1.2 ความน่าเชื่อถือและมาตรฐานของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความน่าเชื่อถือสูง เนื่องจาก เนื้อหาสารมีความเป็นปัจจุบัน สามารถจับต้องได้ สามารถยืนยันได้ว่ามีตัวตนอยู่จริง อีกทั้งสื่อบุคคลยังสังกัดอยู่ในกรมศิลปากร ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้ชื่อว่า มีความเป็นมาตรฐาน และมีชื่อเสียงมากที่สุดทางด้านการรำไทย ดังนั้นเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อบุคคลจึงมีความน่าเชื่อถือสูง นอกจากนั้นทางสถาบันยังคอยดูแลรักษามาตรฐานของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลให้คงความน่าเชื่อถือ ทั้งในระดับของผู้ส่งสารและผู้รับสารดังนี้

ก) ในระดับของผู้ส่งสาร

จากการที่มีวิทยาลัยนาฏศิลป์ 12 แห่งตามจังหวัดต่างๆ ดังนั้นเพื่อให้ผู้ส่งสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ในแต่ละจังหวัดทำการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เหมือนๆ กันไปสู่ผู้รับสาร และป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตเกี่ยวกับเนื้อหาสาระประเภททำรำที่อาจผิดเพี้ยนไปหรือเนื้อหาสาระของผู้ส่งสารแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ซึ่งเป็นสถาบันต้นสังกัดของวิทยาลัยนาฏศิลป์ จึงได้ดำเนินการ

- ให้ผู้ส่งสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ในแต่ละช่วงชั้นจัดทำ “แผนการจัดการเรียนรู้” ขึ้นมาเพื่อใช้เป็นคู่มือแนวทางในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรำไทยให้กับผู้รับสารในแต่ละช่วงชั้น โดยไม่ขาดตกบกพร่องภายในระยะเวลาที่กำหนด
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์จัดทำสื่อประกอบการสอน ซึ่งมีทั้งหนังสือหลักสูตร และ วีดีโอแสดงทำรำในเพลงต่างๆ ตามหลักสูตร แจกจ่ายไปตามวิทยาลัยนาฏศิลป์ต่างๆ เพื่อให้ผู้ส่งสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์เหล่านั้น ได้ดูและถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทย ให้เหมือนกันกับที่ผู้ส่งสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรุงเทพฯ (ส่วนกลาง) ทำการถ่ายทอด
- จัดการสัมมนาทำรำให้กับบรรดาผู้ส่งสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อผู้ส่งสารทุกคนจะได้มีความเข้าใจ และรับรู้ในเนื้อหาสาระที่เหมือนๆ กันในเวลาเดียวกัน โดยบรรดาท่านผู้เชี่ยวชาญต่างๆ

ข) ในระดับของผู้รับสาร

การรักษามาตรฐานของผู้รับสารคือการสอบวัดผล โดยบรรดาผู้ส่งสาร ซึ่งแบ่งเป็น การทดสอบภาคปฏิบัติ และการสอบข้อเขียนของผู้รับสาร โดยใช้แบบทดสอบเป็น เครื่องมือวัด ดังนั้นมาตรฐานของเนื้อหาสาระในผู้รับสารจะสามารถวัดออกมาเป็นตัวเลข ดังนี้

ระดับคะแนนของข้อเขียน	ระดับคะแนนเวลาปฏิบัติ	ความหมาย
80 - 100	10	ดีมาก
70 - 79	8 - 9	ดี
60 - 69	6 - 7	ปานกลาง
50 - 59	5	ปรับปรุง
ต่ำกว่า 50	ต่ำกว่า 5	แก้ไข

ระดับคะแนนของข้อเขียน คู่มือที่ความถูกต้องของข้อมูลเป็นหลัก ในขณะที่ระดับคะแนนเวลาปฏิบัติทำรำจะพิจารณาจากหัวข้อเรื่อง

• เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ จังหวะ ของผู้รับสาร	2 คะแนน
• เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ลีลาท่ารำ ของผู้รับสาร	3 คะแนน
• เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ท่ารำที่ถูกต้อง ของผู้รับสาร	3 คะแนน
• เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ การทดสอบบท	<u>2 คะแนน</u>
รวมทั้งหมด	10 คะแนน

4.1.1.3 ลักษณะของเนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ผู้ส่งสารใช้ในการถ่ายทอดให้กับผู้รับสาร จะเริ่มตั้งแต่การถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ง่าย (เพลงรำพื้นฐาน เช่น เพลงช้า-เร็ว, เพลงแม่บท) ไปสู่เนื้อหาสาระที่ยาก (เพลงรำชั้นสูง เช่น เพลงหน้าพาทย์) อีกทั้งเนื้อหาสาระที่ถูกถ่ายทอดไปยังมีความละเอียดครบทุกแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับการรำไทย เนื่องจากมีถ่ายทอดทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติแต่ผู้ส่งสารจะไม่ทำการแสดงท่ารำทั้งเพลงของเพลงรำที่กำลังจะถ่ายทอดตั้งแต่ต้นจนจบให้กับผู้รับสารได้ดูก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ เพราะการถ่ายทอดเนื้อหาสาระอยู่ภายใต้บริบทของการเรียนการสอน ดังนั้นเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลจึงมีลักษณะเป็นเนื้อหาสาระแบบการเรียนการสอน ซึ่งทำให้การถ่ายทอดเนื้อหาสาระเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ต่างๆ มากมาย เช่น

- ข้อบังคับเรื่องการใส่ชุดฝึกซ้อมนาฏศิลป์ทุกครั้งเวลาฝึกปฏิบัติทำรำ
- ความจำเป็นในการเตรียมการสอนร่วมกันของผู้ส่งสาร
- ข้อบังคับเรื่องที่คุณส่งสารต้องได้รับการครอบครู และคำนับครูก่อนจึงจะมีสิทธิ์มาสอนและถูกเนื้อต้องตัวผู้รับสารได้ ในขณะที่เดียวกันผู้รับสารต้องผ่านการไหว้ครูและครอบครูมาก่อน ผู้ส่งสารจึงจะยินยอมถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เป็นเพลงรำชั้นสูงให้
- ข้อบังคับเรื่องผู้รับสารจำเป็นต้องเคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ส่งสารเสมอ

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า เนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลของผู้ส่งสารแต่ละคนยังมีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับลีลาท่ารำ (ลีลาหมายถึงกริยาที่ผู้แสดง แสดงออกไปในระหว่างการปฏิบัติทำรำแล้วทำให้ท่ารำเกิดความสวยงามโดยไม่ทำให้ท่ารำล้าลึกลงไป และสามารถชวนให้ผู้ดูเกิดอารมณ์คล้อยตามได้เช่น การกล่อมหน้า การลักคอ

การตีไหล่ การเอียง การสะดุ้งตัว การขี้ดขุบ ตะเท้า ความอ่อนช้อย การชมัยชายตาไปยังคนดู การยิ้มเวลารำ เป็นต้น) เนื่องจากเนื้อหาสาระประเภทนี้เป็นเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ส่งสาร หรือเป็นเอกลักษณ์ของผู้ส่งสารแต่ละคนซึ่งส่งผลต่อความสวยงามในการปฏิบัติท่ารำ (ดังจะกล่าวถึงรายละเอียดในหัวข้อต่อไป)

ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ลีลา ก็คือท่าทางทางด้านนาฏศิลป์ การเคลื่อนตัวตามเสียงเพลงและทำให้ท่าหนึ่งเคลื่อนไหวไปสู่อีกท่าหนึ่ง ได้อย่างงดงาม เป็นลักษณะเฉพาะตัว อย่างนาฏศิลป์ในระดับครูก็จะมีลีลาที่ต่างกันออกไป มีอยู่คนหนึ่งมีการใช้บรรดาข้าราชการกองการสังกัด แบบบรรดานางเอกทั้งนั้นมารำอวยพรในชุดหนึ่งซึ่งต้องรำพร้อมกันและแบบใส่ยอคด้วย พอใส่ยอคปุ๊บนะ ตอนยกคเชนทร์ออกตัวเนี่ยะ ยอคมันจะไหวไม่เท่ากันเลย แต่นางเอกแต่ละคนนะรำสวยๆ ทั้งนั้น แต่ว่าพอมารำบนเวทีแล้วไม่พร้อมกันเลย อย่างนี้ไม่ถือว่าผิดหรอก เพราะทุกคนรำเหมือนกันแต่ต่างกันตรงลีลา ซึ่งลีลาของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ลีลาคนนี้นัก คนนี้น้อยอะไรอย่างนี้ ก็มันเป็นความสวยของแต่ละคน ถ้ามาดูแบบรำเดี่ยวๆ บนเวทีเราออกไป ก็รำสวยอย่างหนึ่ง แต่เราอาจจะเอียงได้ไม่มากเท่ากับอีกคนหนึ่ง ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นความสวยเฉพาะตัวเพราะเราหุ่นอย่างนี้ เอียงอย่างนี้แล้วสวย แต่อีกคนเขาอาจจะต้องเอียงให้ได้มากกว่าเราจึงจะสวย ซึ่งรวมแล้วมันเป็นลีลา” (พิมพ์กร เพชรทอง, สัมภาษณ์: 9 พฤศจิกายน 2547)

อีกทั้งผู้วิจัยพบว่า การถ่ายทอดเนื้อหาสาระการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลในระหว่างการฝึกปฏิบัติท่ารำไทยต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัวของผู้ส่งสารในเรื่องของการรำกลับมือประกอบด้วย เพื่อให้ผู้รับสารสามารถปฏิบัติท่ารำตามได้โดยไม่เกิดการสับสน เรื่องการสลับข้างซ้าย-ขวา ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “เราสอนได้ทั้งหันหน้าและหันหลัง ถ้าหันด้านหน้าเราเป็นเหมือนกระจกเงา ถ้าทำนี้ยกมือขวา แต่เราหันหน้าหาเด็กเราต้องยกมือซ้าย ต้องสลับข้างกับเด็ก เราต้องแม่นยำ เวลาสอนเด็กเล็กอย่าง ม. 1 จะไม่เหมือนเด็กโตตรงที่ว่าพอหันหน้าหาเด็กปุ๊บเราต้องบอกเขาแล้วว่า เอ้ายกมือข้างเดียวกับครูนะ หรือต่อไปนี่ครูจะเป็นกระจกเงาแล้วนะ ครูยกซ้ายแปลว่าเธอต้องยกขวานะ ไม่ใช่ว่าครูยกซ้ายของครูเธอยกซ้ายด้วยไม่ใช่ นะ ซึ่งการรำหันหน้าหาเด็กนี้ จะทำให้เด็กเห็นว่ามือเรากำลังทำอะไรอยู่ จีบหาง มืออยู่ระดับไหน เวลาเชิ่อมท่า เราไปอย่างไร เพราะตอนที่เรารำนำ เด็กเขาอาจจะไม่เห็น เราก็ต้องหันกลับมาให้เขาเห็นและไม่มองด้วย อีกอย่างก็คือเป็นการเชิ่อมเด็กไปเลย คนไหนเอียงผิดเราก็จะบอกว่า เอ้าเอียงผิดนะ แก่กันเดี๋ยวนั้นเลย” (นฤมน วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

4.1.1.4 ส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยที่ผู้ส่งสารต้องถ่ายทอดไปยังผู้รับสารนั้นประกอบไปด้วย เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยที่ละเอียดครบถ้วนทั้งหมด 23 ข้อใหญ่ 90 ข้อย่อยดังนี้

ตารางที่ 11 : เนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล

เนื้อหาสารหลัก	ส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลักโดยละเอียด
1. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> ประวัติความเป็นมาของการแสดงรำไทย รู้ว่าการแสดงชุดนี้อยู่ในการแสดง โขน/ละคร เรื่องใด ตอนไหน ผู้คิดประดิษฐ์ท่ารำ โอกาสที่จะนำไปใช้
2. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ การแต่งกาย	<ul style="list-style-type: none"> เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในเวลาฝึกซ้อม เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในชุดแสดงจริง เครื่องประดับกาย เครื่องประดับผม วิธีการแต่งตัวผู้แสดง วิธีการแต่งหน้า วิธีการทำผม
3. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ เพลงไทยที่ใช้ประกอบรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> ผู้แต่งเพลง เนื้อเพลง ทำนองเพลงที่ใช้ รู้จักส่วนประกอบต่างๆ ของเพลงไทย ประเภทของเพลงรำไทย อารมณ์และบรรยากาศของเพลงไทย ความสำคัญและประโยชน์ในการขับร้องเพลงรำไทย การฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ
4. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ดนตรีไทย	<ul style="list-style-type: none"> การรู้จักเครื่องดนตรีไทย การรู้จักลักษณะของวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการบรรเลง การรู้จักดนตรีไทย (เพลงไทย) ที่จะนำมาประกอบการรำไทย
5. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ครู	<ul style="list-style-type: none"> การไหว้ครู หรือ การรู้จักครูบาอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับทางนาฏศิลป์

	<ul style="list-style-type: none"> • การครอบครู • การค้ำบัครู • การรู้ถึงสาเหตุและผลที่ตามมาของการหลบลูกผู้ไม่เคารพครู
6. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ การคัดเลือกผู้แสดง	<ul style="list-style-type: none"> • เกมท่าในการคัดเลือกตัวพระตัวนาง • การเข้าใจในความแตกต่างของบุคลิกตัวแสดง ทั้ง 2 • การรู้ว่าผู้แสดงที่มีพื้นฐานทางการแสดงแบบใด เหมาะกับการแสดงในชุดใด
7. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ท่าพื้นฐานต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> • การฝึกท่าพื้นฐานต่างๆ • ประโยชน์ของการฝึกท่าพื้นฐาน • โทษของการไม่ฝึกท่าพื้นฐาน
8. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ นาฏยศัพท์ต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> • นาฏยศัพท์ในหมวดนามศัพท์ • นาฏยศัพท์ในหมวดกริยาศัพท์ • นาฏยศัพท์ในหมวดนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด • ความหมายของนาฏยศัพท์ในหมวดต่างๆ • วิธีปฏิบัตินาฏยศัพท์ในหมวดต่างๆ • ภาษาท่าทางต่างๆ ทางนาฏศิลป์
9. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ วิธีการปฏิบัติท่ารำ	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติท่ารำต่างๆ อย่างถูกต้อง คือการปฏิบัติท่ารำต้องเริ่มจากสิ่งที่ย่างๆ ไปหาสิ่งที่ยาก และการปฏิบัติท่ารำสามารถเรียนรู้ได้ทีละส่วน (เช่น เรียนรู้ท่ารำในช่วงขา ก่อน และค่อยมาเรียนรู้ท่ารำในช่วงของมือและศีรษะ) จากนั้นค่อยนำเนื้อหาในแต่ละส่วนมารวมกันในภายหลัง • รู้จักข้อบกพร่องในการปฏิบัติท่ารำของผู้รับสาร • รู้จักวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น
10. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ท่ารำต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักแม่ท่า หรือ ท่ารำหลักในแต่ละเพลง ทำ เชื่อม ท่ารับ ท่าเริ่มต้น ท่าจบ • รู้จักชื่อของท่ารำ • การเข้าใจที่มา/ความหมายของท่ารำต่างๆ
11. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ลีลาท่ารำ	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักความหมาย และความสำคัญของลีลา • รู้จักเลือกใช้ลีลาที่เหมาะสมกับผู้แสดง

	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักวิธีปฏิบัติทำรำให้ออกมาสวยงาม
12. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ เทคนิค ข้อสังเกต	<ul style="list-style-type: none"> • เกร็ดเล็ก เกร็ดน้อยต่างๆ ในการปฏิบัติทำรำให้ถูกต้องสวยงาม • ข้อควรระวังในการปฏิบัติทำรำ • เทคนิคในการจำทำรำให้ได้รายละเอียดครบถ้วน • รู้จักอารมณ์ของตัวแสดงในบทโขน/ละครต่างๆ • การเข้าใจในบทบาทที่กำลังแสดง
13. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ อุปกรณ์ประกอบการรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักอุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ • รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงต่างๆ • รู้จักวิธีการประดิษฐ์อุปกรณ์ • รู้จักฉากที่ต้องใช้ในการแสดง • รู้จักวิธีการคิดประดิษฐ์ฉาก
14. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ การฝึกฝน ทบทวนเนื้อหาสาระ	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการซ้อมรำ • วิธีการทบทวนทำรำในเพลงรำต่างๆ
15. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ การดัดแปลงทำรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> • เงื่อนไขในการดัดแปลงทำรำไทย • หลักเกณฑ์ในการดัดแปลงทำรำไทย • ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงทำรำไทย • วิธีการดัดแปลงทำรำไทย
16. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ วิธีการจดบันทึกทำรำ	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการเขียนบรรยาย • วิธีการวาดภาพตุ๊กตาหัวเข็มหมุด • เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการวาดภาพ • วิธีการถอดทำรำจากข้อความที่บันทึกไว้ด้วยการวาดภาพตุ๊กตาหัวเข็มหมุด และการบรรยาย
17. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติทำรำ	<ul style="list-style-type: none"> • ความเหนื่อยอ่อนล้า • รู้ว่ารำไทยเป็นศิลปะชนิดหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว • รู้ว่าการรำไทยต้องการสมาธิ • รู้ว่ารำไทยต้องการการฝึกซ้อม และเอาใจใส่ รวมถึงความตั้งใจและ ใส่ใจในระหว่างการเรียนการสอน
18. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ วิธีการถ่ายทอดรำไทยไปสู่	<ul style="list-style-type: none"> • เงื่อนไขในการเป็นผู้ส่งสาร

ผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการร่ำสลับมือของผู้ส่งสาร • วิธีการแก้ไขข้อบกพร่องให้กับผู้รับสาร • การคัดแปลง/เปลี่ยนแปลงเนื้อหาสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์
19. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ วิธีการจัดการแสดงนาฏศิลป์	<ul style="list-style-type: none"> • การรับงาน • การคัดเลือก และจัดสรรเพลงรำให้เหมาะสมกับวาระโอกาสที่ต้องใช้แสดง • จำนวนและประเภทผู้แสดงที่เหมาะสม • การซักซ้อม • วิธีการแสดงเนื้อหาสารตามสถานที่ต่างๆ ในโอกาสจริงๆ • การแปรแถว • การแต่งตัว การแต่งหน้า การทำผม • สถานที่ซื่อ/เช่าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับต่างๆ • สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำไทยพวก เทป/ซีดีเพลงรำไทย • อุปกรณ์ประกอบฉาก • องค์กรประกอบฉาก
20. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ การตีบทให้เข้ากับดนตรี	<ul style="list-style-type: none"> • การคิดประดิษฐ์ทำรำใหม่ๆ ขึ้นมาสำหรับเพลงรำที่เป็นบทประพันธ์ไว้สำหรับใช้ในวาระและโอกาสต่างๆ • การสร้างสรรค์ และประยุกต์ทำรำต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริง
21. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ มารยาทไทยต่างๆ ที่เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> • เช่น มารยาทในการเคารพ เชื้อฟิ่งผู้ใหญ่ ความสุภาพ การอ่อนน้อม ถ่อมตน เรียบร้อย ตามแบบของกุลสตรีไทยที่ดี
22. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ประโยชน์ของการรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นการฝึกบุคลิก • เป็นการออกกำลังกาย • เป็นการฝึกสมาธิ
23. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ การดูแลร่างกายของผู้รับสาร	<ul style="list-style-type: none"> • เรื่องส่วนตัวต่างๆ เช่นการบำรุงรักษาความสะอาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย
รวมมีเนื้อหาสารหลัก 23 ข้อใหญ่	รวมมีส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลัก 90 ข้อย่อย

ตารางเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยนั้นประกอบไปด้วยส่วนประกอบมากมายหลายส่วนมารวมกัน แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสารหลักที่จำเป็นต่อการปฏิบัติทำรำไทยนั้นจะต้องประกอบไปด้วยเนื้อหาสารสำคัญ 2 ส่วนคือ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ท่ารำต่างๆ และ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ คนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำ (เสียงดนตรีไทย และ/หรือ เสียงขับร้อง)

เนื้อหาสารทั้ง 2 ส่วนนี้ถือได้ว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญที่จำเป็นต่อการปฏิบัติทำรำไทย เพราะเนื้อหาทั้ง 2 ส่วนนี้ต่างเกื้อกูล พึงพา ควบคุมซึ่งกันและกัน อีกทั้งเนื้อหาทั้ง 2 สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามกันได้ตามความเหมาะสม เช่น ความยาวของเสียงดนตรีไทย (จากเทปคาสเซ็ท หรือซีดีเพลง) เป็นตัวควบคุมความยาวของเนื้อหาสารประเภทท่ารำของผู้แสดง หรือ เนื้อหาสารประเภทท่ารำของผู้แสดง เป็นตัวควบคุมความยาวของเสียงดนตรีไทย (ดนตรีแสดงสด) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะในการปฏิบัติทำรำทุกครั้ง เนื้อหาสารสำคัญทั้ง 2 ส่วนจะต้องผสมผสานกลมกลืน สัมพันธ์กันอย่างแน่นหนา นั่นคือจังหวะในการรำรำของผู้แสดงจะต้องสอดคล้องไปพร้อมกับจังหวะของเสียงเครื่องดนตรีไทย และ/หรือเสียงร้องของผู้ขับร้อง

4.1.2 เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ในประเด็นต่างๆ ผู้วิจัยพบว่า ในภาพรวมแล้วเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีลักษณะดังนี้

4.1.2.1 การควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีและผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่เป็นผู้บรรยายและผู้แสดงในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่สามารถทำการคัดเลือกเนื้อหาสารประเภทเพลงรำ ขึ้นมาถ่ายทอดได้ตามความต้องการของตัวเองหรือตามความเหมาะสม เนื่องจากทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสารที่ใช้ในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเป็นหลัก (ดูรายละเอียดในหัวข้อต่อไป) เริ่มจากผู้ประกอบการต้องการผลิตสื่อที่มีเนื้อหาสารเกี่ยวกับการแสดงท่ารำไทย 2 ประเภทให้แยกชุดออกจากกันอย่างชัดเจนคือ ประเภท *สาธิตการสอนท่ารำไทย* ซึ่งบนหน้าปกแผ่นซีดีวีดิทัศน์ใช้ชื่อชุดว่า “สาธิตการสอนท่ารำนานาชาติประเทศไทยมาตรฐานเบื้องต้น” (เนื้อหาสารเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสอน/แนะนำวิธีการรำไทยในเพลงรำต่างๆ โดยบุคคลากรจากกรมศิลปากรในชุดฝึกซ้อมนานาชาติ) และประเภท *การแสดงท่ารำไทย* ซึ่งบนหน้าปกแผ่นซีดีวีดิทัศน์ใช้ชื่อชุดว่า “การแสดงท่ารำนานาชาติไทย” (เนื้อหาสารเป็นเรื่องเกี่ยวกับ

การแสดงรำไทยประกอบดนตรีไทยในเพลงรำต่างๆ โดยบุคคลากรจากกรมศิลปากรในชุดแสดงจริง) ดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “สาธิตรำไทย กับการแสดงนี้เราแยกเป็นคนละแผ่นเลย” (วรกตวงศ์รวีโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) อีกทั้งผู้ประกอบการเป็นผู้ทำการคัดเลือกเนื้อหาสารประเภทเพลงรำต่างๆ ขึ้นมาใช้ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ด้วยตัวเอง โดยปริมาณเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์แต่ละแผ่น จะต้องสอดคล้องกับความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ใช้ในการบันทึก ซึ่งแผ่นซีดีวีดีทัศน์ปกติมีความสามารถในการเก็บข้อมูลประมาณ 70 - 90 นาที (ความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่นำมาใช้บันทึกขึ้นอยู่กับประเภทและคุณภาพของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ทีมผู้ผลิตเลือกนำมาใช้งาน ดังจะกล่าวถึงต่อไปในบทที่ 5)

4.1.2.2 ความน่าเชื่อถือและมาตรฐานของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นอยู่กับ คำว่า “โดยอาจารย์กรมศิลปากร” ที่ปรากฏอยู่บนปกแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทุกแผ่น ซึ่งคำว่า นี้สามารถใช้สื่อความหมายได้ว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ได้ถูกผลิตขึ้นมาโดยบุคคลากรในระดับอาจารย์หรือศิลปินจากกรมศิลปากร ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้ชื่อว่ามีความเป็นมาตรฐาน และมีชื่อเสียงที่สุดทางด้านการรำไทย นอกจากนั้นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณียังพยายามรักษามาตรฐานของเนื้อหาสารในระหว่างและภายหลังจากการถ่ายทำดังนี้

ก) ในระหว่างการถ่ายทำ

คือการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีในระหว่างการถ่ายทำ เป็นการตรวจสอบความถูกต้องในระดับของผู้ส่งสารเอง โดยบรรดาผู้แสดงที่ทำหน้าที่เป็นผู้บรรยาย ผู้สาธิตทำรำนาฏศิลป์ไทย รวมทั้งผู้กำกับการแสดงจะช่วยกันทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสารต่างๆ ในระหว่างการถ่ายทำ เพื่อให้เนื้อหาสารที่ถ่ายทอดออกไปมีความถูกต้อง มีคุณภาพ และได้มาตรฐานของกรมศิลปากรตามที่ต้องการ โดยเมื่อถ่ายทำเสร็จในแต่ละครั้ง ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีจะทำการตรวจเทปทันที ถ้าผลงานออกมาไม่ดีหรือมีข้อผิดพลาด ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีก็จะขอให้ทำการถ่ายทำใหม่อีกครั้ง เพื่อเป็นการรักษาชื่อเสียงของตัวเอง และเป็นการรักษามาตรฐานของเนื้อหาสาร โดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนมิได้คัดค้านอะไร เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่มีความรู้ในเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทย ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เราเช็คเทปตอนถ่าย จะดูว่าเป็นไบบ้าง และก็มีหลายครั้ง ที่ขอเขาเทคใหม่ จะบอกเขาว่า เอาใหม่ดีกว่าพี่ เราขอมเสียเวลาหน่อย ซึ่งอันนี้เขาขึ้นอยู่กับเรา เพราะเขาไม่รู้ เขาจะไม่ทราบถึงความถูกต้องของลักษณะการรำ เขาก็จะต้อง

ฟังเรา พอเราบอกว่า ตรงนี้ไม่ดี ตรงนี้รำไม่พร้อมกัน มันรำไม่ดีนะฟังขอใหม่ได้ไหม เขาก็จะบอก โอเค” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ข) ภายหลังจากการถ่ายทำ

คือการที่ผู้ควบคุม-ประสานงานจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ทำการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสารภายหลังจากการตัดต่อของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน โดยประเด็นหลักที่ทำการตรวจสอบ คือเนื้อหาสารประเภททำรำและเนื้อหาสารประเภทจังหวะดนตรี จะต้องสอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างแน่นหนา ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “อาจารย์ธีรยุทธจะไปดูตัดต่อเองก่อนการผลิตจริง แต่เขาก็จะมาขอคำแนะนำจากเราบ้าง คือแกเป็นนักดนตรีไทยก็จริงแต่ก็พอที่จะมีความรู้ทางนี้อยู่บ้างเพราะความที่คลุกคลีกันมานาน” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

4.1.2.3 ลักษณะของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ประกอบไปด้วยเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับเพลงรำที่ผู้ประกอบการคิดว่าเป็นที่นิยมและง่ายสำหรับบุคคลทั่วไป ดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “ในการทำสาธิตเราต้องเอาเพลงที่ง่ายประชาชนทั่วไปไปรู้จัก เลือกเอาชุดที่เขานิยมๆ กันในท้องตลาด โดยสังเกตจากการแสดงทั่วไปว่าเพลงไหนรำกันบ่อย” (วรกต วงศ์รวีโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) นอกจากนั้นการถ่ายทอดเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ยังมีการถ่ายทอดเนื้อหาสารเป็นขั้นตอนโดยเริ่มจากการถ่ายทอดทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป) เฉกเช่นเดียวกับการเรียนการสอนผ่านสื่อบุคคล แต่เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ขาดความละเอียด ครบถ้วน เพราะเป็นการนำเสนอเนื้อหาสารโดยย่อ ดังตัวอย่างเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดที่ 4 เพลงรำที่ 3 เพลงรำอวยพรอ่อนหวาน ตอนที่ผู้บรรยายกล่าวว่า “ทำรำในการรำอวยพรอ่อนหวานนี่ก็พอที่จะสาธิตได้คร่าวๆ ดังนี้ละ” และดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “มันไม่ได้เจาะลึกอะไรมาก มันก็เป็นเพียงแค่พื้นฐานให้รู้ว่านาฏศิลป์ไทยเราเป็นอย่างไร” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) ประกอบกับการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นการสื่อสารทางเดียว ผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กันได้ทันที จึงทำให้ผู้ส่งสารไม่สามารถตั้งกฎเกณฑ์ในการถ่ายทอดเนื้อหาสารให้กับผู้รับสารได้เหมือนกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ดังนั้นเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์จึงมีลักษณะแบบการให้คำแนะนำมากกว่าการเรียนการสอน

จากการศึกษาเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ผู้วิจัยพบว่าการถ่ายทอดเนื้อหาสารภาคปฏิบัติที่ปรากฏในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีลักษณะของการแสดงมากกว่าการเรียนการสอน เพราะภาพที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ในระหว่างการสาธิตทำรำไทยนั้นเป็นภาพที่ผู้แสดงหันหน้ามาหาผู้ชม และทำการสาธิตทำรำไทยโดยไม่ได้ใช้วิธีการรำกลับมือ แต่เป็นการแสดงทำรำไทยให้ผู้ชมดูเฉยๆ ดังนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่บรรลุวัตถุประสงค์เรื่องการเรียนการสอนรำไทย เนื่องจากการสาธิตทำรำไทยโดยที่ผู้แสดงไม่ได้ใช้วิธีการรำกลับมือเวลาที่ผู้แสดงหันหน้าเข้าหาผู้รับสารอาจทำให้ผู้รับสารที่ต้องการปฏิบัติทำรำไทยตามเกิดการสับสนเรื่องข้างซ้าย-ขวา และไม่สามารถถอดเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ออกมาใช้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลต่อความถูกต้องของผลลัพธ์ในผู้รับสารต่อไป ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ซึ่งเป็นครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “ที่สังเกตเห็นบ่อยมากก็คือ พอต่อทำในซีดีแล้ว เรื่องการกลับมือ กลับขา กลับข้างจะสลับกันเยอะมาก” (พิมพ์ชนก ชนะศิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

4.1.2.4 ส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เริ่มจากการถ่ายทอดทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ตอนด้วยกันคือ

ก) เนื้อหาตอนที่ 1 คือการสาธิต “การฝึกหัดเบื้องต้น”

เนื้อหาสารในช่วงนี้ ใช้เวลาในการสาธิตการฝึกหัดเบื้องต้นประมาณ 20.27 - 20.37 นาที ซึ่งเนื้อหาสารในตอนนี้จะปรากฏในตอนต้นของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทุกๆ แผ่น โดยมีเนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับ

- เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้แสดงตัวพระ และตัวนาง
- การตัดมือ ตัดแขน การกระดกเสี้ยว การขึ้น การประ การยกเท้า การก้าวข้าง การกระดกเท้า การกระทุ้งเท้า การวางเท้า การถีบเข้า การตั้งวง วงบน วงกลาง วงล่าง วงหน้า ของตัวพระ ตัวนาง การจิบคว่ำ จิบหงาย จิบปรก มือล่อแก้ว

ข) เนื้อหาตอนที่ 2 คือการสาธิตการปฏิบัติทำรำในเพลงรำแต่ละเพลงแบบปากเปล่า

เนื้อหาสารในตอนนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อยๆ คือ เนื้อหาสารก่อนการสาธิตทำรำ และเนื้อหาสารในระหว่างการสาธิตทำรำแบบปากเปล่า ซึ่งเนื้อหาสารก่อนการสาธิตทำรำนี้จะเริ่มจากการที่ผู้บรรยายกล่าวถึง

- ประวัติความเป็นมาของเพลงรำเพลงนั้นๆ แบบย่อ, โอกาสที่ใช้
- ผู้แสดงควรเป็นใคร, จำนวนผู้แสดง, อธิบายเรื่องการแปรแถวอย่างย่อๆ
- ลักษณะของการแต่งกาย, เครื่องประดับต่างๆ, การทำผม
- เครื่องดนตรีที่ใช้, เนื้อเพลงกล่าวถึงอะไร, ทำนองเพลงที่ใช้, เพลงตอนจบเป็นเพลงประเภทไหน
- อธิบายชื่อทำรำที่ใช้ประกอบการสาธิต, ทำรำที่ใช้เป็นทำรำประเภทไหน
- การปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงสามารถทำได้หรือไม่, มีปัจจัยอะไรที่เกี่ยวข้อง, อธิบายถึงตัวอย่างของการปรับปรุง/เปลี่ยนแปลงทำรำ

ส่วนเนื้อหาสารในระหว่างการสาธิตทำรำแบบปากเปล่า คือการให้ผู้แสดงทำการสาธิตทำรำไทยในเพลงรำแต่ละเพลงตามคำพูดของผู้บรรยาย ให้ชมเป็นบางท่า หรือสาธิตทุกท่า หรือไม่มีการสาธิตทำรำ ตามที่ผู้กำกับการแสดงได้กำหนดไว้ โดยไม่มีการเปิดเพลงประกอบ โดยการสาธิตทำรำแบบปากเปล่านั้นจะเริ่มตั้งแต่ การสาธิตท่าเริ่มแรก การสาธิตทำรำสำคัญๆ ในเนื้อร้องบางท่า การสาธิตท่ารับ (ถ้ามี) และ การสาธิตท่าจบ ซึ่งในระหว่างที่ผู้แสดงกำลังสาธิตทำรำอยู่นั้น บางครั้งผู้บรรยายก็จะอธิบายถึง

- ความหมายของท่ารำที่ใช้ เช่นในการสาธิตเพลงรำแม่บทเล็กผู้บรรยายกล่าวว่า “ท่าเมื่อสักครู่ ท่าเจ็ดจิน ก็หมายถึงความสวยงาม ความยิ่งใหญ่ นะคะ”
- สอดแทรกจุดที่ควรสังเกตหรือจุดที่ควรพึงระวังไว้ เช่นในการสาธิตเพลงรำมโนราห์บูชาอันท์ผู้บรรยายจะกล่าวว่า “ให้สังเกตที่นิ้วมือของผู้แสดง นะคะ จะมีการสะบัดมือ หรือการทำมือนิ้วลักษณะเหมือนกับการขยับปีกของนก โดยที่มือของผู้แสดงจะใส่เล็บ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนของเล็บนกคะ และใส่เพียงแค่ 8 เล็บเท่านั้น นะคะ เว้นไว้ที่นิ้วโป้ง” เป็นต้น

ค) เนื้อหาตอนที่ 3 คือการสาธิตการปฏิบัติทำรำในเพลงรำแต่ละเพลง ประกอบดนตรีจริง

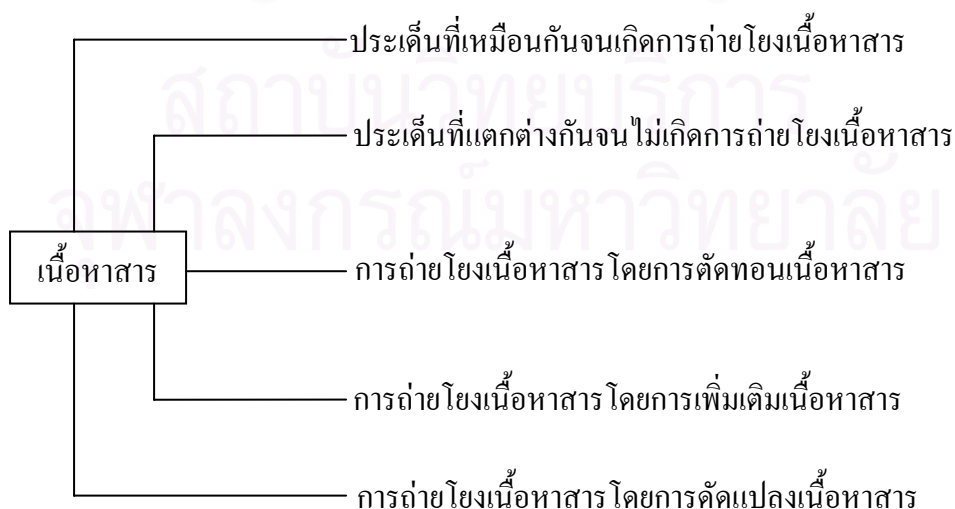
เนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ในตอนนี้จะเหมือนกันหมดทุกแผ่นคือ จะเป็นการสาธิตการรำจริง ประกอบดนตรีจริงของผู้แสดง ในชุดฝึกซ้อมนาฏศิลป์ ซึ่งเนื้อหาสารในตอนนี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหาที่สำคัญๆ 2 ประการด้วยกันคือ เนื้อหาสารที่เป็นทำรำ และ เนื้อหาสารที่เป็นดนตรีไทย

โดยเนื้อหาสารที่เป็นดนตรีไทยนั้น เป็นเนื้อหาสารที่เกิดจากการเปิดเสียงดนตรีไทยจากเทปคาสเซ็ท หรือ ซีดีเพลงไทย ของบริษัท สONGธุรกิจ จำกัด ซึ่งได้มีการบันทึกไว้เพื่อการค้ำมาก่อนหน้านั้นนานแล้ว ซึ่งมีทั้งแบบที่มีเนื้อร้องและไม่มีเนื้อร้อง อีกทั้งผู้วิจัยยังพบว่า ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ นี้ เนื้อหาสารที่เป็นดนตรีไทย (จากเทปคาสเซ็ท หรือซีดีเพลง) เป็นตัวควบคุมเนื้อหาสารที่เป็นทำรำของผู้แสดง

ง) เนื้อหาตอนที่ 4 คือการกล่าวปิดท้ายการสาธิตการสอนทำรำไทย

เนื้อหาสารในตอนนี้จะเป็นการกล่าวจบการสาธิตทำรำไทยต่างๆ ซึ่งใช้เวลาประมาณ 00.29 - 00.32 นาที โดยเนื้อหาสารในชุดที่ 1 จะแตกต่างกับชุดที่เหลือ 9 ชุด เนื่องจากชุดที่ 1 เป็นชุดทดลองของบริษัทฯ

แผนภูมิที่ 4 : ทิศทางในการวิเคราะห์เนื้อหาสาร

4.1.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงเนื้อหาสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการใช้เกณฑ์เรื่องการผลิตซ้ำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล และเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลดังนี้

4.1.3.1 ประเด็นที่เหมือนกันจนเกิดการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีข้อเหมือนกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลจนทำให้เกิดการถ่ายโยงเนื้อหาสารขึ้นมาได้นั้นมี 4 ข้อใหญ่ด้วยกัน คือ

ก) การควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ถูกควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสารที่ต้องใช้ในการถ่ายทอดโดยผู้มีอำนาจในการบริหาร ซึ่งเป็นการควบคุมจากบนลงล่างเหมือนกัน (ควบคุมจากผู้บริหารระดับสูง สู่ผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง) แต่ทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโยงไป เป็นการถ่ายโยงที่ก่อให้เกิดการลดระดับความน่าเชื่อถือขององค์กรผู้ผลิตเนื้อหาสารลง เนื่องจากผู้มีอำนาจในการบริหารเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นมีระดับที่ต่างกัน คือผู้มีอำนาจในการบริหารเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นคณะผู้บริหารหลักสูตรของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากรซึ่งเป็นองค์กรระดับชาติ ในขณะที่ผู้มีอำนาจในการบริหารเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นผู้ประกอบการของบริษัท สองธุรกิจ จำกัดซึ่งเป็นองค์กรในระดับบริษัทเอกชน

ข) ความน่าเชื่อถือและควมมีมาตรฐานของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จากการที่บุคคลากรที่ทำการผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นบุคคลากรที่มาจากกรมศิลปากรเหมือนกัน ดังนั้นเนื้อหาสารที่ถูกผลิตโดยบุคคลากรดังกล่าวจึงมีความน่าเชื่อถือและมีมาตรฐานเหมือนกัน ซึ่งความน่าเชื่อถือและควมมีมาตรฐานของเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโยงมานี้ได้ช่วยยกระดับมาตรฐานของสื่อที่มีเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อีกทั้งความเป็นมาตรฐานของเนื้อหาการรำไทยแบบกรมศิลปากร ไม่ได้ถูกจำกัดให้มีอยู่แต่ในองค์กรอีกต่อไป แต่

ได้เกิดการแพร่กระจายออกไปสู่สาธารณชนทั่วไป ผู้วิจัยเห็นว่าถึงแม้ผลจากการวิเคราะห์ด้วยทजे แสดงให้เห็นว่าความน่าเชื่อถือและควมมีมาตรฐานของเนื้อหาสามารถถูกถ่ายโยงไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ แต่ความน่าเชื่อถือและควมมีมาตรฐานดังกล่าวจะต้องนำไปตรวจสอบจากการศึกษา ผู้รับสารเพื่อยืนยันผลอีกครั้งหนึ่ง

ค) ขั้นตอนในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จากการที่บุคคลากรที่ทำการผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นบุคคลากรที่มาจากกรมศิลปากรเหมือนกัน จึงมีขั้นตอนในการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เหมือนกันคือ เริ่มต้นการถ่ายทอดเนื้อหาสารจากภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติ ซึ่งการถ่ายโยงขั้นตอนในการถ่ายทอดเนื้อหาสารในครั้งนี้ ก่อให้เกิดการแพร่กระจายต้นแบบในการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยในเชิงคุณภาพ คือ วิธีการถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยที่เริ่มจากภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติตามแบบอย่างของกรมศิลปากรนี้ ไม่ได้ถูกจำกัดให้มีอยู่แต่ในองค์กรอีกต่อไป แต่ได้เกิดการแพร่กระจายออกไปสู่สาธารณชนทั่วไป และยังก่อให้เกิดสื่อการเรียนการสอนรำไทยต้นแบบที่ถูกผลิตโดยบริษัทเอกชนเป็นครั้งแรก

ง) เนื้อหาสารหลักและส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลัก ที่เกี่ยวกับการรำไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีเนื้อหาสารหลักและส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลักที่เหมือนกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ 12 ข้อใหญ่ 31 ข้อย่อยคือ (ดังจะวิเคราะห์ประเด็นนี้ในตอนต่อไป)

ตารางที่ 12 : เปรียบเทียบเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลและ
เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

เนื้อหาสารหลัก จากการสื่อสาร ระหว่างบุคคล	ส่วนประกอบของเนื้อหา สารหลักจากการสื่อสาร ระหว่างบุคคล: <u>เนื้อหาสารเดิม</u> จากสื่อต้นทาง	ส่วนประกอบของ เนื้อหาสารหลักจาก แผ่นซีดีวีดีทัศน์: <u>เนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโยง</u> (ตัดทอนเนื้อหาสารบางส่วน)	ส่วนประกอบของ เนื้อหาสารหลักจาก แผ่นซีดีวีดีทัศน์: <u>เนื้อหาสารที่ไม่ถูกถ่ายโยง</u> (ตัดทอนเนื้อหาสารทุกส่วน)
1. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา ของรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> ประวัติความเป็นมาของ การแสดงรำไทย รู้ว่าการแสดงชุดนี้อยู่ใน การแสดง โขน/ละคร 	<ul style="list-style-type: none"> ประวัติความเป็นมาของ การแสดงรำไทย โดยย่อ รู้ว่าการแสดงชุดนี้อยู่ใน การแสดง โขน/ละครเรื่อง 	-

	<p>เรื่องใด ตอนไหน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้คิดประดิษฐ์ทำรำ • โอกาสที่จะนำไปใช้ 	<p>ใดตอนไหนโดยย่อ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้คิดประดิษฐ์ทำรำโดยย่อ • โอกาสที่จะนำไปใช้โดยย่อ 	
2. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการแต่งกาย	<ul style="list-style-type: none"> • เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในเวลาฝึกซ้อม • เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในชุดแสดงจริง • เครื่องประดับกาย เครื่องประดับผม • วิธีการแต่งตัวผู้แสดง วิธีการแต่งหน้า วิธีการทำผม 	<ul style="list-style-type: none"> • เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในเวลาฝึกซ้อม (มีภาพปรากฏแต่ไม่มีการกล่าวถึง) • เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในเวลาแสดงจริง (ไม่มีภาพปรากฏแต่มีการกล่าวถึง) • เครื่องประดับกาย เครื่องประดับผม (ไม่มีภาพปรากฏแต่มีการกล่าวถึง) 	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการแต่งตัวผู้แสดง วิธีการแต่งหน้า วิธีการทำผม
3. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับเพลงไทยที่ใช้ประกอบรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้แต่งเพลง • เนื้อเพลง • ทำนองเพลงที่ใช้ • รู้จักส่วนประกอบต่างๆ ของเพลงไทย • ประเภทของเพลงรำไทย • อารมณ์และบรรยากาศของเพลงไทย • ความสำคัญและประโยชน์ในการขับร้องเพลงรำไทย • การฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ 	<ul style="list-style-type: none"> • เนื้อเพลง (เกิดจากการได้ยิน) • ทำนองเพลงที่ใช้ (มีการกล่าวถึงในบางครั้ง) • รู้จักส่วนประกอบต่างๆ ของเพลงไทยบางเพลงโดยย่อ คือรู้จักเพลงตอนเริ่มต้น เพลงตอนจบว่าเป็นเพลงประเภทใด เช่นเพลงรำ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้แต่งเพลง • ประเภทของเพลงรำไทย • อารมณ์และบรรยากาศของเพลงไทย • ความสำคัญและประโยชน์ในการขับร้องเพลงรำไทย • การฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ
4. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับดนตรีไทย	<ul style="list-style-type: none"> • การรู้จักเครื่องดนตรีไทย • การรู้จักลักษณะของวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการบรรเลง • การรู้จักดนตรีไทย (เพลงไทย) ที่จะนำมา 	<ul style="list-style-type: none"> • การรู้จักชื่อวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการบรรเลง คือรู้จักคำว่า “วงปี่พาทย์เครื่อง 5” เท่านั้น แต่ไม่รู้จักลักษณะของวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการบรรเลงอย่างแท้จริง • การรู้จักดนตรีไทย (เพลง 	<ul style="list-style-type: none"> • การรู้จักเครื่องดนตรีไทย • การรู้จักลักษณะของวงปี่พาทย์ที่ใช้ในการบรรเลง

	ประกอบการรำไทย	ไทย) ที่จะนำมา ประกอบการรำไทยบาง เพลง	
5. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ครู	<ul style="list-style-type: none"> • การไหว้ครู หรือ การ รู้จักครูบาอาจารย์ที่ เกี่ยวกับทางนาฏศิลป์ • การครอบครู • การคำนับครู • การรู้ถึงสาเหตุและผลที่ ตามมาของการหลบหลู่ ไม่เคารพครู 	-	<ul style="list-style-type: none"> • การไหว้ครู หรือ การ รู้จักครูบาอาจารย์ที่ เกี่ยวกับทางนาฏศิลป์ • การครอบครู • การคำนับครู • การรู้ถึงสาเหตุและผลที่ ตามมาของการหลบหลู่ ไม่เคารพครู
6. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ การคัดเลือกผู้แสดง	<ul style="list-style-type: none"> • เกณฑ์ในการคัดเลือกตัว พระด้วนาง • การเข้าใจในความ แตกต่างของบุคลิกตัว แสดงทั้ง 2 • การรู้ว่าผู้แสดงที่มี พื้นฐานทางการแสดง แบบใด เหมาะกับการ แสดงในชุดใด 	<ul style="list-style-type: none"> • เกณฑ์ในการคัดเลือกตัว พระด้วนางโดยย่อ • การเข้าใจในความ แตกต่างของบุคลิกตัว แสดงทั้ง 2 โดยย่อ • การรู้ว่าผู้แสดงที่มี พื้นฐานทางการแสดง แบบใด เหมาะกับการ แสดงในชุดใด โดยย่อ 	-
7. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ทำพื้นฐานต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> • การฝึกทำพื้นฐานต่างๆ • ประโยชน์ของการฝึกทำ พื้นฐาน • โทษของการไม่ฝึกทำ พื้นฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> • การฝึกทำพื้นฐาน บางอย่าง เช่น การดัดมือ ดัดแขน การกระดก เฉียงของตัวพระ ด้วนาง 	<ul style="list-style-type: none"> • ประโยชน์ของการฝึกทำ พื้นฐาน • โทษของการไม่ฝึกทำ พื้นฐาน
8. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ นาฏยศัพท์ต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> • นาฏยศัพท์ในหมวด นามศัพท์ • นาฏยศัพท์ในหมวด กริยาศัพท์ • นาฏยศัพท์ในหมวด นาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด • ความหมายของนาฏ ยศัพท์ในหมวดต่างๆ • วิปฏิบัตินาฏยศัพท์ใน หมวดต่างๆ • ภาษาท่าทางต่างๆ ทาง นาฏศิลป์ 	<ul style="list-style-type: none"> • นาฏยศัพท์ในหมวดนาม ศัพท์บางคำเช่น การยืน การประ การยกเท้า การ ก้าวข้าง การกระดกเท้า การกระทุ้งเท้า การวาง เท้า การถีบเข้า การตั้ง วง วงบน วงกลาง วง ล่าง วงหน้า ของตัวพระ ด้วนาง การจีบคว่ำ จีบ หงาย จีบปรก มือล่อ แก้ว 	-

		<ul style="list-style-type: none"> • นาฏยศัพท์ในหมวดกริยาศัพท์ บางคำเช่น ถีบเข่า วงหัก เปิดสัน ทรงตัว • นาฏยศัพท์ในหมวดนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด เช่น ยืนเครื่อง • ความหมายของนาฏยศัพท์ข้างต้น • วิธีปฏิบัตินาฏยศัพท์ข้างต้น 	
9. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติท่ารำ	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติท่ารำต่างๆ อย่างถูกต้อง คือการปฏิบัติท่ารำต้องเริ่มจากสิ่งที่ย่างๆ ไปหาสิ่งที่ยาก และการปฏิบัติท่ารำสามารถเรียนรู้ได้ทีละส่วน (เช่น เรียนรู้ท่ารำในช่วงขา ก่อน และค่อยมาเรียนรู้ท่ารำในช่วงของมือและศีรษะ) จากนั้นค่อยนำเนื้อหาในแต่ละส่วนมารวมกันในภายหลัง • รู้จักข้อบกพร่องในการปฏิบัติท่ารำของผู้รับสาร • รู้จักวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น 	-	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติท่ารำต่างๆ อย่างถูกต้อง คือการปฏิบัติท่ารำต้องเริ่มจากสิ่งที่ย่างๆ ไปหาสิ่งที่ยาก และการปฏิบัติท่ารำสามารถเรียนรู้ได้ทีละส่วน (เช่น เรียนรู้ท่ารำในช่วงขา ก่อน และค่อยมาเรียนรู้ท่ารำในช่วงของมือและศีรษะ) จากนั้นค่อยนำเนื้อหาในแต่ละส่วนมารวมกันในภายหลัง • รู้จักข้อบกพร่องในการปฏิบัติท่ารำของผู้รับสาร • รู้จักวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น
10. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับท่ารำต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักแม่ท่า หรือ ท่ารำหลักในแต่ละเพลง ท่าเชื่อม ท่ารับ ท่าเริ่มต้น ท่าจบ • รู้จักชื่อของท่ารำ • การเข้าใจที่มา/ความหมายของท่ารำต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักท่ารำหลักในแต่ละเพลง ท่าเชื่อม ท่ารับ ท่าเริ่มต้น ท่าจบโดยย่อ • รู้จักชื่อของท่ารำบางชื่อที่อยู่ในเพลงรำบางเพลง เช่น ท่าเทพพนม ท่าปฐุมในเพลงแม่บทเล็กเป็นต้น 	-

		<ul style="list-style-type: none"> • การเข้าใจที่มา/ความหมายของทำร้ายบางอย่างโดยย่อ 	
11. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับลีลาทำร้าย	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักความหมาย และ ความสำคัญของลีลา • รู้จักเลือกใช้ลีลาที่เหมาะสมกับผู้แสดง • รู้จักวิธีปฏิบัติทำร้ายให้ออกมาสวยงาม 	-	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักความหมาย และ ความสำคัญของลีลา • รู้จักเลือกใช้ลีลาที่เหมาะสมกับผู้แสดง • รู้จักวิธีปฏิบัติทำร้ายให้ออกมาสวยงาม
12. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับเทคนิค ข้อสังเกต	<ul style="list-style-type: none"> • เกร็ดเล็ก เกร็ดน้อยต่างๆ ในการปฏิบัติทำร้ายให้ถูกต้องสวยงาม • ข้อควรระวังในการปฏิบัติทำร้าย • เทคนิคในการจำทำร้ายให้ได้รายละเอียดครบถ้วน • รู้จักอารมณ์ของตัวแสดงในบทโขน/ละครต่างๆ • การเข้าใจในบทบาทที่กำลังแสดง 	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อควรระวังในการปฏิบัติทำร้ายบางอย่าง 	<ul style="list-style-type: none"> • เกร็ดเล็ก เกร็ดน้อยต่างๆ ในการปฏิบัติทำร้ายให้ถูกต้องสวยงาม • เทคนิคในการจำทำร้ายให้ได้รายละเอียดครบถ้วน • รู้จักอารมณ์ของตัวแสดงในบทโขน/ละครต่างๆ • การเข้าใจในบทบาทที่กำลังแสดง
13. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ประกอบการรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักอุปกรณ์ประกอบการแสดงต่างๆ • รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงต่างๆ • รู้จักวิธีการประดิษฐ์อุปกรณ์ • รู้จักฉากที่ต้องใช้ในการแสดง • รู้จักวิธีการคิดประดิษฐ์ฉาก 	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักอุปกรณ์ประกอบการแสดงบางอย่าง เช่น พาน หอก • รู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ในการแสดงบางอย่าง เช่น วิธีการใช้หอก ในเพลงรำพลาญชุมพล 	<ul style="list-style-type: none"> • รู้จักวิธีการประดิษฐ์อุปกรณ์ • รู้จักฉากที่ต้องใช้ในการแสดง • รู้จักวิธีการคิดประดิษฐ์ฉาก
14. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการฝึกฝน ทบทวน	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการซ้อมรำ • วิธีการทบทวนทำร้ายในเพลงรำต่างๆ 	-	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการซ้อมรำ • วิธีการทบทวนทำร้ายในเพลงรำต่างๆ

เนื้อหาสาระ			
15. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ การดัดแปลงทำรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> • เงื่อนไขในการดัดแปลงทำรำไทย • หลักเกณฑ์ในการดัดแปลงทำรำไทย • ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงทำรำไทย • วิธีการดัดแปลงทำรำไทย 	<ul style="list-style-type: none"> • ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดัดแปลงทำรำไทยโดยย่อ เช่น ปัจจัยเรื่องอายุของผู้รับสาร เป็นต้น • วิธีการดัดแปลงทำรำไทยบางเพลงโดยย่อ 	<ul style="list-style-type: none"> • เงื่อนไขในการดัดแปลงทำรำไทย • หลักเกณฑ์ในการดัดแปลงทำรำไทย
16. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับวิธีการจดบันทึกทำรำ	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการเขียนบรรยาย • วิธีการวาดภาพตุ๊กตาหัวเข็มหมุด • เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการวาดภาพ • วิธีการถอดทำรำจากข้อความที่บันทึกไว้ด้วยการวาดภาพตุ๊กตาหัวเข็มหมุด และการบรรยาย 	-	<ul style="list-style-type: none"> • วิธีการเขียนบรรยาย • วิธีการวาดภาพตุ๊กตาหัวเข็มหมุด • เข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบการวาดภาพ • วิธีการถอดทำรำจากข้อความที่บันทึกไว้ด้วยการวาดภาพตุ๊กตาหัวเข็มหมุด และการบรรยาย
17. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติทำรำ	<ul style="list-style-type: none"> • ความเหนื่อยอ่อนล้า • รู้ว่ารำไทยเป็นศิลปะชนิดหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว • รู้ว่าการรำไทยต้องการสมาธิ • รู้ว่ารำไทยต้องการการฝึกซ้อม และเอาใจใส่ รวมถึงความตั้งใจและใส่ใจในระหว่างการเรียนการสอน 	-	<ul style="list-style-type: none"> • ความเหนื่อยอ่อนล้า • รู้ว่ารำไทยเป็นศิลปะชนิดหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว • รู้ว่าการรำไทยต้องการสมาธิ • รู้ว่ารำไทยต้องการการฝึกซ้อม และเอาใจใส่ รวมถึงความตั้งใจและใส่ใจในระหว่างการเรียนการสอน
18. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับวิธีการถ่ายทอดรำไทยไปสู่ผู้อื่น	<ul style="list-style-type: none"> • เงื่อนไขในการเป็นผู้ส่งสาร • วิธีการรำสลับมือของผู้ส่งสาร • วิธีการแก้ไขข้อบกพร่องให้กับผู้รับ 	-	<ul style="list-style-type: none"> • เงื่อนไขในการเป็นผู้ส่งสาร • วิธีการรำสลับมือของผู้ส่งสาร • วิธีการแก้ไขข้อบกพร่องให้กับผู้รับ

	<p>สาร</p> <ul style="list-style-type: none"> • การดัดแปลง/เปลี่ยนแปลงเนื้อหาสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 		<p>สาร</p> <ul style="list-style-type: none"> • การดัดแปลง/เปลี่ยนแปลงเนื้อหาสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์
19. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับวิธีการจัดการแสดง นาฏศิลป์	<ul style="list-style-type: none"> • การรับงาน • การคัดเลือก และจัดสรรเพลงรำให้เหมาะสมกับวาระโอกาสที่ต้องใช้แสดง • จำนวนและประเภทผู้แสดงที่เหมาะสม • การชักซ้อม • วิธีการแสดงเนื้อหาสารตามสถานที่ต่างๆ ในโอกาสจริงๆ • การแปรแถว • การแต่งตัว การแต่งหน้า การทำผม • สถานที่ซื้อ/เช่าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับต่างๆ • สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำไทยพวก เทป/ซีดีเพลงรำไทย • อุปกรณ์ประกอบฉาก • องค์กรประกอบฉาก 	<ul style="list-style-type: none"> • จำนวนและประเภทผู้แสดงที่เหมาะสมโดยย่อ • การแปรแถวโดยย่อ 	<ul style="list-style-type: none"> • การรับงาน • การคัดเลือก และจัดสรรเพลงรำให้เหมาะสมกับวาระโอกาสที่ต้องใช้แสดง • การชักซ้อม • วิธีการแสดงเนื้อหาสารตามสถานที่ต่างๆ ในโอกาสจริงๆ • การแต่งตัว การแต่งหน้า การทำผม • สถานที่ซื้อ/เช่าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับต่างๆ • สถานที่จำหน่ายอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำไทยพวก เทป/ซีดีเพลงรำไทย • อุปกรณ์ประกอบฉาก • องค์กรประกอบฉาก
20. เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการตีบทให้เข้ากับดนตรี	<ul style="list-style-type: none"> • การคิดประดิษฐ์ทำรำใหม่ๆ ขึ้นมาสำหรับเพลงรำที่เป็นบทประพันธ์ไว้สำหรับใช้ในวาระและโอกาสต่างๆ • การสร้างสรรค์ และประยุกต์ทำรำต่างๆ ให้เหมาะสมกับ 	-	<ul style="list-style-type: none"> • การคิดประดิษฐ์ทำรำใหม่ๆ ขึ้นมาสำหรับเพลงรำที่เป็นบทประพันธ์ไว้สำหรับใช้ในวาระและโอกาสต่างๆ • การสร้างสรรค์ และประยุกต์ทำรำต่างๆ ให้เหมาะสมกับ

	สภาพแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริง		สภาพแวดล้อมหรือสภาพความเป็นจริง
21. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมารยาทไทยต่างๆ ที่เหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> เช่น มารยาทในการเคารพ เชื้อฟิ่งผู้ใหญ่ ความสุภาพ การอ่อนน้อม ถ่อมตน เรียบร้อย ตามแบบของกุลสตรีไทยที่ดี 	-	<ul style="list-style-type: none"> เช่น มารยาทในการเคารพ เชื้อฟิ่งผู้ใหญ่ ความสุภาพ การอ่อนน้อม ถ่อมตน เรียบร้อย ตามแบบของกุลสตรีไทยที่ดี
22. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของการรำไทย	<ul style="list-style-type: none"> เป็นการฝึกบุคลิก เป็นการออกกำลังกาย เป็นการฝึกสมาธิ 	-	<ul style="list-style-type: none"> เป็นการฝึกบุคลิก เป็นการออกกำลังกาย เป็นการฝึกสมาธิ
23. เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการดูแลร่างกายของผู้รับสาร	<ul style="list-style-type: none"> เรื่องส่วนตัวต่างๆ เช่น การบำรุงรักษาความสะอาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย 	-	<ul style="list-style-type: none"> เรื่องส่วนตัวต่างๆ เช่น การบำรุงรักษาความสะอาดส่วนต่างๆ ของร่างกาย
รวม 23 ข้อใหญ่	รวม 90 ข้อย่อย	รวม 12 ข้อใหญ่ 31 ข้อย่อย	รวม 19 ข้อใหญ่ 59 ข้อย่อย

4.1.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่ายโยงเนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่เนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีข้อแตกต่างไปจากเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลจนทำให้ไม่เกิดการถ่ายโยงเนื้อหาสาระ ไปได้นั้นมี 5 ข้อด้วยกันคือ

ก) เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีเครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาระที่ต้องใช้ในการถ่ายทอดไม่เหมือนกัน โดยเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นมีคู่มือการสอนเป็นเครื่องมือควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาระที่ต้องใช้ในการถ่ายทอด แต่เนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความต้องการของผู้ประกอบการ และความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เป็นเครื่องมือควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาระที่ต้องใช้ในการถ่ายทอด เมื่อเครื่องมือที่ใช้ควบคุมเนื้อหาสาระมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสรุปว่า เครื่องมือที่ใช้ในการควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาระ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้

ข) มาตรฐานความถูกต้องของผลลัพธ์ในด้านผู้รับสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จากการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ให้ความสนใจในเรื่องความถูกต้องของเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่ามากกว่าจะสนใจว่า ผู้รับสารจะสามารถทำตามเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่าดังกล่าวได้หรือไม่ ดังนั้นมาตรฐานของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์จึงมีความแตกต่างกับมาตรฐานของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลในด้านผู้รับสาร เนื่องจากมาตรฐานของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลจะประกอบไปด้วย มาตรฐานความถูกต้องของเนื้อหาสารในด้านผู้ส่งสารและมาตรฐานความถูกต้องของผลลัพธ์ในด้านผู้รับสาร แต่มาตรฐานของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้นจะมีเพียงมาตรฐานความถูกต้องของเนื้อหาสารเฉพาะในส่วนของผู้ส่งสารที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเท่านั้น หากแต่ไม่มีมาตรฐานความถูกต้องของผลลัพธ์ในด้านผู้รับสารเหมือนดังมาตรฐานของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เนื่องจากการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นลักษณะของการสื่อสารทางเดียว จึงทำให้ผู้ส่งสารไม่สามารถไปติดตามทดสอบวัดผลผู้รับสารได้ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า มาตรฐานความถูกต้องของผลลัพธ์ในด้านผู้รับสาร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้

ค) ลักษณะของเนื้อหาสารแบบการเรียนการสอน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล มีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีลักษณะของการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มผู้รับสารที่มีความเฉพาะตัวคือเป็นนักเรียน/นักศึกษาของกรมศิลปากรที่มีความชื่นชอบในการรำไทย ดังนั้นการถ่ายทอดเนื้อหาสารจึงต้องเริ่มต้นจากสิ่งที่ย่างไปสู่สิ่งที่ยาก

ส่วนเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำกับผู้รับสารทั่วไปจึงไม่มีการเรียงลำดับเนื้อหาสารจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก ซึ่งโดยหลักการแล้ว การผลิตเนื้อหาสารผ่านสื่อสำหรับกลุ่มผู้รับสารที่มีขอบเขตกว้างและผู้ผลิตไม่รู้ว่าผู้รับสารเป็นใคร มีความสามารถหรือความต้องการเนื้อหาสารในระดับใด ผู้ผลิตควรทำการผลิตเนื้อหาสารที่เป็นที่นิยมและง่ายสำหรับผู้รับสารทั่วไป แต่จากประสบการณ์ทางด้านการรำไทยของผู้วิจัย ผู้วิจัยเห็นว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับเพลงรำที่ได้รับการคัดเลือกมาบรรจุลงในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาขาฯ หลายเพลงเป็นเพลงรำที่ไม่เหมาะกับผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทยมาก่อน หรือผู้รับสารที่เริ่มหัดรำซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป เพราะถึงแม้ว่าเพลงรำบางเพลงจะเป็นที่นิยมใช้ในการแสดง แต่เพลงรำเหล่านั้นกลับมีระดับความยากมากกว่าเพลงรำพื้นฐาน เช่น รำพลายชุมพล, รำนุชฉายวันทอง, รำ

อุทัยพรหมณ์, ราชอุทัยเบญจกายแปลง, รามโนราห์บุษย์ณห์ เป็นต้น เนื่องจากเพลงรำเหล่านี้ เป็นเพลงรำเดี่ยวที่ใช้ผู้แสดงในการรำไทยเพียงคนเดียว ผู้แสดงจึงควรมีความสามารถในการรำไทย อยู่ในระดับที่ดี เพราะสิ่งสำคัญของเพลงรำเดี่ยวคือการแสดงให้ผู้ชมเห็นฝีมือ ถิลาของผู้แสดงเป็นหลัก ดังนั้นเกณฑ์ในการถ่ายถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์จึงไม่ได้เริ่มจากสิ่งที่ง่ายไปสู่สิ่งที่ยาก เหมือนกับการถ่ายถอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล หากแต่ใช้เกณฑ์ในเรื่องของความนิยมเข้าแทน

นอกจากนั้นการถ่ายถอดเนื้อหาสารภาคปฏิบัติที่ปรากฏในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ยังแตกต่างกันไปเดิมโดยการถ่ายถอดเนื้อหาสารภาคปฏิบัติในแผ่นซีดีวีดีทัศน์จะมีลักษณะของการแสดงไม่ใช่การเรียนการสอน เพราะผู้แสดงทำการสาธิตทำรำไทยโดยไม่ได้ใช้วิธีการรำกลับมือเหมือนกับการถ่ายถอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล จึงทำให้ทัศนวิสัยในการมองและเลียนแบบเนื้อหาสารของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่เกิดความเหมือนจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่า ลักษณะของเนื้อหาสารแบบการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้

ง) กฎเกณฑ์ในการถ่ายถอดเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จากการที่เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล มีลักษณะที่แตกต่างกัน โดยเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีลักษณะของการเรียนการสอน เพราะเป็นการสื่อสารเฉพาะหน้าภายใต้บริบทของการเรียนการสอน ดังนั้นผู้ส่งสารจึงสามารถตั้งกฎเกณฑ์ในการถ่ายถอดเนื้อหาสารให้ผู้รับสารได้อย่างเข้มงวด ส่วนเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ เพราะเป็นการสื่อสารผ่านสื่อซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียว ดังนั้นผู้ส่งสารจึงไม่สามารถตั้งกฎเกณฑ์ในการถ่ายถอดเนื้อหาสารให้กับผู้รับสารได้เหมือนกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้วิจัยจึงสรุปว่า กฎเกณฑ์ในการถ่ายถอดเนื้อหาสาร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้

จ) คุณภาพของเนื้อหาสาร

จากตารางที่ 12 ข้างต้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ มีความแตกต่างกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างชัดเจนในเรื่องคุณภาพของเนื้อหาสาร เนื่องจากเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นการนำเสนอเนื้อหาสารโดยย่อ จึงทำให้เนื้อหาสารขาดความละเอียด ครบถ้วนในทุกแง่มุม เหมือนกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่าง

บุคคล ดังสังเกตได้จากปริมาณของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลที่ไม่ได้ถูกถ่ายโยงไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งประกอบไปด้วย เนื้อหาสารหลัก 19 ข้อใหญ่ 59 ข้อย่อย

ตารางที่ 13 : การเปรียบเทียบประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกันของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลและเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

หัวข้อ	ประเด็นที่เหมือนกัน = เกิดการถ่ายโยง	ประเด็นที่แตกต่างกัน = ไม่เกิดการถ่ายโยง
การควบคุมทิศทางและปริมาณของเนื้อหาสาร	ถูกควบคุมโดยผู้มีอำนาจในการบริหารเหมือนกัน	สื่อบุคคล - ใช้คู่มือการสอนเป็นเครื่องมือควบคุม แผ่นซีดีวีดีทัศน์ - ใช้ ความต้องการของผู้ประกอบการ และ ความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นเครื่องมือควบคุม
ความน่าเชื่อถือและมาตรฐานของเนื้อหาสาร	บุคคลากรที่ทำการผลิตเนื้อหาสารมาจากกรรมศิลปากรเหมือนกัน จึงทำให้เนื้อหาสารมีความน่าเชื่อถือ	สื่อบุคคล - มีมาตรฐานความถูกต้องของเนื้อหาสารในผู้ส่งสารและ มาตรฐานความถูกต้องของผลลัพธ์ในผู้รับสาร แผ่นซีดีวีดีทัศน์ - มีมาตรฐานความถูกต้องของเนื้อหาสาร เฉพาะส่วนของผู้ส่งสารที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเท่านั้น
ลักษณะของเนื้อหาสาร	ขั้นตอนการถ่ายทอดเนื้อหาสารเริ่มการถ่ายทอดเนื้อหาสารจากภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติเหมือนกัน	สื่อบุคคล - เริ่มถ่ายทอดเนื้อหาสารจาก เนื้อหาสารที่ง่าย ไปสู่เนื้อหาสารที่ยาก และ เนื้อหาสารมีลักษณะของการเรียนการสอน จึงเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ในการถ่ายทอดเนื้อหาสารให้ผู้รับสาร เช่น ความจำเป็นที่ผู้รับสารต้องสวมใส่ชุดฝึกซ้อมนาฏศิลป์ในระหว่างการรับการถ่ายทอดเนื้อหาสารเสมอ หรือ ผู้รับสารต้องผ่านการไหว้ครูและครอบครูก่อนจึงจะสามารถเรียนเพลงรำชั้นสูงได้ เป็นต้น แผ่นซีดีวีดีทัศน์ - ถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เป็นที่นิยม และเนื้อหาสารมีลักษณะแบบการให้คำแนะนำ จึงไม่มีกฎเกณฑ์ในการถ่ายทอดเนื้อหาสารให้กับผู้รับสาร
ส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหาสาร	เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ มี ส่วน ประกอบ ที่	สื่อบุคคล - เนื้อหาสารมีคุณภาพมากเนื่องจากเนื้อหาสารประกอบไปด้วยเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ

	เหมือนกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล 12 ข้อใหญ่ 31 ข้อย่อย	การรำไทยในแง่มุมต่างๆ ที่ละเอียดครบถ้วน แผ่นซีดีวีดีทัศน์ - เนื้อหาสารมีลักษณะด้วยคุณภาพเนื่องจากขาดความละเอียดครบถ้วนในทุกแง่มุม
--	--	--

4.1.3.3 การถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยการตัดทอน เพิ่มเติม คัดแปลง เนื้อหาสาร

เมื่อผู้วิจัยนำเกณฑ์การถ่ายโยงเนื้อหาสาร/สัมพันธ์ทจากผู้ช่วยศาสตราจารย์นพพร ประชากุล ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับตัวบทคือ การตัดทอน การขยายความและการคัดแปลงมาวิเคราะห์เนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล และเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เกิดการตัดทอน การขยายความและการคัดแปลงไปจากเนื้อหาสารเดิมจากการสื่อสารระหว่างบุคคลดังนี้

ก) การถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยการตัดทอนเนื้อหาสาร

การถ่ายโยงส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหาสารในครั้งนี้อย่างผู้วิจัยพบว่า ทีมผู้ผลิตได้ทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยใช้วิธีการตัดทอนเนื้อหาสารมากที่สุด ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยที่ได้ถูกตัดทอนลงจากเนื้อหาสารต้นทาง สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ การตัดทอนเนื้อหาสารจากตัวบทต้นทางลงบางส่วน และการตัดทอนเนื้อหาสารจากตัวบทต้นทางลงทุกส่วน ดังที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในตารางที่ 12 ข้างต้น

ผู้วิจัยพบว่า เมื่อทำการเปรียบเทียบปริมาณและคุณภาพของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นสื่อต้นทาง กับปริมาณและคุณภาพของเนื้อหาสารที่อยู่ในสื่อใหม่ปลายทางภายหลังจากการตัดทอน ทำให้สรุปได้ว่า การถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยใช้เกณฑ์ในการตัดทอนเนื้อหาสารเป็นหลักนั้น ก่อให้เกิดการถ่ายโยงเนื้อหาสารในปริมาณที่น้อย อีกทั้งเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโยงไปยังสื่อปลายทางมีคุณภาพดีกว่าเนื้อหาสารต้นทาง เนื่องจากเนื้อหาสารมีลักษณะที่ไม่ละเอียดครบถ้วนในข้อปลีกย่อยต่างๆ เหมือนกับเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล ส่งผลให้เนื้อหาสารใหม่ในสื่อปลายทาง มีความห่างไกลและบิดเบือนออกไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อต้นทางมาก เพราะถึงแม้ว่าเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ถูกผลิตขึ้นมา โดยบุคคลากรจากกรมศิลปากรเหมือนกันกับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล แต่เพราะเนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยมีส่วนประกอบสำคัญที่หลากหลาย และส่วนประกอบแต่ละส่วนต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นการถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยใช้เกณฑ์ในการตัดทอนเนื้อหาสารเป็นหลัก จึง

ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพของเนื้อหาสารที่อยู่ในสื่อปลายทางมากกว่า จะก่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของเนื้อหาสาร

ดังสังเกตได้จาก ปริมาณของส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลักซึ่งแต่เดิมในสื่อบุคคลมี 23 ข้อใหญ่ 90 ข้อย่อย และแต่ละข้อย่อยนั้นมีคุณภาพเรื่องความละเอียดของเนื้อหาสารในแง่มุมต่างๆ ครบถ้วน แต่เมื่อทีมผู้ผลิตได้ทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยใช้การตัดทอนเนื้อหาสารมาเป็นเกณฑ์หลัก จึงทำให้ส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลักในแผ่นซีดีวีดีทัศน์เหลืออยู่เพียง 12 ข้อใหญ่ 31 ข้อย่อย และข้อย่อยต่างๆ เหล่านั้นไม่มีคุณภาพเรื่องความละเอียดครบถ้วนในทุกแง่มุมเหมือนกับเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล อีกทั้งส่วนประกอบของเนื้อหาสารหลักที่ไม่ได้ถูกถ่ายโยงไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์มีปริมาณมากถึง 19 ข้อใหญ่ 59 ข้อย่อย ซึ่งมีปริมาณเกินครึ่งของเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล จึงเป็นเหตุที่ทำให้คุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อปลายทางมีคุณภาพด้อยลงไปอีก เนื่องจากเนื้อหาสารที่ไม่ได้ถูกถ่ายโยงไปบางเรื่อง เป็นเนื้อหาสารที่สำคัญและมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติทำไร่ไทย คือ

- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ การฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ
- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ วิธีการปฏิบัติทำไร่
- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ลีลาการรำไร่ต่างๆ และ อารมณ์ของตัวละคร
- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ข้อบกพร่องต่างๆ ของผู้รับสาร และวิธีการแก้ไขข้อบกพร่อง
- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ เงื่อนไข/หลักเกณฑ์ในการคัดแปลงทำไร่ไทย

จากประสบการณ์ทางด้านการทำไร่ไทยของผู้วิจัย ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาสารเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อม และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สำคัญของเนื้อหาสารสำคัญที่จำเป็นต่อการปฏิบัติทำไร่ไทย ที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาสารสำคัญ 2 ส่วนคือ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำไร่ และ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำไร่ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในข้อ “4.1.1.4 ส่วนประกอบต่างๆ ของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล”

ดังนั้นเนื้อหาสาร 5 ข้อข้างต้นจึงมีหน้าที่ในการที่ทำให้เนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับทำไร่ และ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำไร่ เกิดการเกื้อกูลพึ่งพา ควบคุมซึ่งกันและกัน อีกทั้งสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามกันได้ตามความเหมาะสม และสามารถผสมผสานกลมกลืน สัมพันธ์กันได้อย่างแน่นหนา ดังนี้

- เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ: จะช่วยให้ผู้แสดงสามารถปฏิบัติท่ารำไทยได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ ตรงจังหวะ สัมพันธ์กับเสียงดนตรี หรือเสียงขับร้อง เช่นผู้แสดงจะรู้ว่าเมื่อเสียงดนตรีมาถึงจังหวะแบบนี้ผู้แสดงต้องปฏิบัติท่ารำแบบใด หรือเมื่อเสียงขับร้องร้องว่า “คิใจ” ผู้แสดงต้องปฏิบัติท่ารำแบบใดเพื่อให้ตรงกับเนื้อร้อง เป็นต้น ดังที่ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “จังหวะเพลงแต่ละเพลงมันไม่เหมือนกันอยู่แล้วใช่ไหม อย่างบางเพลงจังหวะใหญ่จะอยู่ที่เสียงกลอง บางทีมีหน้าทับ ตะโพน แล้วแต่ว่าดนตรีเพลงนี้จังหวะอยู่ที่ไหน อาจจะเป็นฉิ่ง เราก็บอกเด็กว่า อ้าวอันนี้ให้ฟังฉิ่งนะ ให้ฟังกลองนะ ให้ฟังตะโพนนะแล้วแต่และก็ตบจังหวะตามนั้นเลย เมื่อเด็กรู้จักจังหวะดนตรี ก็จะรู้ว่าเวลาเราต้องรำให้ลงตรงจังหวะไหน คือจังหวะลง อย่างจังหวะการก้าวเท้า ยกเท้า ตะ คีบยุบอย่างนี้ อย่างสมมุติฉุยฉายพราหมณ์มันจะมีจังหวะลงใช่ไหม ส่วนใหญ่จังหวะที่ก้าวเท้าลงจะเป็นจังหวะใหญ่อย่างนี้ คือมันจะต้องลงตรงนั้นนะ เด็กที่เขาเรียนมาเขาจะรู้โดยอัตโนมัติ” (กจกกาญ ทีวีพร, สัมภาษณ์: 15 มกราคม 2548)
- เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ วิธีการปฏิบัติท่ารำ: จะช่วยให้ผู้แสดงรู้จักหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติท่ารำต่างๆ อย่างถูกต้อง คือผู้แสดงจะรู้ว่าการปฏิบัติท่ารำต้องเริ่มจากสิ่งที่ย่างๆ ไปหาสิ่งที่ยาก เช่น การเรียนรำไทยที่ถูกต้องผู้รับสารควรเรียนรำจากเพลงรำที่เป็นเพลงพื้นฐานไปสู่เพลงรำชั้นสูงหรือในการปฏิบัติท่ารำไทยนั้น ถึงแม้ว่าอวัยวะทุกส่วนของร่างกายจะต้องขยับไปพร้อมๆ กันก็ตาม แต่การเรียนรำไทยสามารถแยกเรียนท่ารำของอวัยวะแต่ละส่วนออกจากกันได้ เช่นเรียนท่ารำของร่างกายช่วงล่างตั้งแต่เอวถึงเท้าก่อน จากนั้นจึงเรียนท่ารำของร่างกายช่วงบนตั้งแต่ลำตัวไปจนถึงศีรษะ จากนั้นจึงนำท่ารำของร่างกายทั้ง 2 ช่วงตัวมารวมกัน ดังที่ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “เทคนิคอย่างหนึ่งก็คือการสอนแยกส่วน เท้ากับมือจริงๆ ควรสอนเท้าก่อนให้เขาเดินได้ก่อน เวลาสอนเท้าควรจะให้เอามือเท้าสะเอวไว้ไม่งั้นมือจะสะเปะสะปะ พอมือเท้าเอวแล้วจะดูเป็นระเบียบ มือเขาจะนิ่ง สมาธิเขาจะไปอยู่ที่เท้า ถ้าเราปล่อยเขาเอามือสะเปะสะปะเขาก็จะไม่มีสติอยู่กับที่ พอเขาเดินได้เสร็จแล้วก็ทำมือตาม เวลาสอนมือ เท้าก็อยู่เฉยๆ มือก็มือเลยไม่ต้องหันซ้ายหันขวา ทำแต่มือ ให้เขามีสมาธิเป็นจุดๆ ทำให้ได้เป็นจุดๆ พอมือได้เท้าได้ เอียงศีรษะได้เราก็เอาทั้งหมดนี้มารวมกัน” (นฤมน วิภาภรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)
- เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ลีลาการรำรำต่างๆ อารมณ์ของตัวละคร และ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ ข้อบกพร่องต่างๆ ของผู้รับสาร และวิธีการแก้ไขข้อบกพร่อง: การรู้จักเนื้อหาสาระเหล่านี้จะช่วยให้ผู้แสดงสามารถปฏิบัติท่ารำได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และงดงามมากยิ่งขึ้น ดังที่ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ก่อนอื่นเด็กต้องจำทำให้ได้ก่อน และเมื่อทบทวนครูก็จะกระจายมา

จับเด็กเป็นท่าๆ ไป เด็กคนไหนหน่วยก้านยังไม่ดี ยังมีข้อบกพร่องอยู่ ครูก็จะแก้ไขให้ เข้าไปจับไปตัดมือ ตัดเท้า คอยเน้นว่ามีมือเท้าต้องให้ได้ระดับเท่านั้นะ อย่างท่วงทีของตัวพระ ขาก็จะต้องกันเข่าออก วงก็ต้องกว้างกว่า ถ้าตัวต้องออกผาย ไหล่ผึ่ง และต้องยึดตัวให้เต็มที่ ใบหน้าเซียมองตรงอะไรอย่างนี้ แต่ส่วนตัวนางก็จะกดเอว กดไหล่ ดันไหล่หนีคหน้า และก็ไม่ได้ออกกว้างเท่าพระ ตัวพระนี่ก็จะจัดเหลี่ยมให้ได้วง ให้ได้เหลี่ยมที่สวยงามนี่ต้องใช้เวลาฝึกมากพอสมควร และตรงนี้ก็เป็นเรื่องยากสำหรับเขา ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยที่เราจะให้กับเด็กตอนสุดท้ายก็จะ เป็นพวกเกร็ดเล็กๆ เกร็ดน้อย ลีลาท่ารำต่าง สิ่งเหล่านี้มันจะทำให้ท่ารำเขาสวยงามขึ้น เพราะเมื่อมีการสอบวัดผลเราจะสามารถประเมินเด็กได้ถูกต้องว่า หนึ่งท่ารำถูกต้อง สองจังหวะถูกต้อง สามลีลาดี รำสวยงามกลมกลืน เช่นเวลารำยกมือ ยกเท้าให้ถูกต้องตามตำแหน่ง การเคลื่อนไหว อวัยวะว่าจะก้าวเท้านี้มันจะมีลีลานั้น ถ้าตัวนางก็ต้องนุ่มนวล ตัวพระก็ต้องสง่างาม เมื่อผลมันออกมานุ่มนวล สง่างาม มีความสมบูรณ์ของท่ารำออกมาปั๊บ เราก็จะให้ได้ทันทีเลยว่าเด็กคนนี้ ต้องได้ 4 คะแนนเต็ม แต่เด็กคนไหนที่รำแก้งก้างอยู่ คือรำได้แต่จังหวะไม่ค่อยดีลีลาไม่ค่อยมี คะแนนก็ลดลงมาหน่อยเป็น 3, 2, 1 ตามเกณฑ์ เรียกว่าลีลา จังหวะนี้มีผลต่อภาพรวมของท่ารำมาก อย่างเวลาเขาจะเลือกตัวละคร ไปแสดง เขาก็จะดูลีลาการรำก่อน ไม่ใช่ดูหน้าตา หน้าตา ความสวยนี่ก็เป็นส่วนประกอบอย่างหนึ่ง แต่ว่าเขาก็ต้องดูลีลา ดูบทบาท ดูอะไรหลายอย่างประกอบด้วย” (นฤมณ วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

- เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับ เงื่อนไข/หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกท่ารำไทย: เนื้อหาสาระเหล่านี้จะช่วยให้ผู้แสดงสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับท่ารำ และ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติท่ารำ ได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของนาฏศิลป์ไทย

ผู้วิจัยสรุปว่า นอกจากการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ในครั้งนี้ เป็นการถ่ายโยงเนื้อหาสาระไปได้ในปริมาณที่น้อย อีกทั้งเนื้อหาสาระที่ถูกถ่ายโยงไปยังมีลักษณะที่ด้อยคุณภาพแล้ว การตัดทอนเนื้อหาสาระเดิมจากสื่อต้นทางลงมา รวมถึงการตัดทอนเนื้อหาสำคัญทั้ง 5 ประการลง ส่งผลให้เนื้อหาสำคัญที่จำเป็นต่อการปฏิบัติท่ารำไทย 2 ส่วนที่ได้ถูกถ่ายโยงไปด้วยกันคือ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับท่ารำ และ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติท่ารำ ถูกลดทอนคุณภาพลงไปอีก เนื่องจากเนื้อหาสาระทั้ง 2 ส่วน ได้ถูกถ่ายโยงไปแบบโดดๆ ชนิดที่กล่าวได้ว่าเป็นการถ่ายโยงเนื้อหาสาระไปแบบต่างคนต่างอยู่ ไม่ปรากฏให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระทั้งสอง

ดังตัวอย่างเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศนัชุดที่ 4 เพลงรำที่ 3 เพลงรำ อวยพรอ่อนหวาน ตอนที่ผู้บรรยายกล่าวว่า “โดยปกติการแสดงนาฏศิลป์ไทยก็จะมีดนตรีคั่นรับระหว่างบทร้องนั้นๆ ซึ่งจะขอสาธิตทำรับดังนี้ค่ะ (ภาพผู้แสดงทำการสาธิตทำรำโดยไม่มีเสียงประกอบใดๆ) และนอกจากทำรับดังกล่าวนี้แล้วนะคะ ก็ยังมีทำรับอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบได้อีกค่ะ (ภาพผู้แสดงทำการสาธิตทำรำโดยไม่มีเสียงประกอบใดๆ) และหลังจากนั้นนะคะ เมื่อจบทำรับก็จะมีการรำตีบทประกอบเนื้อร้องไปอย่างนี้เรื่อยๆ จนจบเพลง” ซึ่งจากตัวอย่างเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศนัชุดนี้ข้างต้นจะเห็นว่า ภาพการสาธิตทำรำของผู้แสดงเป็นการสาธิตทำรำแบบหนังใบ้ คือผู้แสดงทำการสาธิตทำรำตามที่ผู้บรรยายบอกแบบไม่มีเสียงประกอบใดๆ ส่วนผู้บรรยายก็ไม่ได้แนะนำจังหวะดนตรีของทำรับว่ามีทำนองเพลงเป็นอย่างไร โดยใช้การร้องเพลงปากเปล่าคลอไปในระหว่างที่ผู้แสดงทำการสาธิตทำรำ เพื่อแสดงให้เห็นให้ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศนัชุดนี้เห็นว่าเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำ และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำนั้นมีความสัมพันธ์ที่สำคัญกันอย่างไร ทั้งที่จริงๆ แล้วเนื้อหาสารทั้ง 2 ส่วนต่างต้องมีความสัมพันธ์ที่สำคัญซึ่งกันและกันตลอดเวลา เพราะความสัมพันธ์ของเนื้อหาสารจะทำให้ผู้แสดงสามารถปฏิบัติทำรำไทยได้โดยมีทำรำที่ถูกต้อง, ปฏิบัติทำรำตรงกับจังหวะดนตรีหรือเสียงขับร้องอย่างถูกต้องแม่นยำ และปฏิบัติทำรำได้อย่างสวยงามมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อความถูกต้องของเนื้อหาการรำไทยโดยรวม

ข) การถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยการเพิ่มเติมเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารในสื่อใหม่ที่มีเพิ่มเติมขึ้นจากเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคลมี 3 เรื่องด้วยกันคือ การแสดงทำรำตั้งแต่ต้นจนจบ, เนื้อหาสารเฉพาะตัวของผู้ส่งสาร และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำ

- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำ หมายถึง เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำในส่วนประกอบปลีกย่อยเรื่อง ผู้แสดงทำการแสดงทำรำให้ผู้รับสารดูตั้งแต่ต้นจนจบเพลง ซึ่งเนื้อหาสารประเภทนี้จะไม่ปรากฏให้เห็นในสื่อบุคคล เนื่องจากผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลจะไม่แสดงทำรำทั้งเพลงตั้งแต่ต้นจนจบให้ผู้รับสารดูก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสาร
- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำ หมายถึง เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำในส่วนประกอบปลีกย่อยเรื่อง ผู้ส่งสารแต่ละคนจะมีเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำที่แตกต่างกันไปซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ดังนั้นเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารแต่ละคนจึงมีเอกลักษณ์ในการปฏิบัติทำรำที่แตกต่างกันไป
- เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำ หมายถึง เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยในส่วนประกอบปลีกย่อยเรื่อง เสียงดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำในแผ่น

คีตวิดิทัศน์นั้น มีความแตกต่างไปจากเสียงดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำในสื่อบุคคล ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นคีตวิดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ก็รู้มากขึ้น คือในบทเรียนของหนูนี้ อย่าง เพลงทวาราวดี ที่หนูฟังในเทปของอาจารย์ ระยะเวลาที่ใช้จะเป็นระนาดตัดราง เสียงก็จะแบบ แหลมๆ แต่พอไปเปิดเทปของที่อื่นอย่างของเจ้านี้ จะเป็นระนาดธรรมดา ระนาดทุ้ม ระนาดเอก อย่างนี้ เสียงก็จะไม่เหมือนกันแล้ว เพราะถ้าระนาดตัดรางนี้ เสียงมันจะนุ่ม เสียงแบบเหมือนกับ ดีเหล็ก จะสูง จะเพราะ จะฟังจังหวะง่ายขึ้น เพราะเสียงมันจะเด่นขึ้นมาเลย ก็คือเราเรียนมาอย่าง นี้ ก็อาจจะฟังแต่ตัวนี้มา พอฟังตัวโน้น ก็รำได้แต่จังหวะจะไม่ชัดเรื่องระนาด” (ชลดา บางน้อย, สัมภาษณ์: 15 ธันวาคม 2547)

ผู้วิจัยเห็นว่า การเพิ่มเติมเนื้อหาสารดังกล่าวได้ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่ผู้รับสารจากแผ่นคีตวิดิทัศน์ 2 ข้อด้วยกันคือ

- ผู้รับสารจากแผ่นคีตวิดิทัศน์ สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำได้ก่อน โดยรู้ว่า เพลงรำเพลงนี้ประกอบไปด้วยทำรำอะไร มีความยากง่ายอย่างไร
- ผู้รับสารจากแผ่นคีตวิดิทัศน์ สามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ ประกอบการปฏิบัติทำรำได้ก่อน โดยรู้ว่าเพลงรำเพลงนี้มีความยาวเท่าไร มีเนื้อร้องอย่างไร มี จังหวะอย่างไร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การถ่ายโยงเนื้อหาโดยการเพิ่มเติมเนื้อหาสารใน ครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์เพียงเล็กน้อยต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร เนื่องจากปริมาณเนื้อหาสารที่ เพิ่มเติมขึ้นมามีน้อยมาก คือมีเพียง 2 เรื่องและแต่ละเรื่องที่เพิ่มเติมขึ้นมาเป็นเนื้อหาสารใน ส่วนประกอบปลีกย่อยของเนื้อหาสารหลัก ไม่ใช่การเพิ่มเติมเนื้อหาสารหลัก ดังนั้นผู้รับสารทั่วไป จึงไม่สามารถสังเกตเห็นการเพิ่มเติมเนื้อหาสารปลีกย่อยเหล่านี้ได้อย่างชัดเจน เมื่อเทียบกับปริมาณ และคุณภาพของเนื้อหาสารหลักที่ได้ถูกตัดทอนจากเนื้อหาสารในสื่อเดิมลงไป นอกจากนั้นเนื้อหา สารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติทำรำไทยที่ได้เพิ่มเติมขึ้นมา นั้น ยังเป็น ส่วนประกอบปลีกย่อยที่มีความหมายแฝง คือเป็นส่วนประกอบที่ผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ ทางด้านการรำไทยมาก่อน หรือมีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยน้อย จะไม่สามารถมองเห็น เนื้อหาสารที่เพิ่มเติมขึ้นมาได้ในทันที จึงไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แต่ส่วนประกอบ ปลีกย่อยที่เพิ่มเติมขึ้นมา นี้ จะถูกถอดความและนำไปใช้ประโยชน์ได้หากเป็นผู้รับสารที่มีพื้นฐาน ทางด้านการรำไทยมาเป็นอย่างดีเท่านั้น

คังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “เทพแต่ละที่ก็จะไม่เหมือนกันนะ มันแล้วแต่การบรรเลง การบรรเลงดนตรีของแต่ละวงมันไม่เหมือนกัน เพราะวงดนตรีก็จะมีทางของเขา อย่างดนตรีก็มีแต่ละทางไซ้ใหม่ อันนี้มันแล้วแต่การบรรเลงว่าเขาจะบรรเลงอย่างไร เขาจะร้องอย่างไร ก็ต้องขึ้นอยู่กับคนร้องด้วย ถ้าคนร้อง ร้องช้า ก็ต้องบรรเลงช้าตาม คนตรีที่เขาอัดขายคนบรรเลงดนตรีเขาก็บรรเลงไปตามนั้นมันอาจจะยาวหรือสั้นก็แล้วแต่จังหวะของเขา เขาไม่ได้ดูคนรำไง แต่เพลงหลักสูตรของเรานี้จะเอาครูไปรำด้วยในระหว่างการอัดการบรรเลงดนตรีที่ใช้สำหรับประกอบการรำ เพราะฉะนั้นจังหวะมันจะเป๊ะเลย ของเรามาตรฐานที่สุดแล้ว อย่างเราเรียนจบที่นี่เราก็จะถนัดแต่เพลงของที่นี่ อย่างพวกจบราชภัฏเขาไปเอาเพลงตามท้องตลาดมารำเขาก็รำได้ แต่ของเราถ้าเผื่อเราไม่คุ้นหูอย่างนี้ บางทีเด็กเล็กของเราก็จะฟังลำบาก คือฟังจังหวะไม่ออกเพราะจังหวะมันไม่ชัด แต่เด็กรุ่นโตๆ ที่เรียนมาหลายปีแล้วเขาจะฟังออกเพราะใช้กันอยู่” (จกกาญจน์ ทิวพร, สัมภาษณ์: 15 มกราคม 2548)

ค) การถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยการดัดแปลงเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า การดัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อใหม่ครั้งนี้สามารถแบ่งการพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ การดัดแปลงเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และการดัดแปลงเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ดังนี้

(1) การดัดแปลงเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

ผู้วิจัยพบว่า การดัดแปลงเนื้อหาสารในส่วนนี้คือ การที่ผู้แสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีทำการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำในเพลงรำบางประเภท เช่น เพลงรำเบ็ดเตล็ดและเพลงพื้นเมือง ในส่วนประกอบปลีกย่อยที่เกี่ยวกับทำรำให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะที่มีการถ่ายทำ ในเรื่องของ

- **ทำรำ:** หมายถึง ทำรำหลัก คือ ทำรำทำใหญ่ๆ ที่ประกอบอยู่ในเนื้อเพลงที่ใช้แสดง เช่น ในเพลงแม่บทเล็กจะมีท่าเทพพนม, ปฐม, พรหม, สี่หน้า, สอดสร้อย, มาลา, ฉนิลฉิน ฯลฯ
- **ท่าเชื่อม:** หมายถึง ทำรำที่สามารถทำให้ท่าหลักหนึ่งเคลื่อนไปสู่ท่าหลักอีกท่าหนึ่งได้อย่างต่อเนื่อง มีไว้เพื่อเชื่อมท่าหลักต่างๆ ทำเข้าด้วยกัน โดยเมื่อทำการเชื่อมท่าแล้วอวัยวะส่วนต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติท่ารำจะต้องมีความสอดคล้องกลมกลืน สวยงาม ไม่ขัดกัน

- ทำรับ: หมายถึง ทำรำที่ปฏิบัติในตอนที่มีเสียงเครื่องดนตรีรับในเพลง โดยไม่มีเนื้อร้อง
- ทำเริ่มต้น: หมายถึง ทำรำที่ผู้แสดงต้องใช้เพื่อเริ่มการแสดง หรือทำรำที่ผู้แสดงต้องใช้เพื่อให้ผู้แสดงสามารถออกจากข้างหลังเวทีมาแสดงทำรำไทยกลางเวทีได้อย่างสวยงาม และเหมาะสม
- ทำจบ: หมายถึง ทำรำที่ผู้แสดงต้องใช้เพื่อจบการแสดง หรือทำรำที่ผู้แสดงต้องใช้เพื่อสามารถกลับเข้าไปข้างหลังเวทีได้อย่างสวยงาม และเหมาะสม

สิ่งที่ผู้วิจัยพบว่าเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำที่เป็นทำเชื่อม ทำรับ และทำเริ่มต้น/ทำจบในเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงในแผ่นซีดีวีดีทัศนศาสตร์ ชุดที่ 3 เพลงรำที่ 3 นั้นแตกต่างไปจากทำเชื่อม ทำรับและทำเริ่มต้น/ทำจบในเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงที่ผู้วิจัยได้ไปเรียนมาจากสื่อบุคคลที่เป็นครูของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งจากการสอบถามครูผู้สอนรำไทยของผู้วิจัยถึงความแตกต่างของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำดังกล่าวทำให้ทราบว่า เนื่องจากเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงในแผ่นซีดีวีดีทัศนศาสตร์นั้น เป็นเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบตัด คือเป็นเพลงรำที่สั้นกว่าเพลงรำแบบเต็ม อีกทั้งเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำในเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบเต็มจะมีมากกว่าเพลงรำแบบตัด ดังนั้นผู้แสดงจึงสามารถเลือกใช้ทำรำที่เป็นทำรับใดๆ ที่อยู่ในเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบเต็มมาใช้ในเพลงรำแบบตัดได้ ไม่ผิดหลักการแต่อย่างใด

ส่วนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำที่เป็นทำเริ่มต้น/ทำจบที่แตกต่างกันนั้น เกิดจากการที่ดนตรีไทยของเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบตัดที่ถูกนำมาใช้สอนผู้วิจัยนั้นเป็นดนตรีไทยที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนรำไทยภายในสถาบัน ดังนั้นดนตรีไทยที่ครูนำมาสอนผู้วิจัยจึงมีความเป็นมาตรฐานในเรื่องของความยาว ทำนอง จังหวะมากที่สุด ส่วนดนตรีไทยของเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบตัดที่ใช้ประกอบการแสดงในแผ่นซีดีวีดีทัศนศาสตร์นั้นเป็นดนตรีไทยที่ถูกผลิตขึ้นมาเพื่อการค้า สำหรับใช้ฟังเพื่อความเพลิดเพลิน ดังนั้นดนตรีไทยตอนต้นและตอนจบของเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบตัดในแผ่นซีดีวีดีทัศนศาสตร์จึงอาจจะมีความสั้น/ยาวมากกว่าดนตรีไทยของเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบตัดที่ถูกนำมาใช้สอนผู้วิจัย จึงเป็นเหตุที่ทำให้เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำที่เป็นทำเริ่มต้น/ทำจบของผู้แสดงในแผ่นซีดีวีดีทัศนศาสตร์อาจมีมาก/น้อยกว่า เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำที่เป็นทำเริ่มต้น/ทำจบของผู้วิจัย

สิ่งที่ครูสอนรำไทยของผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลอธิบายว่า “ในเพลงรำอุบายเบญจกายแปลงแบบนี้จะเอาทำรับ ทำไหนที่อยู่ในแบบเต็มมาใช้ก็ได้ ไม่ผิด ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม อีกอย่างลีลาของแต่ละคนก็ไม่เหมือนกันด้วยถูกไหม อย่างทำเชื่อมเมื่อกี้ที่บอกว่า

ทำไมเขาขยันเท่า แต่เราใช้ตะเท่า ก็คนแสดงในนั้นเขาเป็นศิลปินเขาก็จะต้องมีลีลามากกว่าเพื่อทำให้คุณมีมวลอ่อนช้อยขึ้นไง และตัวดนตรีเองก็มีผลกับทำรำเหมือนกัน อย่างเทปที่เขาขายกันนี้ มันควบคุมไม่ได้ว่าเพลงจะสั้นหรือยาว ตอนจบเราจะมานับ แบบที่เรานับกันก็ไม่ได้แล้ว เพราะบางทีเพลงมันจะบรรเลงออกไปไหนก็ไม่รู้เราก็ต้องฟังเอา ถ้าเพลงตอนจบมันยาวมากๆ เราก็อาจจะเพิ่มทำ ปรับทำเพื่อความเหมาะสมได้เฉพาะเพลงนี้นะ แต่ที่สอนนี่คือตามหลักสูตรมันเป็นแบบนี้มันจบแค่นี้ไม่ยาวไปกว่านี้แล้ว” (จกกาญจนา ทิวาพร, สัมภาษณ์: 15 มกราคม 2548)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีทำการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำในส่วนนี้ เนื่องจากปกติการปฏิบัติทำรำในเพลงๆ เดียวกันของผู้ส่งสารจากกรมศิลปากรทุกคน ส่วนใหญ่ผู้ส่งสารทุกคนจะผลิตเนื้อหาสาระประเภททำรำที่เป็นทำรำหลัก ทำรำทำใหญ่ๆ ที่ประกอบอยู่ในเนื้อร้องเหมือนๆ กันหรือจะคล้ายๆ กัน เพราะผู้ส่งสารเหล่านั้นมาจากสถาบันเดียวกัน และอาจมีความแตกต่างไปบ้างตรงเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำในส่วนประกอบปลีกย่อยเรื่อง ทำรำ ทำเชื่อม ทำรับ ทำเริ่มต้น และทำจบ ซึ่งผู้ส่งสารทุกคนอาจจะผลิตเนื้อหาสาระในส่วนประกอบปลีกย่อยนี้ไม่เหมือนกันทุกประการ จะแตกต่างกันไปบ้าง ซึ่งไม่ถือว่าเป็นข้อผิดพลาดแต่ประการใด เพราะส่วนประกอบปลีกย่อยเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล จึงทำให้ผู้ส่งสารแต่ละคนมีวิธีการรำรำในส่วนปลีกย่อยที่ไม่เหมือนกัน

ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ทำหลักๆ นี้เหมือนกัน แต่ลีลาจะแตกต่างกันนิดหน่อย บางคนนี่เวลาเขาจะลง เขาจะกล่อมหน้ากล่อมตาแล้วก้าวอย่างนี้ และเวลาเขาจะไป เขาจะกดไหล่ ในขณะที่บางคนก็ไปเฉยๆ ไม่ทำอะไรเลย ก็ไอ้ไปเฉยๆ เนี่ยละคะที่มันแตกต่างกัน ซึ่งมันก็ไม่ได้ทำให้ทำรำมันผิดไป คือเมื่อมองทำรำในภาพรวมแล้วมันเหมือนกันไง อย่างเพลงแม่บทนี้ ในคำกลอนจะเป็นชื่อทำอะไร เทพพนม ปฐม พรหมสี่หน้า เพราะฉะนั้นช่วงระหว่างที่เขากำลังร้องเอื้อนจากคำหนึ่งไปยังอีกคำหนึ่ง หรือในช่วงทำนองดนตรีอย่างหนึ่ง นั่นคือการเชื่อมทำ ถึงแม้ครูแต่ละคนอาจจะมึลลีลาการเชื่อมทำที่แตกต่างกันไปบ้างนิดหน่อย แต่ทำเชื่อมในเพลงมาตรฐานนี้ไม่ควรจะเปลี่ยน ตัวอย่างทำเชื่อมที่ไม่เหมือนกันก็เช่น สมมุติว่าเราจะเชื่อมทำจากทำนี้ไปสู่อันนี้ บางคนอาจจะเชื่อมทำด้วยการจับม้วนอย่างนี้เพื่อไปสู่อันนั้น แต่ในขณะที่เดียวกันอีกคนหนึ่งอาจจะขึ้นอย่างนี้และพลิกมือลงทำผาลาได้เหมือนกัน ถ้าถามว่าผิดไหม ไม่ผิด นี่คือการเชื่อมทำ ซึ่งถ้าคนที่ไม่ได้ศึกษา หรือไม่ได้อยู่ในวงการนี้ ก็อาจจะไม่เข้าใจว่ามันเกิดอะไรขึ้น” (ฉวี โชคอำนวย, สัมภาษณ์: 9 พฤศจิกายน 2547)

อีกทั้ง การรำไทยถือได้ว่าเป็นศิลปะชนิดหนึ่งซึ่งสามารถมีการเคลื่อนไหว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสม ภายใต้กฎเกณฑ์ทางนาฏศิลป์ที่อนุญาตให้ผู้ปฏิบัติทำรำสามารถทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระประเภททำรำได้ เฉพาะเพลงรำในหมวดของเพลงเบ็ดเตล็ด เพลงทั่วไป หรือเพลงพื้นเมืองเท่านั้น (หมายถึง เพลงรำ/ระบำ ที่ไม่ได้เป็นเพลงมาตรฐาน สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงทำรำได้ตามความเหมาะสม หรืออาจจะเป็นเพลงรำที่ได้มีการคิดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามวาระโอกาสพิเศษต่างๆ ไป ตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ ซึ่งในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงนั้นก็อาจจะมีตั้งแต่ในระดับน้อย ก็ยังคงทำรำหลักๆ ที่เป็นแม่ท่าหรือทำรำสำคัญๆ เอาไว้ แต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างเพื่อความสวยงาม เช่นเรื่องของการแปรแถว หรือการเพิ่ม/ลด ลีลา ท่าเชื่อม ท่ารับต่างๆ ตามความสามารถของผู้สอน/ผู้แสดง ฯลฯ ไปจนถึงระดับมาก เช่นประเภทเพลงที่แต่งขึ้นมาใหม่ต้องมีการใส่ท่ารำลงไปเป็นต้น) และยังต้องพิจารณาถึงปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องต่างๆ 14 ข้อดังนี้

- อายุของผู้รับสาร
- ความสามารถของผู้รับสาร และผู้ส่งสาร
- ประเภทของผู้รับสาร
- วิจารณ์ญาณของผู้ส่งสาร
- เวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ
- วาระโอกาสที่ใช้
- สถานที่ที่ใช้ในแสดง
- เวที
- จำนวนผู้แสดง
- เวลาที่ใช้ในการแสดง
- ความนิยมของผู้ชม
- ความสามารถและประสบการณ์ในการตีบทของผู้ส่งสาร
- คนตรีที่ใช้ในการแสดง
- ภายหลังจากการสัมมนาทำรำที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ท่านผู้เชี่ยวชาญอาจจะปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระ (ท่ารำ) ให้ถูกต้องตามที่ท่านเคยรำเรียนมาแต่โบราณ หรืออาจจะปรับเปลี่ยน ให้เป็นไปตามความเหมาะสม

ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ถ้าเพลงมาตรฐานอย่างเช่นเพลงหน้าพาทย์อะไรอย่างนี้ ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ เพราะถือเป็นกฎบัญญัติของ

เราเลยว่่า ไม่มีการปรับแก้ไขอะไร ไม่ว่าจะเป็่นท่ารำ จังหวะ จะต้องตรงถูกต้องเป็ะ ไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ แต่ถ้าไม่ใช้เพลงมาตรฐานอย่างพวกกระบ่า รำ ฟ้อนอะไรที่เป็นพื้นเมืองนี้ถือว่าเป็นเพลงที่ดึ้นได้สามารถดัดแปลงได้ หรือเพลงรำเบ็ดเตล็ดที่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็ะๆ ไม่มีกฎตายตัวว่าถ้ารำอย่างนี้แล้วผิดนะ เพราะฉะนั้นท่ารำอะไรที่มันมีลีลาซับซ้อน เด็กคนไหนที่ไม่เก่ง ไม่มีความละเอียด หน่วยก้านเขาไม่เอื้อ เขามองเราท่าอะไรๆ ก็ทำตามไม่ได้ เราก็อาจจะตัดเนื้อหาตรงช่วงของลีลา เกร็ดเล็กเกร็ดน้อยออกไป เราก็จะให้ท่าหลักๆ ซึ่งเป็นท่าใหญ่ๆ กับเด็กไปเลย ท่าบางท่าเราอาจจะทำสวยเพราะเราเป็นครูเราทำได้ เด็กอาจจะทำไม่ได้เพราะฉะนั้นเราก็ต้องดัดแปลงให้เหมาะกับเด็กด้วย ให้เขาสามารถถ่ายทอดทำนี้ออกมาได้สวยงาม ถูกต้องและเหมาะสมกับตัวเขา เช่นเขาตั้งวงสูงเกินไปหรือเปล่าสำหรับบุคลิกลักษณะของตัวเขาอย่างนี้ จริงๆ แล้วสำหรับเด็กนาฏศิลป์นี้เวลาอยู่ในห้องเราไม่ปรับเลยเราสอนตามหลักสูตร นอกจากจะเอาเด็กมาแสดง ส่วนใหญ่จะดัดให้เด็กข้างนอกมากกว่า เพราะเขาไม่ได้รับการฝึกพื้นฐานมาอย่างเรา เพราะฉะนั้นอะไรที่ยากๆ ก็จะต้องมีบ้าง โดยเฉพาะเด็กเล็กๆ ที่อยากเรียนแต่ไม่เป็นอะไรมาเลยนี้ เราต้องใช้จิตวิทยาเพราะสมาธิเขาจะสั้นมาก เราจะไปเน้นอย่างใดอย่างหนึ่งให้ถูกต้องมากไม่ได้ เราจะต้องให้เขาเรียนเพื่อความเพลิดเพลินมากกว่า อีกอย่างคือบางคนจะมาแบบ ครูเขาไม่มีเวลามากนะคะ อีกสามวันจะรำแล้ว คือเราก็ไม่สามารถจะสอนอะไรได้มากเพราะเวลามันจำกัด เราก็พยายามปรับท่าให้ง่ายขึ้น พยายามมีท่าเชื่อม ท่าอะไรให้แสดงออกไปแล้วดูดีในสายตาของคนดูนะ” (นฤมน วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การถ่ายโยงเนื้อหาโดยการดัดแปลงเนื้อหาสารในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในเรื่องของควมมีคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารที่ผลิตโดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีได้ทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยการดัดแปลงเนื้อหาสารเข้ามาไว้ในสื่อใหม่ในปริมาณที่น้อย จึงทำให้คุณภาพของเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายทอดออกมามีลักษณะใกล้เคียงกับเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล ดังที่ผู้แสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีในแผ่นซีดีวิดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “อาจทำให้เห็นท่าชัดเจนขึ้น ว่าท่านี้ต้องเป็นอย่างนี้ แต่เราจะไม่เปลี่ยนท่าให้ท่าเสีย เพราะเป็นชื่อเสียงของเรา เราพยายามทำให้ถูกต้องมากที่สุด แต่ก็ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ผู้แสดงด้วย อย่างสมมุติว่าต้องถัดเท้าเดิวน แต่เนื่องจากที่แคบ เราก็ย่ออยู่กับที่นี้แหละ แต่ก็ให้เห็นว่าเป็นการเดิวน คือแทนที่เราจะก้าวไปเรื่อยๆ สืบเท้าไปเรื่อยๆ ซึ่งต้องใช้พื้นที่กว้างๆ เราไม่ เราถัดเดิวนให้เห็นแต่เป็นการย่ออยู่กับที่ให้เห็นว่าเราเดิวนนะ ก็เป็นการทำให้รู้กันว่า ลักษณะที่ถูกต้องเป็นอย่างนี้แหละ” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

(2) การตัดแปลงเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์
ในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน

ผู้วิจัยพบว่า การตัดแปลงเนื้อหาสารในส่วนนี้เกิดจากการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนทำการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทาง ทั้งในระหว่างการถ่ายทำและภายหลังการถ่ายทำ โดยตามปกติของกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนสำหรับเนื้อหาสารทั่วไป ผู้ผลิตสามารถทำการผลิตเนื้อหาสารแยกส่วนกันได้ เช่นกล้องสามารถทำการบันทึกภาพไปได้ก่อน จากนั้นค่อยนำภาพที่ได้รับการบันทึกมาทำการบันทึกเสียงใส่ลงไปทีหลังได้ แต่การผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนสำหรับเนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยในกรณีนี้ศึกษา ผู้วิจัยพบว่าทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนได้ทำการแยกส่วนการผลิตเนื้อหาสารออกจากกันเหมือนกับการผลิตเนื้อหาสารทั่วไป โดยทำการบันทึกภาพผู้แสดงทำรำไปก่อน แล้วค่อยนำภาพนั้นไปใส่เสียงดนตรีประกอบทีหลัง และเนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่เข้าใจคุณลักษณะของเนื้อหาสารที่กำลังผลิตอยู่ จึงทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางเกิดการบิดเบือนออกไปจากเนื้อหาสารเดิมที่อยู่ในสื่อต้นทาง เพราะเนื้อหาสารที่เป็นทำรำของผู้แสดงและจังหวะดนตรีที่อยู่ในสื่อใหม่ไม่เกิดความสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องแม่นยำ เหมือนกับเนื้อหาสารเดิมที่ถูกถ่ายทอดออกมาโดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีตั้งแต่แรก

ส่วนการตัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทาง ภายหลังการถ่ายทำคือ การที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนทำการตัดต่อเนื้อหาสารผ่านอุปกรณ์ในการตัดต่อทางด้านสื่อมวลชน โดยขาดความเข้าใจในธรรมชาติของเนื้อหาสารที่เกี่ยวข้องกับการรำไทย จนเกิดความผิดพลาดต่อเนื้อหาสารใหม่ในสื่อปลายทาง คือทำให้เกิดปัญหาเรื่องทำรำของผู้แสดงไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับเสียงจังหวะดนตรีไทยอย่างแม่นยำ ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงาน ได้เล่าว่า “ปัญหาอยู่ที่ฝ่ายผลิต คือคนตัดต่อไม่รู้ทำรำ ตัดต่อโดยไม่รู้ทำรำ ว่าทำรำแต่ละท่าจะต้องลงตรงจังหวะไหนบ้าง บางทีจังหวะดนตรียังไม่ถึงเลย ขาของผู้แสดงก็ก้าวลงไปแล้ว ตรงนี้เป็นข้อด้อยของวิธีที่เราทำ คือรำไม่ตรงจังหวะ เพราะเราเอาเพลงมาลงทีหลัง จึงทำให้ทำรำเชื่อมกับจังหวะดนตรีนิดหนึ่ง แต่ว่านิดหน่อย ไม่เป๊ะ เหมือนรำสด รำจริงๆ” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์เห็นว่า การถ่ายโยงเนื้อหาโดยการตัดแปลงเนื้อหาสารในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนในครั้งนี้ ก่อให้เกิดผลเสียต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารมากที่สุด เพราะการตัดแปลงเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เนื้อหาสารเดิมในสื่อใหม่เกิดการผิดเพี้ยนไป กลายเป็นเนื้อหาสารใหม่ที่มีลักษณะบิดเบือนและ

ห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล และก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารเดิมจากสื่อต้นทางลง ประกอบกับข้อเด่นของสื่อมวลชนเรื่องความสามารถในการเข้าถึงคนจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันสั้น จึงกลายเป็นการแพร่กระจายเนื้อหาสารที่ผิดเพี้ยนและไม่ได้มาตรฐานไปสู่สาธารณชนให้แพร่หลายอีกด้วย

4.2 การถ่ายโยงวัตถุประสงค์จากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาร สามารถแยกวัตถุประสงค์ออกเป็น 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล และวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาขาฯ ดังนี้

แผนภูมิที่ 5 : วัตถุประสงค์

4.2.1 วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล

จากการสอบถาม และค้นคว้าข้อมูลถึงวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล สามารถแยกวัตถุประสงค์ที่สำคัญเป็น 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของสถาบันที่ผู้ส่งสารสังกัดอยู่ และวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

4.2.1.1 วัตถุประสงค์ของสถาบันที่ผู้ส่งสารสังกัด

(วิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์)

วัตถุประสงค์ของสถาบันที่ผู้ส่งสารสังกัดอยู่ เป็นวัตถุประสงค์หลักที่มีผลโดยตรงต่อวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร เนื่องจากวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารซึ่งเป็นลูกจ้างของสถาบันจะต้องเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์หลักของสถาบัน ดังนั้น เนื้อหาสารที่ผู้ส่งสารจะผลิตออกมา ก็จะเป็นเนื้อหาสารที่มีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน ที่ได้มีการกำหนดวางรูปแบบไว้ก่อนหน้านั้นแล้วเช่นกัน

จากการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ของสถาบันทั้งสองนี้เป็นไปเพื่อผลิตบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านช่างศิลป์ นาฏศิลป์ และดุริยางค์ศิลป์ทั้งไทยและสากล ไปสู่สังคม ทางคณะผู้บริหารหลักสูตรของสถาบันจึงกำหนดหลักสูตรในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระต่างๆ ไปสู่ผู้รับสาร โดยให้เป็นไปตามเกณฑ์อายุและระดับช่วงชั้นทางการศึกษาของผู้รับสาร ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวอาจจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมและตามวาระโอกาส แต่จะต้องดำเนินการไปเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของสถาบัน

4.2.1.2 วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารคือ ทำการถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยต่างๆ ให้กับผู้รับสารในแต่ละช่วงชั้นตามหลักสูตรทางการศึกษาที่คณะผู้บริหารหลักสูตรของสถาบันได้กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้รับสารมีความรู้ ความสามารถทางการรำไทยตรงตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลัก ถึงแม้ว่าผู้ส่งสารจะไม่สามารถคัดเลือกเนื้อหาสาระ ขึ้นมาถ่ายทอดได้ตามความต้องการของผู้ส่งสารอย่างอิสระ แต่ผู้ส่งสารก็สามารถที่จะสอดแทรกวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รองไปในเนื้อหาสาระได้ หากวัตถุประสงค์รองของผู้ส่งสารนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักของสถาบัน เช่นการที่ผู้ส่งสารต้องการฝึกให้ผู้รับสารมีทักษะในการแสดง ด้วยการฝึกให้ผู้รับสารรู้จักวิธีการหาความรู้ด้วยตัวเอง และฝึกพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ส่งสารทุกคนทราบและรับรู้ถึงวัตถุประสงค์หลักของสถาบัน และวัตถุประสงค์รองของผู้ส่งสารเป็นอย่างดี เพราะทางสถาบันจะจัดการประชุมผู้ส่งสารเพื่อทำการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ส่งสารทราบเป็นระยะๆ ประกอบกับการมีคู่มือการสอนเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับผู้ส่งสารทุกคน

4.2.2 วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาระผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาการรำไทยผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาขาวิชาฯ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของบริษัทผู้ผลิต และวัตถุประสงค์ของทีมผู้ผลิต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.2.2.1 วัตถุประสงค์ของบริษัทผู้ผลิต

ผู้วิจัยพบว่าวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของบริษัทผู้ผลิต ซึ่งมีฐานะเป็นผู้ว่าจ้าง เป็นวัตถุประสงค์หลักที่มีผลโดยตรงต่อวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนซึ่งมีฐานะเป็นลูกจ้าง ดังนั้นเนื้อหาสารที่ทีมผู้ผลิตทั้ง 2 ต้องผลิตออกมา จะต้องเป็นเนื้อหาสารที่มีลักษณะตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง ซึ่งการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของบริษัทผู้ผลิตได้ 4 ข้อคือ

ก) ความมีใจรักและต้องการเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทย

ผู้วิจัยพบว่า ความมีใจรักในศิลปะวัฒนธรรมไทยของผู้ประกอบการคือปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ผู้ประกอบการคิดผลิตสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย โดยผู้ประกอบการไม่มุ่งเน้นยอดขายหรือกำไรจากผลผลิตสื่อ แต่มุ่งเน้นที่จะผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่และอนุรักษ์เท่านั้น ผู้ประกอบการได้ทำการยืนยันวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อ ด้วยการแจ้งวัตถุประสงค์ของแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย ไว้ให้ผู้รับสารได้รับรู้ก่อนการเลือกซื้ออย่างชัดเจนว่า “รณรงค์วัฒนธรรม อนุรักษ์ สืบสานและเผยแพร่ดนตรีไทย” และดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “จุดประสงค์คิดว่าอยากจะเผยแพร่กับอนุรักษ์ ด้านการตลาดใช้ไม่ได้เลย ในระยะแรกนี้ทำชุดไหนก็ขาดทุนชุดนั้น แต่งานนี้เป็นงานที่ชอบถึงได้ทำ” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ข) ต้องการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าเชื่อถือ

จากการที่ ผู้ประกอบการมองว่า สื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยที่มีวางจำหน่ายในท้องตลาดในขณะนั้น ส่วนใหญ่มีเนื้อหาสารเดิมๆ คือเป็นการแสดงท่ารำไทย ประกอบดนตรีไทย ในชุดแสดงจริง และเป็นสื่อที่อยู่ในรูปแบบเก่า คืออยู่ในรูปของสื่อประเภทวีดีโอเทป อีกทั้งยังไม่เคยมีผู้ผลิตสื่อรายใดผลิตสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนรำไทยผ่านสื่ออย่างเป็นขั้นเป็นตอนตั้งแต่ต้นจนจบมาก่อน รวมถึงการที่ผู้ประกอบการเห็นว่า ผู้แสดงที่ปรากฏอยู่ข้างในสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยเหล่านั้นขาดความน่าเชื่อถือ และส่งผลให้เนื้อหาสารข้างในขาดความน่าเชื่อถือตามมา เนื่องจากผู้ผลิตไม่ทำการแจ้งให้ผู้รับสารทราบว่าผู้แสดงที่ปรากฏอยู่ข้างในสื่อเหล่านั้นเป็นใคร เนื้อหาสารจากผู้แสดงเหล่านั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

จากความคิดเห็นของผู้ประกอบการข้างต้น ประกอบกับการมีใจรักเป็นพื้นฐาน ผู้ประกอบการจึงตั้งใจผลิตสื่อการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย โดย

เจาะจงใช้ผู้แสดงที่มาจากสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความเป็นมาตรฐานทางด้านการรำไทยทุกคนคือ กรมศิลปากร และได้ทำการแจ้งชื่อของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีให้ผู้รับสารทราบในทุกแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เพื่อให้ผู้รับสารทราบว่าทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีคือใคร เนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความน่าเชื่อถือเพียงใด ดังที่ผู้ประกอบการได้กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ว่า “คือพยายามทำให้ละเอียดและต้องมาตรฐาน อาจารย์ผู้แสดงนี่ ก็เอาอาจารย์จากกรมศิลป์ทั้งนั้น นักดนตรีก็เอาอาจารย์จากกรมศิลป์ทั้งนั้นทุกคน ไม่ใช่เอาอาจารย์กรมศิลป์มาเซ็ดหน้าชูตาหนึ่งคนและนอกนั้นก็เรียนไม่เอา” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ก) ต้องการสร้างและเผยแพร่มาตรฐานของเนื้อหาสารจากกรมศิลปากร

ผู้วิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารอีกประการหนึ่ง สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ของผู้ที่ให้คำปรึกษากับผู้ประกอบการ ในการคิดโครงการนี้ขึ้นมาในตอนนั้นคืออาจารย์ธีรยุทธ ภมรจันทร์ ซึ่งเป็นครูยางคศิลป์จากกรมศิลปากรที่ผู้ประกอบการมีความสนิทสนมด้วย อาจารย์ธีรยุทธเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการเป็นกรรมการตัดสินทำรำนาฏศิลป์ไทยในวิทยาลัยนาฏศิลป์ พบว่ามีผู้เข้าสอบคัดเลือกบางคน สอบปฏิบัติทำรำในเพลงมาตรฐานผิดแปลกไปจากทำรำต้นฉบับของกรมศิลปากรที่ควรจะเป็นอย่างสิ้นเชิง อาจารย์ธีรยุทธจึงคิดว่าควรมีสื่อที่สามารถช่วยเผยแพร่ความเป็นมาตรฐานของเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทย จากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับการรำไทยอย่างเช่นกรมศิลปากร ออกไปสู่สาธารณชนบ้าง แต่เนื่องจากกรมศิลปากรไม่ได้จัดทำสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยออกเผยแพร่อย่างเป็นทางการ ดังนั้นจึงเป็นช่องว่างให้ผู้ประกอบการได้มีโอกาสผลิตสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย โดยอาจารย์จากกรมศิลปากรออกจำหน่าย

ดังที่อาจารย์ธีรยุทธได้กล่าวว่า “ปัญหาที่เคยพานพบมาคือ เคยไปเป็นกรรมการสอบบรรจุครูนาฏศิลป์ในวิทยาลัยนาฏศิลป์ ก็มีคนมาสอบจากสถาบันราชภัฏจากต่างจังหวัดมาให้ดู ปรากฏว่าดูไม่ได้เลย ทุกคนรู้สึกสงสาร คือเขาหันหลังชนกันสี่คนรำ รำเพลงช้าเพลงเร็ว หันหลังชนกันสี่คน ต่างคนต่างไม่เห็นกัน ในขณะที่สามคนที่เรียนมาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ ซึ่งอาจจะเป็นวิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา อะไรอย่างนี้ ก็จะรำเหมือนกัน คล้ายๆ กัน กับอีกคนที่รำ มาจากราชภัฏนี่รำอะไรก็ไม่รู้ ดูอย่างไรก็ไม่ใช่ เห็นแล้วสงสาร แต่เขาสู้นะ เขารำแบบเหมือนรำกลองยาวนะ อันนี้มันคือ ถ้ามันมีสื่ออะไรสักอย่างที่มันออกไปเป็นแนวให้คนทั่วไปได้มาเปิดดู อย่างน้อยก็จะมีหลักให้ยึดว่า พวกกรมศิลป์เขารำกันแบบนี้ แต่ว่าคนที่รำวันนั้น ดูไม่ได้จริงๆ ไม่รู้เขาจบมาได้ยังไง ซึ่งทีแรกเราขำกันนะ เราขำ ตลก หลังเราดู แล้วเราสงสารเขาจึงเลย คิดว่าทำไมเขาไม่มีโอกาสมาเรียนแบบนี้ที่นี้นะ มันอาจเป็นเพราะว่ามาตรฐานของแต่ละที่อาจจะแตกต่าง

กันโดยสิ้นเชิงใจ แต่ถ้าเมื่อเรามีสื่ออะไรสักอย่างหนึ่ง ที่คนสามารถเข้ามาดูได้ว่าอันนี้เป็นสื่อที่ผลิตโดยหน่วยงานที่เป็นมาตรฐานของประเทศอย่างนี้ มันก็จะดีใช่ไหม” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์ : 20 ตุลาคม 2547)

ง) ต้องการสร้างฐานความรู้ในพฤติกรรมกรับชม (viewing behavior) ให้กับผู้บริโภค

ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายที่ผู้ประกอบการคาดคิดเอาไว้ ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการผลิตสื่อ เนื่องจากผู้ประกอบการต้องการผลิตงานที่เกี่ยวกับการรำไทยสำหรับเด็กที่ต้องการหัดรำไทย หรือผู้ที่สนใจในการรำไทยนำไปศึกษาดู เพื่อจะได้ทราบว่าในการฝึกปฏิบัติทำรำไทยนั้นมีประกอบไปด้วยขั้นตอนอะไรบ้าง รวมถึงจะสามารถเข้าใจในวิธีการปฏิบัติทำรำไทยต่างๆ ว่าในการปฏิบัติทำรำแต่ละทำนั้นมีการเริ่มแรกและลงท้ายอย่างไร สืบเนื่องมาจากประสบการณ์ในอดีตของผู้ประกอบการที่เคยถอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับดนตรีไทยไม่ได้ คือ ฟังดนตรีไทยไม่เข้าใจ ผู้ประกอบการจึงเกิดความกลัวว่าผู้รับสารที่ดูรำไทยแบบการแสดงจริงผ่านสื่อ จะไม่สามารถเข้าใจได้ว่าการรำไทยนั้นมีวิธีปฏิบัติอย่างไรให้ถูกต้องตามมาตรฐานกรมศิลปากร ดังคำสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ว่า “กลัวเด็กดูและไม่เข้าใจนะ ถ้าเอาแต่รำ เริ่มแรกก็รำ เด็กจะงงว่าแล้วมันเริ่มแรกมาได้ยังไง เปิดบ๊ีบตัวพระตัวนางก็วิ่งมา จะนั่งยังไงยังไม่รู้เลย วางมืออย่างไรยังไม่รู้เลยใช่ไหม คืออันนี้จะทำให้เด็กที่ต้องการรู้ได้รู้” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาระของบริษัทผู้ผลิต ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประกอบการที่เป็นผู้ว่าจ้างเป็นหลัก ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ข้อข้างต้น คือวัตถุประสงค์หลักในการผลิตเนื้อหาการรำไทยผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศนศึกษาศิลปะ

4.2.2.2 วัตถุประสงค์ของทีมผู้ผลิต

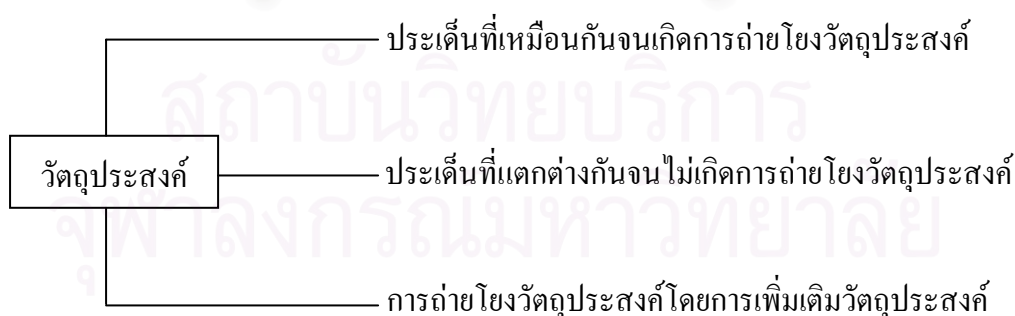
ผู้วิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาระของทีมผู้ผลิตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการสาธิตทำรำนานาชาติไทยทั้ง 2 ทีมคือ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน คือการปฏิบัติงานตามที่ได้รับการว่าจ้างมาให้สำเร็จลุล่วงไป ตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง ดังที่ผู้แสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีในแผ่นซีดีวีดีทัศนศึกษาศิลปะท่านหนึ่งกล่าวว่า “การติดต่อให้เราไปรำก็เป็นเหมือนกับการทำธุรกิจอย่างหนึ่ง เขาจ้างเรามาเราก็ได้เงิน เราเป็นลูกจ้าง เรารับจ้างรำให้เขาอย่างเดียว เพราะนี่คืองานพิเศษของเรา ถ้าเขาอยากได้เพลงนั้นเพลงนี้ เราก็ต้องทำ

หน้าที่ของเราให้สมบูรณ์” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) ผู้วิจัยสรุปว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตเนื้อหาสารทั้ง 2 ทีมเป็นวัตถุประสงค์รอง ที่จะผันแปรเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หลักคือ วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของบริษัทผู้ผลิตที่ได้มีการกำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณียังเข้าใจ วัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักแตกต่างกันไป เช่น ผู้กำกับการแสดงเข้าใจว่าผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่อนุรักษ์ ในขณะที่ผู้แสดงบางท่านเข้าใจว่าผลิตสื่อการเรียนการสอน ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “เพื่อที่จะทำให้ศิลปะนี้เป็นที่เผยแพร่ต่อไปในทุกๆ ภูมิภาคของไทย” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) ส่วนผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ก็บอกแล้วว่าทำสื่อเพื่อการเรียนการสอนให้กับผู้ที่สนใจหรือประชาชนทั่วไป” (พิมพ์ชนก ชนะศิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สาเหตุของความเข้าใจวัตถุประสงค์ในการผลิตที่แตกต่างกันออกไป เกิดจากการขาดการประชุมทีมงานร่วมกันทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน เพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์หลักในการผลิตเนื้อหาสารของบริษัทผู้ผลิตก่อนการทำงาน ดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “ไม่ต้องประชุมแค่โทรบอกเขาให้จัดมาเลย” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

แผนภูมิที่ 6 : ทิศทางในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์

4.2.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการใช้เกณฑ์เรื่องการผลิตซ้ำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล และวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคลดังนี้

4.2.3.1 ประเด็นที่เหมือนกันจนเกิดการถ่ายโยงวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีข้อเหมือนกับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคลจนทำให้เกิดการถ่ายโยงวัตถุประสงค์ขึ้นมาได้นั้นมี 1 ข้อคือ

ก) วัตถุประสงค์หลักเป็นตัวควบคุมวัตถุประสงค์รอง

จากการศึกษา วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสารคดีฯ ข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า วัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลัก 4 ข้อข้างต้น (คือความมีใจรักและต้องการเผยแพร่อนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทย, ต้องการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าเชื่อถือ, ต้องการสร้างและเผยแพร่มาตรฐานของเนื้อหาสารจากกรมศิลปากร และต้องการสร้างฐานความรู้ในพฤติกรรมมารับชมให้กับผู้บริโภค) มีผลโดยตรงต่อวัตถุประสงค์ของทีมผู้ผลิตงานทั้ง 2 ทีมคือทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รอง 1 ข้อ (คือทำงานตามที่ได้รับภารกิจมาให้สำเร็จเท่านั้น) เหมือนกันกับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของไทยผ่านสื่อบุคคล ที่วัตถุประสงค์ของสถาบันที่ผู้ส่งสารสังกัดอยู่เป็นวัตถุประสงค์หลัก (คือเพื่อผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถออกสู่สังคม) มีผลโดยตรงต่อวัตถุประสงค์ของตัวผู้ส่งสารซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รอง (คือถ่ายทอดเนื้อหาสารให้ผู้รับสารตามที่ได้รับมอบหมายมา) เนื่องจากผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลเป็นลูกจ้างของทางสถาบันที่สังกัดอยู่ เช่นเดียวกับที่ทีมผู้ผลิตทั้ง 2 ทีมจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นลูกจ้างของบริษัทผู้ผลิต ดังนั้นวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของลูกจ้างซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รองจึงจำเป็นต้องสอดคล้อง และคล้อยตามกับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักเสมอ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในประเด็นที่วัตถุประสงค์หลักเป็นตัวควบคุมวัตถุประสงค์รองในครั้งนี้ เป็นการถ่ายโยงวัตถุประสงค์ไปได้ในปริมาณที่น้อยมากเพราะเกิดการถ่ายโยงไปเพียงประการเดียว ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์คือการเริ่มต้นมีสื่อต้นแบบสำหรับการเรียนการสอนรายไทยที่ได้มาตรฐานกรมศิลปากร ที่ถูกผลิตโดยผู้ประกอบการเอกชนขึ้น

4.2.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่ายโยงวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีข้อแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคลจนทำให้ไม่เกิดการถ่ายโยงวัตถุประสงค์ได้นั้นมี 2 ข้อด้วยกันคือ

ก) วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาร

จากการที่วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสถาบันที่ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลสังกัดคือ การผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ออกสู่สังคม โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่มีลักษณะของการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ทางสถาบันได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น ให้กับผู้รับสารในแต่ละช่วงชั้นการศึกษาโดยละเอียด ในขณะที่วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของบริษัทผู้ผลิตนั้น ได้แตกต่างจากวัตถุประสงค์เดิมในสื่อบุคคลออกไปอย่างสิ้นเชิง คือไม่ใช่เป็นการผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์หากแต่กลายเป็นวัตถุประสงค์ใหม่ 4 ข้อคือ

- การมีใจรักและต้องการเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทยของผู้ประกอบการ
- ต้องการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าเชื่อถือ
- ต้องการสร้างและเผยแพร่มาตรฐานของเนื้อหาสารจากกรมศิลปากร
- ต้องการสร้างฐานความรู้ในพฤติกรรมมารับชม (viewing behavior) ให้กับผู้บริโภค

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การไม่สามารถถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้นั้น ทำให้เกิดการลดระดับวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารเชิงคุณภาพขึ้นคือ จากวัตถุประสงค์เดิมเพื่อผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ออกสู่สังคม กลายเป็นวัตถุประสงค์ใหม่คือ เพียงเผยแพร่ความรู้ทางนาฏศิลป์ที่เป็นมาตรฐานของกรมศิลปากรออกสู่สาธารณชน เพื่อสร้างฐานความรู้ในพฤติกรรมมารับชมให้กับผู้บริโภคทั่วไป ผู้วิจัยจึงสรุปว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้

ข) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการผลิต

จุดแตกต่างจุดที่สองคือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการผลิต ซึ่งแต่เดิมวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคลจะมีความชัดเจนมาก ว่าวัตถุประสงค์ของ

สถาบันซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลัก คือเพื่อผลิตบุคคลากรที่มีความรู้ความสามารถทางด้านศิลปะแขนงต่างๆ ออกสู่สังคม ส่วนวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รอง คือช่วยผลิตบุคคลากรให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ตามที่ทางสถาบันได้กำหนดมาตรฐานไว้ โดยการถ่ายทอดเนื้อหาสารให้ผู้รับสารตามหลักสูตรที่ได้รับมอบหมายมา ซึ่งผู้ส่งสารทุกคนจะเข้าใจในวัตถุประสงค์ของสถาบัน และ วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารเป็นอย่างดี

ในขณะที่วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์จะขาดความชัดเจนเรื่องวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารไป ดังเห็นได้จากการที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ เกิดความสับสนในวัตถุประสงค์ของบริษัทผู้ผลิตว่า ต้องการผลิตสื่อเพื่อการเผยแพร่อนุรักษ์ หรือผลิตสื่อการเรียนการสอน ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในข้อ “4.2.2.2 วัตถุประสงค์ของทีมผู้ผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์”

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การไม่สามารถถ่ายโยงเรื่องความชัดเจนของวัตถุประสงค์ในการผลิตได้ ก่อให้เกิดการลดระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากการปฏิบัติงานกล่าวคือ ในกรณีของการสื่อสารระหว่างบุคคลวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารในสื่อบุคคลที่มีความชัดเจน ย่อมทำให้ผู้ส่งสารที่เป็นผู้ปฏิบัติการทุกระดับสามารถทำงานประสานร่วมกันได้มีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประสิทธิผลตามความต้องการในที่สุด เนื่องจากผู้ส่งสารที่เป็นผู้ปฏิบัติการทุกระดับรู้เป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ส่งสารที่เป็นผู้ปฏิบัติการทุกระดับจึงตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานของแต่ละคนให้ตรงตามเป้าหมายขององค์กรที่ได้ตั้งไว้เพื่อสามารถทำงานให้สำเร็จบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ได้ แต่วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ไม่มีความชัดเจน ก่อให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานของทีมผู้ผลิตงานทุกระดับ เนื่องจากไม่มีวัตถุประสงค์หลักที่ชัดเจนมาควบคุม จึงนำไปสู่การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผลในที่สุด

ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในครั้งนี้ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อใหม่หลายทางเนื่องจาก ผลลัพธ์จากการไม่สามารถถ่ายโยงวัตถุประสงค์จากสื่อบุคคล ไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์ได้นั้น มีมากกว่าผลลัพธ์จากการสามารถถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในปริมาณ 2 ต่อ 1 อีกทั้งประเด็นที่สามารถถูกถ่ายโยงไป ยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อนิวเนื้อหาสารน้อยกว่าประเด็นที่ไม่สามารถถูกถ่ายโยงไป ซึ่งก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อใหม่หลายทางโดยตรง

เมื่อผู้วิจัยนำเกณฑ์การถ่ายโยงเนื้อหาสาร/สัมพันธ์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์นพพร ประชากุล ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับตัวบทคือ การตัดทอน การขยายความ และการดัดแปลงมาวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล และวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกิดการเพิ่มเติมไปจากวัตถุประสงค์เดิมในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล ดังนี้

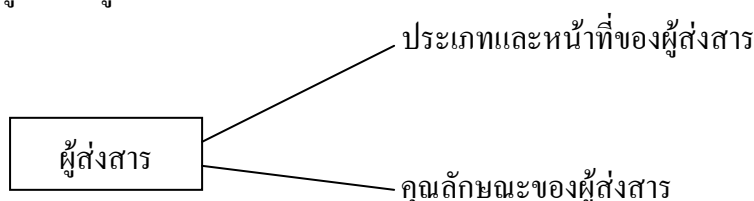
4.2.3.3 การถ่ายโยงวัตถุประสงค์โดยการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยพบว่า การถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารในครั้งนี้ ผู้ประกอบการ ได้ทำการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์หลักในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ให้มากขึ้นกว่าวัตถุประสงค์หลักเดิมในสื่อบุคคลเป็น 4 ข้อดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ผู้ประกอบการทำการเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาร โดยการนำวัตถุประสงค์หลายๆ อย่างมารวมกันนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยตรง เนื่องจากโดยหลักการแล้วการผลิตเนื้อหาสารใดขึ้นมาจำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์หลักที่ชัดเจนเป็นตัวควบคุมทิศทางในการผลิตเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิต เพื่อให้ทีมผู้ผลิตสามารถดำเนินการผลิตงานได้ตรงไปในทิศทางเดียวกันกับวัตถุประสงค์หลักที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้นผู้วิจัยสรุปว่า การเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในครั้งนี้ ได้ทำให้วัตถุประสงค์หลักในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ขาดความชัดเจน และเกิดการเบี่ยงเบน ห่างไกลออกไปจากวัตถุประสงค์หลักเดิมในสื่อบุคคล จึงเป็นต้นเหตุสำคัญประการแรกที่ทำให้เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกิดการบิดเบือน และมีความห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคล อีกทั้งยังก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารเดิมจากสื่อต้นทางลงด้วย

4.3 การถ่ายโยงผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับผู้ส่งสาร สามารถแยกผู้ส่งสารออกเป็น 2 ส่วน คือ ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 7 : ผู้ส่งสาร

4.3.1 ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

4.3.1.1 ประเภทและหน้าที่ของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

ผู้วิจัยพบว่าผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ด้วยกันคือ

ก) ผู้ส่งสารที่เป็น ครู

ผู้ส่งสารของกรมศิลปากรที่มีหน้าที่เป็นครู โดยอาชีพสามารถแบ่งเป็น 3 ชนิดด้วยกันคือ

- ครูของวิทยาลัยนาฏศิลป์: คือข้าราชการของกรมศิลปากร เป็นผู้ส่งสารที่มีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์หรือ ผู้ส่งสารที่อยู่ในกลุ่มวิชาสาระการเรียนรู้วิชาชีพ เฉพาะ ภาควิชานาฏศิลป์ไทย (ละคร)
- ครูของวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์: คือข้าราชการของกรมศิลปากร เป็นผู้ส่งสารที่มีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- ครูพิเศษของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์: คือลูกจ้างชั่วคราวของสถาบันฯ เป็นบุคคลากรที่ยังไม่ได้ผ่านการสอบบรรจุให้เป็นข้าราชการประจำของสถาบันฯ เป็นผู้ส่งสารที่มีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผู้ส่งสารที่ถูกคัดเลือกให้มีหน้าที่เป็นครู (ข้าราชการของกรมศิลปากร) ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยให้กับผู้รับสารได้คือ ผู้ส่งสารที่ผ่านการสอบคัดเลือกให้เข้ามาเป็นครู โดยเฉพาะ ดังนั้นผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาเป็นครูจึงต้องเป็นผู้ส่งสารที่มีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารอย่างแน่นอน ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “แต่ก่อนการบรรจุเข้าที่นี้ก็ต้องสอบจากที่นี้และสอบบรรจุเป็นครูเข้ามา ซึ่งสมัยก่อนนาฏศิลป์จะเรียนทั้งหมด 11 ปี พอเรียนจบปีแรกครูก็สอบเข้าทำงานเป็นครูที่นี้เลย” (นฤมน วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ข) ผู้ส่งสารที่เป็น ผู้เชี่ยวชาญ

คือข้าราชการของกรมศิลปากร เป็นบุคคลที่เคยเป็นผู้ส่งสาร (ครู) ในสถาบันฯ และได้เกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับศิลปะสาขาต่างๆ ทางสถาบันฯ จึงจ้างให้ดำรงตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งบางท่านอาจเป็นศิลปินแห่งชาติ เช่นครูจำเรียง พุทธประดับ ครูลมุล ยมะคุปต์ ครูเฉลย สุขะวณิช เป็นต้น และเป็นผู้ส่งสารที่มีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ท่านผู้เชี่ยวชาญก็คือ ครูเก่าแก่ที่มีอายุมากๆ แล้วของเรา ซึ่งทางวิทยาลัยจ้างเอาไว้ เราเรียกท่านว่าท่านผู้เชี่ยวชาญ ก็เป็นศิลปินแห่งชาติทั้งหลาย อย่างम्मมุด แม่เหล็ก” (ฉวี โชคอำนวย, สัมภาษณ์: 9 พฤศจิกายน 2547)

ค) ผู้ส่งสารที่เป็น ศิลปินจากสำนักงานการสังคีต

คือข้าราชการของกรมศิลปากรที่เป็นนาฏศิลปิน มีหน้าที่หลักเป็นผู้เผยแพร่รำไทยให้กับผู้รับสารทั่วไป รวมถึงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย และมีหน้าที่รองเป็นผู้ส่งสารที่มีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ซึ่งผู้ส่งสารที่ถูกคัดเลือกให้มีหน้าที่เป็นศิลปิน (ข้าราชการของกรมศิลปากร) คือผู้ส่งสารที่ผ่านการสอบคัดเลือกให้เข้ามาเป็นศิลปิน ดังนั้นผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาเป็นศิลปินจึงต้องเป็นผู้ส่งสารที่มีความสามารถทางด้านการแสดงนาฏศิลป์ไทยในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะ ดังที่นาฏศิลปินท่านหนึ่งกล่าวว่า “สมัยก่อน การบรรจุเป็นศิลปินก็ต้องจบจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ สามารถไปสอบบรรจุได้ทั้งสายครูและก๊สายศิลปิน” (ช่อเอื้อง ถันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

4.3.1.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

จากการศึกษาผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลแต่ละประเภท ผู้วิจัยพบเห็นคุณลักษณะร่วมที่สำคัญของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลทั้ง 3 ประเภท ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระดังนี้

ก) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ส่งสารทั้ง 3 ประเภทนี้เป็นกลุ่มบุคคลที่มีคุณสมบัติบางอย่างคล้ายคลึงกัน คือ เป็นผู้ส่งสารที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการรำไทยโดยตรง แต่เนื่องจากรำไทยถือได้ว่าเป็นศิลปะชนิดหนึ่งซึ่งสามารถมีการเคลื่อนไหว ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปได้ตามความเหมาะสม ภายใต้กฎเกณฑ์ทางนาฏศิลป์ อีกทั้งผู้ส่งสารแต่ละคนยังมีเอกลักษณ์ในการปฏิบัติ

ทำรำที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นเพื่อให้ผู้ส่งสารของกรมศิลปากรมีเนื้อหาสาระที่เหมือนๆ กัน ผู้ส่งสารจึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานของเนื้อหาสาระในผู้ส่งสารไว้ โดยทำการฝึกซ้อมเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำร่วมกันก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสาร เพื่อป้องกันปัญหาที่ผู้ส่งสารแต่ละท่านอาจถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่ไม่เหมือนกันให้กับผู้รับสาร จนทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสนในเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำของผู้ส่งสาร

ดังที่ผู้ส่งสารจากสี่บุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “บางที่เราสอนกันหลายๆ คน ทำรำมันอาจจะเคลื่อนที่ได้ ดังนั้นก่อนจะสอนเพลงอะไร เราจะต้องมาซ้อมกันให้แม่นยำก่อน ถ้าหันมาไม่เหมือนกัน ในลีลาไม่เป็นไร แต่ถ้าเพื่อว่าทำรำมันผิดเพี้ยนไปเลย อย่างบางคนยกมือสูง แต่อีกคนเอาไปจับส่งหลัง เอ๊ะมันไม่ใช่ที่นี่ ความหมายมันไม่ใช่อย่างนี้ ทำมันไม่ใช่อย่างนี้ เราก็ต้องมาตกลงกันว่าเอาอย่างไร ถ้าเราตกลงกันไม่ได้เราก็ให้ท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตัดสิน ถ้าเราซ้อมกันก่อนก็จะไม่มีอะไร แต่ว่าถ้าเราไม่ซ้อมกันอย่างนี้ มันย่อมผิดพลาดกันได้ และเด็กเขาก็จะมองว่าเราไม่แม่นยำ คือรำไทยนี้มันสามารถเปลี่ยนแปลงได้ นี่หมายถึงรำไทยที่ไม่ใช่เพลงมาตรฐานนะ เพราะเพลงมาตรฐานนี้ทำรำไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้เลย เราถือว่าเป็นสิ่งที่ตกทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ เราจะเข้มงวดกันมากตรงนี้ แต่ถ้าเป็นพวกกระบี่หรืออะไรที่ไม่ใช่เพลงมาตรฐานนี้ ถ้าเราไม่พอใจทำนี่เราก็เอาออกได้ เราดึงเอามาเป็นบางท่าก็ได้ แต่ว่ามาตรฐานนี้ไม่ได้เลย” (ฉวี โชคอำนวย, สัมภาษณ์: 9 พฤศจิกายน 2547)

ข) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ส่งสารเป็นศูนย์กลางของความรู้ต่างๆ เนื่องจากความรู้ที่เกี่ยวกับการรำไทยสะสมอยู่ในตัวของผู้ส่งสาร ซึ่งสิ่งนี้เป็นคุณสมบัติหนึ่งที่ทำให้ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ ประกอบกับความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสาระจากผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่อง “อายุของผู้ส่งสาร และประสบการณ์ทางการสอนหรือการแสดงของผู้ส่งสาร” เนื่องจากว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการแสดงหรือการสอนมากกว่า ก็ย่อมมีความรู้ในเรื่องของการรำไทยมากกว่า เพราะจะรู้ทั้งทฤษฎีและได้เคยปฏิบัติเองมาแล้ว ผู้ส่งสารจึงสามารถทำงานได้หลายหน้าที่ คือสามารถเป็นผู้จัดการแสดงในชุดต่างๆ ให้ทางราชการตามที่ได้รับมอบหมายมา, เป็นผู้ฝึกซ้อมการแสดง, เป็นผู้ประสานงาน, เป็นผู้ดูแลเรื่องเครื่องแต่งกาย แต่งหน้า ทำผม รวมถึงเป็นผู้แสดงด้วยในบางครั้ง ดังที่ผู้ส่งสารจากสี่บุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “เป็นครูนาฏศิลป์นี้เหนือกว่าครูที่อื่น เพราะนอกจากมีภาระหน้าที่ในการสอนแล้ว นอกจากนั้นเวลาว่างคุณต้องเป็นธุรการได้ เป็นครูคุมนักเรียนได้ เป็นผู้ฝึกซ้อมชุดต่างๆ ได้ เป็นผู้จัดการแสดงได้ และถ้ายังสาวๆ อยู่ก็ต้องแสดงด้วย

เพราะฉะนั้นภาระหน้าที่ของครูนาฏศิลป์จะเยอะมาก ต้องทำได้ทุกอย่างเลย” (นฤมน วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ส่วนปัจจัยในเรื่องอายุของผู้ส่งสารที่เข้ามาเกี่ยวข้องนั้น เป็นเพราะว่า ในระหว่างการเรียนการสอนในสถาบันนั้น เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับมารยาทไทยต่างๆ จะต้องถูกถ่ายทอดให้กับผู้รับสารด้วย เพื่อว่าในอนาคตผู้รับสารจะได้เป็นแม่แบบของผู้รักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ โดยการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นผู้ดีแบบไทย ซึ่งจะแสดงออกในรูปแบบของอิริยาบถต่างๆ ด้วยความสง่างาม สุภาพนุ่มนวล อ่อนหวาน เช่น การมีความกตัญญูแบบไทย โดยให้รู้จักเคารพยำเกรงครูอาจารย์ รู้จักนอบน้อมต่อผู้ใหญ่ เด็กไม่ควรก้าวร้าว คูหมิ่นผู้ใหญ่ เป็นต้น ดังนั้นผู้รับสารจึงไม่ควรหยาบหยาบ ด้วยการไม่เชื่อฟัง ไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดให้ ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “บางครั้งเรารับการถ่ายทอดมาจากอาจารย์ผู้ใหญ่ ซึ่งในบางท่านนี้ มันควรจะต้องยกขาออกก่อนยังไม่วางขา แต่ด้วยความที่อาจารย์ท่านมีอายุมากแล้ว บางครั้งกำลังขา กำลังแขนก็มีไม่มาก ท่านอาจจะวางขาออกก่อนนิดหนึ่งหรืออะไรอย่างนี้ ซึ่งตัวนักศึกษาที่ได้รับการถ่ายทอดจากท่านตรงนั้นในวันนั้นนี้ คงไม่มีใครกล้าเข้าไปถามว่า มันจะต้องถึงขนาดไหน เพราะว่าเราไม่ได้ถูกปลูกฝังให้มีการซักไซ้เหมือนฝรั่งว่า จะต้องอย่างนั้นไซ้ไหม จึงทำให้เกิดการยึดหยุ่นเรื่องความคิดถูกไปบ้าง คือเมื่อเราเรียนกับครูท่านหนึ่งเราก็ต้องเคารพครูว่า ทำที่ท่านทำนี้ ท่านก็ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูของท่านอีกที เมื่อท่านได้รับมาอย่างนี้ เราก็ต้องตามท่าน” (เอกนาถ รักวงศ์, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ดังนั้นในแวดวงนาฏศิลป์ ปัจจัยเรื่องอายุของผู้ส่งสารจึงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องต่อความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสาร เพราะเนื้อหาสารที่ผู้ส่งสารที่มีอาวุโสกว่าถ่ายทอดออกมา ย่อมเป็นเนื้อหาสารที่น่าเชื่อถือกว่า ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ความน่าเชื่อถือของผู้อาวุโสก็มีระดับนะ อย่างในกลุ่มครูนี้ก็ต้องเชื่อทำร้ายของหัวหน้าห้อง แต่ก็ไม่ใช่ว่าทำร้ายของหัวหน้าห้องจะถูกต้องเสมอไป เพราะผู้อาวุโสมีหลายแบบ ถ้าแบบเอ อาวุโสแบบนี้ฉันไม่ค่อยเชื่อนะ ฉันวิ่งไปหาอาวุโสอีกคน เอาให้ใหญ่กว่านั้น คือเราจะมีท่านผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาคอยกำกับดูแลทำร้ายในแต่ละชั้นไซ้ไหม เพราะฉะนั้นแทนที่เราจะปรึกษากันในห้อง เราก็วิ่งไปหาผู้เชี่ยวชาญเลย นั่นแหละที่สุดแล้ว” (นฤมน วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ค) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า การถ่ายทอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ไปสู่ผู้รับสารนั้นเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์ต่างๆ เนื่องจากเนื้อหาสารมีลักษณะของการเรียนการสอน

ดังนั้นผู้ส่งสารจึงจำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กับผู้รับสารโดยตรง ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องของการคัดเลือกผู้แสดง, การแก้ไขข้อบกพร่องของผู้รับสาร, การถ่ายทอดเนื้อหาสารต่อไปยังผู้รับสารคนอื่น และการดูแลเรื่องส่วนตัวของผู้รับสาร ดังมีรายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารทั้ง 4 ข้อดังนี้

- การคัดเลือกผู้แสดง: สิ่งสำคัญสำหรับผู้รับสารที่เริ่มเข้ามาศึกษาในวิทยาลัยนาฏศิลป์ตั้งแต่แรกคือการได้รับการกล่อมเกลาให้มีพื้นฐานทางด้านการรำไทยตามแบบฉบับของวิทยาลัยนาฏศิลป์กรมศิลปากร ดังนั้นความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสารจะเริ่มแรกด้วยการคัดเลือกแบ่งแยกผู้รับสารออกเป็นตัวละคร (คือผู้แสดงที่แสดงเป็นตัวผู้ชาย) และตัวนาง (คือผู้แสดงที่แสดงเป็นตัวผู้หญิง) โดยบรรดาท่านผู้เชี่ยวชาญทางด้านการละคร ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ครูก็จะเลือกพระนางให้ คนนี้หน้าเป็นพระ คนนี้หน้าเป็นนาง คือหน้าตัวนางก็ต้องมีใบหน้ากลมมน หน้าผากแคบ รูปร่างเตี้ยหน่อย ท้วมๆ นิดๆ ก็จะเป็นนาง ตัวพระก็ต้องมีรูปร่างสูงโปร่ง ใบหน้ายาวเรียว หน้ารูปไข่ แขนขายาว อันนี้ท่านผู้เชี่ยวชาญจะเป็นคนเลือกให้” (ฉวี โชคอำนวย, สัมภาษณ์: 9 พฤศจิกายน 2547)
- การแก้ไขข้อบกพร่องของผู้รับสาร: ความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสารอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การแก้ไขข้อบกพร่องของผู้รับสาร ซึ่งในการปฏิบัติทำรำนั้น ผู้ที่จะบอกได้ว่าผู้รับสารนั้นสามารถปฏิบัติทำรำต่างๆ ได้ถูกต้อง สวยงาม หรือมีจุดบกพร่องตรงไหนที่ควรแก้ไขหรือไม่ นั่นก็คือผู้ส่งสารเพียงผู้เดียว เพราะผู้ส่งสารเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านการรำไทยมาก่อนซึ่งมากกว่าผู้รับสารหลายเท่า ดังนั้นผู้ส่งสารย่อมต้องรู้ว่าอะไรถูกต้องอะไรผิด และอะไรควรแก้ไขอย่างไร ซึ่งในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้รับสารเวลาปฏิบัติทำรำนั้นจะต้องอาศัยการที่ผู้ส่งสารเข้าไปจับเนื้อตัวของผู้รับสารในส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น เข้าไปกอดไหล่ ให้เอียงลง, เข้าไปดันหลัง ให้หลังตรงไม่งอ, เข้าไปกอดเอว เพื่อจะได้ดูอ่อนช้อย เป็นต้น ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นในข้อ “4.1.3.3 ข้อย่อย ก) การถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยการตัดทอนเนื้อหาสาร”
- การถ่ายทอดเนื้อหาสารต่อไปยังผู้รับสารคนอื่น: ความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารและผู้รับสารในเรื่องนี้เป็นเรื่องเฉพาะตัวคือ ผู้ส่งสารใดๆ จะทำการถ่ายทอดเนื้อหาสารประเภททำรำให้กับผู้รับสารใดๆ ได้ก็ต่อเมื่อผู้ส่งสารท่านนั้นๆ ได้รับการครอบครูและกำนับครูแล้ว การครอบครูเป็นประเพณีอย่างหนึ่งที่มีมาแต่ในสมัยโบราณ โดยเฉพาะในการเรียนนาฏศิลป์ไทย การครอบครูถือได้ว่าเป็นพิธีกรรมใหญ่อย่างหนึ่ง ซึ่งในวงการนาฏศิลป์ไทย มีความเชื่อกันว่า ถ้าผู้รับสารรายใดยังไม่ได้ทำพิธีไหว้และครอบครูแล้ว ผู้ส่งสารทางศิลปะจะไม่กล้าสอนเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง หรือทำรำบางท่าให้ เพราะถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ หรือที่เรียกว่า ผิดครู ดังที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “มีจัดครอบ

ข) ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

คือ ทีมงานหรือบุคคลากรที่มาจากสื่อประเพณี ในกรณีนี้ประกอบไปด้วย ผู้ควบคุม-ประสานงาน, ผู้กำกับการแสดง และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ (ซึ่งผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ 3 ท่าน เป็นผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลกลุ่ม ก. คือเป็นครูพิเศษของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร ส่วนผู้กำกับการแสดง 1 ท่านและผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ 2 ท่าน เป็นผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลกลุ่ม ค. คือเป็นนาฏศิลปินจากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร) โดยมีหน้าที่หลักคือทำการผลิตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยตามที่ได้รับทราบว่าจ้างและมีหน้าที่เฉพาะตำแหน่งดังนี้

- ผู้ควบคุม-ประสานงาน (อาชีพหลักคือครูยากลัคนาฏศิลป์ ของกรมศิลปากร): มีหน้าที่ในการช่วยหานักแสดง, ช่วยผู้ประกอบการคัดเลือกเนื้อหาสาระประเภทเพลงรำที่ต้องการ, หาสถานที่ถ่ายทำ, ติดต่อกองถ่าย, ประสานงานระหว่างทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีและทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน และดูแลการติดต่อ
- ผู้กำกับการแสดง (อาชีพหลักคือนาฏศิลปิน ของกรมศิลปากร): มีหน้าที่ในการหานักแสดง, ออกแบบ/คัดเลือกเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยสำหรับแผ่นซีดีวีดีทัศน์, ฝึกซ้อมนักแสดง, ประสานงานระหว่างทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีและตากล้อง
- ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ (อาชีพหลักคือนาฏศิลปินของกรมศิลปากร [2 คน] และครูพิเศษของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ [3 คน]): มีหน้าที่เป็นผู้แสดงในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาริต และรับผิดชอบเรื่องเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย การแต่งหน้า

ค) ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน

คือ ทีมงานที่มาจากสื่อมวลชนหรือผู้ปฏิบัติการจากสื่อมวลชน ในกรณีนี้ประกอบไปด้วย ตากล้อง, ช่างไฟ และช่างตัดต่อ โดยมีหน้าที่หลักคือทำการถ่ายทอดเนื้อหาสาระของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีผ่านสื่อตามที่ได้รับการว่าจ้าง

4.3.2.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

โดยหลักการแล้วการทำงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนนั้น ประกอบไปด้วยการทำงานร่วมกันของทีมงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เนื่องจากการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ ดังนั้นทีมผู้ผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนจึงต้องทำงานกันเป็นทีม มีการแบ่งงานกันทำอย่างมีระบบระเบียบและประสานงานกันตลอดเวลา ซึ่งขั้นตอนการทำงานทางด้านสื่อมวลชนประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 3 ขั้นตอนด้วยกันคือ ขั้นตอนการ

วางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ, ขั้นตอนการถ่ายทำ และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ

จากการศึกษาผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ผู้วิจัยพบเห็นคุณลักษณะร่วมที่สำคัญของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 3 ประเภทในการถ่ายทอดเนื้อหาสารดังนี้คือ

ก) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ถึงแม้ว่าผู้ส่งสารทั้ง 3 ประเภทจะมีความแตกต่างกัน แต่ผู้วิจัยพบว่าผู้ส่งสารดังกล่าวต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งในแบบที่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัว และความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องงาน ดังนี้

- ความสัมพันธ์ส่วนตัว: ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารในประเด็นนี้คือ การที่ผู้ส่งสารใช้ความรู้จักส่วนตัวเป็นเกณฑ์หลักในการคัดเลือกทีมผู้ผลิตผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ดังคำกล่าวของผู้กำกับการแสดงว่า “เลือกอะ แต่ก็เรียกว่าต้องอยู่ในทีมงานที่เราเข้าใจกัน อาจจะเป็นเพื่อนฝูง เป็นรุ่นน้องที่เราเคยร่วมงานกัน คือทำให้งานสะดวกขึ้น เราก็เลือกคนนี้มารัา” (ช่อเอื้อง ลันดา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)
- ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องงาน: ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารในประเด็นนี้เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน สามารถแบ่งความสัมพันธ์เป็น 3 ส่วนด้วยกันคือ ความสัมพันธ์ก่อนการถ่ายทำ, ความสัมพันธ์ในระหว่างการถ่ายทำ และความสัมพันธ์หลังการถ่ายทำ
 - ความสัมพันธ์ก่อนการถ่ายทำ: เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ประกอบการ และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี (ผู้ควบคุม-ประสานงาน และผู้กำกับการแสดง) ในเรื่องของการคัดเลือกเนื้อหาสารประเภทเพลงร่าในชุดต่างๆ ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “ก็ช่วยกันเลือกแต่เราทำเฉพาะซีดีที่เราถืออยู่แล้ว คือเรามีซีดีเพลงที่เราอัดไว้ตั้งเยอะแยะ เราก็เลือกจากซีดีเหล่านั้นว่าควรจะเอาเพลงอะไรบ้าง” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547) การคัดเลือกผู้แสดง และการเตรียมความพร้อมสำหรับการถ่ายทำในด้านต่างๆ ของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี
 - ความสัมพันธ์ในระหว่างการถ่ายทำ: เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี (ผู้กำกับการแสดง, ผู้แสดง) และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน (ตากล้อง) ในเรื่องของข้อจำกัดและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในขณะที่ถ่ายทำ โดยตากล้องจะให้คำแนะนำทางด้านสื่อมวลชนแก่ผู้แสดงในเรื่องของ การมองกล้องของผู้แสดง, เครื่องประดับของผู้แสดง, แสงไฟ และพื้นที่ที่ใช้ในการถ่ายทำ ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “ตากล้องจะบอกว่า ตกเฟรมแล้ว คุณมองกล้องนี้ซี

ครับ แหวนสร้อยห้ามใส่ มันจะสะท้อน” และผู้กำกับการแสดง/ผู้แสดงจะให้คำแนะนำกับตากล้องในเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิบัติท่ารำไทย ความหมายของนาฏยศัพท์บางคำที่เกี่ยวข้อง และความเป็นไปได้ในการตัดแปลงท่ารำ ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวต่อว่า “เราจะแนะนำ อย่างเช่นจุดนี้แสดงท่าถัดเท้าคุณต้องไปถ่ายตรงนั้นนะ ไม่ใช่จับอยู่ที่มือ หรืออย่างถักคอต้องจับตั้งแต่บริเวณตรงนี้นะ คือเขาไม่รู้เกี่ยวกับท่าทางนาฏศิลป์ไทย ไม่เข้าใจเกี่ยวกับนาฏยศัพท์ เราต้องคอยแนะนำอยู่ตลอดเวลา” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

- ความสัมพันธ์หลังการถ่ายทำ: เป็นความสัมพันธ์ระหว่าง ทีมผู้ผลิตผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี (ผู้ควบคุม-ประสานงาน) และ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน (เจ้าหน้าที่ตัดต่อ) ในเรื่องของการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตัดต่อ โดยผู้ควบคุม-ประสานงานจะให้คำแนะนำกับเจ้าหน้าที่ตัดต่อในเรื่องของ ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับท่ารำ และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับจังหวะดนตรี ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “เราไปจึงงานว่าตรงนี้ภาพไม่ตรงนะ ขอเปลี่ยนให้ขยับเทปหน่อยเพราะผิดมากก็ต้องแก้ ไม่แก้ได้ยังไงไปมันผิด” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

ข) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร 2 ระดับคือ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร และ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร ดังนี้

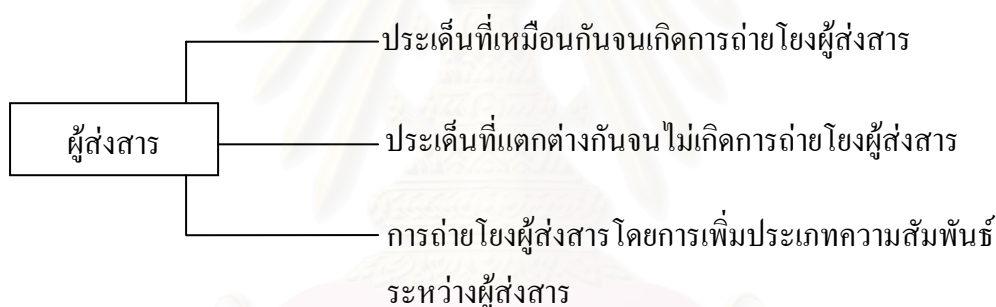
- ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร: โดยการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีทำการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยผ่านตัวเอง เนื่องจากความรู้ที่เกี่ยวกับการรำไทยมีอยู่ในตัวของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีนี้มี 2 ขั้นตอนคือ ตอนชักซ้อมเนื้อหาสารก่อนการถ่ายทำ และตอนถ่ายทอดเนื้อหาสารในระหว่างการถ่ายทำ ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “พอได้รับแจ้งมา เราก็จะเตรียมงานกันก่อน ฝึกซ้อมกันก่อนเพื่อจะไม่ให้เสียเวลา ในฐานะผู้กำกับก็จะเรียกนักแสดงทั้งหมดมาซ้อม ต้องเตรียมกันล่วงหน้า อันนี้สำคัญ” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) และดังที่ผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เราก็คิดว่าที่เราจะต้องถ่ายนี้มีเพลงอะไรบ้าง ก็ซ้อมตามนั้น การซ้อมก็เป็นการทบทวนความจำ และก็เป็นการนัดแนะคิว ที่จะทำให้เรามีท่าเหมือนกัน” (นาตทิวา ทิพย์เนตร, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

- ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร: โดยการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนทำการถ่ายทอดเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีผ่านสื่อ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนมี 2 ขั้นตอนเช่นกันคือ ตอนถ่ายทอดเนื้อหาสารในระหว่างการถ่ายทำ และตอนตัดต่อเนื้อหาสารภายหลังจากการถ่ายทำ

ค) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับผู้รับสาร

ในประเด็นนี้ผู้วิจัยไม่พบจุดร่วมของ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์กับผู้รับสาร เหมือนอย่างผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

แผนภูมิที่ 8 : ทิศทางการวิเคราะห์ผู้ส่งสาร

4.3.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงผู้ส่งสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการใช้เกณฑ์เรื่องการผลิตซ้ำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลและผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ดังนี้

4.3.3.1 ประเด็นที่เหมือนกันจนเกิดการถ่าย โยงผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีข้อเหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลจนทำให้เกิดการถ่าย โยงผู้ส่งสารขึ้นมาได้นั้นมี 2 ข้อคือ

ก) ประเภทและคุณลักษณะของผู้ส่งสาร

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีลักษณะร่วม 4 ประการที่เหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลคือ

- ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี มีลักษณะเหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล 2 ประเภทคือ ผู้ส่งสารที่เป็น ครูพิเศษของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และผู้ส่งสารที่เป็น ศิลปินจากสำนักการสังคีต
- ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 ประเภท สังกัดอยู่ภายใต้สถาบันเดียวกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลคือกรมศิลปากร
- ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 ประเภท มีสถานะเป็นลูกจ้างเหมือนกันกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลคือ ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นลูกจ้างของผู้ประกอบการ ส่วนผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลเป็นลูกจ้างของทางราชการ
- ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 ประเภท มีคุณสมบัติเหมือนกันกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลคือ ผู้ส่งสารเป็นศูนย์กลางความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการรำไทย และสามารถทำงานได้หลากหลายหน้าที่เหมือนกัน เช่น สามารถเป็นผู้จัดการแสดง เป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้ฝึกซ้อมการแสดง เป็นผู้ดูแลเรื่องเครื่องแต่งกาย แต่งหน้า ทำผม และเป็นผู้แสดง ได้เหมือนกัน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การถ่ายโยงประเภทและคุณลักษณะของผู้ส่งสารดังกล่าวข้างต้นไปได้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร เนื่องจากการถ่ายโยงประเภทและคุณลักษณะของผู้ส่งสารดังกล่าวทำให้ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีภูมิหลังที่เหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล จนทำให้เนื้อหาสารที่ถูกผลิตออกมาโดยผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความใกล้เคียงกับเนื้อหาสารที่ถูกผลิตออกมาโดยผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

ข) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

จากประเด็นเรื่องผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยสรุปว่า ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เฉพาะที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีมีความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกัน เพื่อรักษาคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารในผู้ส่งสารไว้ เหมือนกับความสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล โดยผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี (ผู้กำกับการแสดง และผู้แสดง) ทำการฝึกซ้อมเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่ำร่วมกัน เพื่อให้ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นผู้แสดงทุกคน มีเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ

ทำร่าเหมือนกันเวลาถ่ายทอดเนื้อหาสาร เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ที่ผู้ส่งสารต้องทำการฝึกซ้อมเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่าร่วมกัน ก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสารให้กับผู้รับสาร เพื่อผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลทุกคนจะได้มีเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่าเหมือนกัน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สาเหตุที่ความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ และความสัมพันธ์ของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ปรากฏจุดร่วมที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ เฉพาะที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเท่านั้นหากแต่ไม่ปรากฏในทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ที่มีหน้าที่เป็นผู้กำกับการแสดง และผู้แสดง มีคุณลักษณะร่วมที่คล้ายกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น คือเป็นบุคคลากรจากกรมศิลปากรเหมือนกัน, ความรู้อยู่ในตัวผู้ส่งสารเหมือนกัน, ผู้ส่งสารแต่ละคนสามารถทำงานได้หลายหน้าที่เหมือนกัน และผู้ส่งสารแต่ละคนต่างมีเอกลักษณ์ในการปฏิบัติทำร่าที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่าในผู้ส่งสารทุกคนเหมือนกัน ผู้ส่งสารจึงต้องทำการฝึกซ้อมเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่าร่วมกันก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสารเสมอ จึงเป็นเหตุที่ทำให้ความสัมพันธ์ในการทำงานของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเกิดจุดร่วมที่เหมือนกัน กับ ความสัมพันธ์ในการทำงานของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าถึงแม้การถ่ายโยงผู้ส่งสารในครั้งนี้จะเกิดการถ่ายโยงประเภทของผู้ส่งสารไปได้ในปริมาณที่น้อย เนื่องจากเดิมประเภทของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลมี 3 ประเภทใหญ่ ส่วนผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีเพียง 1 ประเภทใหญ่คือ ผู้ส่งสารที่เป็นศิลปินจากสำนักการสังคีต และ 1 ประเภทย่อยคือ ผู้ส่งสารที่เป็นครูพิเศษของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ แต่จากการที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ดังกล่าวมีคุณลักษณะร่วมหลายประการที่เหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลคือ ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร (ในประเด็นย่อย 4 เรื่องด้วยกันคือ เป็นบุคคลากรจากกรมศิลปากรเหมือนกัน, สามารถทำงานได้หลากหลายหน้าที่เหมือนกัน, ความรู้อยู่ในตัวผู้ส่งสารเหมือนกัน และผู้ส่งสารต้องทำการฝึกซ้อมเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่าร่วมกันก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสารเหมือนกัน) จึงทำให้ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์สามารถผลิตเนื้อหาสารได้ใกล้เคียงกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล แต่คุณลักษณะร่วมดังกล่าว เป็นคุณลักษณะที่เกิดขึ้นเฉพาะกับผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเท่านั้น

ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโยงประเภทและคุณลักษณะของผู้ส่งสารที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารการรำไทย โดย

เกิดการยกระดับคุณภาพในการผลิตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ให้มีความเป็นมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

4.3.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่ายโยงผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีข้อแตกต่างไปจากผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลจนทำให้ไม่เกิดการถ่ายโยงผู้ส่งสารไปได้นั้นมี 3 ข้อด้วยกันคือ

ก) การเลือกใช้ประเภทของผู้ส่งสารที่ผิดฝาผิดตัว

ผู้วิจัยพบว่า การเลือกใช้งานผู้ส่งสารสำหรับผลิตเนื้อหาสาระในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ในครั้งนี้ แตกต่างออกไปจากการเลือกใช้งานผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคล เพราะการเลือกใช้งานผู้ส่งสารในกรณีของการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้น ผู้ส่งสารที่ถูกคัดเลือกให้มีอาชีพเป็นครูโดยตรงก็คือ ผู้ส่งสารที่ผ่านการสอบคัดเลือกให้เข้ามาเป็นครู ส่วนการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์นั้นผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ถูกคัดเลือกให้เข้ามาเป็นทีมงานในทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีกลับไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือกให้เข้ามาทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเหมาะสมเหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล หากแต่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกและแบ่งหน้าที่ในการทำงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้อ “4.3.2.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์”

ดังนั้นการแบ่งหน้าที่ในการทำงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีจึงแตกต่างไปจากหลักการที่ควรจะเป็น เพราะโดยหลักการแล้วผู้ประกอบการควรเลือกใช้ผู้ส่งสารที่มีอาชีพเป็นครูมาเป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสาระสำหรับแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุด “สาธิตการสอนท่ารำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น” ตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการข้างต้นที่ต้องการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอน ฯลฯ เพราะครูเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารโดยตรง และใช้ผู้ส่งสารที่มีอาชีพเป็นศิลปินมาเป็นผู้แสดงท่าสาธิตการรำไทย เพราะศิลปินเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการแสดง

แต่ทว่าการถ่ายโยงผู้ส่งสารในครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประกอบการกลับเลือกใช้ผู้ส่งสารที่มีอาชีพเป็นศิลปินมาเป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสาระสำหรับแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ แทนครู และใช้ผู้ส่งสารที่มีอาชีพเป็นครู และผู้ส่งสารที่มีอาชีพเป็นศิลปินมาเป็นผู้แสดงท่าสาธิตการรำไทย จึงทำให้เกิดการเลือกใช้งานผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ผิดประเภทไปจากที่ควรจะเป็น และส่งผลให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสาระในสื่อใหม่ปลายทาง เพราะผู้ส่งสารที่ทำ

หน้าที่เป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสารคือศิลปินนั้นไม่สามารถออกแบบเนื้อหาสารให้มีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสม เพราะขาดความชำนาญในวิชาชีพการสอน

ดั่งที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ เป็นผู้แสดงและเป็นครูท่านหนึ่ง กล่าวไว้ว่า “ผู้กำกับเขาจะไม่ได้อยู่ในเรื่องของการเรียนการสอน เพราะฉะนั้นในขั้นตอนของการฝึกฝนช่วงแรก ที่มีการตัดมือ ตัดขา ก็จะช่วยเตรียมบทพูดให้ตามกับผู้กำกับต้องการ” (พิมพ์ชนก ชนะสิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) ผู้วิจัยจึงสรุปว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ส่งสารและการเลือกใช้งานผู้ส่งสารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่วงโยงไปได้

ข) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยพบว่า แต่เดิมความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคล จะขึ้นอยู่กับปัจจัยเรื่องอายุและประสบการณ์ทางการสอนหรือการแสดงของผู้ส่งสารดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นในข้อ “4.3.1.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล” และดั่งที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เราทั้ง 3 คนนี้ยังถือว่าเป็นครูที่รุ่นน้อยมาก เพิ่งจะเข้ามาในวงการตรงนี้ ก็จะเป็นเด็กมากในตรงนี้ยังต้องเรียนรู้อีกเยอะ” (เอกนาถ รักรวงศ์, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) แต่ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลับขึ้นอยู่กับสถาบันต้นสังกัดของผู้ส่งสาร คือถ้าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีต้นสังกัดเป็นกรมศิลปากร เนื้อหาสารของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้นย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ไม่ทราบต้นสังกัด ดั่งที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ทำราก็ต้องถูกต้องซิ เพราะคนที่แสดงนี่เขามาจากวิทยาลัยนาฏศิลป์ คือมาจากทางนาฏศิลป์โดยตรงเลยนะ แคนี่ก็เชื่อได้แล้วว่าถูกต้อง ถ้าผิดก็ผิดมาจากทางนาฏศิลป์ แต่ถ้าที่นี้ผิดแล้วที่ไหนจะถูกล่ะ ไซ้ไหม” (บุษบา เดชะคุปต์, สัมภาษณ์: 10 พฤศจิกายน 2547) ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารในประเด็นเรื่องอายุและประสบการณ์ทางการสอนหรือการแสดงของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่วงโยงไปได้

ค) ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับผู้รับสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่วงโยงได้ เนื่องจากผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ทันทีเหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ดั่งที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เป็นครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “ศาสตร์ในเรื่องนี้มันเป็นเรื่องของทักษะ เป็นเรื่องของการฝึกฝนมันมี

ความจำเป็นที่จะต้องมีผู้ควบคุมซึ่งสามารถแนะนำเราได้ ปรับทำให้เราได้ อย่างถามว่าตั้งวงขนาดนี้เราก็ตั้งวงตามวิธีดีนี้แหละ แต่ว่าทำไมมันไม่สวยนะจริงๆ แล้วอาจเป็นเพราะเราตั้งวงไม่เหมาะกับตัวเราไง แต่ถ้าเป็นครูที่เป็นมนุษย์นี้ เขาสามารถจับได้เลยว่าคุณควรจะทำอย่างนี้ ขนาดนี้เท่านั้นนะ ถึงจะสวย และเหมาะกับตัวคุณ” (พิมพ์ชนก ชนะศิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ถึงแม้การถ่ายโยงผู้ส่งสารจะก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ให้มีความเป็นมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือขึ้น แต่ประเด็นที่ถูกถ่ายโยงไป เรื่องผู้ส่งสารเป็นศูนย์กลางของความรู้ นั้น เป็นการถ่ายโยงที่ไม่สมบูรณ์เนื่องจาก ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลเป็นศูนย์กลางของความรู้ที่เกี่ยวกับการรำไทยทุกเรื่องโดยละเอียด แต่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นศูนย์กลางของความรู้ที่เกี่ยวกับการรำไทยเพียงบางเรื่อง ดังพิจารณาได้จากเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ถูกถ่ายโยงมามีปริมาณและคุณภาพน้อยกว่าเดิม ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นในข้อ “4.1.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงเนื้อหาสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ” ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การไม่สามารถถ่ายโยงผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ในประเด็นดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดการลดระดับความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสาร โดยทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางเกิดการลดระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลลงไป

ตารางที่ 14 : เปรียบเทียบการถ่ายโยงผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

รายละเอียด	ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล	ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์
ประเภทของผู้ส่งสาร	มี 5 ประเภท จากกรมศิลปากร	มี 2 ประเภท จากกรมศิลปากร
ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานของเนื้อหาสารในผู้ส่งสารไว้ 	<ul style="list-style-type: none"> เพื่อรักษาคุณภาพมาตรฐานของเนื้อหาสารในผู้ส่งสารจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีไว้ เพื่อคัดเลือกทีมผู้ผลิต เพื่อความสามารถในการทำงานร่วมกัน
ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาร	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ส่งสารเป็นศูนย์กลางของความรู้ ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารขึ้นอยู่กับอายุ และประสบการณ์ของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารสามารถทำงานได้หลายหน้าที่ 	<ul style="list-style-type: none"> ผู้ส่งสารเป็นศูนย์กลางของความรู้ ความน่าเชื่อถือขึ้นอยู่กับสถาบันต้นสังกัดของผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารสามารถทำงานได้หลายหน้าที่

ผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับผู้รับสาร	<ul style="list-style-type: none"> • การคัดเลือกผู้แสดง • การแก้ไขข้อบกพร่องของผู้รับสาร • การถ่ายทอดเนื้อหาสารต่อไปยังผู้รับสารคนอื่น • การดูแลเรื่องส่วนตัวของผู้รับสาร 	ผู้ส่งสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้รับสาร
-------------------------------------	---	---

เมื่อผู้วิจัยนำเกณฑ์การถ่ายโยงเนื้อหาสาร/สัมพันธ์บทจากผู้ช่วยศาสตราจารย์นพพร ประชากุล ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับตัวบทคือ การตัดทอน การขยายความ และการตัดแปลงมาวิเคราะห์ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีการเพิ่มเติมขึ้นมาจากผู้ส่งสารเดิมจากสื่อบุคคล ดังนี้

4.3.3.3 การถ่ายโยงผู้ส่งสารโดยการเพิ่มประเภทความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร

โดยหลักการแล้วการเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารที่เกี่ยวข้องควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน โดยช่วยให้การทำงานระหว่างทีมผู้ผลิตงานที่เกี่ยวข้องสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและเกิดปัญหาในการทำงานน้อยลง เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานที่เกี่ยวข้องต่างเกิดการเรียนรู้กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนร่วมกัน และทำให้ทีมผู้ผลิตงานสามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนได้ทั้ง 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ, ขั้นตอนการถ่ายทำ และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ

แต่ทว่าจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มาจากหลายสาขาวิชาชีพและมีคุณลักษณะแตกต่างกัน 3 ประเภท คือ ผู้ประกอบการ, ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนในครั้งนี้นักกลับไม่ก่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันของกลุ่มผู้ผลิตอย่างที่ควรจะเป็นในทุกขั้นตอน ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์ในการทำงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนได้เป็นไปอย่างราบรื่นเฉพาะในขั้นตอนของการถ่ายทำ แต่เกิดการสะดุดลงในขั้นตอนการประเมินผล (ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้นในข้อ 4.3.2.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์) จนทำให้เกิดการตัดแปลงเนื้อหาสารในส่วนของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนขึ้น (ตามที่กล่าวไปแล้วในข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อ ค. การถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยการตัดแปลงเนื้อหาสาร) ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “ในระหว่างตัดต่อก็ไม่ได้ไปดู เราไม่คิดว่าจะมีปัญหาอะไร

ตอนแรกก็ปล่อยเขา พอมีปัญหาแล้วเราถึงเข้าไปดู ก็เข้าไปกำกับเพื่อที่จะให้งานเสร็จออกมา มันก็เลยกลายเป็นว่าเราไปจู้จี้กับเขามาก” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยสรุปว่า การเพิ่มเติมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารในครั้งนี้นำมาก่อนให้เกิดการลดระดับประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันของกลุ่มผู้ผลิต เพราะการไม่ประสานงานกันของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนภายหลังการถ่ายทำ นำมาก่อนให้เกิดปัญหาในการทำงานขึ้น จนส่งผลกระทบต่อการทำงานโดยเนื้อหาสาระโดยทำให้เนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เกิดการบิดเบือน และมีความห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสาระเดิมในสื่อบุคคล

4.4 การถ่ายโอนช่องทางการสื่อสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสาร ผู้วิจัยแบ่งช่องทางการสื่อสารออกเป็น 2 ส่วน คือ ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 9 : ช่องทางการสื่อสาร

4.4.1 ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล

การถ่ายโอนเนื้อหาการร่ำไทยโดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล เริ่มจากการผลิตเนื้อหาสาระของผู้ส่งสาร โดยผู้ส่งสารจะนำความรู้ที่เกี่ยวกับการร่ำไทยที่มีอยู่ในตัวผู้ส่งสารเองมาทำการผลิตซ้ำและถ่ายโอนเนื้อหาสาระผ่านตัวผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร ดังนั้นตัวผู้ส่งสารจึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล ซึ่งความสามารถในการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลนี้ต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะในเรื่องของ วาระโอกาส (time) และสถานที่ (space) ดังนี้

4.4.1.1 วาระโอกาสที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสาร

ก) เวลาและโอกาสในการใช้สื่อบุคคลขึ้นอยู่กับผู้ส่งสาร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า เวลาที่ต้องใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่ผู้รับสารจะถูกกำหนดไว้โดยสถาบันหรือผู้ส่งสาร ซึ่งประมาณวันละ 2 - 3 ชั่วโมง โดยเวลาปฏิบัติทำรำไทยของผู้รับสารจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับหลักสูตรของผู้รับสารในแต่ละช่วงชั้น นอกจากนี้การถ่ายทอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลยังเป็นการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่มีลักษณะของการเรียนการสอนภาคบังคับ คือผู้รับสารทุกคนจะต้องเรียนหนังสือ และเมื่อผู้รับสารเลือกมาเรียนที่สถาบันแห่งนี้ผู้รับสารย่อมเข้าใจในข้อตกลงและข้อบังคับต่างๆ ของทางสถาบันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงเป็นเรื่องปกติสำหรับผู้รับสารที่จะมีโอกาสได้รับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยจากสื่อบุคคลทุกวัน

ข) บรรยากาศในการใช้สื่อบุคคลเต็มไปด้วยกฎเกณฑ์

เนื่องจากการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารเฉพาะหน้าที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ทันที อีกทั้งเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยจากสื่อบุคคลยังมีลักษณะของการเรียนการสอน ดังนั้นบรรยากาศในการใช้สื่อบุคคลของผู้รับสารจึงต้องมีขนบธรรมเนียมปฏิบัติ มีจารีตประเพณี มีกฎเกณฑ์ ในระหว่างการใช้สื่อบุคคล เช่น

- มีการแบ่งแยกหน้าที่ของผู้ส่งสารและผู้รับสารอย่างชัดเจนคือ ผู้ส่งสารเป็นครู ผู้รับสารเป็นนักเรียน และช่องทางการสื่อสาร เป็นสื่อบุคคล คือตัวผู้ส่งสาร
- ผู้ส่งสารและผู้รับสารต้องนุ่งผ้าโจงกระเบนในระหว่างการถ่ายทอดเนื้อหาสาร โดยผ้าโจงกระเบนของผู้รับสารต้องเป็นสีแดง
- ก่อนการถ่ายทอดเนื้อหาสาร ผู้รับสารต้องไหว้ครูบาอาจารย์ทางนาฏศิลป์ และกราบผู้ส่งสาร
- ผู้รับสารต้องเลียนแบบเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารทันทีที่ผู้ส่งสารสั่ง
- ผู้ส่งสารเป็นผู้ควบคุมการเคลื่อนไหวของเนื้อหาสาร
- ผู้รับสารต้องรักษาความสะอาดของร่างกายตัวเอง เป็นต้น

4.4.1.2 สถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสาร

ก) ผู้ส่งสารเป็นผู้กำหนดสถานที่ในการใช้สื่อบุคคล

ผู้วิจัยพบว่า สถานที่ ที่ผู้รับสารสามารถทำการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลได้คือ ภายในวิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร โดยกลุ่มผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลจะเป็นผู้กำหนดสถานที่ ที่ผู้รับสารสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารได้ และเนื่องจากวิธีการใช้ช่องทางการสื่อสารนี้ ผู้รับสารในแต่ละช่วงชั้นต้องมารวมตัวกันเพื่อใช้ช่องทางการสื่อสารพร้อมๆ กัน ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นปริมาณผู้รับสารจึงมีมาก กลุ่มของผู้ส่งสารจึงจำเป็นต้องใช้สถานที่กว้างๆ สำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสาร เช่น ใต้ถุนตึก หรือห้องกว้างๆ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับปริมาณของผู้รับสาร, วิจารณ์ญาณของกลุ่มผู้ส่งสาร และสถานการณ์ในขณะนั้นด้วย

เพื่อความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับ วิธีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล ผู้วิจัยจึงอธิบายเพิ่มเติมดังนี้ วิธีการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลเริ่มจากผู้ส่งสารในแต่ละช่วงชั้น มารวมตัวกันเพื่อทำการถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสาร ส่วนผู้รับสารของแต่ละช่วงชั้นก็ต้องมารวมตัวกัน เพื่อร่วมกันใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลพร้อมกัน เช่น เวลาเรียนปฏิบัติทำรำสำหรับผู้รับสารที่เป็นนักเรียนชั้น ม. 2 ผู้รับสารที่เป็นนักเรียนชั้น ม. 2 ทุกห้องจะมารียนรวมกันหมดตั้งแต่ ม. 2/1 ไปจนถึงห้องสุดท้าย ซึ่งอาจเป็น ม. 2/5 จากนั้นผู้ส่งสารที่มีหน้าที่ถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารที่เป็นนักเรียนชั้น ม. 2 จะมารวมตัวกันหมด เพื่อไปถ่ายทอดเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสารพร้อมๆ กัน โดยอัตราส่วนของ ผู้ส่งสาร (ครู) ต่อ ผู้รับสาร (นักเรียน) ตามที่สถาบันได้กำหนดไว้คือ ผู้ส่งสาร 1 ท่าน ต่อ ผู้รับสาร 20 - 25 คน นอกจากนั้นภายในสถานที่ที่มีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ผู้รับสารที่เรียนเป็นตัวพระจะอยู่ฝั่งตัวพระ และมีผู้ส่งสารที่เป็นตัวพระมาสอน ส่วนผู้รับสารที่เรียนเป็นตัวนางจะอยู่ฝั่งตัวนาง และมีผู้ส่งสารที่เป็นตัวนางมาสอน ดังที่ผู้ส่งสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “เวลาสอนครูก็จะรวมเป็นกลุ่มสอน ชั้นหนึ่งตัวพระก็จะมี 4 - 5 คน ส่วนเด็กจะมาเรียนพร้อมกันหมดเลย สมมุติว่าเด็ก ม. 2 มี 5 ห้องก็มาหมดเลย 5 ห้อง เสร็จแล้วใน 5 ห้องก็จะแยกพระ นาง ครูพระก็สอนพระ ครูนางก็สอนนาง” (นฤมน วิภากรณ์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

4.4.2 ช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ช่องทางการสื่อสารของการถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ คือ แผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งความสามารถในการใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์นี้ย่อมประกอบไปด้วยคุณลักษณะในเรื่องของ วาระโอกาส (time) และสถานที่ (space) เหมือนดังช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลดังนี้

4.4.2.1 วาระโอกาสที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสาร

ก) เวลาและโอกาสในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นอยู่กับผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารสามารถเลือกเวลาในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ตามความต้องการ นอกจากนั้น โอกาสในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ยังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้รับสารที่มีแตกต่างกัน เช่นผู้รับสารบางคนอาจใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ เป็นสื่อเสริมสำหรับการเรียนรำไทย ในขณะที่ผู้รับสารบางคน อาจใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการรำไทยเพิ่มเติม เป็นต้น (รายละเอียดเรื่องวัตถุประสงค์ของผู้รับสาร ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป เรื่องการถ่ายโยงผู้รับสาร)

ข) บรรยากาศในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความเป็นอิสระ

ผู้วิจัยพบว่า การที่ผู้รับสารมีอิสระในการเลือกเวลาและโอกาสในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ ประกอบกับการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่ใช่การสื่อสารเฉพาะหน้าเหมือนในสื่อบุคคล หากแต่เป็นการสื่อสารผ่านสื่อ ดังนั้นบรรยากาศในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้รับสารย่อมเป็นบรรยากาศของการรับชมภาพยนตร์ทั่วไป คือ

- ผู้รับสารมีหน้าที่เป็นผู้ชมหรือคนดู ดังนั้นผู้รับสารไม่จำเป็นต้องเชื่อฟังผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ โดยทำตามข้อเสนอแนะของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทุกอย่าง เพราะ ไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ บังคับไว้
- ผู้รับสารสามารถใส่เครื่องแต่งกายประเภทใดขณะรับชมก็ได้
- ผู้รับสารเป็นผู้ควบคุมการถ่ายทอดเนื้อหาสารคือ ผู้รับสารจะเป็นผู้เริ่มหรือหยุดการรับชมได้ด้วยตัวเอง โดยผู้รับสารจะเปิด ปิด หรือจะกดปุ่ม pause เพื่อที่จะให้ผู้สาริตหยุด หรือเริ่มทำการสาริตเมื่อไรก็ได้

4.4.2.2 สถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสาร

ผู้วิจัยพบว่า ตัวสื่อ/ช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ประกอบไปด้วยช่องทาง 2 อย่างคือ ช่องทางในการจัดจำหน่าย (Channel of distribution) และช่องทางในการใช้ตัวสื่อที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก) ช่องทางในการจัดจำหน่าย

ผู้วิจัยพบว่า สถานที่ในการจัดจำหน่ายตัวสื่อ/ช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสารคดีฯ ขึ้นอยู่กับนโยบายทางการตลาดของบริษัทผู้ประกอบการเป็นสำคัญ ดังคำบอกเล่าของผู้ประกอบการ เกี่ยวกับเรื่องสถานที่วางจำหน่ายว่า “ตอนนี้มีขายที่ ศูนย์หนังสือ จุฬา บีทูเอส ศึกษาศาสตร์ และที่ซีดีแวร์เฮ้าส์ล่าสุด” (วรกต วงศ์รวีโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ข) ช่องทางในการใช้ตัวสื่อที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า สถานที่ในการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นอยู่กับผู้รับสารเป็นสำคัญ แต่สถานที่ ที่ผู้รับสารจะสามารถใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ต้องเป็นสถานที่ใดๆ ที่มีอุปกรณ์ประกอบการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์คือ

- เป็นสถานที่ ที่ต้องมีไฟฟ้า มีโทรทัศน์ และมีเครื่องเล่นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ หรือ
- เป็นสถานที่ ที่ต้องมีไฟฟ้า มีเครื่องคอมพิวเตอร์ พร้อมลำโพง และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (ชุดคำสั่ง) สำหรับเล่นแผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากข้อมูลเกี่ยวกับ วาระโอกาสและสถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยไม่พบจุดร่วมของวาระโอกาส และสถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารทั้ง 2 ประเภท เนื่องจากวาระโอกาส และสถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลขึ้นอยู่กับผู้ส่งสาร ส่วนวาระโอกาส และสถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นอยู่กับผู้รับสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สาเหตุที่สื่อทั้ง 2 ประเภทไม่มีจุดร่วมระหว่างกัน เนื่องจาก สื่อบุคคลและแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นสื่อคนละชนิดกัน ดังนั้นวาระโอกาสและสถานที่ที่สามารถใช้ช่องทางการสื่อสารที่มีความแตกต่างกันจึงย่อมไม่เหมือนกัน

4.4.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงช่องทางสื่อสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และช่องทางสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยไม่พบจุดร่วมของการถ่ายโยงช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทยในครั้งนี้ ไม่สามารถถ่ายโยงช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ เนื่องจากช่องทางสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลมีความแตกต่างกับช่องทางสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์มาก เพราะเป็นช่องทางสื่อสารคนละประเภท

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า โดยหลักการแล้วการไม่สามารถถ่ายโยงช่องทางสื่อสารระหว่างการสื่อสารทั้ง 2 ประเภทได้นี้ส่งผลต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารกล่าวคือตามหลักการแล้วจำเป็นต้องมีการดัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางสื่อสารใหม่ เพื่อให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับเนื้อหาสารในสื่อเดิม ซึ่งทีมผู้ผลิตงานที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำการดัดแปลงเนื้อหาสารจากสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางสื่อสารใหม่ (เป็นผู้เสนอ/แนะนำวิธีการถ่ายทอด/การนำเสนอด้วยวิธีการของสื่อมวลชน) น่าจะเป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน เพราะเป็นทีมงานที่มีความรู้ ความชำนาญและรู้ถึงองค์ประกอบต่างๆ (เช่น บท, มุมกล้อง, เสียง, ไฟ, ฉาก, เทคนิคในการถ่ายทำ/ตัดต่อ ฯลฯ) ของตัวสื่อ/ช่องทางสื่อสารใหม่เป็นอย่างดี ส่วนทีมผู้ผลิตงานที่เหมาะสมจะเป็นผู้สนับสนุนสำหรับการดัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อใหม่ให้มีความใกล้เคียงกับเนื้อหาสารในสื่อเดิม (เป็นผู้ควบคุม/ตรวจสอบการดัดแปลงเนื้อหาสาร) น่าจะเป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี เพราะเป็นทีมงานที่มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการร่ำไทยโดยเฉพาะ (เช่น ความเป็นไปได้ในการดัดแปลงเนื้อหาสาร)

แต่จากการวิเคราะห์การถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยการดัดแปลงเนื้อหาสารในข้อ 4.1.3.3 ข้างต้นผู้วิจัยพบว่า ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดัดแปลงเนื้อหาสารจากสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางสื่อสารใหม่อย่างที่ควรจะเป็น หากแต่ในระหว่างการถ่ายทำทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนกลับให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีทำหน้าที่เป็นผู้นำในการ“ไม่ดัดแปลง”เนื้อหาสารจากสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางสื่อสารใหม่แทน จนก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารใหม่ในสื่อปลายทางขึ้น เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีทำการดัดแปลงเนื้อหาสารในปริมาณที่น้อย โดยคาดหวังว่าจะทำให้เนื้อหาสารที่ถูกถ่ายทอดออกมามีคุณภาพใกล้เคียงกับเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล แต่ทว่า

ในลำดับต่อมา (ภายหลังจากการถ่ายทำ) ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนได้ทำการตัดแปลงเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีซ้ำไปอีก จนทำให้เนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคลเกิดความเสียหายกลายเป็นเนื้อหาสารใหม่ที่มีความผิดเพี้ยน บิดเบือนและห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล

4.5 การถ่ายโยงผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับผู้รับสาร ผู้วิจัยแบ่งผู้รับสารออกเป็น 2 ประเภท คือผู้รับสารจากสื่อบุคคล และผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 10 : ผู้รับสาร

4.5.1 ผู้รับสารจากสื่อบุคคล

4.5.1.1 ประเภทของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า การที่ผู้รับสารจะมีคุณสมบัติเป็นผู้รับสารจากสื่อบุคคลได้ ผู้รับสารจะต้องสังกัดอยู่ภายใต้สถานศึกษาเดียวกับผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลสังกัดอยู่ โดยแบ่งผู้รับสารออกเป็น 2 ประเภทคือ

ก) ผู้รับสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์

ผู้รับสารจากสื่อบุคคล ที่เป็นผู้รับสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ ประกอบไปด้วยผู้รับสารที่มีความรู้ทางการรำไทยในระดับน้อยที่อยู่ในช่วงชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 และผู้รับสารที่มีความรู้ทางการรำไทยในระดับกลางที่อยู่ในช่วงชั้น ปวช. ปีที่ 1 - 3 ซึ่งมีจำนวนประมาณ 1,700 คน

ข) ผู้รับสารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผู้รับสารจากสื่อบุคคล ที่เป็นผู้รับสารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบไปด้วยผู้รับสารที่มีความรู้ทางด้านการรำไทยในระดับสูงที่อยู่ในช่วงชั้น ปริญญาตรี ปีที่ 1 - 4 หรือ ปีที่ 1 - 5 ซึ่งมีจำนวนประมาณ 500 คน

4.5.1.2 วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ในการพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับสารจากสื่อบุคคลในตอนท้าย จำเป็นต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของผู้รับสารในตอนแรกด้วย เนื่องจากการสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อ วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของผู้ส่งสาร และ วัตถุประสงค์ในการบริโภคเนื้อหาสารของผู้รับสารต้องมีความสอดคล้องกัน

จากการสอบถามผู้รับสารจากสื่อบุคคลพบว่า วัตถุประสงค์ที่ผู้รับสารเลือกเข้ามาบริโภคเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลนั้นประกอบไปด้วย 2 ข้อ คือ

ก) ความชอบ

ผู้วิจัยพบว่า ความชื่นชอบ และการมีใจรักในการรำไทยของผู้รับสาร ประกอบกับการที่ผู้ปกครองของผู้รับสารให้การสนับสนุน เป็นวัตถุประสงค์แรกที่สำคัญที่ทำให้ผู้รับสารเลือกบริโภคเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ดังผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ชอบรำไทย ชอบแต่งตัว เพราะว่ามีใจรักว่าเป็นการอะไรที่อ่อนช้อย ประณีต สวยงาม เป็นการอนุรักษ์ด้วย เพราะว่ามีน้อยคนที่จะสนใจด้านนี้อย่างจริงจัง และคุณแม่เห็นแววก็เลยบอกให้มาเรียนที่นี้ดู” (ญานิสสา สมรวิบูลย์, สัมภาษณ์: 30 พฤศจิกายน 2547)

ข) ความน่าเชื่อถือของสถาบัน

ผู้วิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือและความมีชื่อเสียงของสถาบันที่ได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางการศึกษาที่เป็นแหล่งกำเนิดและเป็นต้นแบบของการรำไทย หรือ ศิลปะวัฒนธรรมไทยต่างๆ ของกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เป็นวัตถุประสงค์สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารเลือกเข้ามาบริโภคเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลที่สถาบันแห่งนี้ ดังผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ที่นี่จะเป็นต้นแบบอยู่แล้ว ขึ้นชื่อนานาฏศิลป์ ถ้าจะให้ได้

มาตรฐานก็ต้องเป็นที่นี้เลย ถ้าเราไปเรียนที่อื่น เราก็จะได้แบบส่วนน้อย แต่มาที่นี่เราจะได้รับความรู้ตั้งแต่พื้นฐานและก็ได้ไปเรียนไปเป็นบทๆ เลย” (ชลดา บางน้อย, สัมภาษณ์: 15 ธันวาคม 2547)

4.5.1.3 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสาร

ประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารจากสื่อบุคคล และเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลนี้เป็นคุณลักษณะของผู้รับสารจากสื่อบุคคลที่สำคัญ ซึ่งผู้วิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้รับสารจากสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสาร คุณลักษณะของผู้รับสารดังกล่าวคือ

ก) อายุของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารที่มีอายุน้อย จะมีความสามารถในการรับเนื้อหาสารได้น้อย เนื่องจากสภาพร่างกายและวุฒิภาวะของผู้รับสารยังไม่พร้อมสำหรับการรับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยที่มีความละเอียดอ่อนได้ในระยะเวลาอันสั้น ดังนั้นเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารที่มีอายุน้อยคือ เนื้อหาสารที่ง่าย หรือเนื้อหาสารที่เป็นพื้นฐาน แต่เมื่อผู้รับสารมีอายุที่มากขึ้น เรียนอยู่ในช่วงชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น ผู้รับสารย่อมรับเนื้อหาสารได้รวดเร็ว และมากกว่าผู้รับสารที่มีอายุน้อย เนื่องจากผ่านการกล่อมเกลามาจากผู้ส่งสารมานาน ดังที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “เขาจะสอนตามช่วงอายุนะ ตอน ม. 1 ม.2 เขาจะค่อยๆ สอน ช้าๆ แบบละเอียดมาก ทุกท่า ทุกย่างก้าว ต้องวางขาไหน เอียงไหนบอกหมด แต่พอเราโตขึ้นมาอยู่ระดับปริญญาแล้ว เขาก็จะให้เราไหว้คว่ำด้วยตัวเอง อย่างเวลาสอนรำ เขาก็จะรำไปอย่างเดียวเลย รวดเดียวจบเพลง เพราะเขาถือว่าเราผ่านมาหมดแล้ว เราก็ต้องรำตามให้ทัน เสร็จแล้วเขาจะถามว่าตรงไหนไม่ได้ และเขาก็จะค่อยๆ ทวนให้ แต่ว่ามันก็จะไม่ละเอียดเหมือนช่วง ม. ต้น ม. ปลายอะไอย่างนี้” (อมรรัตน์ สุขสาคร, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ข) ความตั้งใจของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยเรื่องความตั้งใจของผู้รับสารในระหว่างการถ่ายทอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสาร เนื่องจากเนื้อหาสารที่ผู้ส่งสารถ่ายทอดออกมาในระหว่างการถ่ายทอดเนื้อหาสารครั้งแรก ผู้ส่งสารจะบอกรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยอย่างละเอียดและค่อยเป็นค่อยไป ถ้าผู้รับสารละเอียดเนื้อหาสารในครั้งแรก ก็เท่ากับผู้รับสารไม่ได้รับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับข้อสังเกต, เทคนิค, ลีลาท่ารำ หรือเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยต่างๆ ฯลฯ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ

ปฏิบัติทำร้ายของผู้รับสารในอนาคตต่อไปคือ ผู้รับสารอาจจะรำไม่สวย หรือรำไม่ถูกจังหวะ เป็นต้น ดังที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “ครูเขาจะทำให้ดูชัดๆ อย่างย่อ อย่างยืดหยุ่นอะไร อย่างนี้ ตอนที่ต่อทำใหม่ๆ นี่ ทำมันจะชัดมาก เหมือนกับรำไม่สวย ไม่อ่อนช้อย แต่อาจารย์ก็จะสอนไปเรื่อยๆ เราต้องจำทำให้ได้ก่อน เพราะว่าทำที่อาจารย์สอนมาครั้งแรก จะละเอียดมาก เราต้องจำให้ได้ แม้นกระทั่งว่ามีอยู่ตำแหน่งไหน เวลาเปลี่ยนท่า จะหมุนหรือปล่อยหรืออะไรเราต้องจำ ถ้าเราไม่สนใจตั้งแต่แรก หลังกๆ ไปเราจะงงกับท่ารำ” (ชลดา บางน้อย, สัมภาษณ์: 15 ธันวาคม 2547)

ค) ความสามารถในการเก็บ/รับเนื้อหาสารของผู้รับสาร

ในระหว่างการถ่ายทอดเนื้อหาสารของผู้ส่งสาร ในระยะแรกๆ หากผู้รับสารไม่สามารถเก็บรายละเอียดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยจากผู้ส่งสารได้ครบถ้วนแล้ว ต่อไปในอนาคตไปเมื่อผู้รับสาร (นักเรียน) ได้เปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ส่งสาร (ครูสอนรำ) ก็จะสามารถถ่ายทอดเนื้อหาสารออกไปได้อย่างถูกต้อง สวยงามตามแบบแผน และส่งผลให้เนื้อหาสารเดิมที่ได้รับการถ่ายทอดมาเกิดการเปลี่ยนรูป ผิดเพี้ยน หรือผันแปรไป กลายเป็นเนื้อหาสารใหม่ที่มีความห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิม

ง) ระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร

ระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร ถือได้ว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ในผู้รับสาร กล่าวคือหากผู้รับสารมีระยะเวลาในการเก็บเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารมาก ผู้รับสารก็จะสามารถเก็บรายละเอียดของเนื้อหาสารได้อย่างละเอียด แต่ถ้ามีระยะเวลาจำกัด ผู้รับสารจะไม่สามารถเก็บรายละเอียดเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารได้อย่างละเอียด ถึงแม้ผู้รับสารอาจจะสามารถเก็บเนื้อหาสารสำคัญขึ้นมาได้ก่อนคือ ท่าหลัก, ท่าเชื่อม, ท่ารับ, ท่าเริ่มต้น, ท่าจบ แต่ผู้รับสารก็อาจจะละเลยเนื้อหาสารที่เป็นเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย รายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ไป เช่น ลีลาท่ารำ, อารมณ์ของตัวละคร ฯลฯ นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า คุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสาร ยังขึ้นอยู่กับพรสวรรค์ของผู้รับสารด้วย คือถ้าผู้รับสารมีพรสวรรค์ทางด้าน การรำไทย ผู้รับสารก็จะสามารถรับเนื้อหาสารจากผู้ส่งสารได้ทุกเรื่องในระยะเวลาอันสั้น ดังที่ผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “เด็กจะรำสวย หรือรำเป็นเร็วไหม ก็ต้องขึ้นอยู่กับพรสวรรค์ของเขาด้วย สมมุติว่าเด็กบางคนไม่มีพรสวรรค์ทางด้านนี้เลย เขาก็จะรำได้แค่นี้ ทำอย่างไงๆ ก็ได้แค่นี้ ไม่สวยไปกว่านี้แล้ว” (จกกาญจนา ทิวาพร, สัมภาษณ์: 15 มกราคม 2548)

จ) ความมั่นใจในเนื้อหาของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารจากสื่อบุคคลจะรู้จักบทบาทพร้อมในการปฏิบัติทำรำไทยของตัวเอง และรู้ถึงวิธีการแก้ไขจุดบกพร่องนั้น โดยผู้ส่งสารจะเป็นผู้บอกและแก้ไขจุดบกพร่องของผู้รับสาร ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ “4.3.1.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล เรื่องผู้ส่งสารมีความสัมพันธ์กับผู้รับสาร” ดังนั้นผู้รับสารจึงต้องทำการฝึกฝนเนื้อหาสาระที่อยู่ในตัวเองบ่อยๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญและป้องกันการลืมเลือนเนื้อหาสาระ และเมื่อผู้รับสารสามารถแก้ไขจุดบกพร่องของตัวเองได้แล้ว ผู้รับสารจะมีความมั่นใจในการแสดงออกเนื่องจากผู้รับสารมีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าเนื้อหาสาระที่แสดงออกไปมีความถูกต้อง สมบูรณ์ตามกฎหมายเกณฑ์ของนาฏศิลป์ ดังนั้นในระหว่างการรับเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้รับสารจะสามารถรับเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพผลลัพธ์ในผู้รับสาร ดังที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่ง ได้กล่าวไว้ว่า “ถ้าเราจำทำรำไม่ได้ เราจะเลิกเลิกเอาแต่มองคนอื่น ทำให้ตามครูไม่ทัน แต่ถ้าเราแม่นยำกับทำรำ เราก็จะมั่นใจ และความสวยงามก็จะออกมาเอง” (อาภัสรา เอกภาพยิ่งยง, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า เนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลยังเป็นเนื้อหาสาระต้นแบบที่สร้างฐานความรู้เรื่องมาตรฐานความถูกต้องของเนื้อหาสาระให้กับผู้รับสาร โดยผู้รับสารจากสื่อบุคคลจะมีฐานความรู้ด้านการรำไทยที่ได้มาตรฐานกรมศิลปากร ไว้เป็นเครื่องมือตรวจสอบและตัดสินความถูกต้องหรือผิดพลาดของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยต่างๆ ในอนาคต ดังที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่ง ได้กล่าวไว้ว่า “หนูเรียนสายครู ก็รับสอนเด็กบ้าง บางทีเด็กเขารำได้แต่ทำรำผิดมา อย่างเนื้อเพลงบอกว่าฟ้าแต่ชี้ลงดิน ซึ่งความหมายของทำรำกับเนื้อร้องมันไม่ถูกต้อง ตรงนี้เราก็สามารถอธิบายเพิ่มเติม แก้ไขได้ เพราะที่เราเรียนมากับอาจารย์ตรงนี้ตัวเรา เรามั่นใจ เราบอกได้ว่าถูกหรือผิด” (ชุตินน เนื่องนิตย์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

4.5.2 ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

4.5.2.1 ประเภทของผู้รับสาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มผู้ผลิตเนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ผู้วิจัยพบว่ากลุ่มผู้รับสารเป้าหมายที่ผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ผลิต **คาดคิดเอาไว้** มีคุณลักษณะดังนี้

- ประเภท: ผู้สนใจรำไทยทั่วไป
- ช่วงชั้นอายุ: ตั้งแต่เด็ก จนถึงผู้ใหญ่
- อาชีพ: นักเรียน - อาจารย์
- ลักษณะ:
 - เด็กนักเรียนที่หัดรำไทย
 - อาจารย์ที่ต้องการนำเนื้อหาสารในสื่อไปสอนนักเรียน
 - ผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทย
 - ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทย

ดังกล่าวของผู้ควบคุม-ประสานงานที่ว่า “กลุ่มคนที่สนใจน่าจะเป็นระดับเด็กถึงอาจารย์” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547) และกล่าวของผู้ประกอบการที่ว่า “อย่างการสาธิตการรำพวกนักเรียนที่หัดรำก็มาซื้อ” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยสรุปว่า คุณลักษณะของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ผลิตคาดไว้เป็นกลุ่มผู้รับสารที่มีขอบเขตกว้างมาก ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ในประเด็นต่างๆ ผู้วิจัยจึงแบ่งประเภทของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ออกเป็น 2 ประเภทคือ

ก) ผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย

จากการศึกษาผู้วิจัยค้นพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ส่วนใหญ่คือ ผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยมาก่อน ซึ่งระดับของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีตั้งแต่ระดับความรู้ต่ำ เช่นนักเรียนที่มีความสามารถทางด้านการรำไทยจากสถาบันการศึกษาทั่วไป ไปจนถึงผู้รับสารที่มีความรู้ลึกซึ้ง เช่น นักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือ นักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ หรือครูสอนการรำไทยจากสถาบันต่างๆ

ข) ผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย

ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์อีกประเภทคือ ผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย ผู้วิจัยพบว่าผู้รับสารประเภทนี้มีปริมาณเป็นส่วนน้อย เช่นนักเรียนที่ไม่มีความสามารถทางด้านการรำไทยมาก่อน หรือผู้ปกครองนักเรียน

4.5.2.2 วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีวัตถุประสงค์ในการใช้แผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทย เพื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนรำไทย โดยสามารถแบ่งวัตถุประสงค์ตามประเภทของผู้รับสารได้ 2 ข้อคือ

ก) วัตถุประสงค์สำหรับผู้รับสารที่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทย

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารที่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทยในระดับปานกลางไปจนถึงระดับสูง มีวัตถุประสงค์ย่อยในการใช้แผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่แตกต่างกัน 4 ข้อ คือ

- ใช้เป็นอุปกรณ์ในการทบทวนความจำเกี่ยวกับท่ารำ หรือใช้ฝึกฝนท่ารำเพื่อเพิ่มความเชี่ยวชาญแม่นยำในท่ารำ หรือเอาไว้เพื่อเก็บรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ จากเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับท่ารำ (สำหรับผู้ที่เป็นแล้ว)
- ใช้เพื่อขยายประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการรำไทยในมุมมองใหม่ เช่นในเรื่องของท่ารำที่แตกต่างหรือลีลาที่แปลกใหม่ รวมถึงดนตรีที่ใช้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ตัวผู้รับสารมีความรู้เกี่ยวกับการรำไทยมากขึ้นและมีการพัฒนาตัวเองได้ดีขึ้นเป็นลำดับ เช่นสามารถนำเนื้อหาสาระในวีซีดี มาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ผสมผสาน ท่ารำในเพลงเบ็ดเตล็ดได้
- ใช้เป็นแนวทางในการคิดประดิษฐ์ท่ารำใหม่ๆ ขึ้นใหม่
- ใช้ทดแทนสื่อบุคคล เมื่อต้องการนำเนื้อหาสาระข้างในไปใช้เพื่อการแสดงในวาระโอกาสต่างๆ ในกรณีที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่อบุคคลได้

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “มันดีตรงที่ว่ามันประหยัดเวลาสำหรับคนที่เอาไปแสดง มันช่วยทุ่นเวลาให้ไม่ต้องไปเรียนตัวต่อตัว และมันประหยัดเงินด้วย ถ้าไปให้เขาสอนนี่ อย่างที่หนูไปสอนนี่ชั่วโมงละ 500 หนูไปซื้อซีดีมานี้แค่ 200 กว่าบาท และก็มีมาดูเอาเอง” (ชุตินัน เนื่องนิศย์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ข) วัตถุประสงค์สำหรับผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทย

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานทางด้านการรำไทย หรือมีพื้นฐานทางด้านการรำไทยในระดับน้อย มีวัตถุประสงค์ย่อยในการใช้แผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่แตกต่างกัน 2 ข้อคือ

- ใช้เป็นอุปกรณ์สำหรับเตรียมความพร้อมก่อนการไปฝึกจริงกับครูที่เป็นสื่อบุคคล

- ใช้เป็นแหล่งศึกษา หรือแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยที่ได้มาตรฐาน จากสถาบันที่มีชื่อเสียงทางด้านนี้โดยตรง

4.5.2.3 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสารในการถอดเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เรื่องความสัมพันธ์แบ่งได้ 2 ส่วนคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและเนื้อหาสารในการถอดเนื้อหาสาร และความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและเนื้อหาสารในแง่ธุรกิจ

คุณลักษณะของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เรื่องความสัมพันธ์ในการถอดเนื้อหาสารของผู้รับสารนั้น ส่งผลโดยตรงต่อผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เนื่องจากความสัมพันธ์ในที่นี้หมายถึง ความสามารถของผู้รับสารในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ข้อคือ

ก) อายุและของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า อายุของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการถอดเนื้อหาสารของผู้รับสาร โดยผู้รับสารที่มีอายุน้อยและไม่มีผู้ใหญ่ช่วยถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ให้จะไม่สามารถถอดเนื้อหาสารเองได้ เช่นเด็กอนุบาล ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผู้รับสารที่สามารถถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ จะต้องเป็นผู้รับสารที่มีอายุอยู่ในช่วงชั้นการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมต้นเป็นต้นไป ดังที่ผู้กำกับการแสดงได้กล่าวว่า “น่าจะเป็นระดับมัธยมต้นขึ้นไป ถ้าเป็นชั้นประถมอะไรอย่างนี้ ยังไม่ควร ยังไม่ควรใช้วีซีดีชุดนี้” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ข) ความต้องการในการใช้เนื้อหาสารของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ความต้องการในการใช้เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้รับสารเป็นตัวผลักดันสำคัญที่ทำให้ ผู้รับสารมีความพยายามในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เช่นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีอาชีพเป็นผู้รับจ้างแสดงรำไทยตามสถานที่ต่างๆ ย่อมมีความต้องการในการใช้เนื้อหาสารที่หลากหลายจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มากกว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีอาชีพเป็นครู

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนท่านหนึ่ง กล่าวไว้ว่า “ครูเขาให้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับมะพร้าว โดยให้หาอะไรมาเสนอหน้าห้อง ลูกเราก็คิดว่า น่าจะเป็นรำไทยที่เกี่ยวกับกะลามะพร้าว ส่วนตัวคิดว่าลูกน่าจะทำได้ เพราะเด็กเดี๋ยวนี้เก่งจะตายไป” (หงษ์ฟ้า ทรัพย์บุญเรือง, สัมภาษณ์: 7 กุมภาพันธ์ 2548)

ค) ความสามารถในการถอดเนื้อหาสารของผู้รับสาร

จากการที่เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขาดความละเอียด และไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร ประกอบกับความลำบากในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เนื่องจากทัศนวิสัยในการมองไม่เหมือนจริง คือในระหว่างการสาธิตทำรำไทย ผู้รับสารที่สนใจทำตามอาจเกิดความสับสนเรื่องการสลับข้างซ้ายขวาระหว่างผู้สาธิตในจอ กับผู้รับสารที่สนใจทำตาม เนื่องจากภาพที่ปรากฏบนจอ โทรทัศน์เป็นภาพแบบกระจกสะท้อน นั่นคือถ้าผู้สาธิตยกแขนขวา แสดงว่าผู้รับสารต้องยกแขนซ้ายเป็นต้น และเมื่อการรำไทยเป็นการใช้อวัยวะทุกส่วนในร่างกายไปพร้อมๆ กัน ดังนั้นผู้รับสารจึงต้องใช้ความสามารถเรื่องความรู้พื้นฐานทางด้านการรำไทยของผู้รับสาร เป็นปัจจัยหลักในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เพราะไม่มีผู้ส่งสารมาแก้ไข/ตรวจสอบ ความบกพร่อง/ความถูกต้องของเนื้อหาสารให้ผู้รับสารเหมือนอย่างสื่อบุคคล

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า “หนูว่ามันยากนะ เรียนกับวีซีดีนี่ถามใครไม่ได้เลย กับครูยัง ใดๆ ก็ถามเรื่องที่ไม่เข้าใจได้ อ้ออย่างเราจะสับสน เพราะว่าพอเราหันหน้าเข้าหาทีวี เขาทำซ้าย เราก็ต้องทำขวา เราจะสับสน หนูว่าคนไม่มีพื้นฐาน ต้องทำไม่ได้ หรือทำได้แต่มันต้องซ้ำมากๆ และอีกอย่างทำเขาจะต้องผิดด้วย เพราะว่าอย่างเรา เรารู้เรามีพื้นฐานมาเราทำได้ แต่คนข้างนอกเขาไม่รู้ว่ามันสลับข้างกัน เขาต้องใช้ความพยายามมากๆ” (วราภรณ์ สุวรรณวัฒน์, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547) และดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “เหมาะกับคนที่มีความรู้พื้นฐานมากกว่า เพราะคนที่ชำนาญแล้วเขาดูก็จะรู้ แต่ถ้าคนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานเลยนี่คงไม่ได้” (นาตทิวา ทิพย์เนตร, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ง) ระยะเวลาที่ใช้ในการถอดเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้รับสาร เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพของเนื้อหาสารของผู้รับสาร คือภายใต้บริบทที่เหมือนกันผู้รับสารที่ใช้เวลาในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มาก ย่อมสามารถถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้มากและละเอียดกว่า ผู้รับสารที่ใช้เวลาในการถอดเนื้อหาสารจาก

แผ่นซีดีวีดีทัศน์น้อย ดังผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ใช้เวลาในการถอดเนื้อหาสารมากท่านหนึ่ง กล่าวว่ “แกะทำรำจากซีดี ก็สักประมาณ 2 อาทิตย์มั้ง เพราะว่าต้องมาศึกษาเนื้อร้อง ทำนองเพลง และก็แกะทำรำ แกะรายละเอียดต่างๆ ถ้าเผื่อจะให้รำแบบได้ชื่อว่าเรา เป็นนักศึกษาของสถาบัน บัณฑิตพัฒนศิลป์ก็จะประมาณ 2 อาทิตย์” (นลินี เมืองจันทบุรี, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547) ส่วน ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ใช้เวลาในการถอดเนื้อหาสารน้อยกว่ากล่าวว่ “แกะเพลงพลายชุมพลจากซีดี คิดว่าสัก 3-4 วัน ก็น่าจะแกะทำรำออกมาได้ แต่มีอาวูด้วย ก็อาจจะต้องฝึกการใช้อาวู ก่อนสักวันหนึ่ง ก็คงพอรำได้แต่อาจจะยังไม่สวย” (สิริภา ตั้งชัยชนะกิจ, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547)

4.5.2.4 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสารในแง่ธุรกิจ

คุณลักษณะของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้รับสารและเนื้อหาสารในแง่ธุรกิจ เป็นความสัมพันธ์เรื่อง ความสนใจของผู้รับสารต่อเนื้อหาสาร ข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้ผลิตรายใดๆ จนนำไปสู่การเลือกซื้อสื่อของผู้ผลิตรายนั้นๆ ผู้วิจัย พบว่าความสนใจของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์สามารถแบ่งตามประเภทของผู้รับสารได้ 2 ข้อ ดังนี้

ก) ความสนใจเนื้อหาสารของผู้รับสาร ที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารประเภทนี้จะไม่ให้ความสนใจเนื้อหาสาร ประเภทการสาธิตทำรำไทย เนื่องจากผู้รับสารคิดว่าเนื้อหาสารที่ได้รับโดยตรงจากสื่อบุคคลที่มีความชำนาญทางด้านการรำไทยนั้นย่อมมีความละเอียดดีกว่าและถูกต้องกว่า ผู้รับสารประเภทนี้จะ ให้ความสนใจเนื้อหาสารประเภทการแสดงทำรำไทยในชุดแสดงจริงมากกว่า เนื่องจากผู้รับสาร ต้องการรับรู้ถึงเนื้อหาสารที่มีความแปลกใหม่ไปจากสิ่งที่เคยได้รับรู้มา ดังนั้นผู้รับสารประเภทนี้จึง ไม่ซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ซึ่งเป็นครูสอนรำไทยท่านหนึ่งกล่าว ว่ “ที่ไม่เอาสาธิตก็เพราะเรารำเป็นแล้ว เราก็สาธิตเอง ที่ซื้อชุดการแสดงนี่คือเอาไปดูความ หลากหลาย ดูชุด ดูรูปแบบ ไปดูหลายอย่างประกอบกัน ก็อยากดูว่าคนรุ่นใหม่เขารำกันอย่างไร ถ้า ของเราคิดว่าก็เอาของเรา แต่ถ้าของเขาคิดว่าก็เอาของเขา โดยเฉพาะชุดแต่งกาย เราก็เอาไปดูว่าคนดู

ส่วนใหญ่เขาชอบแบบไหน และเดี๋ยวนี้เขาทำกันแบบไหน อย่างไร” (สื่อ กานะคามิน, สัมภาษณ์: 3 ธันวาคม 2547)

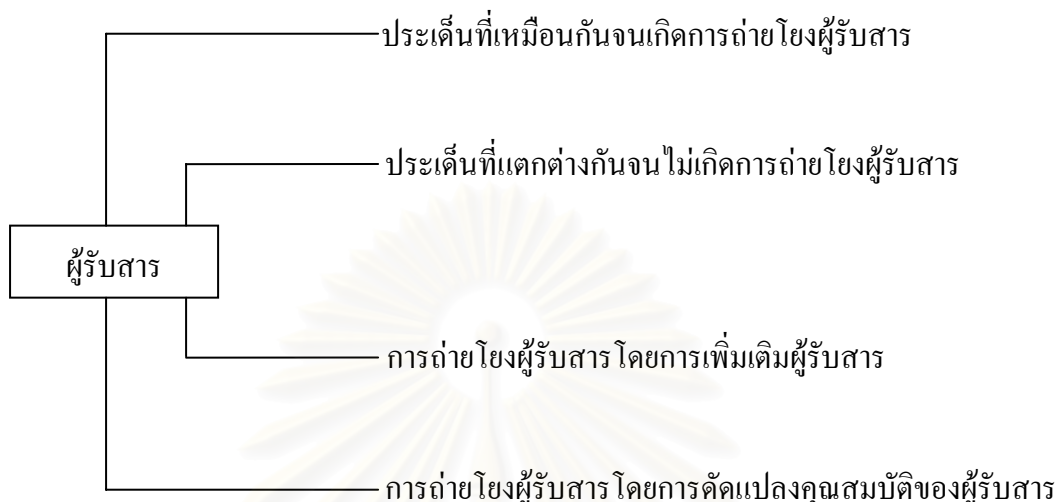
บ) ความสนใจเนื้อหาสารของผู้รับสาร
ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย

ผู้รับสารประเภทนี้ให้ความสนใจกับเนื้อหาสารประเภทการสาธิตทำรำไทยบ้าง แต่ความสนใจของผู้รับสารยังมีไม่มากนักนำไปสู่การตัดสินใจซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ผู้วิจัยพบว่า สาเหตุที่ผู้รับสารประเภทนี้ไม่สนใจเนื้อหาสารประเภทการสาธิตทำรำไทยเนื่องจาก เนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความน่าเบื่อ โดยเฉพาะเนื้อหาสารในช่วงแรกที่ยาวเกินไปและมีซ้ำกันในทุกแผ่น, ปริมาณเนื้อหาสาร (เพลงรำ) ต่อแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีน้อยทำให้มีเนื้อหาสารไม่หลากหลาย และเนื้อหาสารไม่ครบถ้วนตามที่ต้องการ เช่นตัวอย่างชุดสำหรับการแสดงจริง ดังนั้นผู้รับสารประเภทนี้จึงไม่ซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนท่านหนึ่งกล่าวว่า “เจ้าสาธิตนี้ข้างหน้ามันยึดไปหน่อยกว่าจะถึงเพลงรำได้ เพลงก็น้อย และก็ไม่มีชุดให้ดูเดี่ยวเราต้องไปหาอีก เกิดหาไม่ถูกขึ้นมาละก็จะเสียเวลาเสียเงินอีก ที่เลือกเจ้านี้เพราะเขามีหลายเพลง อีกอย่างเขามีชุดให้ดูด้วย และก็มิเทปเพลงขายด้วยเข้าชุดกันพอดีไม่ต้องไปหาหลายที่ แพงหน่อยแต่ก็คุ้มกว่า” (หงษ์ฟ้า ทรัพย์บุญเรือง, สัมภาษณ์: 7 กุมภาพันธ์ 2548)

สำหรับเหตุผลที่ผู้ผลิตคิดออกแบบเนื้อหาสารแบบนี้ ผู้วิจัยพบว่า เนื่องจากผู้ประกอบการได้มอบหมายหน้าที่ให้ผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเป็นผู้ออกแบบเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ดังนั้นผู้กำกับการแสดงจึงออกแบบเนื้อหาสารตามความคิดและความเข้าใจของตนเองว่าผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์บางคนคงไม่ซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ทุกแผ่นเพราะแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีราคาสูงกว่าแผ่นซีดีวีดีทัศน์ภาพยนตร์ที่มีขายทั่วไปในท้องตลาด ผู้กำกับการแสดงจึงจัดให้มีเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการฝึกหัดเบื้องต้น (เนื้อหาสารตอนที่ 1) ในตอนต้นของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ทุกแผ่น ซึ่งผู้ประกอบการก็เห็นด้วยกับแนวคิดนี้ ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “ครูคิดเองว่าควรจะเป็นในรูปแบบนี้ ซึ่งเจ้าของเขาก็เห็นดีด้วย บอกว่าเข้าท่านะ เลยจัดให้มีในส่วนนี้ขึ้นมาทุกแผ่น เพราะผู้ซื้อบางคนเขาอาจจะไม่ได้ซื้อทุกแผ่นเพราะไม่มีกำลังทรัพย์” (ช่อเอื้อง ถิ่นตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

แผนภูมิที่ 11 : ทิศทางในการวิเคราะห์ผู้รับสาร

4.5.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงผู้รับสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการใช้เกณฑ์เรื่องการผลิตซ้ำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสารจากสื่อบุคคลและผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล ดังนี้

4.5.3.1 ประเด็นที่เหมือนกันจนเกิดการถ่ายโยงผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีข้อเหมือนกับผู้รับสารจากสื่อบุคคลจนทำให้เกิดการถ่ายโยงผู้รับสารขึ้นมาได้นั้นมี 2 ข้อคือ

ก) ประเภทและคุณสมบัติของผู้รับสาร

จากการศึกษาประเภทและคุณสมบัติของผู้รับสารข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นผู้รับสารประเภทเดียวกันกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล โดยผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ส่วนใหญ่เป็นผู้รับสารประเภทที่มีพื้นฐานความรู้ทางการค้าไทยเช่นเดียวกับผู้รับสารจากสื่อบุคคลทั้ง 2 ประเภท นอกจากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้รับสารยังมีคุณสมบัติเรื่องความชื่นชอบในการค้าไทยเหมือนกัน โดยคุณสมบัติเรื่องความชื่นชอบในการค้าไทยของผู้รับสารจากสื่อบุคคล เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ผู้รับสารจากสื่อบุคคลเลือกเรียนรู้อาชีพที่สถานศึกษาที่มีการสอนการค้าไทยแบบมาตรฐาน ส่วนคุณสมบัติเรื่องความชื่นชอบในการค้าไทยของ

ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ให้ความสนใจ และตัดสินใจซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยเช่นกัน ผู้วิจัยจึงสรุปว่าประเภทและคุณสมบัติของผู้รับสารเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายโยงไปได้

ข) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถอดรหัส / การเข้าใจเนื้อหาสาร

จากประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและเนื้อหาสารในการเก็บ/รับเนื้อหาสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีคุณสมบัติในการถอดรหัส/เข้าใจเนื้อหาสารเหมือนกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล โดยผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ต้องมีอายุที่เหมาะสม, มีความตั้งใจ, มีความสามารถทางด้านการรำไทย และระยะเวลาที่เหมาะสม เป็นปัจจัยหลัก 4 ประการที่ช่วยผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ให้สามารถถอดรหัสเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ เช่นเดียวกับการที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลต้องใช้ปัจจัย 4 ประการเช่นเดียวกันคืออายุ, ความตั้งใจ, ความสามารถของผู้รับสาร และระยะเวลาที่เหมาะสมในการเข้าใจเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เหมือนกันคือ ผู้รับสารสามารถรำไทยได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถอดรหัส / การเข้าใจเนื้อหาสารทั้ง 4 ประการเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายโยงได้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการถ่ายโยงผู้รับสารในครั้งนี้นี้เกิดขึ้นได้มากซึ่งหมายความว่ากลุ่มผู้รับสารของการสื่อสารทั้ง 2 แบบเป็นหรือเกือบจะเป็นผู้รับสารประเภทเดียวกัน คือเป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานทางด้าน การรำไทยมาก่อน อันมีนัยยะมาถึงสภาพของการใช้สื่อทั้ง 2 ประเภท ที่ไม่ได้ใช้สื่อเพื่อการแทนที่/ทดแทน (Substitution) แต่เป็นการใช้สื่อเพื่อเสริม/เพิ่มเติม (Addition) ของคนกลุ่มเดียวกัน

4.5.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่ายโยงผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ประเด็นที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีข้อแตกต่างไปจากผู้รับสารจากสื่อบุคคลจนทำให้ไม่เกิดการถ่ายโยงผู้รับสาร ไปได้นั้นมี 2 ข้อด้วยกันคือ

ก) ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจต่อผู้รับสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่ทำให้ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เลือกบริโภคเนื้อหาสารแตกต่างไปจากเดิม โดยปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้รับสารจากสื่อบุคคลเลือกเข้ามาศึกษาต่อที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร คือความน่าเชื่อถือของสถาบัน แต่ปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ตัดสินใจเลือกซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลับไม่ใช่ความน่าเชื่อถือของสถาบัน เหมือน

อย่างผู้รับสารจากสื่อบุคคล แต่กลายเป็นความต้องการใช้งานเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นตัวกำหนดมากกว่า ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้

ข) ความมั่นใจในเนื้อหาของผู้รับสารกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย (ในระดับน้อย) และกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย

จากประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ความมั่นใจในเนื้อหาของผู้รับสารแตกต่างกันไปจากเดิม โดยผู้รับสารจากสื่อบุคคลทุกคนจะมีฐานความรู้ด้านการรำไทยที่ได้มาตรฐานกรมศิลปากร เป็นเครื่องมือตรวจสอบและตัดสินความถูกต้องหรือผิดพลาดของเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยต่างๆ อีกทั้งผู้รับสารจากสื่อบุคคลทุกคนยังรู้ถึงจุดบกพร่องในการปฏิบัติท่ารำไทยของตัวเอง และรู้วิธีแก้ไขจุดบกพร่องเหล่านั้น ดังนั้นผู้รับสารจากสื่อบุคคลจึงมีความมั่นใจในเนื้อหาสารที่ตัวเองมี ซึ่งจะแตกต่างกับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทย (ในระดับน้อย) และกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยที่ขาดประเด็นนี้ไป เนื่องจากผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 กลุ่ม มีฐานความรู้ทางด้านการรำไทยที่ไม่มากพอ หรือไม่มีฐานความรู้ทางด้านการรำไทยจากกรมศิลปากร เหมือนกับผู้รับสารจากสื่อบุคคลมี ดังนั้นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 กลุ่มนี้จึงขาดเครื่องมือตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไป

โดยเฉพาะผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยมาก่อนนั้นยังไม่รู้ถึงข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องของตัวเองในการปฏิบัติท่ารำไทยเหมือนกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล ดังนั้นเมื่อผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลุ่มนี้เห็นเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้ผลิตต่างๆ ที่มีเนื้อหาสารต่างกัน ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลุ่มนี้ก็จะไม่สามารถตัดสินได้ว่าเนื้อหาสารใดถูกหรือผิด จึงทำให้ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์กลุ่มนี้ขาดความมั่นใจในเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เนื่องจากไม่รู้ว่าเนื้อหาสารของผู้ผลิตรายใดมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องมากกว่ากัน

ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ความมั่นใจในเนื้อหาของผู้รับสาร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้อย่างสมบูรณ์ เพราะถึงแม้ว่าผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ส่วนใหญ่คือผู้รับสารกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยมาก่อน (ในระดับปานกลาง-มาก) ซึ่งสามารถตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้เอง แต่ก็ยังมีผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดี

ทัศน 2 กลุ่มคือ ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์กลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย (ในระดับน้อย) และกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย ที่ไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ได้เอง จนทำให้เนื้อหาสารของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ 2 กลุ่มดังกล่าวเกิดการบิดเบือน และห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อต้นทาง

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การถ่ายโอนผู้รับสารในครั้งนี้สามารถถ่ายโอนคุณสมบัติของผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์ได้ในปริมาณที่มาก โดยเฉพาะประเภทของผู้รับสารที่ผู้วิจัยค้นพบว่าผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ส่วนใหญ่คือผู้รับสารจากสื่อบุคคลที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาก่อน ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ของผู้รับสาร ดังนั้นการถ่ายโอนผู้รับสารในครั้งนี้ควรก่อให้เกิดผลดีต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสารรำไทยจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์ เพราะทำให้เกิดการเพิ่มระดับคุณภาพของเนื้อหาสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ขึ้น อีกทั้งการไม่สามารถถ่ายโอนความมั่นใจในเนื้อหาสารของผู้รับสารไปได้อย่างสมบูรณ์นั้นก็ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อหาสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ส่วนใหญ่ที่เป็นผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาก่อน หากแต่เกิดผลกระทบต่อผู้รับสารส่วนน้อย คือกลุ่มที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย (ในระดับน้อย) และกลุ่มที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงการถ่ายโอนเนื้อหาสารข้างต้นที่ผู้วิจัยพบว่าการถ่ายโอนเนื้อหาสารในครั้งนี้เกิดการถ่ายโอนเนื้อหาสารไปได้ในปริมาณที่น้อย และเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโอนไปมีลักษณะที่ด้อยคุณภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่า เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางที่มีลักษณะด้อยคุณภาพ ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อหาสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์อย่างแน่นอน โดยทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีความแตกต่างไปจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล (ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป)

ตารางที่ 15 : เปรียบเทียบการถ่ายโอนผู้รับสารจากสื่อบุคคล ไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์

รายละเอียด	ผู้รับสารจากสื่อบุคคล	ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์
วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร	<ul style="list-style-type: none"> • ความชอบ • ความน่าเชื่อถือของสถาบัน 	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนรำไทย
ประเภทของผู้รับสาร	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้รับสารของวิทยาลัยนาฏศิลป์ • ผู้รับสารของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้รับสารทั่วไปที่มีความรู้ทางการรำไทย • ผู้รับสารทั่วไปที่ไม่มีความรู้ทางการรำไทย

ผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสารในการถอดเนื้อหาสาร	<ul style="list-style-type: none"> • อายุของผู้รับสาร • ความตั้งใจของผู้รับสาร • ความสามารถในการเก็บเนื้อหาสารของผู้รับสาร • ระยะเวลาที่ใช้ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร • ความมั่นใจในเนื้อหาสารของผู้รับสาร 	<ul style="list-style-type: none"> • อายุของผู้รับสาร • ความต้องการใช้เนื้อหาสารของผู้รับสาร • ความสามารถในการถอดเนื้อหาสารของผู้รับสาร • ระยะเวลาที่ใช้ในการถอดเนื้อหาสาร
ผู้รับสารมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสารในแง่ธุรกิจ	ไม่มี	<ul style="list-style-type: none"> • ความสนใจเนื้อหาสารของผู้รับสาร

4.5.3.3 การถ่ายโอนผู้รับสารโดยการเพิ่มเติม คัดแปลง ผู้รับสาร

เมื่อผู้วิจัยนำเกณฑ์การถ่ายโอนเนื้อหาสาร/สัมพันธ์บทจากผู้ช่วยศาสตราจารย์นพพร ประชากุล ที่ว่าด้วยหลักเกณฑ์ 3 ประการที่เกี่ยวข้องกับตัวบทคือ การคัดลอก การขยายความและการคัดแปลงมาวิเคราะห์ผู้รับสารจากสื่อบุคคล และผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าทีมผู้ผลิตได้ใช้เกณฑ์เรื่องการเพิ่มเติมและคัดแปลงในการถ่ายโอนผู้รับสารจากสื่อบุคคล ไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์ ดังนี้

ก) การถ่ายโอนผู้รับสารโดยการเพิ่มเติมผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า คุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ได้ถูกเพิ่มเติมขึ้นมาจากเดิม 2 ข้อคือ การเพิ่มประเภทของผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยและไม่มีโอกาสเข้าถึงสื่อบุคคล, ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์และเนื้อหาสารในแง่ธุรกิจ ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าคุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่เพิ่มเติมขึ้นมา 2 ข้อนี้ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในแง่ธุรกิจโดยช่วยเพิ่มยอดขายให้กับผู้ประกอบการจากการเพิ่มปริมาณกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายให้มีขอบเขตที่กว้างไกลออกไป โดยไม่จำกัดปริมาณและขอบเขตของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ไว้เฉพาะผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยเท่านั้น ซึ่งผู้รับสารที่มีความรู้เกี่ยวกับการรำไทยเป็นผู้รับสารที่มีความสนใจเฉพาะเรื่องรำไทย และเป็นผู้รับสารที่มีปริมาณน้อย ผู้วิจัยสรุปว่า การเพิ่มเติมคุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ในครั้งนี้ก่อให้เกิดการขยายฐานผู้รับสารเป้าหมายให้มีปริมาณมากขึ้น เพื่อเพิ่มโอกาสทางการจำหน่ายให้มากขึ้นด้วย

ข) การถ่ายโอนผู้รับสารโดยการตัดแปลงคุณสมบัติของผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า คุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ถูกตัดแปลงไปจากเดิม 2 ข้อคือ หนึ่งวัตถุประสงค์ของผู้รับสาร โดยวัตถุประสงค์ของผู้รับสารจากสื่อบุคคลในการเลือกสถาบันการศึกษาเพราะความน่าเชื่อถือของสถาบันถูกตัดแปลงเป็นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เลือกใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์เพราะความต้องการใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน เพื่อเป็นสื่อเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการรำไทยที่มี/ไม่มี ให้มีมากขึ้นกว่าเดิม

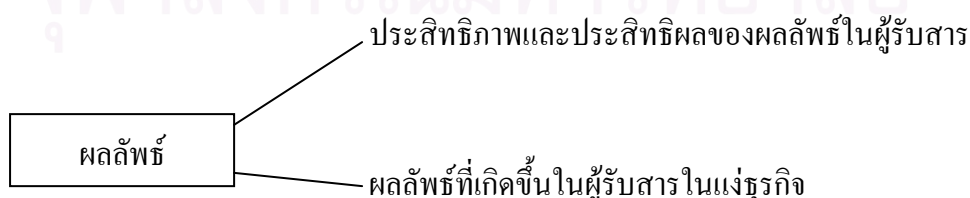
ส่วนคุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์อีกประการที่ถูกตัดแปลงไปจากเดิมคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและเนื้อหาสาระเรื่องความต้องการและความสามารถในการถอดเนื้อหาสาระ โดยความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและเนื้อหาสาระ ได้ถูกตัดแปลงจากเรื่องความตั้งใจและความสามารถในการเก็บเนื้อหาสาระของผู้รับสารจากสื่อบุคคล มาเป็นความต้องการใช้เนื้อหาสาระและความสามารถในการถอดเนื้อหาสาระของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า คุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีการตัดแปลงไปจากคุณสมบัติของผู้รับสารจากสื่อบุคคลนั้น เป็นการตัดแปลงคุณสมบัติภายในตัวของผู้รับสารเองเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการสื่อสารใหม่จนเอื้อประโยชน์ให้ผู้รับสารสามารถใช้ประโยชน์จากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ตามความต้องการ

4.6 การถ่ายโอนผลลัพธ์ที่เกิดจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับผลลัพธ์ ผู้วิจัยแบ่งผลลัพธ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากสื่อบุคคล และผลลัพธ์ที่เกิดจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 12 : ผลลัพธ์

4.6.1 ผลลัพธ์ที่เกิดจากสื่อบุคคล

จากการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล ผู้วิจัยพบเห็นคุณลักษณะสำคัญของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเนื้อหาสารดังนี้คือ

4.6.1.1 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลลัพธ์ในผู้รับสารจากสื่อบุคคล

ผู้วิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ในผู้รับสารจากสื่อบุคคลที่มีความชื่นชอบในการรำไทย และเลือกเข้ามารับการถ่ายทอดเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลโดยตรงที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ และสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์จนจบหลักสูตร คือผู้รับสารจากสื่อบุคคลทุกคนสามารถรำไทยได้อย่างมีคุณภาพแน่นอน เนื่องจากคุณภาพของเนื้อหาสารในผู้รับสารแต่ละราย จะถูกตรวจสอบและวัดผลในแต่ละภาคเรียน โดยผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลดังกล่าวแล้วในข้อ “4.1.1.2 ความน่าเชื่อถือและมาตรฐานของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล”

ส่วนความมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ในผู้รับสารจากสื่อบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้รับสารแต่ละรายซึ่งมีไม่เท่ากัน คือผลลัพธ์จากการที่ผู้รับสารเลือกใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลย่อมทำให้ผู้รับสารสามารถรำไทยได้อย่างแน่นอน แต่ผู้รับสารจะมีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่มีอยู่ในตัวผู้รับสารให้ออกมาได้สมบูรณ์ ถูกต้อง สวยงามมีคุณภาพตามแบบแผนของกรมศิลปากร ได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้รับสาร เรื่องอายุ, ความตั้งใจ, ความสามารถ, ระยะเวลา และความมั่นใจ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นข้อ “4.5.1.3 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารจากสื่อบุคคลและเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล”

ดังผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า “ผลลัพธ์ที่เด็กได้คือ เด็กจะรำไทยได้อย่างแน่นอน แต่ว่าจะถูกต้องตามแบบแผนไหม ก็เป็นรายๆ ไป เพราะรำไทยนี้มันเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง แค่ความตั้งใจอาจจะไม่พอ ต้องมีพรสวรรค์ประกอบด้วยถึงจะเป็นเลิศ อย่างเด็กบางคนหน้าตาไม่สวย รำไม่สวย แต่มีพรสวรรค์ทางการถ่ายทอด คือเขามีลักษณะการเป็นครูใจส่วนเด็กอีกคนอยากเป็นครู ใจจะขาด เรียนสายครูด้วยแต่ดันถ่ายทอดไม่ได้ มันก็ลำบาก” (กจกัญ ทิวาพร, สัมภาษณ์: 15 มกราคม 2548)

4.6.1.2 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลในแง่ธุรกิจ

ผู้วิจัยพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลในแง่ธุรกิจคือ ในระหว่างที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลกำลังเรียนอยู่ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ หรือสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผู้รับสารจากสื่อบุคคลสามารถหารายได้จากความรู้ที่ได้รับจากสื่อบุคคล โดยการรับจ้างไปแสดงตามงานหรือสถานที่ต่างๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน เช่น การแสดงที่ทำเนียบรัฐบาลเพื่อต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง หรือการแสดงตามงานบวช งานแต่งงาน งานศพ หรือแสดงตามโรงแรม ร้านอาหาร เป็นต้น ซึ่งค่าตัวของผู้รับสารจากสื่อบุคคลเริ่มตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลักพัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานและผู้ว่าจ้าง

ดังที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ช่วงนี้มีทำงานนอกด้วย ไปรำที่ร้านอาหารแถวพระราม 3 โดยเขาจะให้ค่าจ้างวันละ 200 ทำเท่าไรก็ได้เท่านั้น และก็มีอีกงานที่สيلمวิลเลจตรงสيلم เป็นส่วนของร้านอาหาร เราก็จะเดินไปถามแขกตามโต๊ะว่าจะถ่ายรูปกับเราไหมเป็นโพลาลอยเป็นที่ระลึกของเขา คิดใบละ 180 ถ้าเราลงทันทุ่มครึ่ง ได้ 5 ใบ เราได้ 150 บาท ถ้าได้แค่ 4 ใบ เราก็ได้แค่ 120 ถ้าหลังจากนั้นก็ใบละ 5 บาท งานในโรงเรียนก็มีอย่างไปรำที่ทำเนียบรัฐบาลบ้าง และมีที่โรงเรียนก็รับเจ้าชายอาภิชัยโนของญี่ปุ่น และก็รับพระราชินีของเคนมารค์” (ญานิสรา สมรวิบูลย์, สัมภาษณ์: 30 พฤศจิกายน 2547) และผู้รับสารจากสื่อบุคคลอีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “ถ้าเป็นงานประจำรำทุกวันจะเป็นคืนละ 150 แต่ถ้าเป็นงานนอก นานๆ มีครั้งหนึ่งเขามาหาไปอาจจะเป็นครั้งละ 1 พันบาท” (ชุตินัน เนื่องนิตย์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

4.6.2 ผลลัพธ์ที่เกิดจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยพบเห็นคุณลักษณะสำคัญของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดเนื้อหาสารดังนี้คือ

4.6.2.1 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของผลลัพธ์ ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ใช้แผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นช่องทางการในการรับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทย สามารถแบ่งผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ออกเป็น 2 อย่างคือผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์สามารถรำไทยได้ และผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ไม่สามารถรำไทยได้ ดังนี้

ก) ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์สามารถรำไทยได้

ผู้วิจัยพบว่า ผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ประเภทที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยคือ ผู้รับสารสามารถรำไทยได้ เนื่องจากผู้รับสารประเภทนี้มีความรู้ทางการรำไทยมาก่อน จึงสามารถถอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ตามความต้องการ

ข) ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่สามารถรำไทยได้

ส่วนผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ประเภทที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาก่อนคือ ผู้รับสารไม่สามารถรำไทยได้ เนื่องจากผู้รับสารประเภทนี้ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาก่อน จึงไม่สามารถถอดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทยจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ตามความต้องการ

ผู้วิจัยเห็นว่า คุณภาพของผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นอยู่กับระดับความรู้ทางการรำไทยของผู้รับสาร โดยผู้รับสารที่มีระดับความรู้มากย่อมถอดเนื้อหาสาระได้มากและสามารถรำไทยได้ดี ส่วนผู้รับสารที่มีระดับความรู้น้อยย่อมถอดเนื้อหาสาระได้น้อย และไม่สามารถรำไทยได้ดีเท่ากับผู้รับสารประเภทแรก ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นเรื่อง “ความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสาระ”

ผู้วิจัยพบว่า ความมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขึ้นอยู่กับ คุณลักษณะของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เรื่องอายุ, ความต้องการ, ความสามารถ และระยะเวลาที่ใช้ในการถอดเนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้รับสารด้วย ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นในข้อ “4.5.2.3 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสาระในการถอดเนื้อหาสาระ” ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เด็กข้างนอกที่ไม่มีพื้นนี่บางที่มันก็ไม่ได้นะ ยกเว้นหัวใจจริงๆ ก็อาจจะได้ เพราะถ้าเด็กไม่มีพื้นเลย เขาจะไม่เข้าใจหรอก เวลาเปลี่ยนท่าเขาจะไม่รู้ ไม่เข้าใจว่ามันไปได้อย่างไร คือทำเชื่อนี่เขาไม่รู้ แต่เด็กที่มีพื้นคือเขาเคยเรียนมาแล้ว และรำไทยได้อยู่แล้ว เขาก็จะเข้าใจได้ ทำได้ เวลาเปลี่ยนท่า เขาก็เปลี่ยนได้ หนูนี่เห็นจากน้องหนูเองเลย น้องหนูแต่อายุเท่ากัน เปลี่ยนท่าไม่ได้เลย ดูจากซีดี รำไม่ได้” (นพวรรณ ประเสริฐสม, สัมภาษณ์: 15 ธันวาคม 2547)

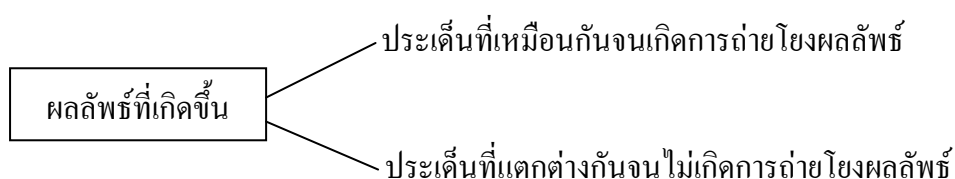
4.6.2.2 ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในแง่ธุรกิจ

ผู้วิจัยพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในแง่ธุรกิจ คือ ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีอาชีพเป็นครูสอนรำไทยและผู้รับจ้างแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ นิยมนำเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปใช้ในแง่ธุรกิจ โดยครูสอนรำไทยนำเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปเป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน ส่วนผู้รับจ้างแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ นำเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปใช้ฝึกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในเพลงรำต่างๆ เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้ไปรับจ้างแสดงตามงานต่างๆ ต่อไป

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ที่มีอาชีพเป็นครูสอนรำไทยท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ที่ชมรมจะมีการสอนรำไทยเด็กๆ ทุกวันเสาร์ โดยมีครูที่เป็นอาสาสมัครมาสอน บางทีเขาก็หลงลืมท่ารำไป ก็เอาซีดีนี้ไปเปิดให้ครูดูก่อน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนสอน เราคิดค่าสอนก็ถูก 10 ครั้ง 30 ชั่วโมง แค่ 350 บาทเท่านั้นเอง” (สุวิธยา เชนกัลยา, สัมภาษณ์: 3 ธันวาคม 2547) และดังผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ที่มีอาชีพพิเศษเป็นผู้รับจ้างแสดงรำไทยตามสถานที่ต่างๆ ท่านหนึ่ง กล่าวว่า “ตอนนี้รับทั้งงานนอกกับงานประจำ ถ้างานประจำก็จะประจำตามโรงแรม ส่วนงานนอกก็พวกไปรำตามงานศพ งานเปิดงานต่างๆ งานบวชบ้าง และเราจะไปรำเพลงเดิมๆ ซ้ำกันบ่อยๆ คงไม่ได้ ซีดีเลยมีประโยชน์มาก เอาไว้เลือกเพลงรำเพื่อไปแสดง หรือต่อท่ากับวีซีดีเลยก็เคย” (เมธีกานต์ มะลิ, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547)

แต่จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 ประเภท คือผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย และผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย ไม่นิยมเนื้อหาสารประเภทการสาธิตท่ารำไทย ดังที่กล่าวไว้ในข้อ “4.5.2.4 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในแง่ธุรกิจ” ดังนั้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในแง่ธุรกิจในที่นี้ จึงเป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่รับเนื้อหาสารจากสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยทั่วไป

แผนภูมิที่ 13 : ทิศทางการวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

4.6.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

จากการใช้เกณฑ์เรื่องการผลิตซ้ำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีประเด็นที่เหมือนและแตกต่างกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล ดังนี้

4.6.3.1 ประเด็นที่เหมือนกันจนเกิดการถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีชื่อเหมือนกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลจนทำให้เกิดการถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารได้ 2 ข้อคือ

ก) ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และผู้รับสารจากสื่อบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถของตัวผู้รับสารเหมือนกัน (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในข้อ 4.5.3.1 ข้อย่อย ข. ปัจจัยที่เกี่ยวกับการถอดรหัส/การเข้าใจเนื้อหาสาร) เพราะในการถอดรหัสเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และการเข้าใจเนื้อหาสารจากสื่อบุคคลของผู้รับสารนั้นต่างต้องอาศัยความสามารถของตัวผู้รับสารเองเป็นหลักเหมือนกัน ถึงแม้ว่าการถอดรหัสเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์จะต้องอาศัยความสามารถของตัวผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มากกว่าการเข้าใจเนื้อหาสารของผู้รับสารจากสื่อบุคคลก็ตาม เพราะตัวสื่อ/ช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้นเป็นการสื่อสารทางเดียว และเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ยังขาดความละเอียด ครบถ้วน แต่ทว่าประสิทธิภาพในการถอดรหัส/การเข้าใจเนื้อหาสารยังคงขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสารเหมือนเดิม

ข) เกิดผลลัพธ์ในแง่ธุรกิจ

จากการศึกษา ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์และสื่อบุคคลในแง่ธุรกิจข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ผู้รับสารสามารถนำเนื้อหาสารไปใช้ให้เกิดผลในแง่ธุรกิจได้ โดยผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์สามารถนำเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปใช้หารายได้ ได้เช่นเดียวกับที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากสื่อบุคคลไปใช้หารายได้ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารเชิงธุรกิจเป็นสิ่งที่สามารถถ่ายโยงได้

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้รับสารในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์เช่นเดียวกับการถ่ายโยงผู้รับสาร เพราะการถ่ายโยงผู้รับสารในครั้งนี้ได้ก่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพในการถอดเนื้อหาสารของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ จนทำให้เกิดผลลัพธ์ในผู้รับสารตามที่ต้องการ

4.6.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีข้อแตกต่างไปจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลจนทำให้ไม่เกิดการถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารคือ

ก) การควบคุมระดับความรู้ของผู้รับสาร

จากการที่ผู้รับสารจากสื่อบุคคลถูกควบคุมระดับความรู้ทางการรำไทยให้มีเท่าๆ กันหรือมีต่างกันไม่มาก โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่แบ่งตามระดับช่วงชั้นทางการศึกษาที่มีการจับคู่ (Matching) ระหว่างระดับเนื้อหาความรู้ (Message) กับระดับของผู้รับสารอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏกับผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการจับคู่ที่เป็นระบบดังกล่าวส่งผลต่อความมีคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลให้มีความแตกต่างไปจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ โดยทำให้คุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีคุณภาพที่ด้อยกว่าคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล เนื่องจากผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่สามารถถูกควบคุมระดับความรู้ทางการรำไทยให้มีเท่าๆ กันได้เหมือนกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล เพราะผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นกลุ่มผู้รับสารที่มีขอบเขตกว้าง และอยู่กระจัดกระจายกันไป อีกทั้งผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่ผ่านการตรวจสอบและประเมินผลโดยผู้ส่งสารเหมือนกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล จึงทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีคุณภาพและปริมาณที่แตกต่างไปจากเดิม โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลคือทุกคนสามารถรำไทยได้ ในขณะที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์จะเกิดผลลัพธ์ขึ้น 2 อย่างคือรำไทยได้ และรำไทยไม่ได้ ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การควบคุมระดับความรู้ของผู้รับสาร เป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโยงไปได้ และก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพผลลัพธ์ของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ลง

ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโยงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้อย่างแท้จริงที่ถูกละเลยไป จะมีมากกว่าประเด็นที่ไม่ถูกละเลยไป แต่จากการวิเคราะห์การถ่ายโยงเนื้อหาสาระและผู้รับสาร ข้างต้นที่ก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสาระในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ลงนั้น ย่อม ส่งผลต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ตามมาอย่างต่อเนื่อง โดยก่อให้เกิดการลด ระดับคุณภาพผลลัพธ์ของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ลง

ตารางที่ 16 : เปรียบเทียบการถ่ายโยงผลลัพธ์ในผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์

รายละเอียด	ผลลัพธ์ในผู้รับสารจากสื่อบุคคล	ผลลัพธ์ในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์
ประสิทธิภาพ	<ul style="list-style-type: none"> ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้รับสาร 5 ประการ 	<ul style="list-style-type: none"> ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้รับสาร 4 ประการ
ประสิทธิผล	<ul style="list-style-type: none"> รำไทยได้ทุกคน ผลลัพธ์มีคุณภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> มีพื้นฐาน = รำไทยได้ ไม่มีพื้นฐาน = รำไทยไม่ได้ ผลลัพธ์ด้อยคุณภาพ
ผลลัพธ์ในแง่ธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> มี 	<ul style="list-style-type: none"> มี

บทที่ 5

องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทย จากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการที่ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 2 ไว้ว่า “เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์” ในบทนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนวัตถุประสงค์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถ่ายโอนวัตถุประสงค์ในครั้งนี้นำประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 1 ข้อ คือ

5.1.1 ผู้ประกอบการไม่เข้าใจความแตกต่างของวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร 2 ระบบ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ผู้ประกอบการไม่รู้และไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลอย่างแท้จริง ทำให้ผู้ประกอบการไม่รู้และไม่เข้าใจว่าสื่อบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสาร เพื่อให้ผู้รับสารเกิดผลลัพธ์ในระดับใดภายหลังจากการบริโภคเนื้อหาสาร ดังนั้นผู้ประกอบการจึงไม่สามารถถ่ายโอนสิ่งที่ไม่รู้คือ ไม่สามารถถ่ายโอนวัตถุประสงค์จากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ จึงนำไปสู่การเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารขึ้น

5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนผู้ส่งสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถ่ายโอนผู้ส่งสารในครั้งนี้นำประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ข้อด้วยกัน คือ

5.2.1 งบประมาณการผลิต

โดยหลักการแล้ว กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายระดับหน้าที่และอุปกรณ์ในการผลิตต่างๆ ที่มีราคาแพง จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนมีราคาสูง ดังนั้นงบประมาณในการผลิตจึงมีผลต่อการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน เพราะงบประมาณการผลิตที่มาก ย่อมทำให้สามารถใช้กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ตั้งแต่การคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานที่มีความเป็นมืออาชีพ, คัดเลือกผู้ส่งสาร, คัดเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสม ฯลฯ ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “ปัญหาตอนแรกคือคนที่รับเหมาย่อยๆ ไม่รับทำงานต่อ เราก็ต้องไปหาเจ้าใหม่ ทีนี้ตาค้างของบริษัทเดิมเขาเสนอรับทำงานให้ เราก็โอเคเพราะค่าถ่ายทำแค่ 10,000 บาทและเราก็อยากให้งานเสร็จเร็วๆ ต่อมาก็มีปัญหาเพราะคนถ่ายไม่ได้ประสานงานกับคนตัดต่อและทีมงานไป เราก็ต้องตามไปเก็บงานมาและเอามาตัดต่อใหม่ ซึ่งก็เสียเวลาเสียเงินทองไปอีกต่อหนึ่ง ตอนนี้เราเปลี่ยนบริษัทถ่ายทำใหม่เลยซึ่งก็แพงขึ้น แต่งานเขาก็ออกมาเนียบดีกว่าเก่า เขาจะถนัดเกี่ยวกับเรื่องไทยๆ” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การผลิตสื่อในครั้งนี้มีงบประมาณการผลิตที่จำกัด ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “แกก่อนข้างจะชี้เหนียว ไม่กล้าลงทุน” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547) จนทำให้เกิดการเลือกใช้งานผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ผิวดนประเภทขึ้นมา เพราะผู้ประกอบการเลือกใช้ผู้ส่งสารที่มีความชำนาญทางด้านการแสดง (ศิลปิน) มาทำหน้าที่เป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสาระแทนผู้ส่งสารที่มีความชำนาญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระ (ครู) (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ข้อ 4.3.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่ายโยงผู้ส่งสาร) จนก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสาระจากผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ลง เนื่องจากผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีหน้าที่ในการคัดเลือกเนื้อหาสาระสำหรับแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่ใช่ผู้ชำนาญทางด้านการถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยจึงไม่สามารถคัดเลือกเนื้อหาสาระที่มีลักษณะของการเรียนการสอนรำไทยขึ้นมาถ่ายทอดได้อย่างเหมาะสมเหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล

5.2.2 ความไม่เข้าใจคุณสมบัติของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการที่ผู้ประกอบการไม่ได้กำหนดคุณสมบัติที่เหมาะสมของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไว้โดยละเอียด ดังที่ผู้ประกอบการได้กำหนดคุณสมบัติของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีที่ต้องการไว้เพียง 1 ข้อคือต้องเป็นอาจารย์จากกรมศิลปากร ทั้งๆ ที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลนั้นประกอบไปด้วยผู้ส่งสารถึง 3 ประเภทที่มีความชำนาญ

ในวิชาชีพที่แตกต่างกัน (ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ในข้อ 4.3.1.1 ประเภทและหน้าที่ของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล) ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “บอกให้หานาฏศิลป์ไทยเรานี้สัก 3 คน ก็หามาได้ พระคนหนึ่ง นางคนหนึ่ง และก็มีผู้บรรยาย” (ช่อเอื้อง ต้นตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ส่วนคุณสมบัติของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนที่ผู้ประกอบการต้องการก็มีเพียง 2 ข้อคือมีความสามารถในการถ่ายทำภาพยนตร์ และสามารถแปลงเนื้อหาสารในม้วนเทปลงสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์เพื่อการจำหน่ายได้ ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “ที่แรกเลย เราติดต่อทางพี่ชายเฮียเขา แก่เป็นเจ้าของห้างหนึ่งแผ่นเสียง เขาก็จะชำนาญเกี่ยวกับเรื่องการถ่ายทำมิวสิควีดีโออะไรอย่างนี้ เขาก็แนะนำ บริษัทเทเนให้” (ธีรยุทธ กมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547) ดังนั้นผู้ประกอบการจึงเลือกใช้งานผู้ส่งสารที่ผู้ประกอบการมีความสนิทสนมคุ้นเคย หรือผู้ส่งสารที่มีการแนะนำให้รู้จักกับผู้ประกอบการผ่านเครือข่ายที่ผู้ประกอบการรู้จัก มาเป็นผู้ปฏิบัติงานในทีมงานต่างๆ โดยมองข้ามคุณลักษณะที่จำเป็นของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเรื่องครูคือผู้ชำนาญด้านการถ่ายเทเนื้อหาสาร ส่วนศิลปินคือผู้ชำนาญด้านการแสดง และมองข้ามความสัมพันธ์ระหว่างทีมผู้ผลิตงานในทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไป ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เดิมเจ้าของเขาทำเพลงไทยเดิมขาย เขาเลยรู้จักกับอาจารย์ธีรยุทธที่เป็นนักดนตรีของกรมศิลป์มาก่อน และต่อมาเขาสนใจในเรื่องนาฏศิลป์ก็เลยให้อาจารย์ธีรยุทธมาติดต่อหานักแสดง ที่นี้อาจารย์ธีรยุทธเขาสนิทกับอาจารย์ช่อเอื้องซึ่งเป็นนาฏศิลป์ของเรา ก็เลยให้อาจารย์ช่อเอื้องช่วยหานักแสดงให้” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ผู้ประกอบการไม่เข้าใจคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้ส่งสารในแต่ละประเภทการสื่อสาร ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถระบุคุณสมบัติของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ต้องการได้ชัดเจน จึงก่อให้เกิดผลเสียต่อการถ่ายโยงผู้ส่งสารคือ เกิดการเลือกใช้งานผู้ส่งสารผิดประเภท จนส่งผลเสียต่อเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางโดยทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางขาดความสมบูรณ์ เกิดการบิดเบือน และห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิมต้นทาง จนเกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางขึ้น

5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้นำไปประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องรวม 6 ข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 ผู้ประกอบการไม่ได้วิเคราะห์กลุ่มผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า การผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนในครั้งนี้ ผู้ประกอบการได้ทำผิดพลาดเบื้องต้นของการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน โดยผู้ประกอบการไม่ได้ทำการศึกษาประเภท, ความต้องการผู้รับสาร และระบุกลุ่มผู้รับสารเป้าหมายให้ชัดเจนก่อนการผลิต อีกทั้งไม่ได้มีการแจ้งประเภทและความต้องการของผู้รับสารเป้าหมายให้ทีมผู้ผลิตทราบ ดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “ซีดีสาธิตนี้ก็เหมาะกับทุกคนแหละ มันแล้วแต่ เพราะเราทำไปนี่น่าจะใช้กันได้หมด” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) ส่วนผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีมีความเข้าใจดีว่า “วิธีซีดีนี้น่าจะเหมาะกับคนที่มีความรู้มาก่อนแล้ว น่าจะเหมาะกับครูมากกว่านักเรียน เพราะนักเรียนเขาอาจจะไม่รู้ชัดเจนนะ คือยังเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานน้อย ยังไม่ได้เตรียมพื้นฐานมาดี อย่างครูนี่คือเขาจบมาแล้ว” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) แต่ทว่าผู้กำกับการแสดงไม่ได้เป็นผู้กำหนดนโยบายการผลิต (ดังข้อมูลข้างหน้า)

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนต้องคาดเดาประเภทและความต้องการของผู้รับสารขึ้นเอง และนำไปสู่การเข้าใจผู้รับสารที่ผิดพลาดทำให้เกิดการตัดทอนเนื้อหาสารที่ผู้รับสารต้องการออกไปในที่สุด ดังที่ผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีกล่าวว่า “คิดเอาเองนะว่าควรที่จะเน้นตรงนั้นตรงนี้ อย่างบางชุดการแสดงที่ร่างกายเราก็จะผ่านๆ ไป แต่อันไหนที่สำคัญที่เรียกว่าเป็นแม่บท เป็นท่าใหญ่ๆ ที่จะเชื่อมไปสู่ทำอื่น ที่เราคิดว่ายาก เราก็จะเน้นตรงนั้น” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ตามหลักการแล้ว การศึกษาผู้รับสารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน เนื่องจากการสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารที่ต้องผ่านสื่อกลาง ผู้ส่งสารไม่สามารถเห็นปฏิกิริยาของผู้รับสารได้ทันที อีกทั้งปริมาณของผู้รับสารยังมีมาก และกระจัดกระจายอยู่ตามสถานที่ต่างๆ ดังนั้นผู้ส่งสารจะต้องทำการศึกษาผู้รับสารและระบุกลุ่มผู้รับสารให้ชัดเจนก่อนการผลิตเสมอ เพื่อผู้ส่งสารจะได้ไม่เกิดการคาดเดาประเภทและความต้องการของผู้รับสาร ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารระหว่างบุคคล ที่ผู้ส่งสารไม่มีความจำเป็นต้องทำการศึกษาตัวผู้รับสารเนื่องจากผู้ส่งสารสามารถเห็นตัวผู้รับสารได้ อีกทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ทันที

5.3.2 ขาดการประชุมทีมงานผู้ผลิต

ตามหลักการแล้ว การผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนการประชุมทีมงานผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการประชุมทีมงานร่วมกันสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน คือ

- ผู้ประกอบการสามารถแจ้งวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อ ให้กับทีมผู้ผลิตทุกฝ่ายทราบอย่างเป็นทางการและชัดเจนว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อที่แท้จริงของผู้ประกอบการคืออะไร ผู้ประกอบการต้องการผลิตสื่อเพื่อผู้รับสารประเภทใด และผู้ประกอบการต้องการให้ผู้รับสารเกิดผลลัพธ์หลังจากการรับชมถึงในระดับไหน
- ก่อให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการผลิตงานจากทีมงานผลิตทุกฝ่าย และเป็นกระบวนการที่สามารถป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น จากกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน เช่นการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนทำการแยกส่วนการผลิตเนื้อหาสาร โดยทำการถ่ายภาพผู้แสดงไปก่อนแล้วค่อยนำเสียงไปลงทีหลังนั้น ตามหลักการแล้วการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนแบบนี้เป็นเรื่องปกติสำหรับการผลิตเนื้อหาสารทั่วไป แต่เนื้อหาการร่ำไทยจากสื่อประเพณีไม่สามารถเคลื่อนย้ายไปสู่สื่อมวลชนได้ด้วยวิธีการนี้ เนื่องจากเนื้อหาการร่ำไทยที่เกี่ยวกับทำรำและดนตรีไทยนั้นเป็นสิ่งที่จะต้องสอดรับสัมพันธ์กันอย่างเป็นจังหวะ ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ เหมือนวิธีการถ่ายทำเนื้อหาสารในสื่อมวลชนทั่วไป ที่สามารถแยกการถ่ายทำออกเป็นส่วนๆ ได้

ในกรณีที่ผู้วิจัยทำการศึกษานี้ ผู้วิจัยค้นพบว่าการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนในครั้งนี้ไม่มีการประชุมทีมงานผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างเป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ประกอบการ, ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนตามหลักการที่ควรจะเป็น จึงเป็นเหตุที่ทำให้ทีมผู้ผลิตเข้าใจวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อที่แตกต่างกันออกไป จนเกิดความสับสนในบทบาท หน้าที่ของตัวเอง (ดูรายละเอียดในหัวข้อต่อไป) ดังที่ผู้กำกับการแสดงได้กล่าวไว้ว่า “ประชุมทีมงานร่วมกันเถอะ ไม่ต้อง ส่วนมากคุยกันทางโทรศัพท์ เพราะเสียเวลาธุรกิจเยอะ อย่างของเราเนี่ยเดี๋ยวก็งานเดี๋ยวก็ซ้อมเดี๋ยวก็แสดง คือเราได้รับมอบหมายมานับที่เราก็ต้องทำหน้าที่ของเราให้สมบูรณ์ไปเลยแล้วก็ไปรายงานเป็นระยะ” (ช่อเอื้อง ลันดา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) และดังที่ผู้ประกอบการกล่าวว่า “ไม่ต้องประชุมแค่โทรบอกเขาให้จัดมาเลย” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า จากการที่วัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อของผู้ประกอบการไม่ชัดเจน และการขาดการประชุมทีมงานของผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นเหตุทำให้เกิดความผิดพลาดในกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน เรื่องการคัดเลือกผู้แสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความผิดพลาดในการตัดทอนเนื้อหาสารเข้ามาไว้ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในครั้งนี้

5.3.3 ทีมผู้ผลิตงานทุกทีมไม่ประสานงานกัน

ผู้วิจัยพบว่า ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ได้แบ่งหน้าที่การทำงานกันอย่างเด็ดขาดเกินไป จึงทำให้ทีมงานทั้ง 2 มีการทำงานแบบต่างคนต่างทำ ไม่เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำงานร่วมกัน ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผู้ผลิตวีซีดีเขาที่รับผิดชอบของเขาตรงนั้น เราก็รับผิดชอบในส่วนที่เป็นหน้าที่ของเราที่ได้รับมอบมา เราจะไม่ได้เข้าไปยุ่งในส่วนนั้น เขาจะบอกเราได้แค่ว่าภาพมันตกไปหรือเปล่า ส่วนความถูกต้องนี้เขาบอกเราไม่ได้” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) และดังที่ผู้ควบคุมประสานงานกล่าวไว้ว่า “ผู้แสดงว่าง হাসานที่ได้ กองถ่ายได้ ก็ไปเจอกันที่งานเลย แต่ละฝ่ายก็ต้องรับผิดชอบหน้าที่ตัวเอง อย่างคนรับจ้างถ่ายนี้ เขาก็ถ่ายอย่างเดียวเลย” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

โดยเฉพาะกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนนั้น มีการถ่ายทำโดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนชุดหนึ่ง และนำไปตัดต่อโดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนอีกชุดหนึ่ง ซึ่งผู้ผลิตสื่อทั้ง 2 ทีมไม่ใช่ทีมงานเดียวกัน จึงไม่มีการประสานงานกัน ประกอบกับการที่ไม่มีการจัดทำบทในการถ่ายทำ และบทของกล้องที่ใช้ในการถ่ายทำแต่ละตัวไว้ จึงทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดต่อไม่ทราบถึงรายละเอียดจำเป็นต่างๆ ในระหว่างการถ่ายทำ จนทำให้เกิดปัญหาตามมาภายหลัง คือ ทำร้ายของผู้แสดงไม่สอดคล้องสัมพันธ์กับเสียงจังหวะดนตรีไทยอย่างแม่นยำ ดังที่ผู้ควบคุมประสานงาน ได้เล่าว่า “ถ่ายแล้วเอาไปตัดแล้วคนตัดไม่ได้ deal กับคนถ่าย ก็เลยไม่รู้ว่าจะอันนี้กล้องหนึ่งกล้องสองอย่างไง ตัดมาเพลงไม่ตรงกันก็เลยมีปัญหา คือการ “ซิงค์” ภาพไม่ค่อยตรงจังหวะเพลง” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ทีมผู้ผลิตงานจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทำการตัดแปลงเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยจากตัวบทต้นทางไปนั้น เป็นการตัดแปลงเนื้อหาสารด้วยความไม่ตั้งใจ แต่ทำไปเพราะขาดความชำนาญในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร และขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเนื้อหาสารที่กำลังทำการผลิตอยู่ ดังนั้นการตัดแปลงเนื้อหาสารในครั้งนี้จึงไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อคุณภาพ

ของเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทาง หากแต่ก่อให้เกิดผลเสียต่อคุณภาพของเนื้อหาสารที่อยู่ในสื่อปลายทางมากกว่า เฉกเช่นเดียวกับการตัดทอนเนื้อหาสาร

5.3.4 การคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานของผู้ประกอบการ

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประกอบการได้ให้ความสำคัญกับทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีมากกว่ากระบวนการผลิตเนื้อหาสารจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ดังสังเกตได้ว่าผู้ประกอบการคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีที่มีคุณภาพ มีความเป็นมืออาชีพอย่างสูง สามารถเชื่อถือได้ เป็นทีมงานระดับชาติเพราะมาจากกรมศิลปากร แต่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนที่ผู้ประกอบการเลือกใช้กลับเป็นทีมงานเล็กๆ มีคนทำงานในแต่ละขั้นตอนเพียง 1-3 คน และเป็นทีมงานที่ไม่มี ความความเป็นมืออาชีพเนื่องจาก

- ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนขาดผู้อำนวยการผลิตงานด้านสื่อมวลชน (Producer): ที่คอยแจกงาน, คัดเลือกผู้แสดง, วางรูปแบบในการถ่ายทำให้เหมาะสมกับประเภทของเนื้อหาสาร ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สาเหตุของการขาดผู้อำนวยการผลิตงานด้านสื่อมวลชนในการผลิตเนื้อหาสาร เนื่องจากการผลิตงานในครั้งนี้เป็นการผลิตงานร่วมกันระหว่างทีมงาน 2 ทีม ซึ่งคุณสมบัติของ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเรื่องความสามารถในการทำงานได้หลายหน้าที่ ดังที่กล่าวไว้แล้ว ในบทที่ 4 “ข้อ 4.3.1.2 คุณลักษณะของผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล” ได้เอื้อต่อการให้ผู้กำกับการแสดง ของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีสามารถทำหน้าที่แทนผู้อำนวยการผลิตงานด้านสื่อมวลชนได้ จึงทำให้ผู้ประกอบการและทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนมองข้ามตำแหน่งผู้อำนวยการผลิตงานด้านสื่อมวลชนไป
- ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่ผลิตงานตามหลักการในการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนที่ควรจะเป็น: โดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่ได้เคลื่อนย้ายกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ (pre-production), ขั้นตอนการถ่ายทำ (production) และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ (post-production) ไปใช้ตามหลักการ จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนเลือกกระบวนการผลิตงานที่จำเป็นมาใช้ 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการถ่ายทำ (production) และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ (post-production) ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า สาเหตุดังกล่าวทำให้เนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีที่ถูกผลิตผ่านผู้แสดง, ผ่านบท, พุค, ผ่านกล้อง, ผ่านการตัดต่อของสื่อมวลชนออกมา เกิดการถ่ายโยงเนื้อหาสารไปสู่สื่อใหม่ได้

แต่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติของสื่อใหม่ เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนทำการผลิตซ้ำเนื้อหาสารแบบขาดความเข้าใจในกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนแบบมืออาชีพ

- **ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่เข้าใจสถานะของตัวเอง:** การที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนขาดความเข้าใจว่าตัวเองต้องถ่ายทอดเนื้อหาสารจากจุดยืนของผู้นำเสนอ โดยทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสารต่างๆ ผ่านสื่อออกไปให้ได้ดี ให้มีความสมบูรณ์ใกล้เคียงกับเนื้อหาสารจากตัวบทต้นทางมากที่สุด แต่ในกรณีนี้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนกลับใช้ฐานความรู้ในฐานะที่เป็นคนดูในการถ่ายทอดเนื้อหาสารผ่านสื่อ คือทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนอาจเคยเห็นผลผลิตสื่อที่เกี่ยวข้องกับการร่ำไทยในอดีตเป็นมาอย่างไรก็ทำการผลิตซ้ำต่อไปอีกครั้งในลักษณะเดียวกัน จึงเป็นเหตุที่ทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการสาธิตทำรำไทยในครั้งนี้ออกมาได้ใกล้เคียงกับเนื้อหาสารต้นทางจากสื่อบุคคลได้มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่มีประสบการณ์มากพอในการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการร่ำไทยผ่านสื่อ ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “กองถ่ายที่ใช้ตอนนี้ไม่มีปัญหาแล้ว เขาทำกระจกหกด้านมาก่อน เขามีประสบการณ์เกี่ยวกับของไทยๆ มาก่อน เขาเลยจัดคิวได้เป๊ะๆ กว่า จัดไฟ จัดอะไรสวย เขาเนี่ยบ เราปล่อยเขาได้เลย เพราะว่าคนที่ถ่าย คนที่มาจคคิวัดนี้ คิวเขาจะเป๊ะมาก เขาจะถามตลอด ว่าถ่ายนี้แล้วต่ออย่างนี้เลยใช่ไหม ไปทางซ้ายเลยใช่ไหม เขาจะสั่งกล้อง มั่นก็เรียบร้อย เพราะเขาจครายละเอียดตลอดว่าตรงนี้ถึงตรงไหน ตรงไหน เขาจะประชุมกันตลอด” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)
- **ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่เข้าใจเนื้อหาสารที่กำลังถ่ายทอด:** ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า การที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนมีโอกาสดำเนินการถ่ายทอดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการร่ำไทยมาน้อย ทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนขาดความเข้าใจในลักษณะเฉพาะของเนื้อหาสารประเภทนี้ไป จนทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่เข้าใจว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการร่ำไทยที่อยู่ในสื่อบุคคลนั้นมีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำ และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทย โดยในระหว่างการปฏิบัติทำรำเนื้อหาสารทั้ง 2 ส่วนต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นย้าตลอดเวลา ไม่สามารถแยกจากกันได้ แต่สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ภายใต้กฎเกณฑ์ทางนาฏศิลป์ไทย ไม่มีเนื้อหาสารใดควบคุมเนื้อหาสารใด หากแต่เนื้อหาสารทั้ง 2 ส่วนต่างฝ่ายสามารถควบคุมซึ่งกันและกัน ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “กองถ่ายที่ใช้ตอนแรกๆ นั้นปัญหามาก คือเขาไม่ถามแต่ทำเลย ทำทั้งที่ไม่เข้าใจ” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547) ผู้วิจัยสรุปว่า เมื่อทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่เข้าใจเนื้อหาสารที่กำลังถ่ายทอด ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนจึงยึดเอาจุดยืน และมุมมองในการทำงานทางด้านสื่อมวลชนที่ตัวเอง

ถนัดเป็นหลัก เมื่อเป็นเช่นนี้ในระหว่างการถ่ายโยงเนื้อหาสาร ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนจึงมีส่วนเข้าไปทำลายคุณค่าของเนื้อหาสารในสื่อเดิมลง ด้วยการดัดแปลงวิธีผลิตเนื้อหาสารในสื่อเดิมให้เป็นวิธีผลิตเนื้อหาสารของสื่อใหม่ โดยไม่ทำการผลิตเนื้อหาสารรวมระหว่างเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร้าย และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับคนตรีไทยดังวิธีผลิตเนื้อหาสารในสื่อเดิม แต่ทำการผลิตเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร้าย และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับคนตรีไทยแยกส่วนกันตามวิธีผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนทั่วไป (ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 4 ข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อย ค. การถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยการดัดแปลงเนื้อหาสาร) จนทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่เกิดการบิดเบือน และห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสารในสื่อเดิม

ผู้วิจัยสรุปว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการตัดทอนเนื้อหาสารลงจากเดิมคือ งบประมาณทางการผลิตที่น้อยและนโยบายในการเลือกใช้ทีมผู้ผลิตงานของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะการเลือกใช้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนที่ไม่มีความเป็นมืออาชีพมาผลิตงาน เนื่องจากผู้ประกอบการไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตงานด้านสื่อมวลชนมาตั้งแต่แรก ผู้ประกอบการจึงเลือกหยิบของค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนไปใช้เป็นตัวๆ ไปคือ กล้อง ไฟ และการตัดต่อ และใช้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนที่มีค่าจ้างแรงงานถูก ไม่มีความเป็นมืออาชีพในการผลิตงาน จึงทำให้เนื้อหาสารที่มีคุณภาพของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีถูกทำลายคุณภาพลง โดยกระบวนการผลิตสื่อที่ไม่ครบทุกขั้นตอนและครบทุกองค์ประกอบของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน

5.3.5 ข้อจำกัดเรื่องความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า ความยาวของเนื้อหาสารที่บรรจุอยู่ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์แต่ละแผ่นจะถูกกำหนดไว้ตั้งแต่ต้นโดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน โดยความยาวของเนื้อหาสารดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกับความสามารถในการเก็บข้อมูลของสื่อที่จะใช้บันทึก ซึ่งสื่อที่ใช้ในการบันทึกเนื้อหาสารในครั้งนี้คือ แผ่นซีดีวีดีทัศน์ ที่ปกติมีความสามารถในการเก็บข้อมูล ประมาณ 70 - 90 นาที (ความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่นำมาใช้บันทึกขึ้นอยู่กับประเภทและคุณภาพของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนเลือกนำมาใช้งาน) ดังนั้นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนและทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีจึงทำการตัดทอนเนื้อหาสารบางอย่างลง เพื่อให้เนื้อหาสารมีความเหมาะสมกับความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการตัดทอนเนื้อหาสารเกิดจากการตัดทอนเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

จากการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนได้ทำการจัดแบ่งความยาวของเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศนศึกษาศาสตร์ฯ ออกเป็น 2 ส่วนคือ

5.3.5.1 ความยาวของเนื้อหาสารที่ได้ถูกกำหนดให้มีเวลาตายตัว ซึ่งประกอบไปด้วย

- เนื้อหาสารตอนที่ 1 การฝึกหัดเบื้องต้นในช่วงแรก ที่มีความยาวประมาณ 20.27 - 20.37 นาที
- เนื้อหาสารตอนที่ 3 การแสดงทำรำจริงประกอบเพลง ที่มีความยาวประมาณ 3 - 10 นาที
- เนื้อหาสารตอนที่ 4 การกล่าวจบในตอนสุดท้าย ที่มีความยาวประมาณ 00.29 - 00.32 นาที

5.3.5.2 ความยาวของเนื้อหาสารที่จะมีความผันแปรไปตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบไปด้วย

- เนื้อหาสารตอนที่ 2 การสาธิตทำรำแบบปากเปล่า ที่มีความยาวประมาณ 4 - 12 นาที

ผู้วิจัยพบว่า ในบรรดาเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศนศึกษาศาสตร์ฯ ทั้ง 4 ตอน เนื้อหาสารตอนที่ 1 การฝึกหัดเบื้องต้นในช่วงแรก และเนื้อหาสารตอนที่ 2 การสาธิตทำรำแบบปากเปล่า เป็นเนื้อหาสารที่เกิดการตัดทอนโดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีมากที่สุด โดยเนื้อหาสารตอนที่ 1 การฝึกหัดเบื้องต้นในช่วงแรก เป็นเนื้อหาสารแรกที่ถูกตัดทอนและกำหนดให้มีเวลาตายตัวประมาณ 20.27 - 20.37 นาที โดยผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “คิดว่านาฏศัพท์ถือว่าเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ที่เด็กจะต้องเรียนรู้ อย่างเช่นคำว่า ประเท้า กระดกเท้า ก้าวเท้า เอียง ตั้วง จีบ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากๆ เป็นการวางพื้นฐานของการรำไทยเลยจัดให้มีในส่วนนี้ขึ้นมาทุกแผ่นและให้เวลากับมันมากหน่อย เพราะผู้ซื้อบางคนเขาอาจจะไม่ได้ซื้อทุกแผ่นเพราะไม่มีกำลังทรัพย์ ซึ่งในซีดีก็เลือกเอาเฉพาะที่สำคัญๆ ที่มีความจำเป็นต้องใช้ในระบิต่างๆ ข้างใน” (ข้อเอื้ออง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ส่วนเนื้อหาสารตอนที่ 2 การสาธิตทำรำแบบปากเปล่า เป็นเนื้อหาสารที่เกิดการตัดทอนโดยผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเหมือนกัน และเป็นเนื้อหาสารที่ถูกตัดทอนมากที่สุด เนื่องจากเป็นเนื้อหาสารที่สามารถยืดหยุ่นปรับเปลี่ยน ลด ได้ตามความเหมาะสมและเวลาในแผ่นซีดีวีดีทัศนศึกษา

เพื่อความเข้าใจร่วมกันผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมประเด็นนี้ดังนี้ สมมุติว่าเพลงรำจริง 3 เพลงรำที่ต้องใช้ในแผ่นซีดีวีดีทัศนศึกษา 1 แผ่น มีความยาวสำหรับเนื้อหาสารในตอนที่ 3 ที่เป็นการ

แสดงท่าจริงประกอบเพลงรวมทั้งสิ้น 25 นาที เมื่อนำมารวมกับเนื้อหาสารตอนที่ 1 และเนื้อหาสารตอนที่ 4 ที่ต้องใช้เวลาประมาณ 20.69 นาที ทำให้เวลาที่ต้องใช้ไปกับเนื้อหาสารที่ถูกกำหนดให้มีเวลาดำเนินการคือ 45.69 นาที ที่ผู้ผลิตเลือกใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่มีความสามารถในการเก็บข้อมูล ประมาณ 80 นาที ดังนั้นเวลาที่เหลือสำหรับเนื้อหาสารตอนที่ 2 การสาธิตท่าแบบปากเปล่า จะมีเวลาเหลือโดยประมาณ 14 นาที นั่นคือเพลงรำ 3 เพลงรำจะมีเวลาในการสาธิตเนื้อหาสารตอนที่ 2 เพลงละประมาณ 4.67 นาทีนั่นเอง ดังตัวอย่างเวลาในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังนี้

ตารางที่ 17 : ความยาวของเนื้อหาสารที่บรรจุอยู่ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์

- แผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ชุดที่ 4: เนื้อหาสารมีความความยาวทั้งหมด 65.44 นาที (รวมเนื้อหาสารช่วงต้นที่เกี่ยวกับการแสดงถึงความเป็นเจ้าของบริษัท สองธุรกิจ จำกัด) โดยแบ่งเป็น

รายละเอียด	เวลาการสาธิต (นาที) (เนื้อหาสารที่มีเวลาผันแปร)	เวลาแสดงจริง (นาที) (เนื้อหาสารที่มีเวลาดำเนินการ)
1. การบรรยายช่วงแรก	-	20.32
2. ระเบียบกรมมาตรฐาน	5.31	6.04
3. ระเบียบดอกไม้	10.19	4.19
4. รำอวยพรอ่อนหวาน	11.32	5.30
5. การกล่าวตอนจบ	-	00.29

- แผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ชุดที่ 10: เนื้อหาสารมีความความยาวทั้งหมด 64.51 นาที (รวมเนื้อหาสารช่วงต้นที่เกี่ยวกับการแสดงถึงความเป็นเจ้าของบริษัท สองธุรกิจ จำกัด) โดยแบ่งเป็น

รายละเอียด	เวลาการสาธิต (นาที) (เนื้อหาสารที่มีเวลาผันแปร)	เวลาแสดงจริง (นาที) (เนื้อหาสารที่มีเวลาดำเนินการ)
1. การบรรยายช่วงแรก	-	20.34
2. ระเบียบกยูง	6.55	5.56
3. รำโนราห์บุษยามณี	7.26	8.30
4. ฟ้อนเล็บ	6.53	6.43
5. การกล่าวตอนจบ	-	00.32

ครั้งที่ผู้กำกับการแสดงได้กล่าวไว้ว่า “เราต้องพยายามคัดสรรการแสดงให้พอดี กับเวลาที่เขาต้องใช้ 60 นาที 45 นาที หรือ 55 นาที ะไรอย่างนี้ ขาดเกินไม่ได้ ต้องอยู่ในนี้ อย่างสมมุติว่าเราใช้เวลาสำหรับอธิบายนาฏยศัพท์มากเกินไปแล้วนะ พอถึงทำที่เราสาธิตเราก็ต้องเลือกเอาเฉพาะส่วนที่สำคัญ ส่วนที่จำเป็น ไม่งั้นเวลามันจะเกิน เราต้องรู้กันเอง อันไหนมากเกินไป เราก็ก็นำอันนี้ลง แต่ว่าไม่ให้เสียเนื้อหาที่จะนำเสนอ” (ช่อเอื้อง ลันดา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) และผู้แสดงในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เขาจะไม่กำหนดเวลาตายตัว เขาจะดูเราเป็นใหญ่ก็อย่างที่บอกว่าเขาไม่มีความรู้พอที่จะบังคับเราได้ แต่เขาก็จะบอกไว้ว่า เพลงนี้มันอัดมากี่นาที เพลงหมายถึงเพลงที่เขาบันทึกมาแล้วมีกี่นาที ฉะนั้นอันนี้สาธิตที่ทำมันจะได้พอดีกับอันนี้และจะได้ไปลงเพลงอีก และก็น่าจะหนึ่งรวมเบ็ดเสร็จแล้วได้ชั่วโมงกว่าๆไหม” (นพพร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

5.3.6 ความจำเป็นในการเพิ่มเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยข้อนี้ส่งผลให้เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับท่ารำ และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติท่ารำ มีการเพิ่มขึ้นมาจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคล ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าการเพิ่มเติมเนื้อหาสารในครั้งนี้ เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาสารขึ้นมาโดยปริยายเพื่อทำให้ขั้นตอนการสาธิตท่ารำไทยนั้นเสร็จสมบูรณ์ลง เพราะผู้ผลิตต้องการถ่ายทอดเนื้อหาสารให้สมบูรณ์ตามขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้ คือเมื่อผู้บรรยายได้อธิบายรายละเอียดที่เกี่ยวกับการรำไทยต่างๆ และผู้สาธิตได้สาธิตท่ารำต่างๆ ให้ผู้รับสารได้ทราบแล้ว เนื้อหาสุดท้ายจะต้องจบลงด้วยการให้ผู้แสดงแสดงท่ารำจริงประกอบเสียงดนตรีไทยให้ผู้รับสารได้ชม

ผู้วิจัยสรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารดังกล่าวข้างต้น ทำให้เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ถูกเพิ่มเติมขึ้นมาจากเนื้อหาสารเดิมเป็นเนื้อหาสารที่ไม่สำคัญ และเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ถูกตัดแปลงไปจากเนื้อหาสารเดิมก็เป็นการตัดแปลงที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ในครั้งนี้ โดยทำให้เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์เกิดการผิดเพี้ยน บิดเบือน ห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสารเดิมที่เป็นเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล

5.4 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนช่องทางสื่อสาร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ช่องทางการสื่อสารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโอนได้ เนื่องจาก ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลเป็นช่องทางการสื่อสารคนละประเภทกับช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดิทัศน์ จึงมีความแตกต่างกันมากดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 “ข้อ 4.4.3 การวิเคราะห์การถ่ายโอนช่องทางสื่อสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ”

5.5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโอนผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

เนื่องจากปัจจัยเรื่อง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารเป็นผลต่อเนื่องมาจากปัจจัยเรื่องผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการถ่ายโอนผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจึงเป็นปัจจัยที่เหมือนกันซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 2 ข้อคือ

5.5.1 บริบทของการสื่อสาร

ผู้วิจัยพบว่า บริบทของการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์, ประเภท และความสัมพันธ์ของผู้รับสาร เนื่องจากบริบทของการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นบริบทของการเรียนการสอนภายในสถาบัน ส่วนบริบทของการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นบริบทของการสื่อสารทั่วไป ดังนั้นผู้รับสารจากสื่อบุคคลจึงมีวัตถุประสงค์ในการใช้ช่องทางการสื่อสารที่แตกต่างไปจากผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ โดยผู้รับสารจากสื่อบุคคลมีวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อบุคคล เพื่อเป็นสื่อหลักในการเก็บเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทย ส่วนผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีวัตถุประสงค์ในการใช้แผ่นซีดีวีดิทัศน์ เพื่อเป็นสื่อเสริมในการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการรำไทยที่มีอยู่เดิมให้มากขึ้น

ภายใต้บริบทของการเรียนการสอนภายในสถาบันของสื่อบุคคลยังทำให้ประเภทของผู้รับสารจากสื่อบุคคลเป็นผู้รับสารที่มีความสามารถทางด้านการรำไทย ซึ่งต่างจากบริบทของการสื่อสารทั่วไปของแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ที่ทำให้ประเภทของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีขอบเขตกว้าง ตั้งแต่ผู้ที่ไม่มีความสามารถทางด้านการรำไทยไปจนถึงผู้ที่มีความสามารถทางด้านการรำไทย เหมือนกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล และการเปลี่ยนแปลงบริบททางการสื่อสารยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้รับสารและเนื้อหาสาระด้วยดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ปัจจัยเรื่องบริบทของการสื่อสารเป็นสาเหตุของการเพิ่มเติมและดัดแปลงคุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ จนทำให้เกิดผลเสียต่อการถ่ายโอนผู้รับสาร

โดยก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของผู้รับสารลงจากเดิม เพราะบริบทของการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นปัจจัยที่ทำให้ระดับของผู้รับสารเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน คือผู้รับสารที่อยู่ในบริบทของการเรียนการสอนจากสื่อบุคคล ย่อมเป็นผู้รับสารจากสื่อบุคคล แต่เมื่อผู้รับสารจากสื่อบุคคลได้เปลี่ยนบริบทของการสื่อสารไป เป็นผู้รับสารที่อยู่ในบริบทของการสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ผู้รับสารย่อมเปลี่ยนระดับจากผู้รับสารจากสื่อบุคคลมาเป็นผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ จึงเป็นเหตุที่ทำให้เกิดการเพิ่มเติมและดัดแปลงคุณสมบัติของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปจากเดิม

5.5.2 ประเภทของช่องทางการสื่อสาร

ผู้วิจัยพบว่า ประเภทของช่องทางการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลเป็นการสื่อสารเฉพาะหน้า ดังนั้นผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลจึงสามารถแก้ไข/ตรวจสอบ/ประเมินผลความถูกต้องของเนื้อหาสารในผู้รับสารจากสื่อบุคคลได้ทันที จนทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคลเป็นผลลัพธ์ที่มีคุณภาพ ส่วนช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นการสื่อสารผ่านตัวกลาง ผู้ส่งสารไม่สามารถดัดแปลงเนื้อหาสารให้เกิดความเหมาะสมสำหรับผู้รับสารแต่ละรายได้ ประกอบกับการที่ผู้ส่งสารไม่เข้าใจเนื้อหาสารที่ผู้รับสารต้องการอย่างแท้จริง จึงทำให้เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขาดความละเอียดและมีลักษณะไม่ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร อีกทั้งผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่สามารถแก้ไข/ตรวจสอบเนื้อหาสารในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้ทันทีเหมือนผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ดังนั้นคุณภาพของผลลัพธ์ในผู้รับสารจึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการถอด/ตรวจสอบเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ของผู้รับสารเป็นหลักอย่างเดียว เพราะถ้าผู้รับสารถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ออกมาไม่ถูกต้อง สมบูรณ์ ย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ด้อยคุณภาพ และเกิดการแพร่กระจายเนื้อหาสารที่ด้อยคุณภาพออกไป

5.6 สรุป

ผู้วิจัยสรุปว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้ประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 11 ข้อด้วยกันคือ ผู้ประกอบการไม่เข้าใจความแตกต่างของวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร 2 ระบบ, งบประมาณการผลิต, ความไม่เข้าใจคุณสมบัติของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์, ผู้ประกอบการไม่ได้วิเคราะห์กลุ่มผู้รับสาร, ขาดการประชุมทีมงานผู้ผลิต, ทีมผู้ผลิตงานทุกทีมไม่ประสานงานกัน, การคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานของผู้ประกอบการ, ข้อจำกัดเรื่องความสามารถ

ในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดิทัศน์, ความจำเป็นในการเพิ่มเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์, บริบทของการสื่อสาร และประเภทของช่องทางการสื่อสาร ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลเสียต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้อย่างไร ก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางขึ้น

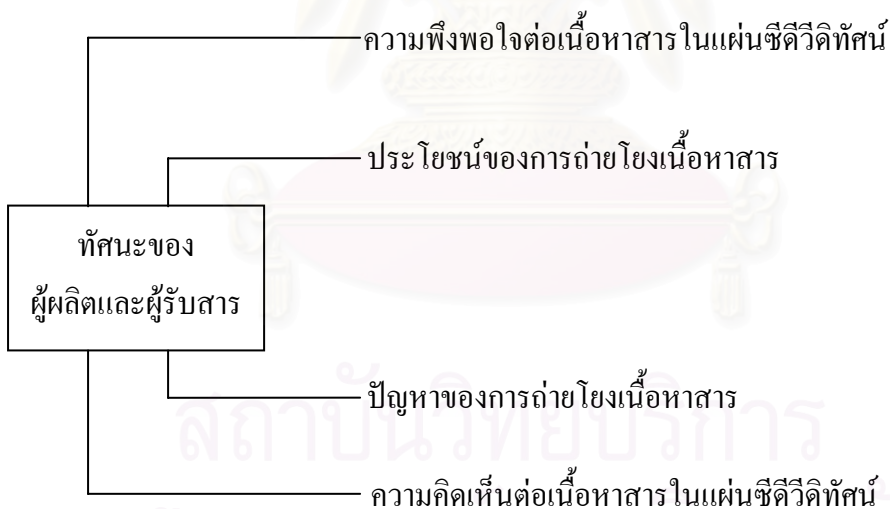
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

ทัศนะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจาก การสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์

จากการที่ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 3 ซึ่งเป็นข้อสุดท้ายไว้ว่า “เพื่อประมวลความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสาร ที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ รวมถึงการแสวงหาแนวทางหรือข้อเสนอแนะสำหรับการผลิตงานในอนาคต” ในบทนี้เป็นการวิเคราะห์ ทัศนะของผู้ผลิตและผู้รับสารที่มีต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในเรื่องของความพึงพอใจ ประโยชน์ ปัญหา และความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาร ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 14 : ทัศนะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย

6.1 ทัศนะของผู้ผลิตต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย

จากการศึกษา ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้ง 8 ท่าน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการ 1 ท่าน, ผู้ควบคุม-ประสานงาน 1 ท่าน, ผู้กำกับการแสดงจากที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี 1 ท่าน, ผู้บรรยาย/ผู้แสดง 1 ท่าน และผู้แสดง 4 ท่าน พบว่าผู้ผลิต 3 ท่านคือผู้ประกอบการ, ผู้ควบคุม-ประสานงาน และผู้กำกับการแสดง เป็นผู้ผลิตที่มีโอกาสได้รับ

ชมเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ แล้ว ส่วนผู้บรรยายและผู้แสดงที่เหลืออีก 5 ท่าน เป็นผู้ผลิตที่ยังไม่ได้รับชมเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ภายหลังจากกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนเสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความคิดเห็นต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้นี้คือ

6.1.1 ความพึงพอใจของผู้ผลิตต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า จากการที่ผู้บรรยายและผู้แสดงทั้งหมด 5 ท่าน เป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับชมเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ดังนั้นผู้ผลิตดังกล่าวจึงไม่สามารถออกความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ได้ ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “จริงๆ ก็ยังไม่ดูงานตัวเองหลังจากถ่ายทำไป ไม่รู้ว่าหลังจากตัดต่อแล้วมันจะดีขึ้นหรือเปล่า ตอนผลิตก็ทำดีแล้ว แต่ดูเทปแล้วอาจจะไม่พอใจก็ได้” (พิมพ์ชนก ชนะสิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ส่วนผู้ผลิตที่ได้รับชมเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 3 ท่านมีความพึงพอใจในเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ เนื่องจาก

- เนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ มีลักษณะตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการคือ เพื่อเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ดังผู้ประกอบการกล่าวว่า “ก็พอใจอยู่ในระดับหนึ่ง ให้สัก 80 คะแนนจาก 100” (วรกต วงศ์วรวิโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)
- เนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีความเป็นมาตรฐานมากกว่า เนื้อหาสารจากสื่อของผู้ผลิตเจ้าอื่นเนื่องจาก เนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ถูกผลิตโดยบุคคลากรจากกรมศิลปากรและมีการคัดแปลงเนื้อหาสารในระหว่างการผลิตน้อย ดังที่ผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีกล่าวว่า “ถ้าจะเรียกว่าพอใจไหม ก็ให้สัก 85 คะแนนขึ้นไป จาก 100 คะแนน เพราะทำร้ายบางทีมันก็มีหลุดเหมือนกัน แต่ไม่มาก มันก็ต้องมีบ้างนะข้อบกพร่องในการทำงาน แต่อย่างน้อยเราก็ต้องไม่ให้เสียชื่อเสียง หรือเผยแพร่ตัวอย่างอะไรที่ไม่ดีออกไป” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

6.1.2 ประโยชน์ของการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

จากการประมวลข้อมูลผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 8 คนข้างต้นมีความคิดเห็นเหมือนกันว่า การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่

การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้นก่อให้เกิดประโยชน์ 3 ประการคือ เกิดประโยชน์ต่อสังคม, เกิดประโยชน์ต่อผู้ส่งสาร และเกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร ดังรายละเอียดดังนี้

6.1.2.1 ประโยชน์ต่อสังคม

การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมคือ ก่อให้เกิดมีสื่อনার่องเรื่องการสาธิตทำรำไทยที่ได้มาตรฐานกรมศิลปากรผ่านสื่อ โดยบริษัทเอกชนเป็นรายแรก ซึ่งสามารถใช้เป็นหลักฐานในการบันทึกทำรำไว้สำหรับคนรุ่นหลัง หรือใช้เป็นอุปกรณ์ในการถ่ายทอดทำรำให้กับคนรุ่นหลังได้ ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ในเรื่องของการบันทึกนี้ถือว่าเป็นวิวัฒนาการที่ดี เพราะถ้าเทียบแล้วมันทำให้เห็นว่าการบันทึกมันทำให้เราพัฒนามากขึ้นอย่างน้อยๆ มันจะเห็นรูปแบบชัดเจนว่า เรื่องราวที่มันเป็นประวัติศาสตร์ในยุคหนึ่งเป็นประมาณนี้ ณ ตอนนี้นั้นเป็นอย่างไง วันข้างหน้าอาจจะมียุคไหนจะทำวิจัยในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาการในตรงนี้นั้นมันเป็นประโยชน์มาก มันถือว่าเป็นหลักฐานที่สำคัญทีเดียว” (เอกนาล รักรวงศ์, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

6.1.2.2 ประโยชน์ต่อผู้ส่งสาร

การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ส่งสาร โดยใช้เป็นแนวทางสำหรับการผลิตงานที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกันในอนาคต ให้ผู้ส่งสารสามารถพัฒนาแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในอดีตให้ดียิ่งขึ้นได้ ดังที่ผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีกล่าวว่า “เคยดูซีดีแบบนี้มาก่อนแล้ว ซึ่งก็เป็นผลดีกับเรา ทำให้เรามารับตรงนั้นเห็นจุดบกพร่องของคนอื่นและก็นำมาแก้ไขกับตัวเอง และก็พัฒนาของตัวเองให้ดีขึ้น อย่างเขาไม่มีจุดตรงนี้เราก็ใส่เข้าไป ก็จะกลายเป็นจุดขายของเราได้ ถูกไหมคะ นี่คือการได้เปรียบ คนทำก่อนจะเสียเปรียบมาก” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

6.1.2.3 ประโยชน์ต่อผู้รับสาร

การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร โดยก่อให้เกิดการเผยแพร่รำไทยจากบุคคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการรำไทยของกรมศิลปากร ทำให้ประชาชนทั่วไปหรือผู้สนใจ สามารถรับทราบถึงทำรำที่เป็นมาตรฐานของกรมศิลปากรโดยแท้จริง อีกทั้งยังเป็นประตูที่เปิดกว้างอีกทางหนึ่งสำหรับทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจในเรื่องรำไทย โดยใช้เป็นทางลัดในการเข้าถึงการเรียนรู้รำไทยได้อีกทางหนึ่ง ดังผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่าน

หนึ่งกล่าวว่า “มันก็เป็นทางเลือกหนึ่ง เหมือนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่สนใจรำไทยของกรมศิลป์ ได้ศึกษาดู โดยไม่ต้องวิ่งเข้ามาที่นี่” (พิมพ์ชนก ชนะสิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

6.1.3 ปัญหาของการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ปัญหาในการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ของผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการถ่ายทำ 3 ข้อ ดังนี้

6.1.3.1 การบริหารจัดการเวลาของทีมผู้ผลิตเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า การที่ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีที่เป็นผู้แสดง และทีมงานที่เป็นทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน คือกองถ่าย หรือสถานที่ที่ต้องใช้ในการถ่ายทำ มีเวลาว่างไม่พร้อมกัน ทำให้ผู้ส่งสารที่เกี่ยวข้องไม่สามารถดำเนินการผลิตงานทางสื่อมวลชนได้ ซึ่งปัญหาเรื่องเวลามักเกิดจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีที่เป็นผู้แสดง ไม่มีเวลาว่าง เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเป็นข้าราชการ/ลูกจ้างชั่วคราวของกรมศิลปากรที่มีงานประจำในเวลากลางวัน และบางครั้งต้องเดินทางไปต่างจังหวัด/ต่างประเทศบ่อย ตามหน้าที่ทางราชการที่ได้รับมอบหมายมา และการเดินทางในแต่ละครั้ง บางครั้งก็ใช้ระยะเวลานานเป็นอาทิตย์ หรือเป็นเดือน

ดังคำกล่าวของผู้ประกอบการเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า “ปัญหานี้มีแต่นักแสดงเดินทางไปเมืองนอก ดิคาราชการต่างจังหวัด เพราะพวกนี้พวก พวกอย่างไรละ มืออาชีพ เวลาเขามีงานที่ต่างประเทศ เอาทีมพวกนี้ไปที่กรมศิลป์บางทีเรานัดไว้แล้วเสร็จเลยต้องเลื่อนเพราะยังไม่กลับ” (วรกต วงศ์รวีโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547) และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผู้แสดงกว่าจะนัดรวมกันได้ ก็ยากเพราะบางทีแต่ละคนก็มีงานภารกิจ บางทีนัดกันแล้วมีงานหลวงก็ต้องเลิกไปบางทีจะไปต่างประเทศก็ต้องหยุด” (นพพร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีจึงมีระยะเวลาในการเตรียมงาน และเตรียมตัวล่วงหน้าน้อย ประกอบกับการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีซึ่งประกอบไปด้วยผู้กำกับ การแสดง, ผู้บรรยาย และผู้แสดงถูกความเหนื่อยล้า เพลีย และความง่วงเข่าร้อนเร็วในระหว่างการถ่ายทำตอนกลางคืน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพเนื้อหาสารในระหว่างการถ่ายทำ โดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ได้ทำการปล่อยผ่านเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับท่ารำที่ไม่สมบูรณ์ ผิดเพี้ยน เข้า

สู่กระบวนการผลิตงานทางสื่อมวลชน โดยที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่สามารถหักท้วง แก้ไขได้เนื่องจาก ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสารประเภทนี้เลย

ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ปัญหาหเรอ บางทีมันดึกใจ มีความง่วง คนเราก็ออมรับนะ ดึกๆ ก็อยากให้งานมันเสร็จๆ ก็เริ่มเพลี่ย เริ่มล้าเหมือนกัน ก็ยอมรับว่าบางชุดมันไม่ได้ตั้งใจ ถ้าเผื่อว่าลดชุดให้น้อยลงอีกนิด อย่างสมมุติครั้งหนึ่งบันทึกภาพสัก 3, 4 เพลง เราก็จะเน้นให้มันละเอียดละออขึ้น ทีนี้บางทีก็เอาสัก 8 เพลง 12 เพลง เราก็จักดึก ชักเพลี่ยเราก็ออมรับว่าคุณภาพมันอาจจะลดลง บางทีผิเราก็อถามว่าที่เห็นหรือเปล่า มันชัดหรือเปล่านะ ผิดไปเนี่ยะ ถ้ามันผิดมากจะยอมแก้ไข ถ้าผิคน้อยบางทีก็”ไม่อยากจะแก้” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์อีกท่านกล่าวว่า “ที่ถ่ายนี้ไม่ได้ถ่ายตอนเช้าเลยจะถ่ายตั้งแต่ประมาณ 2 ทุ่ม ขึ้นไปแล้ว เคยมีเลิกถึง ตี 1 ตี 2 ก็มี เพราะเนื่องจากเขาต้องการความเงียบ” (พิมพ์ชนก ชนะศิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

6.1.3.2 ข้อจำกัดด้านเงินลงทุนของผู้ประกอบการ

การที่ผู้ประกอบการมีเงินลงทุนน้อย เท่ากับทีมผู้ผลิตมีงบประมาณในการถ่ายทำที่จำกัด ผู้วิจัยพบว่าการที่ผู้ควบคุม-ประสานงานต้องระวางเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เพื่อประหยัดงบประมาณในการผลิตให้กับผู้ประกอบการ ทำให้กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น และก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อปลายทาง ดังที่ผู้ควบคุม-ประสานงานกล่าวว่า “รูปแบบผลงานยังไม่เนียบเท่าที่ควร ส่วนที่ไม่เนียบคือเม็ดเงินที่เขาให้เราทำ ไม่เนียบเพราะเขาไม่กล้าลงทุน คือถ้าเขากล้าลงทุนนะเราคงสตูดิโอเลย ถ่ายและตัดต่อที่เดียวที่เดียวจบเลย งานเสร็จเร็วด้วย แต่ทำยังไงได้ต้นทุนมันต่ำ นี่ก็พยายามเซฟเงินให้เขาทุกอย่าง สตูดิโอก็ไม่เช่า ก็ไปเช่าห้องอัดเสียงซึ่งเราใช้อัดดนตรีไทยถ่ายแทนห้องมันกว้างมันสามารถถ่ายทำได้เลย ก็ใช้เงินแค่ 3-4 พันบาท จัดไฟจัดอะไรเข้าไปมันก็ดูดีแล้ว” (ธีรยุทธ ภมรจันทร์, สัมภาษณ์: 20 ตุลาคม 2547)

6.1.3.3 การขาดขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการ (pre-production)

โดยหลักการแล้วกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน ประกอบไปด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ (pre-production), ขั้นตอนการถ่ายทำ (production) และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ (post-production) จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า การถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทยในครั้งนี้ขาดขั้นตอนการ

วางแผนงานและเตรียมการ (pre-production) ก่อนการถ่ายทำ จึงทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนต้องทำการปรับเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำในระหว่างการทำถ่ายทำเนื่องจาก สถานที่ ที่ใช้ในการถ่ายทำมีพื้นที่คับแคบ หรือการที่อวัยวะบางส่วน (แขน มือ) ของผู้แสดงหลุดกรอบของกล้องออกไป (ตกกล้อง) คือกล้องไม่สามารถเก็บเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำ (ภาพ) ของผู้แสดงได้ทั้งหมด เนื่องจากทีมงานผู้ผลิตต้องการให้ภาพของผู้แสดงที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์มีความชัดเจน และมีขนาดใหญ่

ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “เราจะบอกเราว่ามือหลุดออกไปจากกล้องแล้วนะ เราจะบอกเรา บางทีเขาก็จะให้เราถอยหลังไปเพื่อให้ดูไกลขึ้น หรือตัวกล้องเองต้องถอยไป เพราะเราไม่ยอมเปลี่ยนท่าอยู่แล้ว บางทีเขาก็จะถามว่าทำนี่มันหันหลังตลอดเลยหรือ เราก็จะบอกว่ามันต้องหันหลังอย่างนี้แหละ ถ้าจะให้เราเปลี่ยนท่าเลยเราไม่ทำ แต่ถ้าให้หันตัวออกมาบ้าง หน้าตะแคงออกมาบ้าง อันนี้โอเค” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์อีกท่านกล่าวว่า “รำๆ ไปแล้วบางท่า มือหลุดออกจากเฟรมไปอย่างเงี้ย เขาก็จะถามว่า ถ้าเป็นไปได้อะไรบ้างทำหน่อยได้ไหม ถ้าเราบอกว่าบิบบไม่ได้ เพราะบิบบแล้วทำให้ท่าเสีย เราก็ไม่ทำ เขาก็ต้องขยัคกล้องออกไปเอง แต่บางครั้งถ้ามันไม่ได้จริงๆ ทางเลือกสุดท้ายที่เราจะทำก็คือการปรับท่าให้ แต่นั่นคือทางเลือกสุดท้ายแล้ว คือเรามีขั้นตอนในการประนีประนอมเหมือนกัน ถ้ามันตกเฟรมไป อย่างถัดเท้าแล้ว ต้องหมุนรอบหรือต้องเดินวนรอบ ถ้าทำไม่ได้ก็ต้องถัดเท้าอยู่กับที่แทน” (จันทิพย์ บุญยั้ง, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวข้างต้นล้วนก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางขึ้น โดยทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางเกิดความผิดเพี้ยนและห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อต้นทาง (ดังที่ได้วิเคราะห์มาข้างต้น) ดังนี้

- ในสายตาของผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยโดยตรงมาจากกรมศิลปากร เป็นอย่างดีจะมองว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำบางท่าผิดเพี้ยนไป ไม่สมบูรณ์อย่างที่ควรจะเป็น เนื่องจากผู้รับสารประเภทนี้มีฐานความรู้เรื่องการทำรำไทยมาก และเป็นฐานความรู้ที่มาจากสถาบันเดียวกันกับผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์
- แต่ในสายตาของผู้รับสารที่พอมีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาบ้าง หรือไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาจากกรมศิลปากร โดยตรงอาจมองว่า เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำ (ที่ผิดเพี้ยนไปในสายตาของผู้เชี่ยวชาญด้านการรำไทยจากกรมศิลปากร) ดังกล่าวมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ เนื่องจากเนื้อหาสารดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดมาจากบุคคลากรที่มีความ

นำเชื้อถือ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 “ข้อ 4.5.3.2 ประเด็นที่แตกต่างกันจนไม่เกิดการถ่าย โยงผู้รับสาร”

ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “ทำรำที่ปรับส่วนใหญ่จะเป็นทำที่ยากจริงๆ คือเรา คิดว่าคนข้างนอกคงไม่สามารถที่จะทำอย่างเราได้ อย่างเช่น ตอนถักเท้าหลายๆ จังหวะ เราก็อำเข้าไป ถักจังหวะเดียวอย่างนี้ ที่นี้พอปรับไปแล้ว เราก็มาคิดเองนะ ก็จริงๆ มันไม่ผิดแต่มันเพี้ยนไป มัน ไม่ตรงใจเรา มันก็ทำใจลำบากเหมือนกัน เพราะเราเป็นครูมาตรฐานแล้วอย่างนี้ บางทีมันก็ต้องฝืน นะ เราก็ฝืนเอาว่า คงไม่ผิดนะ คือใช้ไม่ผิดแต่มันเพี้ยนไป” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

6.1.4 ความคิดเห็นของผู้ผลิตต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่สามารถให้ความคิดเห็นต่อ เนื้อหาการรำไทยในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพคือ ผู้ผลิตเนื้อหาสารที่มีความรู้เกี่ยวกับ การรำไทยอย่างเชี่ยวชาญทั้ง 6 ท่านซึ่งประกอบไปด้วย ผู้กำกับการแสดง 1 ท่าน, ผู้บรรยาย/ผู้แสดง 1 ท่าน และผู้แสดง 4 ท่าน ถึงแม้ว่าจะมีผู้ผลิตเนื้อหาสาร 5 ท่านคือ ผู้บรรยาย/ผู้แสดง 1 ท่าน และผู้ แสดง 4 ท่าน เป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับชมเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ภายหลังจาก กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนเสร็จสิ้นลง แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมาจาก ผู้ผลิตเนื้อหาสารดังกล่าว เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากผู้ผลิตเนื้อหาสารดังกล่าวทั้ง 5 ท่านได้รับทราบถึงเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นที่เรียบร้อยแล้วผ่านบทพูด (script) ใน ระหว่างกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน (ในระหว่างที่มีการถ่ายทำเนื้อหาสารจากทีม ผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี) ผู้วิจัยพบว่าผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 6 ท่านมีความคิด เห็นต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังนี้

6.1.4.1 ความคิดเห็นของผู้ผลิตต่อเนื้อหาสารที่หายไป

ผู้วิจัยพบว่า เนื่องจากผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี เป็นผู้มีอำนาจคัดเลือกเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยมาใส่ไว้ในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ดังนั้นผู้ กำกับการแสดงจึงมีความคิดเห็นว่า ปริมาณเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีความพอดี แล้ว ไม่คิดว่ามีเนื้อหาสารใดที่ขาดหายไป ดังที่ผู้กำกับการแสดงกล่าวว่า “เนื้อหาคิดว่าใช้ได้แล้วนะ เพราะคิดว่ามันพอเพียงกับให้เขาสามารถรับได้ ไม่มาก ไม่น้อย คิดว่าดีแล้วตามความเห็นส่วนตัว นะ” (ช่อเอื้อง ลันตา, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

ถึงแม้ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 5 คนคือผู้บรรยาย/ผู้แสดง 1 ท่านและผู้แสดง 4 ท่าน จะยังไม่ได้รับชมเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ แต่จากการที่ผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาสารดังกล่าวมีคุณสมบัติข้อหนึ่งที่เหมือนกับผู้ส่งสารที่เป็นสื่อบุคคลคือ มีความรู้ในตัวผู้ส่งสาร ดังนั้นผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังกล่าวจึงสามารถทำการเปรียบเทียบปริมาณเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์กับปริมาณเนื้อหาสารที่อยู่ในตัวเองได้ ซึ่งทำให้ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ดังกล่าวมีความคิดเห็นเหมือนกันทุกคนว่า ปริมาณเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีน้อยมากเมื่อเทียบกับเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล อีกทั้งเป็นเนื้อหาสารที่มีคุณภาพดีกว่าเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคล เนื่องจากเนื้อหาสารมีลักษณะที่ไม่เจาะลึก ผู้วิจัยสรุปว่าความคิดเห็นของผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 5 คนนี้ ถือเป็นข้อสรุปความคิดเห็นของผู้ผลิตต่อเนื้อหาสารที่หายไป เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ผลิตที่มีจำนวนมากกว่าผู้กำกับการแสดง

ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านกล่าวว่า “เนื้อหาที่พอที่จะให้คนดู รู้จักว่าเราเป็นอย่างไร แต่ถ้าถามว่าเจาะลึกไหม มันไม่ได้เจาะลึกอะไรมาก มันก็เป็นเพียงแค่พื้นฐาน ให้รู้ว่านาฏศิลป์ไทยเราเป็นอย่างไร พอบอกได้” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547) และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์อีกท่านกล่าวว่า “ไม่พอ เป็นส่วนนิดเดียวเอง” (นาตทิวา ทิพย์เนตร, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

6.1.4.2 ความคิดเห็นของผู้ผลิตต่อเนื้อหาสารที่เพิ่มเติมมา

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 6 ท่านไม่คิดว่าเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีเนื้อหาสารอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคลเลย เนื่องจากผู้ผลิตเนื้อหาสารดังกล่าว เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยอย่างลึกซึ้งในทุกแง่มุม ดังนั้นผู้ผลิตเนื้อหาสารดังกล่าวจึงพิจารณาว่า ปริมาณของเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีน้อยกว่าปริมาณของเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลแน่นอน อีกทั้งเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ยังเป็นเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการสาธิตท่ารำไทย ไม่ใช่การสอนรำไทย ดังนั้นเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ จึงขาดเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยหลายเรื่องเช่น ถีลาการรำรำ, การแก้ไขข้อบกพร่องของผู้รับสาร, เครื่องแต่งกายเครื่องประดับ, วิธีการแต่งหน้า ทำผม ฯลฯ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4

ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านกล่าวว่า “ถ้าจะเอาท่ารำจากซีดี ยังไงก็ได้อยู่แล้ว แต่ว่ารายละเอียดในเรื่องลีลาหรือรายละเอียดลึกซึ้งอื่นๆ คงจะเอาจากวีซีดีไม่ได้” (พิมพ์ชนก ชนะศิริ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

6.1.4.3 ความคิดเห็นของผู้ผลิตต่อเนื้อหาสารที่แตกต่างไป

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตเนื้อหาสารทั้ง 6 ท่านจึงมีความคิดเห็นร่วมกันต่อเนื้อหาสารที่ถ่ายทอดออกไปในระหว่างการผลิตเนื้อหาสาร โดยทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีว่า เนื้อหาสารที่ถูกผลิตออกไปในระหว่างการถ่ายทำมีความเป็นมาตรฐาน มีคุณภาพ เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ทำการตัดแปลง ปรับปรุง เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำน้อย อีกทั้งส่วนที่ปรับปรุงไปยังเป็นส่วนที่สามารถตัดแปลงได้ภายใต้กฎเกณฑ์ทางนาฏศิลป์

ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ปรับท่าบางท่าเนื่องจากพื้นที่จำกัด มันไม่เหมือนเวทีจริงๆ มันแคบมาก บางทีตัวก็ไม่ได้ ก็แก้ตัดทำอยู่กับที่ จะเดินเกินไม่ได้เลย ต้องเดินให้ได้เท่านี้ แต่เราก็ต้องทำให้เห็นว่ามันเป็นท่าถัดเท่านั้นะ ท่าเดินนะ หรือบางทีถ้าหันหลังให้กล้องมือจะไม่เห็นเลย ว่าตั้ง หรือจับอะไรอย่างไร แต่ถ้าเราหันหน้ามา ก็จะรู้ว่าจับชายพกไซ้ไหม อย่างนี้ถือว่าไม่ผิดนะ คือมันเป็นในส่วนของการปรับแถว แปรแถวมากกว่า ว่าควรจะหันหน้า หันหลัง แต่ทำยังคงเดิมใจ การที่เราปรับท่านิดหน่อย ก็ไม่ได้ทำให้ท่าหายไปทีเดียว แค่อเล็กๆน้อยๆ เพราะหนึ่งมันเป็นเครดิตเราด้วย ออกไปนี้ คนที่ดูก็เห็นหน้าเรา ชื่อเรา สถาบันเรา เราก็ระมัดระวังตัวทุกอย่าง อีกอย่างเราก็สอนอยู่ในนี้ด้วย ถ้าเกิดครูผู้ใหญ่ หรือครูผู้ถ่ายทอดถามว่าทำไมร่าอย่างนี้ก็คือหน้าของเรา ก็พยายามระวังตัวที่สุดในการถ่ายออกไปไม่ให้มันผิด คือเพลงในนาฏศิลป์ไทยมันจะแบ่งออกเป็นหลายๆ แบบ ถ้าแบ่งในประเภทกว้างๆ ก็คือจะมีทั้งมาตรฐานและไม่มาตรฐาน ถ้าเพลงใดที่เป็นมาตรฐาน ถือว่าเป็นชุดที่มีการตกลงกันว่าต้องร่าแบบนี้ เช่น เพลงดาวดึงส์, เทพบันเทิง, กฤษดา, แม่บท หรือเพลงหน้าพาทย์อย่างนี้ อันนี้ถ้าร่าร้อยครั้ง ก็ต้องร่าอย่างนี้ทั้งร้อยครั้ง อีกอันหนึ่งก็คือเพลงที่ไม่จัดอยู่ในมาตรฐาน ก็จะเป็นพวกการใช้ท่าประกอบ ก็อาจมีการปรับเปลี่ยนทำได้ ไม่ผิด” (เอกนาถ รักวงศ์, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

แต่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีก็คิดว่า กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีแตกต่างไปจากเดิม เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ไม่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาสารเดิมของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีออกไปได้ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ดังที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านกล่าวว่า “เคยมีประสบการณ์ที่กล้องมาถ่ายนี้ บางทีมันทำให้การมองของคนดูผิดเพี้ยนไปเหมือนกัน มันไม่สามารถจะเห็นได้เด่นชัดว่านี่กระดกเสี้ยว เพราะกระดกเสี้ยว กับกระดกหลังมันใกล้เคียงกันมาก บางทีมันทำให้คนดูดูได้ผิดเพี้ยนไป และก็ไปถ่ายทอด ไปร่ำศึกษาจากซีดีผิดๆ ไป บางทีมุกกล้องที่เขาถ่ายเรา เรานะจับ จับอยู่อย่างนี้ แต่มุกกล้องมันทำให้มองเป็นอีกอย่างหนึ่ง

เหมือนอย่างมืออยู่ครั้งหนึ่ง รูปปั้นในวิทยาลัยนาฏศิลป์จะมีรูปพระและรูปนาง ตัวนางจะเป็นท่าผาลาก็มีทีมงานหนึ่งเขาจะมาทำสารคดีเขาก็ได้ถ่ายรูปปั้นนี้ไป เป็นท่าผาลาของตัวนาง และก็ไปปั้นออกมา ปรากฏว่าตัวนางพอปั้นออกมาเป็นวงหัก วงหักก็คือไม่สามารถเป็นครึ่งวงกลมที่สวยงาม เขาบอกว่าได้ศึกษาจากรูปถ่ายและก็มาถ่ายไป ซึ่งคิดว่าอันนั้นเป็นมุกกล้องทำให้ภาพมันผิดเพี้ยน เพราะฉะนั้นคนปั้นเขาก็ปั้นแบบผิดเพี้ยนไป เหมือนกันวิทัศน์นี้ก็เหมือนกัน มันก็คือปัญหาที่ตามมา” (นพกร นาคหิรัญ, สัมภาษณ์: 22 ตุลาคม 2547)

6.2 ทักษะของผู้รับสารต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย

จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าผู้รับสารส่วนใหญ่จากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีทักษะต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยดังนี้

6.2.1 ความพึงพอใจของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการที่ผู้วิจัยค้นพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ประกอบไปด้วยผู้รับสาร 2 ประเภทคือ ผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย และผู้รับสารที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย ซึ่งผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ส่วนใหญ่คือ ผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาก่อน

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย ไม่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ เนื่องจากผู้รับสารประเภทนี้ไม่ต้องการเนื้อหาสารที่ซ้ำกับที่เคยได้รับรู้มาก่อนแล้ว แต่ต้องการเนื้อหาสารที่มีความแปลกใหม่ หรือเนื้อหาสารที่มีการเจาะลึกเพิ่มเติมให้ละเอียดลึกซึ้งกว่าที่เคยรับรู้มา แต่เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่สามารถทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการอันหลากหลายของผู้รับสารได้ ดังนั้นผู้รับสารส่วนใหญ่จึงไม่ซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ แต่นิยมเลือกซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ประเภทการแสดงทำรำจริงประกอบดนตรีมากกว่า

ส่วนผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางการรำไทย ก็ไม่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ เช่นเดียวกันเพราะถึงแม้ผู้รับสารจะเชื่อว่าเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ มีเป็นมาตรฐานเพราะเนื้อหาสารถูกผลิตโดยอาจารย์จากกรมศิลปากร แต่ผู้รับสารประเภทนี้ก็ไม่เลือกซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 “ข้อ 4.5.2.4 ความสัมพันธ์ของผู้รับสารและเนื้อหาสารในแง่ธุรกิจ”

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทั้ง 2 ประเภทไม่พึงพอใจต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ เนื่องจาก

- เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่มีความหลากหลาย ไม่ละเอียด ไม่ครบถ้วนในเรื่องที่ต้องการ
- เนื้อหาสารในช่วงฝึกหัดเบื้องต้นนั้นมีความยาวเกินไป และมีซ้ำกันในทุกๆ แผ่น จึงทำให้ผู้รับสารเกิดความรู้สึกรำคาญ
- ปริมาณเนื้อหาสารประเภทเพลงรำในแต่ละแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีน้อย
- เนื้อหาสารประเภทเพลงรำในแต่ละชุดเป็นเพลงเดิมๆ และมีปริมาณเพลงรำให้เลือกน้อย
- เนื้อหาสารข้างในไม่ปรากฏชุดเครื่องแต่งกายสำหรับใช้แสดงจริงให้เห็น
- ผู้รับสารไม่ทราบว่าจะสามารถหาซื้อ เทป-ซีดีเพลงประกอบการรำไทยได้ที่ไหน
- ไม่มีเพลงรำสำหรับเด็กให้เลือกมาก และมีแต่เพลงรำเดิมๆ ไม่มีเพลง
- ผู้รับสารคิดว่าเนื้อหาสารที่ได้รับโดยตรงจากสื่อบุคคลที่มีความชำนาญนั้นย่อมมีความละเอียดถูกต้อง และดีกว่าเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตมาก
- เนื้อหาสารประเภทเพลงรำในบางชุดเป็นเนื้อหาสารที่ไม่สามารถใช้ได้บ่อยตามวาระโอกาสต่างๆ
- เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่มีการแบ่งระดับความยาก-ง่าย แจ่มแจ้งให้ผู้รับสารทราบ

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “สำหรับคนที่มิพื้นฐานแล้วมันไม่จำเป็น มันยาวไป มันไม่ต้องถึงกับ มาเริ่มนั่งตัดมือใหม่อย่างนี้ ไม่ต้องมีสาธิตหรอก อย่างที่บอกคือมันมีพื้นฐานแล้วมันไม่จำเป็นแล้วนะ แบบที่เริ่มสาธิตตั้งแต่ก้าว หันซ้าย ขวาอะไรอย่างนี้” (บุษบา เศษะคุปต์, สัมภาษณ์: 10 พฤศจิกายน 2547)

6.2.2 ประโยชน์ของการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้น สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับสารได้โดยผู้รับสารสามารถใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นสื่อเสริม เพื่อเป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนรำไทย เหมือนดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 “ข้อ 4.5.2.2 วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร”

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “อย่างบางที เพลงที่ยังไม่ได้ต่อก็เอาไว้ดูว่าทำนี่อย่างไร และพอไปต่อกับครูก็จะทำให้จำได้เร็วขึ้นถ้าคนที่เขาลืมทำไป อย่างน้อย

พอเราได้ดูท่า เอามาทวนสักรอบสองรอบ เราก็อาจจะจำทำขึ้นมาได้ อีกอย่างเราดูได้ตลอด อยากดูกลับไปกลับมาก็ได้ แต่กับครูนี้ กลับไปกลับมา ครูก็ฮัมทำไมเธอไม่จำสักที” (ญานิสสา สมรวิบูลย์, สัมภาษณ์: 30 พฤศจิกายน 2547)

6.2.3 ปัญหาผลกระทบทั่วไปจากการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ปัญหาในการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ในแง่มุมมองของผู้รับสารเป็นปัญหาผลกระทบทั่วไปซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

6.2.3.1 ผู้รับสารไม่สนใจสื่อบุคคล

ผู้วิจัยพบว่า สื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนรำไทยประเภทแผ่นซีดีวีดิทัศน์นี้อาจทำให้ผู้รับสารไม่ให้ความสนใจกับครูสอนรำไทยที่เป็นสื่อบุคคล เนื่องจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีราคาถูก สื่อบุคคลมีราคาแพง อีกทั้งแผ่นซีดีวีดิทัศน์ยังหาซื้อได้ง่าย ไร้สะดวก สื่อบุคคลจากกรมศิลปากรนั้นหายาก และผู้รับสารต้องเป็นฝ่ายเข้าไปหาสื่อบุคคลถึงสถานที่ที่สื่อบุคคลอยู่ด้วย

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ข้อเสียก็คือบางคนคิดว่าเขาต่อกับซีดีได้ เขาก็อาจจะไม่สนใจครู หรืออย่างถ้าเราลืมท่า เราก็อาจเปิดดูได้จากวีซีดีอย่างนี้ ถ้าเราไม่มีวีซีดีเราก็ได้กลับไปถามครูเขา จะทำให้เด็กสนใจครูมากขึ้นอีก” (เขาวภา ภูผกา, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547)

6.2.3.2 การถอดเนื้อหาสารขึ้นอยู่กับผู้รับสาร

ผู้วิจัยพบว่า การดึงเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์นั้นต้องใช้ความสามารถของผู้รับสารเป็นหลักเพียงฝ่ายเดียว ดังนั้นเนื้อหาสารที่ได้รับการถอดออกมาจะมีความสมบูรณ์ ถูกต้องหรือไม่ ต้องขึ้นอยู่กับประเภทและ ความสามารถของผู้รับสารด้วย เพราะถ้าผู้รับสารลอกเลียนแบบเนื้อหาสารไปโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ย่อมก่อให้เกิดการบิดเบือน หรือเกิดความผิดพลาดของเนื้อหาสารขึ้น

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ขึ้นอยู่กับคนดูด้วย ถ้าเขามีพื้นก็จะทำตามได้ แต่ไม่มีพื้นนี้จะแกะลำบาก ทำตามนาน คือแกะได้แต่ได้ไปไม่หมด เรื่อง

ความละเอียดของทำรำนี้นี้ไม่ได้ เพราะเคยเห็นจากคนที่ซื้อไปแล้วเขาก็รำไม่เป็น เขาจะงง และผลที่ออกมามันก็ไม่สวย ผิดทำทาง” (มลิวรรณ กรรณาวาร, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547)

6.2.4 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์

6.2.4.1 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารที่หายไป

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารส่วนใหญ่คิดว่าเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีปริมาณและคุณภาพไม่เทียบเท่ากับเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล เนื่องจากเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ขาดความละเอียดในทุกๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องของเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ การแต่งหน้า การทำผม และความหลากหลายของเนื้อหาสาร ดังนั้นผู้รับสารส่วนใหญ่จึงไม่นิยมเลือกซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาขาใดๆ เพราะเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ที่หายไปเยอะ คือเพิ่มเพิ่มไม่มากมีนิดหน่อย แต่ถ้าลดมันเยอะ คือบางที่เขาทำมาแต่ทำเป็นแบบละครใบ้คือ ไม่มีคนพูด มีพูดแต่ก็พูดไม่ละเอียด” (ชุตินัน เนืองนิศย์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

6.2.4.2 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารที่เพิ่มเติมมา

ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความคิดว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมี 2 อย่างคือ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำร่า และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการรำไทย เหมือนดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 “ข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อย ข) การถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยการเพิ่มเติมเนื้อหาสาร”

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ส่วนที่เพิ่มมันก็คือจังหวะ มันไม่เหมือนกันกับที่เรียนมา ก็ทำให้เราสามารถเปลี่ยนจังหวะได้ คือรู้วิธีเปลี่ยนจังหวะ เราก็เรียนรู้อีกจังหวะหนึ่ง ไม่ใช่จังหวะนี้อย่างเดียว เพื่อเราไปที่อื่น งานอื่นงานนอกอย่างนี้ เขาเอาซีดีข้างนอกมาเปิด และเรารำไม่ได้แบบนี้ เราก็ต้องเรียนรู้จากโน้ตด้วย” (นพวรรณ ประเสริฐสม, สัมภาษณ์: 15 ธันวาคม 2547)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ถึงแม้ว่าเนื้อหาสารที่เพิ่มเติมขึ้นมาในสื่อปลายทางนี้ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับสารที่มีพื้นฐานทางด้านการทำรำไทย โดยทำให้ผู้รับสารสามารถรับรู้ถึง

รายละเอียดเกี่ยวกับทำรำ และดนตรีไทยได้ก่อน แต่ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาสารที่เพิ่มเติมขึ้นมาไม่ใช่ เนื้อหาสารที่ผู้รับสารต้องการ เป็นการเพิ่มเนื้อหาสารในประเด็นที่เล็กน้อยมาก จนทำให้ผู้รับสาร รู้สึกว่าไม่มีเนื้อหาสารใหม่อะไรเพิ่มเติมขึ้นมาจากสิ่งที่เคยรับรู้มาก่อน จึงนำไปสู่การขาดความ น่าสนใจของเนื้อหาสาร

6.2.4.3 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารที่แตกต่างไป

ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีความคิดว่า เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ที่แตกต่างไปจากเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีอยู่ 2 ส่วนคือ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ลีลา การรำรำ ทำเช่อม ทำรับ และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำในเพลงรำเบ็ดเตล็ด เหมือนดังที่ผู้วิจัยได้ กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 “ข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อย ค) การถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยการดัดแปลงเนื้อหาสาร”

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ส่วนมากจะเป็นเพลง เบ็ดเตล็ด บางทีในซีดีก็มีทำรำไม่เหมือนกับที่เรารำบ้าง แต่ก็ไม่ได้ว่าผิด เพราะมันเป็นบุคลิกของแต่ละคน ลีลาของแต่ละคนมันก็ไม่เหมือนกันอยู่แล้ว” (มลิวรรณ กรรณาร, สัมภาษณ์: 1 ธันวาคม 2547)

จากการศึกษาผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เนื้อหาสารในสื่อใหม่ ปลายทางที่มีความแตกต่างออกไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อต้นทางนั้น ไม่ใช่ความแตกต่างใน ประเด็นที่สำคัญจนทำให้ผู้รับสารไม่เลือกซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ หากแต่เป็นความแตกต่าง ทางงานศิลปะภายใต้กฎเกณฑ์ของทางนาฏศิลป์ อีกทั้งผู้รับสารเห็นว่าเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ชุดสาธิตฯ มีความน่าเชื่อถือ เพราะเนื้อหาสารถูกผลิตโดยอาจารย์จากกรมศิลปากร

6.2.4.4 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อเนื้อหาสารที่ต้องการ

ผู้วิจัยพบว่า ความต้องการเนื้อหาสารของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ประกอบไปด้วยความต้องการ 2 ข้อคือความต้องการเรื่องความละเอียดครบถ้วนของเนื้อหาสาร และความต้องการเรื่องความมีคุณภาพ มาตรฐานของเนื้อหาสาร ดังนี้

ก) ความต้องการความละเอียด ครบถ้วนของเนื้อหาสาร

จากการสัมภาษณ์ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์พบว่า ผู้รับสารส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านการรำไทยมาก่อน ดังนั้นเนื้อหาสารที่ต้องการจึงเป็นเนื้อหาสารที่ต้องมีความละเอียดในทุกด้าน ครบถ้วนในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการอธิบายเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับการรำไทยให้มากขึ้น เช่นบอกว่าท่ารำ ทำนี้มีมือใดควรอยู่จะตรงไหน ระดับไหน ก้าวขาอย่างไร ไปในทิศทางใด เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการบอกเนื้อเรื่อง ทำนอง จังหวะที่ใช้ประกอบการปฏิบัติท่ารำไทย แสดงให้เห็นเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับหลายๆ แบบในแต่ละชุดการแสดง รวมถึงการแต่งหน้า ทำผมจริงๆ ที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน อีกทั้งควรมีเพลงรำที่แปลกใหม่ ทันสมัย และแบ่งชุดการรำให้ชัดเจน เช่นชุดสำหรับเด็ก ชุดแสดงในวาระโอกาสต่างๆ ชุดแสดงในงานศพ ชุดแสดงในงานมงคล

ดังที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ท่านหนึ่งกล่าวว่า “ให้อธิบายบอกเทคนิคก่อน เพราะมันเป็นทางเดียวที่จะทำให้คนดูแล้วเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้ถูกต้องจริงๆ ทำท่าดิบก่อน เอาท่าใหญ่ๆ ก่อนทีละท่า ทำเชื่อมโยงไม่ต้อง เพราะทำเชื่อมโยงเอาไปใส่ในจังหวะเพลงได้ บอกเนื้อเรื่องลงไปด้วยและก็บอกทำนอง บอกเทคนิคว่าทำนี้ควรจะทำมือต่ำ มือสูงขนาดไหน แล้วถึงจะแสดงรวบยอดอีกที” (ชุตินัน เนืองนิตย์, สัมภาษณ์: 8 พฤศจิกายน 2547)

ข) ความต้องการความมีคุณภาพ มาตรฐานของเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยพบว่า ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ยังต้องการเนื้อหาสารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานกรมศิลปากรจริงๆ โดยควรจัดให้มีอาจารย์ผู้ใหญ่ที่เป็นผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการรำไทยมาเป็นที่ปรึกษาเรื่องท่ารำในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ และหาผู้แสดงที่สามารถรำได้สวยงามเป็นผู้แสดงท่ารำ เพื่อความเหมาะสม

จากการศึกษาผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เนื้อหาสารที่ผู้รับสารต้องการให้ทำการเพิ่มเติมขึ้นมานั้น เป็นเนื้อหาสารที่ผู้รับสารต้องการนำไปเสริมเพิ่มเติมจากความรู้เดิมที่เคยรับรู้มา จากสื่อบุคคล เนื่องจากความต้องการในเนื้อหาสารนี้เป็นความต้องการของผู้รับสารที่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านการรำไทยมาก่อน ดังนั้นความคิดเห็นของผู้รับสารประเภทนี้ต่อเนื้อหาสารที่ต้องการคือ ต้องการใช้น้ำเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ มาเป็นเนื้อหาเสริมเพิ่มเติม ขยายฐานความรู้ทางด้านการรำไทยออกของผู้รับสารไป มากกว่าต้องการจะนำเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ไปใช้

เป็นเนื้อหาสาระหลักเพื่อนำไปใช้ทดแทน (substitute) เนื้อหาสาระเดิมที่เคยได้รับมาจากสื่อบุคคล เนื่องจากผู้รับสารมีความเชื่อว่า เนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสมบูรณ์มากที่สุด

ตารางที่ 18 : การเปรียบเทียบทัศนคติของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสาระ

รายละเอียด	ผู้ผลิต	ผู้รับสาร
ความพึงพอใจ	ผู้ผลิตมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ชุดสาธิตฯ	ผู้รับสารไม่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสาระในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ชุดสาธิตฯ
ประโยชน์	เกิดประโยชน์ต่อสังคม เกิดประโยชน์ต่อผู้ส่งสาร และ เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร	เกิดประโยชน์ต่อผู้รับสาร
ปัญหา	ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการถ่ายทำ	ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการถอดเนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์
ความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาระที่หายไป	ปริมาณเนื้อหาสาระในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ มีน้อยมาก และมีคุณภาพด้อยกว่าเนื้อหาสาระเดิม	เนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ มีปริมาณและคุณภาพไม่เทียบเท่ากับเนื้อหาสาระจากการสื่อสารระหว่างบุคคล
ความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาระที่เพิ่มเติมมา	เนื้อหาสาระจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่มีเนื้อหาสาระอะไรที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากเนื้อหาสาระเดิมในสื่อบุคคลเลย	เนื้อหาสาระที่เพิ่มเติมขึ้นมาไม่ใช่เนื้อหาสาระที่ผู้รับสารต้องการ จนทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่ามีเนื้อหาสาระใหม่อะไรเพิ่มเติมขึ้นมาจากสิ่งที่เคยรับรู้มาก่อน
ความคิดเห็นต่อเนื้อหาสาระที่แตกต่างไป	<ul style="list-style-type: none"> เนื้อหาสาระมีความเป็นมาตรฐาน มีคุณภาพ เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี ทำการคัดแปลง ปรับปรุง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับทำรำน้อยอีก 	เนื้อหาสาระในสื่อปลายทางที่มีความแตกต่างออกไปจากเนื้อหาสาระต้นทางนั้น ไม่ใช่ความแตกต่างในประเด็นที่สำคัญ หากแต่เป็นความแตกต่างทางงานศิลปะภายใต้

	<p>ทั้งส่วนที่ปรับปรุงไปยังเป็นส่วนที่สามารถดัดแปลงได้ภายใต้กฎเกณฑ์ทางนาฏศิลป์</p> <ul style="list-style-type: none"> • กระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีแตกต่างไปจากเดิม 	<p>กฎเกณฑ์ของทางนาฏศิลป์ อีกทั้งผู้รับสารเห็นว่าเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ มีความน่าเชื่อถือ เพราะเนื้อหาสารถูกผลิตโดยอาจารย์จากกรมศิลปากร</p>
--	---	--

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบทัศนะของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

6.3.1 ความพึงพอใจต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้นผู้วิจัยพบว่า ในขณะที่ผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีความพึงพอใจในเนื้อหาสารที่ตัวเองผลิต แต่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ทั้ง 2 ประเภทไม่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่า การถ่ายโยงเนื้อหาสารรำไทยผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ในครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการสื่อสารจะประสบความสำเร็จได้ต่อเมื่อเป้าหมายของผู้ส่งสารและผู้รับสารตรงกัน

6.3.2 ประโยชน์ของการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

จากการศึกษา ประโยชน์ของการถ่ายโยงเนื้อหาสารต่อผู้ผลิตและผู้รับสารข้างต้นผู้วิจัยพบว่า ผู้ผลิตและผู้รับสารมีทัศนะร่วมกันในเรื่องของประโยชน์ต่อผู้รับสารเหมือนกัน ผู้ผลิตคิดว่าเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นประโยชน์ต่อผู้รับสาร โดยก่อให้เกิดการเผยแพร่รำไทยที่เป็นมาตรฐานของกรมศิลปากรไปสู่ประชาชนทั่วไป ส่วนผู้รับสารคิดว่าเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้รับสาร โดยผู้รับสารสามารถใช้แผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนรำไทยได้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ถึงแม้ประโยชน์ของเนื้อหาสารข้างในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ต่อผู้รับสารจะสามารถถูกถ่ายโยงมาได้ แต่จากการที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ยังไม่มี ความพึงพอใจใน

เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์มากพอ จึงทำให้ประโยชน์ของเนื้อหาสารต่อผู้รับสารที่ถูกถ่ายโอนมากลายเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์ เนื่องจากถ้าผู้รับสารมีความพึงพอใจ และเห็นประโยชน์ของแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ผู้รับสารย่อมแสดงออกด้วยการซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ แต่จากการที่ผู้รับสารไม่นิยมซื้อแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้รับสารไม่เห็นประโยชน์ของแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ

ดังที่ผู้ประกอบการได้กล่าวยืนยันเรื่องยอดขายว่า “เรื่องที่เกี่ยวข้องกับ business ไม่ต้องพูด มันไม่เข้าเป้าหรอก ปิดประตูขาดทุนตั้งแต่แรกแล้ว เพราะอย่างแกรมมี่ อาร์เอส อะไรต่ออะไร ลงทุนไป 3 เดือนก็รู้แล้วว่าหมูหรือจ๋า สมมุติว่าเราทำมา 1,000 แผ่น เขาอาจจะขายวันเดียวหมด แต่เราจะขายก็ปีหมดยังไม่รู้เลย” (วรกต วงศ์รวีโรจน์, สัมภาษณ์: 19 ตุลาคม 2547)

6.3.3 ปัญหาของการถ่ายโอนเนื้อหาสาร

จากการศึกษา ปัญหาของการถ่ายโอนเนื้อหาสารในแง่มุมมองของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อเนื้อหาสาร ผู้วิจัยพบว่าผู้ผลิตและผู้รับสารต่างมีทัศนคติต่อเรื่องปัญหาต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสารคนละแง่มุม โดยผู้ผลิตจะมีปัญหาต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสารในระหว่างการถ่ายทำ ส่วนผู้รับสารจะมีปัญหาต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสารในระหว่างการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์

6.3.4 ความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

จากการศึกษา ความคิดเห็นของผู้ผลิตและผู้รับสารต่อเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยพบว่า

- ผู้ผลิตและผู้รับสารมีความคิดเห็นตรงกันว่า เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ มีปริมาณและคุณภาพที่ดีกว่าเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล
- ผู้ผลิตและผู้รับสารมีความคิดเห็นตรงกันว่า เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่มีเนื้อหาสารใหม่ที่เพิ่มเติมขึ้นมาจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคล
- ผู้ผลิตและผู้รับสารมีความคิดเห็นตรงกันว่า เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์ชุดสาธิตฯ ที่แตกต่างกันไป เป็นความแตกต่างทางงานศิลปะภายใต้กฎเกณฑ์ของทางนาฏศิลป์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ทีมผู้ผลิตใช้เกณฑ์เรื่องการตัดทอนเนื้อหาสารจากสื่อต้นทางเป็นเกณฑ์หลักในการถ่ายโอนเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์ จนทำให้ปริมาณและคุณภาพของเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์มีน้อยกว่าเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่าง

บุคคลมาก จนทำให้ผู้รับสารเกิดความไม่พึงพอใจและไม่เห็นประโยชน์ของเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

ผู้วิจัยสรุปว่า การที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ไม่มีความพึงพอใจและไม่เห็นประโยชน์ของเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์เนื่องจาก การที่ผู้ประกอบการไม่ทำการศึกษาประเภทและความต้องการของผู้รับสารก่อนการผลิต รวมทั้งไม่ได้ระบุกลุ่มผู้รับสารให้ชัดเจน และทีมผู้ผลิตทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารโดยไม่ได้ทำการดัดแปลงเนื้อหาสารจากสื่อเดิม ให้มีความเหมาะสมกับคุณลักษณะของช่องทางการสื่อสารใหม่ ดังที่ผู้วิจัยได้อธิบายแล้วในบทที่ 5 ข้อ “5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์นั้น ผู้วิจัยได้ทำการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบในการพิจารณาเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ และเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยออกมาเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ดังนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

7.1.1 การถ่ายโยงเนื้อหาการร่ำไทย

7.1.1.1 การถ่ายโยงวัตถุประสงค์

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของสื่อบุคคล และวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยสรุปว่าการถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากปริมาณและคุณภาพของวัตถุประสงค์ที่ถูกถ่ายโยงไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์มีน้อยกว่าวัตถุประสงค์เดิมในการสื่อสารระหว่างบุคคล (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ข้อ 4.2.3 การวิเคราะห์การถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) จนทำให้วัตถุประสงค์หลักในการผลิตเนื้อหาสารผ่านแผ่นซีดีวีดิทัศน์ขาดความชัดเจน และเกิดการเบี่ยงเบน ห่างไกลออกไปจากวัตถุประสงค์หลักเดิมในการสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การถ่ายโยงวัตถุประสงค์ในครั้งนี้คือการที่ ผู้ประกอบการไม่เข้าใจความแตกต่างของวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร 2 ระบบ (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 5 ข้อ 5.1.1)

7.1.1.2 การถ่ายโยงผู้ส่งสาร

จากการศึกษาผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล และผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโยงผู้ส่งสารในครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะถึงแม้ว่าผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ (เฉพาะทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเท่านั้น) จะมีคุณลักษณะร่วมหลายประการที่เหมือนกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลจนทำให้ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์สามารถผลิตเนื้อหาสารได้ใกล้เคียงกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลก็ตาม แต่จากการที่ผู้ส่งสารจากสื่อบุคคลถูกถ่ายโยงไปสู่แผ่นซีดี

วิดิทัศน์ได้ในปริมาณที่น้อย ประกอบกับการที่ผู้ประกอบการเลือกใช้งานประเภทของผู้ส่งสารที่ผิด ผ่าผิดตัว จึงทำให้ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวิดิทัศน์ไม่สามารถทำงานได้ตรงตามศักยภาพที่มี (ดังที่ได้ กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ข้อ 4.3.3 การวิเคราะห์การถ่ายโอนข้อมูลผู้ส่งสารในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) จนทำให้เนื้อหาของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวิดิทัศน์ที่ถูกถ่ายโอนมามีปริมาณและคุณภาพที่แตกต่าง ไปจากเดิม ซึ่งปัจจัย 2 ประการที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานผู้ส่งสารในครั้งนี้คือ งบประมาณการผลิต และความไม่เข้าใจคุณสมบัติของผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวิดิทัศน์ (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 5 ข้อ 5.2)

7.1.1.3 การถ่ายโอนเนื้อหาสาร

จากการศึกษาเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล และเนื้อหาสาร จากแผ่นซีดีวิดิทัศน์ ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโอนเนื้อหาสารในครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทีม ผู้ผลิตได้ทำการถ่ายโอนเนื้อหาสารโดยใช้เกณฑ์ในการตัดทอนเนื้อหาสารเป็นหลัก โดยเฉพาะการ ตัดทอนเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลที่สำคัญ 5 ประการ (คือเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ การ ฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ, วิธีการปฏิบัติท่ารำ, ดลีการรำรำต่างๆ และอารมณ์ของตัวละคร, ข้อบกพร่องต่างๆ ของผู้รับสาร และวิธีการแก้ไขข้อบกพร่อง, เงื่อนไข/หลักเกณฑ์ในการดัดแปลง ท่ารำไทย) ที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สำคัญของเนื้อหาสารที่ จำเป็นต่อการปฏิบัติท่ารำไทย 2 ส่วนคือ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับท่ารำ และเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรี ไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติท่ารำลง (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อย ก. การถ่าย โยงเนื้อหาสารโดยการตัดทอนเนื้อหาสาร) จนทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางมีปริมาณและ คุณภาพที่ด้อยกว่าเนื้อหาสารจากสื่อต้นทางมาก ยิ่งไปกว่านั้นการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนทำ การดัดแปลงเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีภายหลังจากการถ่ายทำโดยขาดความ เข้าใจในเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทย ได้ส่งผลเสียต่อการถ่ายโอนเนื้อหาสารมากที่สุด เพราะเป็น สาเหตุที่ทำให้เนื้อหาสารเดิมเกิดการผิดเพี้ยนไป กลายเป็นเนื้อหาสารใหม่ที่มีลักษณะบิดเบือนและ ห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคล จนนำไปสู่การลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของ เนื้อหาสารเดิมจากสื่อต้นทางลง

ผู้วิจัยสรุปปัจจัยสำคัญ 6 ประการที่ทำให้เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวิดิทัศน์ เกิดการตัดทอน เพิ่มเติมและดัดแปลงไปจากเดิมคือ

- ผู้ประกอบการไม่ทำวิเคราะห์กลุ่มผู้รับสาร
- ขาดการประชุมทีมงานผู้ผลิต

- ทีมผู้ผลิตงานทุกทีมไม่ประสานงานกัน
- การคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานของผู้ประกอบการ
- ข้อจำกัดเรื่องความสามารถในการเก็บข้อมูลของแผ่นซีดีวีดิทัศน์
- ความจำเป็นในการเพิ่มเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดิทัศน์

7.1.1.4 การถ่ายโอนช่องทางการสื่อสาร

จากการศึกษาช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยสรุปว่า ช่องทางการสื่อสารเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายโอนได้ เนื่องจากช่องทางการสื่อสารทั้ง 2 ประเภทเป็นช่องทางการสื่อสารคนละชนิดกัน จึงมีคุณลักษณะและธรรมชาติที่แตกต่างกัน ซึ่งการไม่สามารถถ่ายโอนช่องทางการสื่อสารไปได้นั้น ผู้วิจัยสรุปว่าได้ส่งผลกระทบต่อถ่ายโอนเนื้อหาสารในครั้งนี้เนื่องจาก ทีมผู้ผลิตไม่ได้ทำการคัดแปลงเนื้อหาสารเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางการสื่อใหม่อย่างที่ควรจะเป็น จนทำให้เกิดการลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารเดิมจากสื่อต้นทางลง

7.1.1.5 การถ่ายโอนผู้รับสารและผลลัพธ์

จากการศึกษาผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากสื่อบุคคล และผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ ผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโอนผู้รับสารและผลลัพธ์ในครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะถึงแม้การถ่ายโอนผู้รับสารและผลลัพธ์ในครั้งนี้ จะสามารถถ่ายโอนคุณสมบัติของผู้รับสารจากสื่อบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดิทัศน์ได้ในปริมาณที่มากจนทำให้ผู้รับสารจากสื่อบุคคลและผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์เป็น/เกือบจะเป็นผู้รับสารประเภทเดียวกัน แต่การไม่สามารถถ่ายโอนความมั่นใจในเนื้อหาสารของผู้รับสารไปได้นั้นกลับส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเนื้อหาสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสาร โดยก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพของเนื้อหาสารในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์และเกิดการลดระดับคุณภาพผลลัพธ์ของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ลงพร้อมกัน ซึ่งปัจจัย 2 ประการที่ทำให้ผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ถูกเพิ่มเติมและดัดแปลงไปจากเดิมคือ บริบทของการสื่อสาร และประเภทของช่องทางการสื่อสาร เพราะเมื่อบริบทของการสื่อสารและประเภทของช่องทางการสื่อสารเปลี่ยนแปลงไประดับของผู้รับสารและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดิทัศน์ย่อมเกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปเช่นเดียวกัน

7.2 อภิปรายผล

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยสรุปว่า การถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์ในครั้งนี้ เป็นการถ่ายโอนที่ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการถ่ายโอนองค์ประกอบทางการสื่อสารทั้ง 6 ตัวตั้งแต่ วัตถุประสงค์, ผู้ส่งสาร, เนื้อหาสาร, ช่องทางการสื่อสาร, ผู้รับสารและผลลัพท์ ล้วนส่งผลเสียต่อการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยในประเด็นเดียวกันคือ ก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางขึ้น โดยทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางเกิดการบิดเบือน และมีความห่างไกลออกไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคล ส่วนข้อดี/ผลดีที่มุ่งหวังคือการขยายกลุ่มผู้รับสารก็ทำได้ไม่มากนัก

7.2.1 ประเด็นที่ 1: สุนทรียะทางนาฏศิลป์

โดยปกติแล้วสุนทรียะทางนาฏศิลป์ไทยควรเกี่ยวข้องกับความงามทางการแสดงนาฏศิลป์ไทยซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น ความงดงามของท่ารำของผู้แสดง, ความงามของเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ การแต่งหน้า ทำผม อุปกรณ์ประกอบฉาก, ความสวยงามของฉาก, ความไพเราะของเสียงดนตรีไทย เป็นต้น

จากการที่ผู้ประกอบการมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการในการถ่ายโอนเนื้อหาสารในครั้งนี้คือ การมีใจรักและต้องการเผยแพร่อนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรมไทยของผู้ประกอบการ, ต้องการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนที่มีความน่าเชื่อถือ, ต้องการสร้างและเผยแพร่มาตรฐานของเนื้อหาสารจากกรมศิลปากร และต้องการสร้างฐานความรู้ในพฤติกรรมมารับชม (viewing behavior) ให้กับผู้บริโภค ผู้ประกอบการจึงตั้งชื่อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดนี้ว่า “สาริตการสอนท่ารำนาฏศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น”

ดังนั้นเนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโอนจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์จึงเป็นเนื้อหาสารที่มีลักษณะของการเรียนการสอนรำไทยไม่ใช่เนื้อหาสารที่มีลักษณะของการแสดงรำไทย ถึงแม้ว่าการถ่ายโอนเนื้อหาสารในครั้งนี้จะไม่บรรลุเป้าหมายในการเรียนการสอนรำไทยอย่างสมบูรณ์ก็ตาม ผู้วิจัยสรุปว่าเนื้อหาสารที่มีลักษณะของการเรียนการสอนรำไทยที่ถูกถ่ายโอนไป *ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุนทรียะทางนาฏศิลป์* เพราะเนื้อหาสารที่มีลักษณะของการเรียนการสอนมักขาดปัจจัยที่จะสนับสนุนให้เกิดสุนทรียะในระหว่างการรับชมเช่น ความงามของเครื่องแต่งกาย ฯลฯ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น นอกจากนั้นการที่ผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นผู้ส่งสารกลุ่มเดียวกับผู้ส่งสารจากสื่อบุคคล ดังนั้นสุนทรียะในเรื่องความงดงามของท่ารำของผู้

แสดงยอมถูกรักษาไว้ให้อยู่ในระดับหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าจะเกิดการสูญเสียสุนทรียะแล้วน่าจะเกิดจากสาเหตุอื่นเช่น รูปแบบในการผลิตงานผ่านสื่อ, การถ่ายทำ เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสรุปว่าสุนทรียะทางนาฏศิลป์ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการถ่ายโยงเนื้อหาสาร

7.2.2 ประเด็นที่ 2: ข้อดีของการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม

จากการที่เรย์มอนด์ วิลเลียมส์ ได้อธิบายแนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำว่า “ในขณะที่ทุกวันนี้ปฏิบัติการทางสังคมจะก่อให้เกิดวัฒนธรรมผ่านสื่อต่างๆ อยู่ตลอดเวลา แต่ในระยะยาวแล้ว จะมีเพียงบางวัฒนธรรมเท่านั้นที่จะคงมีชีวิตยืนยาว เพราะได้รับการสืบทอดอย่างต่อเนื่อง”

ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยพิจารณาการถ่ายโยงเนื้อหาสารครั้งนี้ในด้านบวกแล้วจะเห็นว่าการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่การสื่อสารผ่านแผ่นซีดีวีดีทัศน์นั้นอย่างน้อยก็นับได้ว่าเป็นการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดนาฏศิลป์ไทยให้คงมีอยู่ต่อไป เพราะแผ่นซีดีวีดีทัศน์เป็นสิ่งที่สามารถเก็บเนื้อหาสารเอาไว้เป็นหลักฐาน/ข้อมูลสำหรับคนรุ่นต่อไปได้

7.2.3 ประเด็นที่ 3: วิธีการผลิตซ้ำ

ผู้วิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ประการหนึ่ง ที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญมากกว่าวัตถุประสงค์อื่นคือ เพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยจึงสรุปว่าการถ่ายโยงเนื้อหาสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ในครั้งนี้จัดอยู่ในประเภทของ “การใช้เนื้อหาสารเดิมแต่มีการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ” เป็นรูปแบบของการ “Remake” คือการนำเนื้อหาสารเดิมกลับมาทำการผลิตซ้ำอีกครั้งผ่านสื่อใหม่ โดยใช้แนวคิดเรื่องของการนำของเดิมกลับมาทำใหม่ (Convention) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการทำซ้ำ “repetition” เพื่อสร้างความหลากหลาย “variation” ให้กับสินค้าของผู้ประกอบการ แต่จากการที่ผู้ประกอบการและทีมผู้ผลิตมองข้าม/หรืออาจไม่เข้าใจความแตกต่างระหว่างช่องทางการสื่อสารเดิมที่เป็นสื่อบุคคลและช่องทางการสื่อสารใหม่ที่เป็นสื่อใหม่ประเภทแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ดังนั้นทีมผู้ผลิตจึงทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารด้วยการตัดทอนเนื้อหาสารเดิมจากสื่อบุคคลลง เพื่อให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของช่องทางการสื่อสารใหม่ที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์ แต่เพราะทีมผู้ผลิตทำการตัดทอน (Reduction) เนื้อหาสารจากตัวบทต้นทางลงจากเดิมในปริมาณมาก จึงทำให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่ปลายทางมีปริมาณและคุณภาพที่ด้อยกว่าเนื้อหาสารในสื่อต้นทาง จนทำให้เกิดปรากฏการณ์ “สื่อต่างสร้างความยากจนให้แก่กัน” (Media impoverished media) เนื่องจากการที่สื่อมวลชนมีลักษณะเป็นพาณิชย์ศิลป์หรือเป็นธุรกิจ

การนำเนื้อหาสารเดิมมาทำการผลิตซ้ำอีกครั้ง ภายใต้วัตถุประสงค์หลักคือเพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย ตามกรอบแนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำ “Reproduction” ทำให้ผู้วิจัยสรุปว่า ผู้ผลิตทำการผลิตซ้ำเนื้อหาสารในรูปแบบของการอนุรักษ์ คือผู้ผลิตทำการผลิตซ้ำเนื้อหาสารเดิมโดยพยายามรักษารูปแบบ เนื้อหา และความหมายดั้งเดิมเอาไว้ทั้งหมด เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์เพื่อให้เกิดความเหมาะสม หรือให้แตกต่างไปจากคู่แข่ง และเพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการผลิตที่ว่า ต้องการจะเผยแพร่และอนุรักษ์รำไทยที่มีความเป็นมาตรฐานของกรมศิลปากรไปสู่ประชาชนทั่วไป ซึ่งข้อค้นพบนี้ไม่ตรงกับรูปแบบในการผลิตซ้ำที่ผู้วิจัยได้สันนิษฐานเอาไว้ตั้งแต่ต้นว่าผู้ส่งสารจะใช้วิธีการผลิตซ้ำในรูปแบบของการดัดแปลงเนื้อหาสาร

7.2.4 ประเด็นที่ 4: รูปแบบความสัมพันธ์ในด้านบวก

ผู้วิจัยพบว่า ทีมผู้ผลิตมีเจตนาดีในการเผยแพร่เนื้อหาการรำไทย โดยหวังจะให้เกิด “รูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นไปในด้านบวก” ตามกรอบแนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี นั่นคือทีมผู้ผลิตหวังจะใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางในการส่งเสริมศักยภาพของสื่อประเพณี ให้เกิดมีการเผยแพร่เนื้อหาสารที่มีความเป็นมาตรฐานไปสู่ประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิที่จะได้รับรู้เนื้อหาสารที่มีความเป็นมาตรฐานอย่างแท้จริง ดังผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์” ของ วราลี จิรัชย์ศรี ที่ได้กล่าวถึงข้อสรุปเรื่อง

“ประโยชน์ที่จะเกิดจากการนำเอาสื่อมวลชน เข้ามาเป็นช่องทางในการนำเสนอสื่อ นาฏศิลป์ไปสู่ประชาชนมีดังนี้

1. สื่อมวลชนสามารถทำให้สื่อนาฏศิลป์กลายเป็นสื่อรุกเข้าถึงผู้รับสารได้
2. สื่อมวลชนสามารถเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรู้จักและเข้าใจนาฏศิลป์มากยิ่งขึ้น
3. สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือในการเก็บอนุรักษ์และเก็บรักษาสื่อนาฏศิลป์ไว้ได้โดยไม่มีขีดกำหนดทางด้านเวลา ด้วยความสามารถทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เข้ามาสนับสนุน (อาทิการบันทึก ทำสำเนาไว้ในวีดิทัศน์หรือซีดีรอม)” (วราลี จิรัชย์ศรี, 2541 : 139)

ซึ่งการที่สื่อประเพณีได้มีโอกาสเข้ามาหิบบิซึม รูปแบบในการนำเสนอของสื่อมวลชนไปใช้นั้น ขึ้นอยู่ที่วิสัยทัศน์ของผู้ประกอบการที่จะสามารถเข้าใจได้ว่า นี่เป็น

กระบวนการหนึ่งในการหนุนช่วยให้สื่อประเพณีมีการปรับตัวให้ทันสมัยขึ้นตามยุคสมัย เพื่อสะดวกและเหมาะสมต่อการเผยแพร่และอนุรักษ์รำไทยให้ไปตามที่ต่างๆ ได้อย่างแพร่หลาย โดยอาศัยคุณลักษณะข้อเด่นของแผ่นซีดีวีดีทัศน์เรื่องความสามารถในการเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากได้ในระยะเวลาอันสั้น และการเป็นสื่อที่ไม่ถูกจำกัดด้วยเรื่องของเวลาและสถานที่ เข้ามาปิดคุณลักษณะข้อดีของสื่อบุคคลเรื่อง การใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคลถูกจำกัดไว้ด้วยเวลาและสถานที่ลงได้

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปว่า การผลิตตัวบทเพื่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้ก่อให้เกิด “รูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นไปในด้านลบ” นั่นคือ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนเข้าไปทำลายคุณค่าของเนื้อหาสารจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีลง สืบเนื่องมาจากงบประมาณทางการผลิตที่มีจำกัดน้อยและนโยบายในการเลือกใช้ทีมผู้ผลิตงานของผู้ประกอบการที่ไม่ให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตงานด้านสื่อมวลชนมาตั้งแต่แรก ผู้ประกอบการจึงเลือกใช้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนที่มีค่าจ้างแรงงานถูก ไม่มีความเป็นมืออาชีพมาทำการผลิตงาน ดังที่ผู้วิจัยได้แสดงความเห็นไว้ในบทที่ 5 “ข้อ 5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสาร” นอกจากนั้นผู้วิจัยยังพบว่า การถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้ยังไม่สามารถขยายฐานผู้รับสารออกไปได้ตามที่ผู้ประกอบการต้องการ เนื่องจากผู้วิจัยค้นพบว่าผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ส่วนใหญ่เป็นหรือเกือบจะเป็นผู้รับสารประเภทเดียวกันกับผู้รับสารจากสื่อบุคคล

แต่ในอีกมุมมองหนึ่งผู้วิจัยพิจารณาว่ารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณีในครั้งนี้ อย่างน้อยก็ก่อให้เกิดผลทางด้านบวกเช่นกันคือ ทำให้คนที่รู้จักครู/ศิลาป็นที่เป็นผู้ส่งสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์อาจเกิดความสนใจในการรำไทยและอยากเข้ามาเรียนรำไทยโดยตรงกับสื่อบุคคลก็เป็นได้

7.2.5 ประเด็นที่ 5: การผสมผสานสื่อประเพณีและสื่อมวลชน

การสร้างความเข้าใจในเนื้อหาสารที่กำลังทำการผลิต ให้กับผู้ผลิตทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่จำเป็นมาก เนื่องจากว่า ผู้ผลิตในแต่ละฝ่ายจะได้รู้ถึงสิ่งสำคัญและข้อบังคับต่างๆ ที่จำเป็นของเนื้อหาสารในแต่ละฝ่าย และเท่าที่จำเป็นเป็นการเผยแพร่มาตรฐานของเนื้อหาสารที่มีการเคลื่อนไหวในแวดวงแคบๆ สู่แวดวงอื่นๆ ที่กว้างขวางขึ้น ดังที่แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษในการผสมผสานสื่อประเพณี และสื่อมวลชนเข้าด้วยกันบางข้อที่ว่า

“3. การให้คำแนะนำเกี่ยวกับ เรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน กับพนักงานที่ผลิตงานในสื่อมวลชนนั้นเป็นสิ่งสำคัญ และในทำนองเดียวกันก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการให้คำแนะนำกับนักแสดงที่มาจากสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน เกี่ยวกับสิ่งจำเป็นและข้อบังคับต่างๆ ของสื่อมวลชน”

การถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทยในกรณีนี้ผู้วิจัยสรุปว่าทีมผู้ผลิตงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ได้คำนึงถึงการผสมผสานสื่อประเพณีและสื่อมวลชนเข้าด้วยกันอย่างที่ควรจะเป็น เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีไม่ได้เข้าไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาการรำไทยในแง่มุมต่างๆ ที่จำเป็นและสำคัญกับทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนในกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนในขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ, ขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ นอกจากนี้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนก็ไม่ได้ให้คำแนะนำทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเกี่ยวกับสิ่งจำเป็นและข้อบังคับต่างๆ ของสื่อมวลชน ในขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ, ขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำเช่นกันจนทำให้เกิดปัญหาขึ้นกับเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีภายหลังการถ่ายทำ (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 ข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อย ค. การถ่ายโยงเนื้อหาสาร โดยการดัดแปลงเนื้อหาสาร) ดังที่แนวคิดเรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนและสื่อประเพณี ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษในการผสมผสานสื่อประเพณีและสื่อมวลชนเข้าด้วยกันบางข้อที่ว่า

“2. การเคลื่อนย้ายสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน ไปสู่สื่อมวลชนนั้น ถ้าจะทำทั้งหมดต้องกระทำอย่างระมัดระวังรอบคอบค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ราวกับว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงความหมายของประเพณี หรือรูปแบบต่างๆ ไม่เช่นนั้นแล้วผลที่ได้จะเป็นในแง่ลบมากกว่า”

และดังผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์” ของ วราลี จิรัชยศรี ที่ได้กล่าวถึงข้อสรุปเรื่อง ช่องทางในการนำเสนอนาฏศิลป์ บางข้อที่ว่า

“- สื่อมวลชนยังขาดสำนึกและขาดมุมมองที่กว้างขวาง โดยมักใช้ตัวเองเป็นหลักในการจัดทำรายการและไม่พยายามปรับเข้าหานาฏศิลป์

- สื่อมวลชนขาดความรู้ในเรื่องของเทคนิคการจัดรายการแสดงนาฏศิลป์ทางโทรทัศน์ เนื่องจากเรื่องของการจัดฉากหรือการวางมุกกลองได้ถูกต้อง และสามารถสื่อความหมายของการแสดงออกไปได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อเรื่อนั้น ถือเป็นเรื่องที่สื่อมวลชนจะต้อง

ศึกษาหาความรู้ด้วย จึงจะสามารถทำให้การเผยแพร่รายการนาฏศิลป์ทางโทรทัศน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ” (วารลิต จิรัชยศรี, 2541)

7.2.6 ประเด็นที่ 6: ธรรมชาติของสื่อ

แนวคิดเรื่องธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทได้กล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะทำการใช้สื่อประเภทใดก็ควรที่จะทำความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อประเภทนั้นเสียก่อน ว่าสื่อชนิดนั้นมีหน้าที่พื้นฐานในการสื่อสารกับใคร ดังเช่นข้อที่บอกถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของสื่อประเพณีบางประการที่ว่า “ขั้นตอนการผลิตผลงานของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านนั้นจะไม่ซับซ้อน ไม่ต้องใช้เครื่องมือมาก ไม่ต้องใช้คนมาก ไม่มีการแบ่งงานกันทำ เช่น ศิลปินผู้แสดงมักจะทำงานคนเดียวทุกขั้นตอน ตั้งแต่เป็นนักแสดงเอง, ฝึกซ้อมเอง, กำกับเอง, หาชุดแสดงเอง, แต่งตัว แต่งหน้าเอง, หางานแสดงเอง, เก็บเงินเอง เป็นต้น ดังนั้นผลผลิตในเชิงปริมาณจึงมีน้อย อีกทั้งในการผลิตสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านนั้นมักถือเอาผู้ผลิต (ตัวศิลปิน) เป็นหลัก อีกทั้ง มีราคาถูก หรืออาจไม่เสียค่าใช้จ่าย” หรือข้อที่บอกถึงคุณลักษณะเฉพาะตัวของสื่อมวลชนบางประการที่ว่า “มีกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการผลิต มีขั้นตอนในการผลิตที่ซับซ้อน และ อาศัยบุคลากรจำนวนมากในการเป็นผู้ส่งสาร”

การถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปว่าปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนไม่มีความเป็นมืออาชีพเนื่องจาก ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนขาดผู้อำนวยการผลิตงานด้านสื่อมวลชน (Producer) ไปจึงทำให้ไม่สามารถผสมผสานธรรมชาติของสื่อทั้ง 2 ประเภทให้เข้ากันได้เหมาะสม และการที่ไม่เคลื่อนย้ายกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน ไปใช้ทั้ง 3 ขั้นตอน แต่ตัดทอนกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนให้เหลือเพียง 2 ขั้นตอนคือขั้นตอนการถ่ายทำ และขั้นตอนการประเมินผลหลังการถ่ายทำ ซึ่งขั้นตอนที่ขาดหายไปและมีความสำคัญเช่นกันคือ ขั้นตอนวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ

นอกจากนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีไม่รู้จักรู้/ไม่เข้าใจธรรมชาติของสื่อมวลชนนั้นก็ปัญหาต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้เหมือนกัน เนื่องจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีจะมองข้ามความสำคัญ, ความจำเป็น และข้อจำกัดต่างๆ ของสื่อมวลชนไปและยึดความถูกต้องในการผลิตเนื้อหาสารของตัวเองเป็นหลักแต่เพียงฝ่ายเดียว

7.2.7 ประเด็นที่ 7: การตัดแปลงเนื้อหาสาร

การไม่สามารถถ่ายโยงช่องทางการสื่อสารระหว่างการสื่อสารทั้ง 2 ประเภทได้นี้ (ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์) ส่งผลต่อการถ่ายโยงเนื้อหาสารกล่าวคือตามหลักการแล้วจำเป็นต้องมีการตัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางการสื่อสารใหม่ เพื่อให้เนื้อหาสารในสื่อใหม่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับเนื้อหาสารในสื่อเดิม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำในการตัดแปลงเนื้อหาสารคือทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน เนื่องจากเป็นทีมงานที่มีความรู้ ความชำนาญและรู้ถึงองค์ประกอบต่างๆ ของตัวสื่อ/ช่องทางการสื่อสารใหม่เป็นอย่างดี

แต่การถ่ายโยงเนื้อหาสารในครั้งนี้ผู้วิจัยสรุปว่าทีมผู้ผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนไม่ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการตัดแปลงเนื้อหาสารจากสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางการสื่อสารใหม่อย่างที่ควรจะเป็น หากแต่ในระหว่างการถ่ายทำทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนกลับให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีทำหน้าที่เป็นผู้นำในการ “ไม่ตัดแปลง” เนื้อหาสารจากสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางการสื่อสารใหม่แทน จนก่อให้เกิดการลดระดับคุณภาพและมาตรฐานของเนื้อหาสารใหม่ในสื่อปลายทางขึ้น

7.2.8 ประเด็นที่ 8: วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและผู้รับสารไม่ตรงกัน

จากการที่วัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ประการหนึ่งของผู้ประกอบการให้ความสำคัญมากกว่าวัตถุประสงค์อื่นคือ เพื่อเผยแพร่และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย จึงทำให้เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีรูปแบบของการอนุรักษ์ คือผู้ผลิตทำการผลิตซ้ำเนื้อหาสารเดิมโดยพยายามรักษารูปแบบ เนื้อหา และความหมายดั้งเดิมเอาไว้ทั้งหมด เพียงแต่มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้ส่งสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งจะแตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ในการบริโภคเนื้อหาสารของผู้รับสารส่วนใหญ่คือ ผู้รับสารส่วนใหญ่เป็นคนที่พื้นฐานความรู้ทางการรำไทยมาก่อนจึงต้องการใช้แผ่นซีดีวีดีทัศน์เพื่อเป็นสื่อเสริม/เป็นอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนรำไทย เพราะผู้รับสารประเภทนี้ต้องการเนื้อหาสารที่มีความแปลกใหม่หรือเนื้อหาสารที่มีการเจาะลึกเพิ่มเติมให้ละเอียดลึกซึ้งกว่าเนื้อหาสารเดิมที่เคยได้รับรู้มา

ผู้วิจัยสรุปว่าเมื่อวัตถุประสงค์ในการผลิตเนื้อหาสารของผู้ส่งสารไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ในการใช้งานของผู้รับสาร จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้รับสารไม่พึงพอใจ และไม่เห็นประโยชน์ของแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ เนื่องจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาธิตฯ ไม่สามารถทำ

หน้าที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับสารได้ ผู้รับสารจึงแสดงออกด้วยการไม่ซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาริตฯ

7.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการถ่ายโยงเนื้อหาการรำไทย

จากการประมวลผลข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับองค์ประกอบทางการสื่อสารทั้ง 6 ประการดังนี้

7.3.1 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับผู้ส่งสาร

จากการที่ผู้ประกอบการไม่เห็นความสำคัญของผู้รับสาร จึงไม่ทำการศึกษาประเภทและความต้องการของผู้รับสารก่อนการผลิตเนื้อหาสาร ทำให้ทีมผู้ผลิตเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ต้องทำการคาดเดาประเภทและความต้องการของผู้รับสาร และทำการถ่ายโยงเนื้อหาสารไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์โดยการตัดทอนเนื้อหาสารที่ผู้รับสารต้องการทิ้งไป จนทำให้ผู้รับสารเกิดความไม่พอใจและไม่เห็นประโยชน์ของเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาริตฯ และแสดงออกด้วยการไม่ซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดสาริตฯ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับผู้ส่งสาร 10 ข้อ ดังนี้

7.3.1.1 ผู้ประกอบการควรรศึกษาผู้รับสาร

ผู้ส่งสารที่เป็นผู้ประกอบการ ควรทำการศึกษาประเภทที่แท้จริงของผู้รับสารและความต้องการของผู้รับสาร และทำการแจ้งรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้รับสารให้กับทีมผู้ผลิตงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้อย่างชัดเจนก่อนการผลิตเนื้อหาสาร เพราะการศึกษาผู้รับสารเป็นขั้นตอนเบื้องต้นของกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน ซึ่งขั้นตอนนี้จะสามารถช่วยทีมผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกเนื้อหาสารให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสารได้อย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องทำการคาดเดาความต้องการและประเภทของผู้รับสารอีกต่อไป

7.3.1.2 ผู้ประกอบการควรรศึกษาสินค้าของกลุ่มแข่ง

ผู้ส่งสารที่เป็นผู้ประกอบการ ควรศึกษาสื่อที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรำไทยของผู้ผลิตรายอื่น เพราะการศึกษาสื่อของกลุ่มแข่งจะทำให้ทราบถึงข้อดี และข้อด้อยจากการผลิตสื่อในอดีต เพื่อนำมาพัฒนาผลงานสื่อของผู้ประกอบการให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

7.3.1.3 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตงาน ทางด้านสื่อมวลชน

โดยเริ่มจากการเลือกใช้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน ที่มีความเป็นมืออาชีพ เพราะจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการทำงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี และสามารถดำเนินการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และราบรื่นเนื่องจากการผลิตงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนนั้นต้องอาศัยความเป็นทีมงาน, มีคนจำนวนมาก, เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ เทคนิคในการถ่ายทำ และขั้นตอนในการทำงานต่างๆ คือ ขั้นตอนการวางแผนงานและเตรียมการก่อนการถ่ายทำ, ขั้นตอนการถ่ายทำ และขั้นตอนประเมินผลหลังการถ่ายทำ อีกทั้งยังเป็นการทำงานที่ต้องการความเป็นระบบระเบียบ และต้องการ การประสานงานซึ่งกันและกัน

7.3.1.4 ผู้ประกอบการควรแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

ก่อนการถ่าย โยงเนื้อหาสารผู้ส่งสารที่เป็นผู้ประกอบการควรแจ้งวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อให้ชัดเจนแก่ทีมผู้ผลิตงานทุกฝ่ายพร้อมๆ กัน เพื่อทีมผู้ผลิตทุกฝ่ายจะสามารถเข้าใจและดำเนินการผลิตเนื้อหาสารไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างถูกต้อง และผู้รับสารก็จะสามารถเข้าใจในวัตถุประสงค์และหน้าที่ของสื่อที่ถูกผลิตออกมาได้อย่างถูกต้องเช่นกัน

7.3.1.5 ผู้ประกอบการควรยกระดับการผลิตงาน

ผู้ส่งสารที่เป็นผู้ประกอบการ ควรยกระดับการผลิตงานให้มีความเป็นมืออาชีพมากยิ่งขึ้น เพราะการที่ผู้ประกอบการมีเจตนาดีในการผลิตสื่อชิ้นนั้น ไม่เพียงพอ หากแต่ต้องมีความสามารถในการควบคุมความสมดุลระหว่างสื่อ 2 ประเภทให้ได้ คือผู้ส่งสารที่เป็นผู้ประกอบการมีความเข้าใจเรื่องของการใช้สื่อประเพณี และสื่อมวลชนด้วย เพื่อที่จะไม่เกิดการโอนเอียงไปให้ความสำคัญกับสื่อใดและมองข้ามสื่อใดไปซึ่งจะทำให้การถ่าย โยงเนื้อหาสารเกิดการถ่าย โยงไปแบบไม่สมบูรณ์อย่างเช่นในกรณีนี้

7.3.1.6 ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนควรทำการศึกษาเนื้อหาสาร ที่ต้องถ่ายทำก่อนการทำงาน

เพื่อทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนจะได้เข้าใจ ในสถานะหน้าที่ของตัวเองมากขึ้น และจะได้สามารถทำการเคลื่อนย้ายเนื้อหาสารเดิมไปสู่สื่อใหม่ได้อย่างถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนหรือผิดเพี้ยนของเนื้อหาสาร ดังที่มีกล่าวไว้ใน ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษใน

การผสมผสานสื่อประเพณีและสื่อมวลชนว่า “การเคลื่อนย้ายสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้านไปสู่สื่อมวลชนนั้น ถ้าจะทำทั้งหมด ต้องกระทำอย่างระมัดระวัง, รอบคอบ, ค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป ราวกับว่าไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงความหมายของประเพณี หรือ รูปแบบต่างๆ ไม่เช่นนั้นแล้วผลที่ได้จะเป็นในแง่ลบมากกว่า”

7.3.1.7 ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนควรมี

ผู้อำนวยการผลิตงานด้านสื่อมวลชน (Producer)

เพื่อคอยควบคุมการทำงานของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน และประสานงานกับผู้กำกับการแสดงจากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

7.3.1.8 ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนควรมุ่งมองใหม่ในการนำเสนองาน

โดยเลิกใช้ภาพฝังใจเก่าๆ ในการนำเสนอเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการรำไทย คือ จากที่คิดว่าเป็นเรื่องน่าเบื่อ โบราณ เซย ไม่ทันสมัย ก็ควรนำเสนอรำไทยในรูปแบบใหม่ โดยบอกประโยชน์ของรำไทยในแง่ที่ไม่เคยมีใครรู้แต่เป็นเรื่องที่ประชาชนทั่วไปสนใจคือ รำไทยเป็นการฝึกสมาธิชั้นยอด หรือรำไทยเป็นการออกกำลังกายชั้นเยี่ยม เป็นต้น โดยการเริ่มรำไทยให้เริ่มจากความสนุก ไปหาความขร่งขริม, จากเพลงรำสั้นๆ ไปหาเพลงร่ายยาวๆ, จากเพลงรำที่คิดประดิษฐ์ใหม่ ไปหาเพลงรำโบราณ คั้งเดิม เป็นต้น คือปลูกฝังให้คนรักในการรำไทยก่อน เพราะหากทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนยังคงใช้ภาพฝังใจเก่าๆ ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระอยู่นั้นเท่ากับสื่อมวลชนไม่ได้เข้าไปส่งเสริมเนื้อหาสาระเดิมจากสื่อประเพณีอย่างที่ควรเป็น หากแต่เข้าไปทำลายคุณค่าของเนื้อหาสาระเดิมลง เนื่องจากการเคลื่อนย้ายเนื้อหาสาระเก่ามาไว้ในสื่อใหม่ สมควรที่จะมีการตัดแปลงเนื้อหาสาระเก่าให้มีความเหมาะสมกับสื่อใหม่ หากแต่การตัดแปลงเนื้อหาสารนั้นควรจะทำอย่างระมัดระวังและรอบคอบ และเพิ่มความระมัดระวังในการนำเสนอ

นอกจากนั้นถึงแม้การผลิตซ้ำจะสามารถทำได้ 4 รูปแบบด้วยกันคือ รูปแบบการอนุรักษ์, รูปแบบการฟื้นฟู, รูปแบบการดัดแปลง และรูปแบบการสร้างใหม่ แต่ทีมผู้ผลิตงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนควรจะตกลงรูปแบบในการผลิตร่วมกันเพื่อให้ได้รูปแบบในการผลิตซ้ำที่เหมาะสม

7.3.1.9 ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีควรทำความเข้าใจกระบวนการผลิตงาน ทางด้านสื่อมวลชนบ้าง

เพราะการที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีไม่เข้าใจกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนเลยย่อมทำให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีอาจมองข้ามความสำคัญ, ความจำเป็น และข้อจำกัดต่างๆ ของกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชนไป

7.3.1.10 ทีมผู้ผลิตไม่ควรใช้วิธีการทำงานแบบไทยๆ

เวลาประกอบทีมผู้ผลิตงาน ผู้ที่มีอำนาจในการคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานในฝ่ายต่างๆ ไม่ควรใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกทีมผู้ผลิตงาน เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่มีอำนาจในการคัดเลือกทีมผู้ผลิตงานในฝ่ายต่างๆ มองข้ามความเหมาะสมและความสามารถในการทำงานของบุคคลากรคนอื่นๆ ไปได้ และอาจจะก่อให้เกิดปัญหาในการทำงานขึ้น ดังการถ่ายโยงเนื้อหาสารในกรณีนี้ที่เกิดการใช้งานผู้ส่งสารแบบผิดฝาผิดตัวคือ เอาศิลปินมาเป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสารสำหรับการเรียนการสอนแทนที่จะเลือกใช้ครูมาเป็นผู้คัดเลือกเนื้อหาสารแทน

7.3.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สำหรับเนื้อหาสาร

จากการที่เนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศน์เกิดความคลาดเคลื่อน บิดเบือน และห่างไกลไปจากเนื้อหาสารเดิมในสื่อบุคคล ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญสำหรับเรื่องการถ่ายโยงเนื้อหาสารรำไทยจากการสื่อสารระหว่างบุคคลไปสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับเนื้อหาสาร 5 ข้อ ดังนี้

7.3.2.1 ควรผลิตเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีสำหรับประกอบการรำไทยขึ้นมาใหม่

โดยในระหว่างการบันทึกเสียงดนตรี ควรมีผู้แสดงทำรำไปรำประกอบไว้ด้วย เพื่อให้เนื้อหาสารทั้ง 2 ประเภท ต่างควบคุมซึ่งกันและกัน ไม่ให้เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีเป็นตัวควบคุมเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับทำรำอย่างเดียว

7.3.2.2 ควรจัดการอบรมเนื้อหาสาระจากสื่อทั้ง 2 ประเภทให้กับทีมงานผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงคุณลักษณะ และข้อจำกัดของเนื้อหาสาระซึ่งกันและกัน คือให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนรู้ถึงเนื้อหาสาระที่สำคัญที่เกี่ยวกับการรำไทย เช่นในการปฏิบัติท่าผู้รำจะต้องรำให้ตรงกับจังหวะดนตรีไทยอย่างแม่นยำ และมีท่ารำที่ถูกต้อง เป็นต้น และให้ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี รู้ถึงกระบวนการผลิตงานทางด้านสื่อมวลชน รวมถึงศักยภาพ และข้อจำกัดที่สำคัญของสื่อมวลชนเช่น เสี่ยงรบกวน, แสงสะท้อน, ใช้สถานที่แคบในการถ่ายทำ หรือเทคนิคต่างๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการถ่ายทำ เป็นต้น ดังผลการวิจัยเรื่อง “การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในการผลิตสื่อทีวีช่อง 11 พิษณุโลก พ.ศ. 2545” ของหฤทัย ชัดนาค ที่ได้กล่าวสรุปถึงข้อจำกัดในการผลิตรายการโทรทัศน์ ที่ส่งผลต่อการปรับตัวและการเรียนรู้ของกลุ่มผู้แสดงสื่อว่า “ข้อจำกัดของโทรทัศน์ ได้แก่ 1. การผลิตรายการโทรทัศน์ต้องมีบท 2. ผู้แสดงต้องเรียนรู้การจับภาพของกล้อง 3. ผู้แสดงต้องเรียนรู้ว่าพื้นที่ในห้องส่งมีจำกัด 4. ผู้แสดงต้องเรียนรู้ว่าเวลาในการผลิตรายการโทรทัศน์มีจำกัด 5. ผู้แสดงต้องคำนึงถึงผู้ชมที่บ้านในแง่ความเป็นสื่อมวลชนที่เผยแพร่สู่สาธารณะ” (หฤทัย ชัดนาค, 2545 : 130) เพื่อที่ต่างฝ่ายจะได้มีการเตรียมตัวมาล่วงหน้าก่อนการถ่ายทำจริง และสามารถป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในภายหลัง เพราะความไม่เข้าใจกันดังที่มีกล่าวไว้ใน ปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงเป็นกรณีพิเศษในการผสมผสานสื่อประเพณีและสื่อมวลชนว่า “การให้คำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ ของสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน กับพนักงานที่ผลิตงานในสื่อมวลชนนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ และในทำนองเดียวกันก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการให้คำแนะนำกับนักแสดงที่มาจากสื่อประเพณี/สื่อพื้นบ้าน เกี่ยวกับสิ่งจำเป็นและข้อบังคับต่างๆ ของสื่อมวลชน”

7.3.2.3 ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชน และทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณี

ควรให้ความสำคัญเรื่องการฝึกซ้อมด้วยกัน

กระบวนการนี้จะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้การทำงานร่วมกัน จะทำให้ทีมงานทั้ง 2 ฝ่ายเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันมากขึ้น เพราะทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนจะต้องเรียนรู้ที่จะนำเสนอและถ่ายทอดเนื้อหาสาระที่มีความละเอียดอ่อน และมีคุณค่าทางสุนทรียะให้ออกมาได้ใกล้เคียงกับเนื้อหาสาระจากตัวบทต้นทางให้มากที่สุด ในขณะที่ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีจะต้องเรียนรู้ที่จะทำงานกับกล้องเช่นกัน

7.3.2.4 ควรตัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อเดิมให้เหมาะสมกับ ช่องทางการสื่อสารใหม่

โดยหลักการแล้ว การเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารจากเดิมมาเป็นแบบใหม่ ควรทำการตัดแปลงเนื้อหาสารในสื่อเดิมให้มีความเหมาะสมกับสื่อใหม่ด้วยเพื่อให้เนื้อหาสารที่ถูกถ่ายโอนมามีลักษณะที่ใกล้เคียงกับเนื้อหาสารเดิมมากที่สุด ดังนั้นการตัดแปลงเนื้อหาสารที่มีลักษณะของการเรียนการสอนรำไทยจากสื่อบุคคลมาสู่แผ่นซีดีวีดีทัศน์ในครั้งนี้ ควรทำการตัดแปลงเนื้อหาสารโดยใช้การรำกลับมือเป็นวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาร เพราะเมื่อผู้แสดงหันหน้าเข้าหาผู้ชม ผู้แสดงต้องคิดว่าตัวเองคือครู และเมื่อครูหันหน้าเข้าหานักเรียน ครูจะใช้การถ่ายทอดเนื้อหาสารด้วยวิธีการรำกลับมือเพื่อให้นักเรียนสามารถปฏิบัติท่ารำไทยตามได้โดยไม่เกิดการสับสนเรื่องการสลับข้างซ้าย-ขวา

7.3.2.5 ไม่ควรตัดทอนเนื้อหาสารที่สำคัญและจำเป็นต่อการปฏิบัติท่ารำไทย

เนื่องจากเนื้อหาสาร 5 ข้อ (เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ การฟังจังหวะ การตบ/เคาะจังหวะ, เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ วิธีการปฏิบัติท่ารำ, เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ลีลาการรำรำต่างๆ และ อารมณ์ของตัวละคร, เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ ข้อบกพร่องต่างๆ ของผู้รับสาร และวิธีการแก้ไข ข้อบกพร่อง, เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับ เงื่อนไข/หลักเกณฑ์ในการตัดแปลงท่ารำไทย) มีหน้าที่ในการที่ทำให้เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับท่ารำ และ เนื้อหาสารที่เกี่ยวกับดนตรีไทยที่ใช้ประกอบการปฏิบัติท่ารำ เกิดการเกื้อกูล พึงพา ควบคุมซึ่งกันและกัน อีกทั้งสามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตามกันได้ตามความเหมาะสม และสามารถผสมผสานกลมกลืน สัมพันธ์กันได้อย่างแน่นหนา (ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในบทที่ 4 ข้อ 4.1.3.3 ข้อย่อย ก. การถ่ายโอนเนื้อหาสารโดยการตัดทอนเนื้อหาสาร) ดังนั้นในการถ่ายโอนเนื้อหาการรำไทยที่มีลักษณะของการเรียนการสอนจึงไม่ควรตัดทอนเนื้อหาสารดังกล่าวออกไป

7.3.3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สำหรับช่องทางการสื่อสาร

จากการที่ช่องทางการสื่อสารที่เป็นสื่อบุคคล และช่องทางการสื่อสารที่เป็นแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีคุณลักษณะและธรรมชาติที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับช่องทางการสื่อสาร 2 ข้อ ดังนี้

7.3.3.1 สื่อประเภทแผ่นซีดีวีดีทัศน์เหมาะที่จะเป็นช่องทางการสื่อสารเสริมมากกว่าช่องทางการสื่อสารหลัก

เนื่องจากการถ่ายทอดเนื้อหาการรำไทยจะต้องอาศัยสื่อบุคคลเป็นสำคัญ อีกทั้งเนื้อหาการรำไทยนั้นเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน ประกอบไปด้วยส่วนประกอบต่างๆ มากมาย ซึ่งบางอย่างไม่สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการพูดหรือ การทำให้ดูเพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องการ การถูกเนื้อตัวผู้เรียนด้วย เช่นในเรื่องของการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน เป็นต้น

7.3.3.2 ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนควรเป็นผู้นำในการคัดแปลงเนื้อหาสาร

ผู้วิจัยเห็นว่าผู้ที่เหมาะสมจะเป็นผู้นำในการคัดแปลงเนื้อหาสารเดิมให้มีความเหมาะสมกับช่องทางการสื่อสารใหม่คือ ทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนเพราะเป็นทีมงานที่มีความรู้ ความชำนาญ และรู้ถึงองค์ประกอบต่างๆ ของตัวสื่อ/ช่องทางการสื่อสารใหม่เป็นอย่างดี ส่วนทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อประเพณีเหมาะที่จะเป็นผู้สนับสนุน คอยควบคุม/ตรวจสอบการคัดแปลงเนื้อหาสารของทีมผู้ผลิตงานด้านสื่อมวลชนให้มีลักษณะที่ใกล้เคียง/เหมือนกับเนื้อหาสารในสื่อเดิมให้มากที่สุด เพราะเป็นทีมงานที่มีความรู้และความชำนาญในเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทย โดยเฉพาะ

7.3.4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สำหรับผู้รับสารและผลลัพธ์

เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและตรวจสอบประสิทธิผลของผลลัพธ์ ที่เกิดในผู้รับสาร ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับผู้รับสารและผลลัพธ์ 1 ข้อ ดังนี้

7.3.4.1 ควรมีการผลิตสื่อชุดต้นแบบก่อน

เพื่อนำเนื้อหาสารข้างในสื่อไปทดสอบผลลัพธ์กับผู้รับสารเป้าหมาย เพื่อตรวจสอบถึงคุณภาพในการผลิตเนื้อหาสารของทีมงานผลิต และประเมินผลลัพธ์ที่ได้จากการบริโภคเนื้อหาสารของผู้รับสาร ว่าผลลัพธ์ที่ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการผลิตสื่อที่วางไว้หรือไม่

7.3.5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทั่วไป

7.3.5.1 ผู้ประกอบการควรมหาผู้ร่วมลงทุน

จากการที่ปัจจัยเรื่อง งบประมาณการลงทุนที่มีน้อยของผู้ประกอบการ ส่งผลต่อคุณภาพของเนื้อหาสาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมคือ ให้ผู้ประกอบการหา สปอนเซอร์ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาร หรือหาผู้ร่วมลงทุน เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณเงินลงทุน

7.3.5.2 ผู้ประกอบการควรจัดให้มีการบริการหลังการขาย

จากการที่ผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ ต้องใช้ความสามารถของตัวเอง เป็นหลักในการถอดเนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์ แต่เนื้อหาสารที่ผู้รับสารถอดออกมาอาจเป็น เนื้อหาสารที่ด้อยคุณภาพ เนื่องจากประเภทและความของผู้รับสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศน์มีแตกต่างกัน อีกทั้งผู้รับสารยังไม่สามารถตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาสารได้ด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมี ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการเพิ่มมาตรฐานของเนื้อหาสารในผู้รับสารโดยจัดชมรมผู้รักรำไทย ขึ้นและให้ผู้รับสารที่ซื้อแผ่นซีดีวีดีทัศน์ทำการลงทะเบียนเป็นสมาชิก และผู้ที่เป็นสมาชิกก็มี โอกาสเข้ารับการอบรมรำไทยจากสื่อบุคคลโดยตรง

7.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ถึงแม้ว่าการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบในการสื่อสารทั้งหมด แต่ หากมีการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาประเด็นต่อไปนี้

- ศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาสารที่เกี่ยวกับการรำไทยในสื่อของผู้ประกอบการรายอื่นๆ
- ศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายโยงเนื้อหาสารของผู้ประกอบการรายอื่นๆ
- ศึกษากลุ่มผู้รับสารทุกกลุ่ม เพื่อจะได้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้รับสารที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตหรือปรับปรุงชิ้นงานในอนาคต
- ศึกษาเรื่องดนตรีไทย และ รำไทย ว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร เพื่อจะสามารถเข้าใจเนื้อหาสาร ที่เกี่ยวกับการรำไทยให้มากขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กจกกาญ ทิวาพร. อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยนาฏศิลป์. สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2548.
- กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร:
เอดิชั่นเพรสโปรดักส์, 2544.
- กาญจนา แก้วเทพ. เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545.
- ขวัญตา วิเศษสิงห์. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2548.
- กีกฤทธิ ปราโมช,ม.ร.ว. นาฏศิลป์และดนตรีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
สถาบันไทยคดีศึกษา, 2522
- จัญญ พรหมอยู่. สังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: พีระพินา, 2523.
- จันทิพย์ บุญยิ่ง. อาจารย์พิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.
- จิตรีภรณ์ สุนทรสวัสดิ์. สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2547.
- เจตนา นาควัชระ. ศิลป์ส่องทาง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กิจไพบาส
การพิมพ์และซัพพลายส์, 2546.
- ฉวี โชคอำนวย. อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยนาฏศิลป์. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2547.
- ชลดา บางน้อย. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2547.
- ช่อเอื้อง ลันดา. นาฏศิลป์ 6 กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2547.
- ชุตินัน เนื่องนิตย์. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2547.
- ญานิสรา สมรวินุลย์. สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2547.
- ณัฐธิดา ศรีนาคคำ. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2547.
- ทฤษฎีและพฤติกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.
- ธีรยุทธ ภมรจันทร์. คู่มือศิลป 6 กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 20 ตุลาคม 2547.
- ธีรยุทธ ยวงศรี. เบิกโรง: ข้อพิถานนาฏกรรมในสังคมไทย (ละครชาวบ้าน). พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป, 2534
- นพพร ประชากุล. สัมพันธบท (intertextuality), สารคดี 16, 182 (เมษายน 2543): 175-177.
- นพพร ประชากุล. สัมภาษณ์, 24 สิงหาคม 2547.
- นพกร นาคหิรัญ. นาฏศิลป์ 6 กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

- นพวรรณ ประเสริฐสม. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2547.
- นฤมน วิกาภรณ์. อาจารย์ 3 ระดับ 8 วิทยาลัยนาฏศิลป์. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2547.
- นลินี เมืองจันทร์. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- นาตทิวา ทิพย์เนตร. นาฏศิลป์ 4 กรมศิลปากร. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.
- บุษบา เฉชะคุปต์. สัมภาษณ์, 10 พฤศจิกายน 2547.
- ปิยะพิมพ์ สมิตติกล. การเชื่อมโยงเนื้อหา “นวนิยาย” ในสื่อสิ่งพิมพ์และในสื่อละครโทรทัศน์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ปิยะวรรณ สายเพชร. สัมภาษณ์, 30 พฤศจิกายน 2547.
- ศกาวรรณ เดชเทพพร. ตำรวจ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2540.
- พิธีพระราชทานปริญญาบัตร พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2547.
- พิมพ์กร เพชรทอง. อาจารย์ 2 ระดับ 7 วิทยาลัยนาฏศิลป์. สัมภาษณ์, 9 พฤศจิกายน 2547.
- พิมพ์ชนก ชนะศิริ. อาจารย์พิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.
- มลิวรรณ กรรณาวร. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- เมธิกานต์ มะลิ. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- เมธาวิ คล้ายแก้ว. สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2547.
- เยาวภา ภู่อกา. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- เรณู โกศินานนท์. รำไทย. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาภัณฑ์พาณิชย์, 2535.
- เรณู โกศินานนท์. นาฏศิลป์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2545
- วรกต วงศ์รวีโรจน์. เจ้าของ บริษัท 95 ธุรกิจ จำกัด. สัมภาษณ์, 19 ตุลาคม 2547.
- วรางคณา จันลา. การถ่ายโยงเนื้อหาทางเพศจากวรรณกรรมสู่ภาพยนตร์เรื่อง “จัน ดารา”.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2545.
- วราภรณ์ สุวรรณวัฒน์. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- วราลี จิรัชย์ศรี. แนวทางการส่งเสริมและปรับประสานสื่อนาฏศิลป์ผ่านสื่อโทรทัศน์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- วิภา อุดมฉันท. การผลิตสื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2538.

- ศราวิภา บุญเกิด. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2548.
- ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี. การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง “สี่แผ่นดิน”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สลักใจ สุรัตพิพิธ. สัมภาษณ์, 28 พฤศจิกายน 2547.
- สอิ่ง กานยะคามิน. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2547.
- สิริภา ตั้งชัยชนะกิจ. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- สุดจิตต์ วงษ์เทศ. เรื่องราวทำเพลง: ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์พรินติ้ง เซ็นเตอร์, 2542.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. นาฏศิลป์ปริทรรศน์. (ม.ป.ท.), 2543.
- สุวิธยา เดชกัลยา. สัมภาษณ์, 3 ธันวาคม 2547.
- หงษ์ฟ้า ทรัพย์บุญเรือง. สัมภาษณ์, 7 กุมภาพันธ์ 2548.
- หฤทัย ชัดนาค. การสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ในการผลิต”โลกทีวีช่อง 11 พิษณุโลก” พ.ศ. 2545. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อมรา กล้าเจริญ. วิธีสอนนาฏศิลป์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535.
- อมรรัตน์ สุขสาคร. สัมภาษณ์, 8 พฤศจิกายน 2547.
- อาภัสรา เอกภพยิ่งยง. สัมภาษณ์, 1 ธันวาคม 2547.
- เอกนาล รักวงศ์. อาจารย์พิเศษ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. สัมภาษณ์, 22 ตุลาคม 2547.

ภาษาอังกฤษ

- Deborah Cartmell and Imelda Whelehan. Adaptations from Text to Screen, Screen to Text. London: Routledge, 1999.
- Graham Allen. Intertextuality. London: Routledge, 2000.
- Michael Worton and Judith Still. Intertextuality: Theories and Practices. Manchester: Manchester University Press, 1995.
- Norman Fairclough. Discourse and Social Change. Cambridge: Polity Press, 1993.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายละเอียด

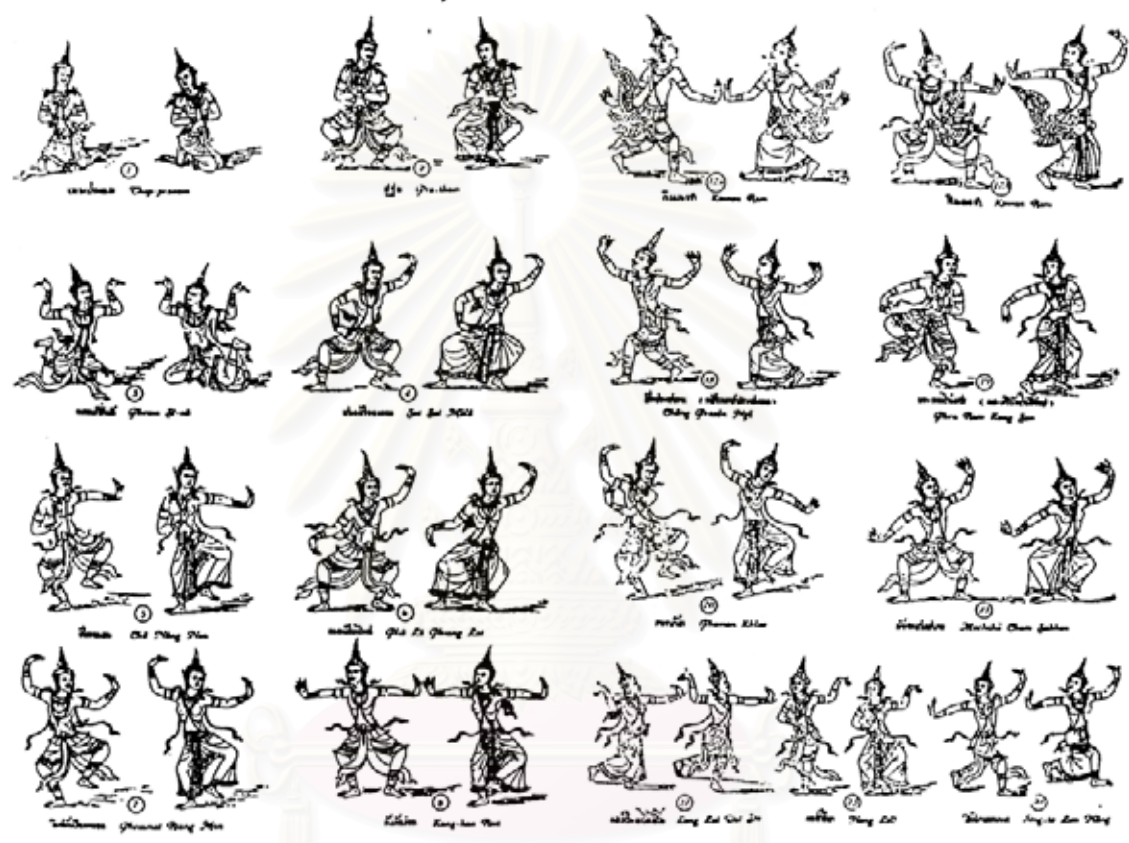
1. ตัวอย่างการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการเขียนในรูปแบบส่วนตัวโดยครูนาฏศิลป์
2. ตัวอย่างการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการวาดภาพ: คำราทำรำ 66 ท่า
3. ตัวอย่างการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยภาพถ่าย: คำราฟ้อนรำ
4. ตัวอย่างการสอนวิธีการจดบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำของครูที่วิทยาลัยนาฏศิลป์
5. ตัวอย่างการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการเขียนและวาดรูปโดยนักเรียน/นักศึกษาของวิทยาลัยนาฏศิลป์ และ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
6. ตัวอย่างการบันทึกเนื้อหาสารประเภททำรำด้วยการใช้โน้ตนาฏศิลป์ลายบาน
7. ตัวอย่างเอกสารประกอบการสอนของครูที่วิทยาลัยนาฏศิลป์
8. ตัวอย่างเนื้อหาสารในแผ่นซีดีวีดีทัศนัสดุสิตฯ แผ่นที่ 1, 2, 3, 4, 7 และ 10

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตำราท่ารำลายเส้น โนมัยรัชกาลที่ ๒

จากตำราพิธีราชองพระศมตวศิริญาณ ตามฉบับพระอมร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

▲ ถ่ายรูปท่ารำต่าง ๆ ที่วังวรดิศ
พระยานิฎกานุรักษ์ (ทองดี สุวรรณภารต) บอกท่ารำแก่ละคร

▲ นางลาวเฉียงม นาวีเสถียร
นายวง กาญจนวโรจ กรรมนรลพ

▲ เทพประนม

▲ ปฐม

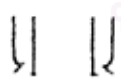

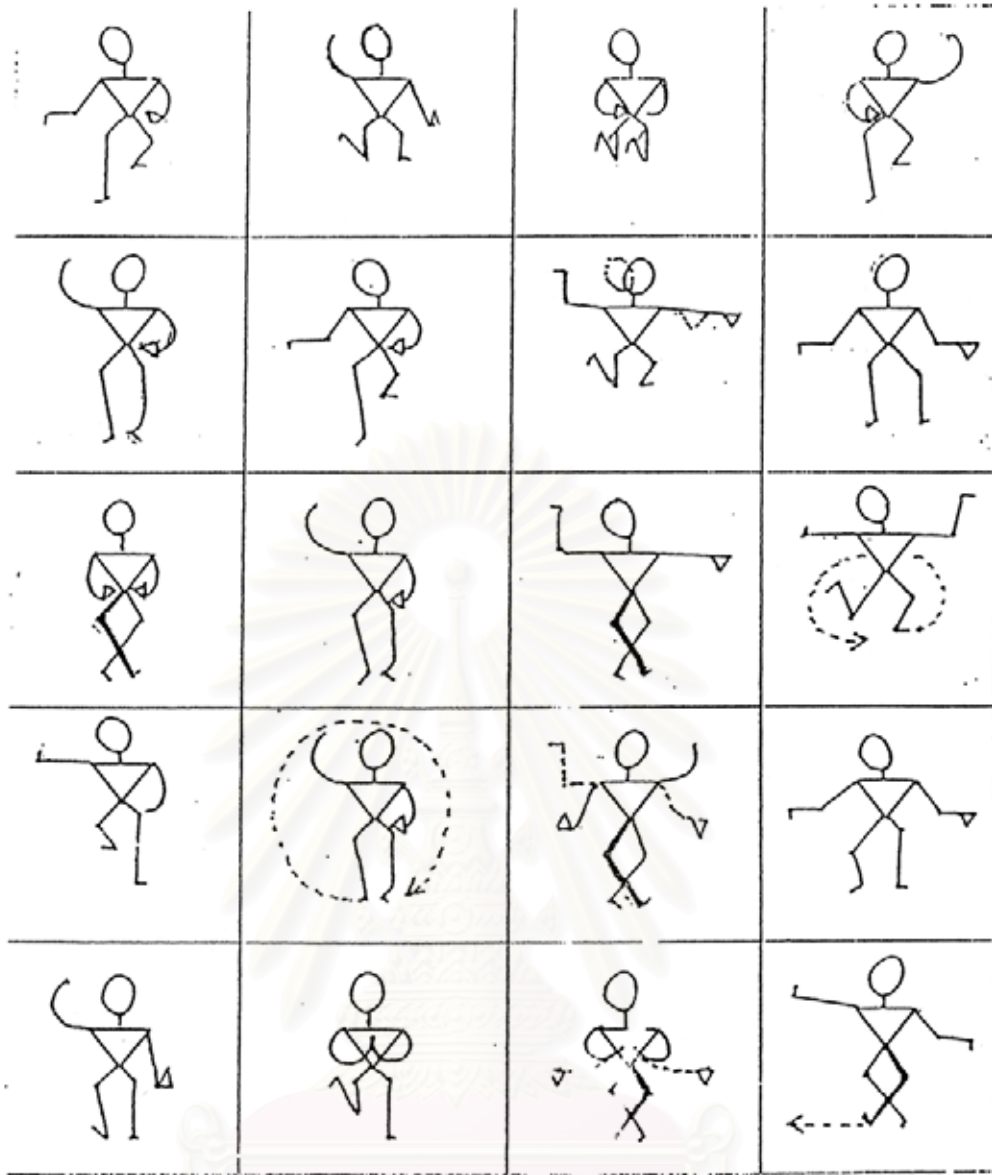
▲ พรหมสี่หน้า

▲ สอดศร่อยมาลา

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ประกอบภาพวาด

	หมายถึง	จับคว่ำ		หมายถึง	ทิศทางการเคลื่อนที่ของเท้า
	หมายถึง	จับหงาย			เช่น เลื่อนเท้าหรือขยับเท้าไปทางขวาหรือซ้าย ฯลฯ
	หมายถึง	โค้งงอ		หมายถึง	การเคลื่อนที่ของส่วนต่างๆ เช่น การวาดแขนขึ้นลง การแทงมือ การเปลี่ยนเอียงศีรษะ ตามตำแหน่งของเส้นประ (ที่อยู่ติดกับเส้นที่บ่งชี้เป็นทำนองก่อนการเคลื่อนที่)
	หมายถึง	โอแกว			
	หมายถึง	ก้าวหน้า หรือวางเท้า (เท้าที่อยู่หน้า ใช้เส้นหนัก)			
	หมายถึง	ก้าวข้าง			
	หมายถึง	ประจบเท้า			
	หมายถึง	นั่งคุกเข่า			
	หมายถึง	ยกเท้าขวา		หมายถึง	การหมุนในลักษณะทำนองวิ่งขอยเท้าหรือขยับเท้าเป็นวงกลม ครึ่งวงกลม ตามการเคลื่อนที่ของเส้นประและหัวลูกศรที่บอกทิศทาง
	หมายถึง	กระดกเท้า			
	หมายถึง	จรดเท้า			

- นั่งคุกเข่าบนส้นเท้า
มือขวาจับหางระดับชาย : มือซ้ายตั้งวงล่างระดับเดียวกัน
เอียงศีรษะและกอดไหล่ซ้าย

- ก้าวตั้งเข่าซ้าย ยกกันขึ้น ตัวตรง
มือขวาดังวงบน มือซ้าย ส่งหลัง
เอียงศีรษะและกอดไหล่ขวา

- ยืนเท้าซ้าย ยกเท้าขวา
มือขวาจับหางตึงแขน : ไหล่ มือซ้ายตั้งวงล่าง
เอียงศีรษะและกอดไหล่ซ้าย

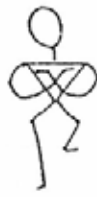

- เทำขวาก้าวหน้า เทำซ้ายขวา เทำหลังเปิดสันเท้า
มือขวาดังวงบน มือซ้ายหงายวงกลาง
เฉียงศีรษะและกดไหล่ขวา

- ยืนประสมเท้า
มือขวาจับหางตั้งแะ คับไหล่ มือซ้ายตั้งวงตั้งแขนระดับเดียวกัน
ศีรษะตรง

- ยืนเท้าขวา กระดกเท้าซ้าย
มือขวาดังวงบน มือซ้ายปล่อยแกว่งวงกลาง
เฉียงศีรษะและกดไหล่ซ้าย

- เท้าขวาก้าวข้าง เท้าซ้ายวางหลัง
มือทั้งสองประสานที่อก (มือขวาทับมือซ้าย)
เอียงศีรษะและกอดไหล่ซ้าย หมุนตัวไปทางขวา - ด้านหลัง - หันซ้าย

- เท้าขวาก้าวข้าง เท้าซ้ายวางหลัง
มือทั้งสองประสานที่อก (มือขวาทับมือซ้าย)
เอียงศีรษะและกอดไหล่ซ้าย หมุนตัวไปทางขวา - ด้านหลัง - หันซ้าย - ไปหน้าตรง

ระบำกฤตกาในทรวง

เนื้อเพลง

ภาพประกอบ

อธิบายท่าเต้น

ท่าที่ 1 ท่าขอเพลง
(ท่าขอสร้อยมาลา)

พระนาง - ท่าขอออกเอียงตัวซ้ายเท้าซ้ายอยู่หน้า
บริเวณที่เอียงอยู่ระดับข้อมมือซ้ายจับ
ชายพก นิ้วซอยเท้าออกมา มือ เปลี่ยนเป็นสอง
สร้อยมาลา

เพลง บางน้อย < ลีเม>

เนื้อเพลง
ปราโมทย์แสน

ภาพประกอบ

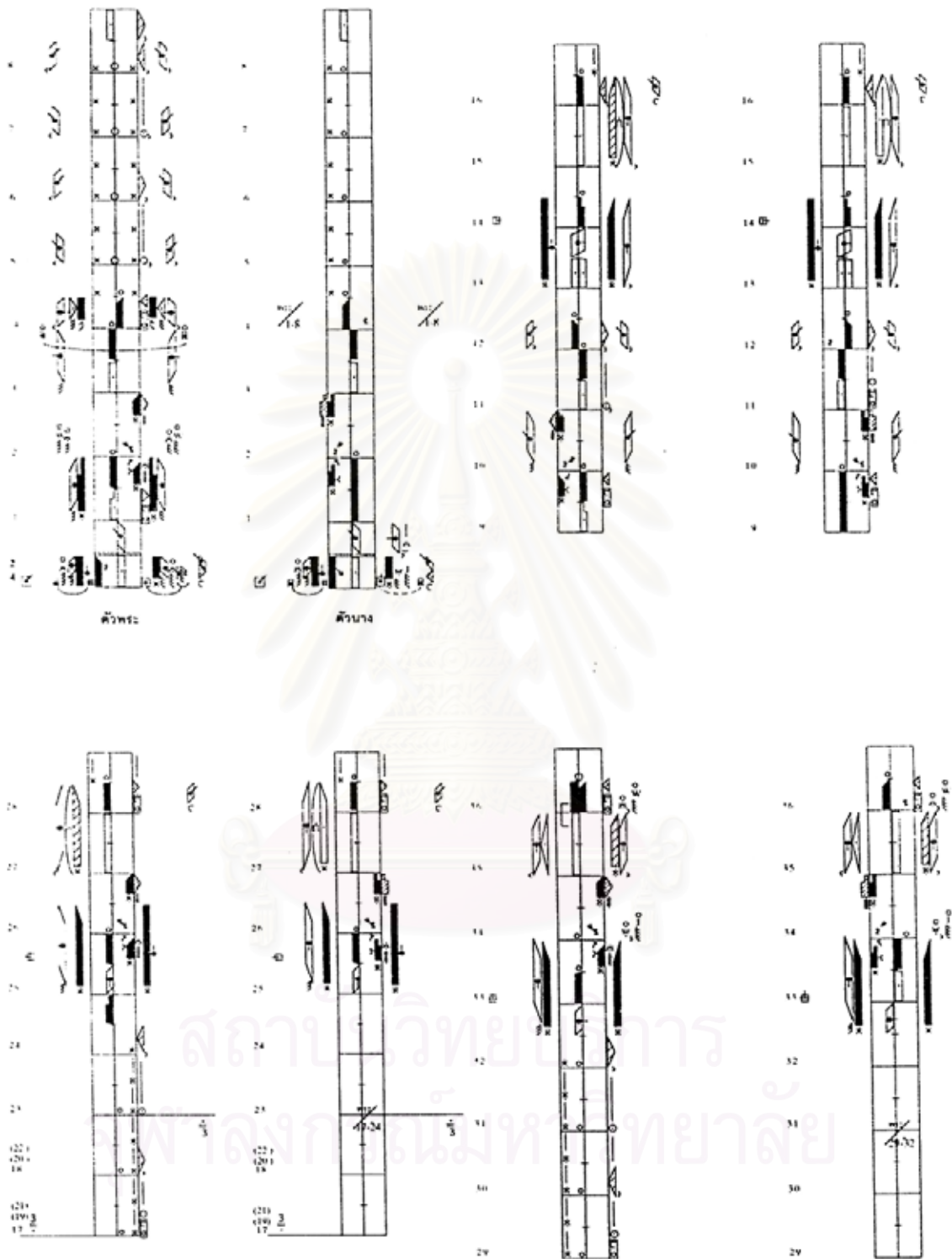
อธิบายท่าเต้น

นาง - ศรีษะเอียงซ้าย กอไหล่ซ้าย มือซ้ายจับคว่ำ
บริเวณปาก มือขวาจับหน้าวงสองคองมือแทน
เท้าซ้ายก้าวหน้า เท้าขวาวางหลัง

นพวรรณ ประเสริฐสุข (อารักษ์)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติความเป็นมา

การรำรำแม่บทเล็กนี้ได้ปรากฏในตำราการฟ้อนรำของอินเดีย ซึ่งกล่าวถึงพระอิศวรได้ ฟ้อนรำให้มนุษย์โลกได้ชม ชาวอินเดียเชื่อว่าที่ตำบลจิตัมพรัม ในอินเดียทางฝ่ายใต้ (ในแคว้นามัทราล) เป็นที่ซึ่งพระอิศวรทรงแสดงการรำรำ และต่อมาได้สร้างรูปปั้นพระอิศวรปางฟ้อน เรียกว่า ปางนาฏราช ปัจจุบันยังมีสถานที่แห่งนี้อยู่สร้างขึ้นเมื่อราว พ.ศ. ๑๘๐๐ เป็นรูปพระอิศวรทรงแสดงการฟ้อนทั้งหมด ๑๐๘ ท่า มีปรากฏในตำรานาฏยศาสตร์ทั้งหมด ๓๒ ท่า และต่อมาได้นำมาดัดแปลงเป็นท่ารำต่าง ๆ ๑๐ ท่า และบัญญัติเรียกชื่อว่า พุทศิจิเรจิน์ (ท่าแมลงปองยกหาง) ท่ารำต่าง ๆ ที่ไทยนำมาประดิษฐ์ เป็นท่ารำแม่บทเล็ก เช่น ท่าสอดสร้อยมาลา คือ ท่าร้อยดอกไม้เป็นลักษณะของมือที่จับหงายที่ชายพก ข้างหนึ่ง มืออีกข้างหนึ่งจับคว่ำตั้งวงสูง เมื่อสอดจับขึ้นก็เหมือนลักษณะการร้อยดอกไม้ ท่ากวางเดินดง ก็ประดิษฐ์ขึ้นมาจากท่าเดินของกวาง เมื่อนำมาประดิษฐ์ท่ารำ ผู้รำต้องแบมือทั้งสองข้างหันฝ่ามือไป ข้างหน้า ปัจจุบันได้เปลี่ยนเป็นเก็บนิ้วหัวแม่มือ นิ้วนาง นิ้วก้อย แล้วเหยียดนิ้วชี้และนิ้วกลางออกไป นิ้วทั้งสองห่างกันเล็กน้อย จอแขนตั้งวงล่างระดับสะโพก ในหนังสือตำราฟ้อนรำการรำแม่บท เป็นแบบ นาฏศิลป์ของไทย ที่เราศึกษาสืบต่อกันมาแต่โบราณสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนการรำแม่บทตามบท นารายณ์ปราบหนทุก พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชนิพนธ์บทกลอนเป็นตำนาน ไว้ว่า

“เรื่องนารายณ์ปราบหนทุก	ในต้นไตรตายุคโบราณ
เป็นเรื่องดึกดำบรรพ์สืบกันมา	ครั้งกรุงศรีอยุธยาเอามาใช้”

แม่บทนางนารายณ์ เป็นการแสดงอยู่ในชนเรื่องรามเกียรติ์ ตอน นารายณ์ปราบหนทุก พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๑ “หนทุกเป็นยักษ์ตนหนึ่งมีหน้าที่ล้างเท้าเทวดานางฟ้าเวลาจะขึ้นเฝ้าพระอิศวร เมื่อนนทุกล้างเท้าให้แล้วเทวดานางฟ้าจะแก้งนหนทุก โดยการดึงผมของนหนทุกจนศีรษะล้าน นนทุกมีความโกรธแค้นมาก ได้นำเรื่องนี้ทูลพระอิศวร และขอพรพระอิศวรโดยการให้มีนิ้วเพชรซึ่งใครก็จะตาย เมื่อเทวดานางฟ้ามาขึ้นเฝ้าพระอิศวร และให้นนทุกล้างเท้าเหล่าเทวดาได้แก้งนหนทุกเช่นเคย นนทุกโกรธจึงใช้นิ้วเพชรชี้เทวดา - นางฟ้า ได้รับความเดือดร้อน เทวดา - นางฟ้า เฝ้าพระนารายณ์ได้ทูลขอให้

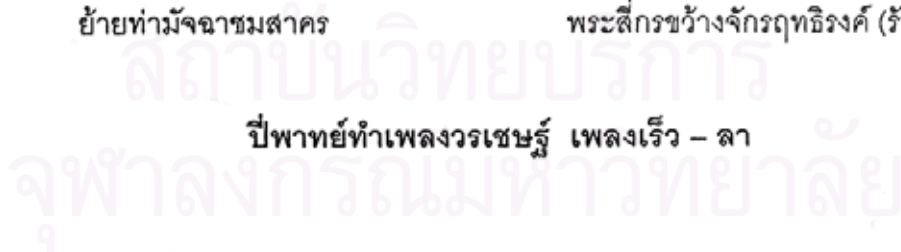
พระนารายณ์ไปช่วยปราบ พระนารายณ์ได้แปลงเป็นหญิงงามรำล่อให้นนททุกหลงไหล โดยการให้นนท รำตาม ถ้านนทรำตามได้ถูกต้องก็จะยอมเป็นภรรยาของนนท นนทยอมทำตามเมื่อถึงเนื้อร้องที่ว่า “ฝ่ายว่านนทก็รำตามด้วยความพิศมัยไหลหลง ถึงทำนาคาป่วนม้วนหางลง ก็ซึ้งที่เพลพลัทันใด” นนทก็ซึ้งซาของตัวเองถึงแก่ความตาย แต่ก่อนที่จะถึงแก่ความตายนนทได้เห็นพระนารายณ์มี ๔ กร และได้ตัดพ้อต่อว่าพระนารายณ์ว่าเอาเปรียบตน ที่มาแปลงตัวเป็นหญิงงามรำล่อให้ตนหลงไหล พระนารายณ์จึงได้บอกนนทว่า เมื่อนนทลงไปเกิดในโลกมนุษย์ให้นนทมี ๑๐ เศียร ๒๐ กร และ พระองค์จะมีแค่ ๒ กรก็จะสู้รบนนทได้ เรื่องราวข้างต้นนี้จึงเป็นกำเนิดของเรื่องรามเกียรติ์ การรำ รำของพระนารายณ์-แปลง ก็คือการรำแม่บทเล็กซึ่งใช้ทำนองเพลงชมตลาด ต่อการเรียกการรำชุดนี้ว่า แม่บทเล็ก หรือแม่บทนางนารายณ์ ซึ่งมีบทเพลงว่า

ปีพาทย์ทำเพลงรำ

ร้องเพลงชมตลาด

เทพนมปฐม พรหมสีหน้า	สอดสร้อยมาลาเจิดจัน
ทั้งกว้างเดินดงหงษ์บิน	กินรินเลียบถ้าอำไพ (รับ)
อีกช้านางนอกนภมรเกล้า	แขกเต้าผาลาเพียงไหล
เมขลาโยนแก้วแววไว	มยุเรศพ่อนโนนภาพร (รับ)
ยอดตองต้องลมพรหมนิมิต	อีกทั้งพิศมัยเรียงหมอน
ย้ายท่ามัจฉาชมสาคร	พระสีกรขว้างจักรฤทธิรงค์ (รับ)

ปีพาทย์ทำเพลงวระเชษฐ์ เพลงเร็ว – ลา

The Dresses and Ornaments (Phra)

๑. กำไลเท้า
๒. สนับเพลลา
๓. ผ้าถุงในวรรณคดี เรียกว่า ภูษา หรือ พระภูษา
๔. ห้อยข้าง หรือเจียรระบาด หรือ ชายแครง
๕. เสื้อ ในวรรณคดี เรียกว่า ฉลององค์
๖. รัตสะเอว หรือ รัตองค์ หรือ รัตพัสดร์
๗. ห้อยหน้า หรือ ชายไหว
๘. สุวรรณกระถอบ
๙. เข็มขัด หรือ ปั้นเหน่ง
๑๐. กรองคอ หรือ นวมคอ ในวรรณคดี เรียกว่า กรองคอ
๑๑. ตาบนหน้า หรือ ตามทับ ในวรรณคดี เรียกว่า ทับทรวง
๑๒. อินทรธนู
๑๓. พาทูรัต
๑๔. สังวาล
๑๕. ตาบทิศ
๑๖. ขฎา
๑๗. ดอกไม้เพชร (ซ้าย)
๑๘. จอนหู ในวรรณคดี เรียกว่า กรรเจียก หรือ กรรเจียกจร
๑๙. ดอกไม้ทัด (ขวา)
๒๐. อุบะ หรือ พวงดอกไม้ (ขวา)
๒๑. ถ้ามรงค์
๒๒. แหวนรอบ
๒๓. ประวะหล้า
๒๔. กำไลแฉง ในวรรณคดี เรียกว่า ทองกร

หมายเหตุ บางครั้งไม่จำเป็นต้องแต่งครบทุกชิ้นตามนี้ก็ได้

เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับของตัวนาง
The Dresses and Ornaments (Nang)

๑. กำไลเท้า
 ๒. เสื้อในนาง
 ๓. ผ้าถุงนาง ในวรรณคดี เรียกว่า ภูษา หรือ พระภูษา
 ๔. เข็มขัด
 ๕. สะอั้ง
 ๖. ผ้าห่มนาง
 ๗. นวมนาง ในวรรณคดี เรียกว่า กรองคอบ หรือ สร้อยนวม
 ๘. จั๊นาง หรือ ตามทับ ในวรรณคดี เรียกว่า ทับทรวง
 ๙. พาหุรัต
 ๑๐. แหวนรอบ
 ๑๑. ปะวะหล้า
 ๑๒. กำไลตะขาบ
 ๑๓. กำไลสวม ในวรรณคดี เรียกว่า ทองกร
 ๑๔. กำมรงค์
 ๑๕. มงกุฎ
 ๑๖. จอนหู ในวรรณคดี เรียกว่า กรรเจี๊ยก หรือ กรรเจี๊ยกจร
 ๑๗. ดอกไม้ทัด (ซ้าย)
 ๑๘. อุบะ หรือ พวงดอกไม้ (ซ้าย)
- หมายเหตุ บางครั้งไม่จำเป็นต้องแต่งครบทุกชิ้นตามนี้ก็ได

เครื่องดนตรีวงดนตรีของไทยภาคกลางมีวงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงจะใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า ซึ่งเป็นวงดนตรีที่สืบทอดมาตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา เครื่องดนตรีประกอบด้วย ปี่ใน ระนาดเอก ฉ่องวงใหญ่ ตะโพน กลองทัด และ ฉิ่ง วงปี่พาทย์เครื่องคู่ จะเพิ่มระนาดทุ้ม กับฉ่องวงเล็ก และปี่นอก วงปี่พาทย์เครื่องใหญ่ เพิ่มระนาดทุ้มเล็ก กับระนาดเอกเหล็ก จำนวนนักดนตรีจะเพิ่มขึ้นตามขนาดของวงดนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชา นาฏศิลป์ละคร

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ชุดเรียน รำแม่บทเล็ก

จำนวน ๑๓ คาบ

๑. นักเรียนจัดเตรียมสมุดปกแข็ง
๒. ให้นักเรียนบันทึกทำรำแม่บทเล็ก ตั้งแต่ทำออกจนจบการแสดง พร้อมวาดภาพประกอบ
๓. ให้นักเรียนหาภาพนทก นางนารายณ์ พระนารายณ์ และติดภาพลงในสมุด
๔. ให้นักเรียนอ่านประวัติที่มาของเรื่องนารายณ์ปราบนทก แล้วรายงานหน้าชั้น
๕. กำหนดทดสอบซ้ำร้องปฏิบัติทำรำ ชุด รำแม่บทเล็ก ในวันที่ ๒๔ - ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๗
๖. กำหนดส่งสมุดบันทึกทำรำในวันที่ พฤษภาคม ๒๕๔๗

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาสารจากแผ่นซีดีวีดีทัศนชุด สาธิตการสอนทำรำนากูศิลป์ไทยมาตรฐานเบื้องต้น

เนื้อหาในแผ่นซีดีวีดีทัศนชุดที่ 1 มีความยาวทั้งหมด 66.27 นาที ประกอบไปด้วย

รายละเอียด	เวลาการสาธิต (นาที)	เวลาแสดง (นาที)
1. การบรรยายช่วงแรก	20.32	ไม่มี
2. รำแม่บทเล็ก	05.35	09.14
3. รำสีนวล	07.23	08.52
4. ระเบียบาทพบันเทิง	08.25	04.43
5. การกล่าวตอนจบ	00.30	ไม่มี

การบรรยายช่วงแรก (ใช้เวลา 20.32 นาที)

สวัสดิ์คะ ทัศนชุดนี้เป็นทัศนชุดประกอบการเรียนการสอนและการสาธิตทำรำนากูศิลป์ไทยเบื้องต้น ซึ่งเรามีอยู่ด้วยกันหลายชุดด้วยกันนะคะ และก่อนที่เราจะเข้าสู่การสาธิตทำรำนากูศิลป์ไทย การฝึกหัดเบื้องต้นถือได้ว่าเป็นการฝึกหัดที่เป็นขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะนำไปสู่การทำรำที่สวยงามและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การคัดเลือกนักแสดงหรือผู้แสดง ก็มีผลสำคัญในการที่จะทำให้การแสดงชุดนั้น พร้อมและสมบูรณ์แบบ เรามาดูการคัดเลือกนักแสดงนะคะ ในที่นี่จะขอคัดเลือกนักแสดง ผู้ที่เป็นฝ่ายพระ และฝ่ายนาง ซึ่งเราจะมีวิธีการคัดเลือกนักแสดง หรือผู้แสดงดังนี้คะ ฝ่ายพระส่วนใหญ่เราจะนิยมเลือกผู้แสดง หรือนักแสดง ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะ สูง โปร่ง ไบหน้ายาวเรียวเป็นรูปไข่ นะคะ คอยาว รูปร่างสมส่วน การคัดเลือกผู้แสดง หรือผู้รำฝ่ายตัวนาง รูปร่างสั้นทัด ค่อนข้างเล็ก ไบหน้ากลม หรือบางครั้งอาจออกเป็นรูปไข่ก็ได้คะ รูปร่างได้สัดส่วน และเมื่อเราได้คัดเลือกนักแสดง หรือผู้รำได้แล้วนะคะ ก่อนที่เราจะไปรำหรือแสดงอะไรก็ตาม การฝึกหัดเบื้องต้นถือได้ว่าเป็นการวางพื้นฐานที่ดี เพื่อที่จะได้ฝึกหัดรำการแสดงต่อไปในชุดอื่นๆ คะ ก็จะขอกล่าวโดยเริ่มตั้งแต่ การตัดมือ วิธีการตัดมือ ในนาฏศิลป์ไทยเรานั้นมีอยู่ 2 วิธีนะคะ วิธีที่ 1 ก็คือ การนั่งแล้วชันเข่าขึ้นข้างใดข้างหนึ่ง โดยจะให้ผู้สาธิตนั่งและชันเข่าด้านขวาขึ้นก่อนนะคะ ลองสังเกตวิธีการนั่งของผู้สาธิต เข่าที่ชันขึ้นมานั้น ลักษณะการวางเท้า จะวางอยู่ด้านหน้า ในขาอีกข้างหนึ่ง ลำตัว หลังตรง หน้ามองตรง ลักษณะการวางมือ จะวางมือข้างเดียวกับขาที่ตั้งชันขึ้น จากนั้นใช้มืออีกข้างหนึ่งจับที่ปลายนิ้ว ที่วางอยู่เหนือข้อศอก แล้วก็ ดัดปลายนิ้วโน้มไปด้านหลัง หรือเข้าหาตัวเองนะคะ เพื่อให้ปลายนิ้วอ่อน หลังจากนั้นก็จะกำหนดนับในใจ อาจจะประมาณ 20, 50 ซึ่งก็ขึ้นแต่ ความสามารถและก็การเริ่มต้นของการฝึกหัดนะคะ หลังจากนั้นก็จะกลับทำอีกข้างหนึ่งคะ ขอให้สังเกต ข้อมือของผู้แสดงหรือผู้สาธิตนะคะ นอกจากจะต้องนั่งตัวตรง หลังตรง และหน้ามองไปที่ด้านหน้าแล้ว เมื่อเวลาหัดปลายมือข้อมือจะต้องตั้งตรงเสมอ ไม่เบนราบไปแบบนี้คะ เพราะจะทำให้เวลารำ ไม่เกิดการหักข้อมือขึ้น สำหรับวิธีที่ 2 ก็จะเป็นการ ตั้งเข่า ชันทั้งสองข้าง และก็ประสานมือไขว้ออก ในลักษณะ อย่างนี้นะคะ หลังจากนั้นก็นำมือที่ประสานไขว้กันนี้ วางไว้ตรงกลางระหว่างเข่าทั้งสองข้าง แล้วก็ใช้กำลังของเข่าทั้งสองข้างนี้แหละคะ บีบแขนเข้ามา นี่ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งในการตัดมือและดัดแขน เพื่อให้อ่อนนะคะ ถ้าในกรณี ที่นักเรียนหรือผู้สนใจ ฝึกหัดจนแขนอ่อนแล้วก็อาจจะทำให้แขนทั้ง 2 ข้างบีบชิดติดเข้ามาเลยก็ได้คะ แต่ที่สำคัญนะคะ หน้าจะต้องมองตรง และหลังก็ยังต้องตรงเสมอคะ เมื่อเราตัดมือเรียบร้อยแล้วคะ ต่อไปนี้ก็จะเป็นการนั่งกระดกเสียวคะ เราจะดูจากการสาธิตในท่าลักษณะของตัวพระก่อนนะคะ การกระดกเสียวจะเริ่มจากการนั่งตั้งเข่าทั้งสองข้าง หรือเรียกว่านั่งคุกเข่านั่นเองนะคะ มือทั้งสองวางอยู่บนหน้าขา ตรงปลายนิ้วมือ หลังจากนั้นก็เบี่ยงตัว

ไปทางด้านที่เราต้องการกระดกเสี้ยว เช่น ถ้าต้องการกระดกเสี้ยวข้างขวา ให้ใช้ลักษณะ เอียงไปทางซ้ายและก็ถิกเข้าขวาออกเพื่อกระดกเสี้ยวณะะ ในกรณีที่ผู้ฝึกหัดเริ่มฝึกหัดก็อาจจะใช้มือทั้งสองทำเสอเอาไว้ก็ได้เพื่อเป็นการยึดหลักไม่ให้ล้ม สังเกตณะะ ลักษณะการถิกเข้าทั้งสองข้างจะต้องให้มีความสมดุลกัน เพื่อที่ลำตัวจะไม่เอนไม่ล้ม และที่สำคัญหลังจะต้องตรงเสมอและถ้าหากมีการฝึกหัดเพียงพอแล้ว เราจะหัดขึ้นท่าก็ได้ เช่นท่าผาลานะคะ วิธีการฝึกก็อาจจะใช้มือข้างที่หมายคั้นขาเพื่อให้งตั้งตรงณะะ แต่ถ้าฝึกจนชำนาญแล้วสามารถทรงตัวได้ ก็ให้ปล่อยแขนและก็บังคับขาให้ตั้งตรง ที่นี้เรามาดูการกระดกเสี้ยวของตัวนางข้างณะะ สังเกตจากการนั่ง ลักษณะการนั่งของตัวนางจะแตกต่างจากตัวพระก็คือว่า เข้าทั้งสองจะ ชิดติดกัน ลักษณะการวางนิ้วมือจะเป็นเช่นเดียวกับตัวพระคือวางไว้ที่ หน้าขาทั้งสองข้างและตรงปลายนิ้วมือ แต่เมื่อเวลาตัวนางจะกระดกเสี้ยวจะต้องถิกขา ข้างที่ตรงข้ามกับขาที่จะกระดกเสี้ยวณะะ และหลังจากนั้นก็ถิกขาข้างที่จะกระดกนั้นออกไปด้านหลัง ลักษณะการฝึกหัดก็เช่นเดียวกันคะ ส่วนท่าที่ใช้ก็อาจจะมีการทำแปลกๆ ออกไปเช่น ในลักษณะของการกางปีกแบบนก นะคะ เมื่อเราฝึกทำได้แล้ว นะคะ ก็จะเป็นท่าที่แตกต่างออกไปเพื่อให้เกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้น และหลังจากนั้นณะะ ก็จะมีการกลับทำอีกข้างหนึ่งณะะ เวลาฝึกเรามักจะนิยมฝึกทั้งสองข้างเพื่อจะให้เกิดความชำนาญ ถ้าหากยังทรงตัวไม่ได้ ก็มีวิธีการเช่นเดียวกับพระณะะ ก็คือ การนำแขนมาคั้นขาเพื่อให้ทรงตัวได้ณะะ แต่ถ้าฝึกจนชำนาญแล้วก็ปล่อยได้เช่นเดียวกันคะ และเมื่อกระดกเสี้ยวแล้ว ที่นี้ก็จะมาสู่การยกขาขึ้นณะะ เริ่มแรกเรามาดูลักษณะการประและถิกเข้าของตัวพระกันก่อนคะ ท่าเตรียมณะะ ส่วนใหญ่ เราจะนิยมให้ ผู้ที่เริ่มฝึกหัดเรียนนั้นเท้าเสอเอาไว้ นะคะเพื่อสร้างความสมดุลในร่างกายเพื่อไม่ให้เกิดอาการตัวโคลงเคลงณะะเอียงไปเอียงมานะคะ ท่าเสอไว้ทั้งสองข้าง ลักษณะการยืนเดี่ยวเราจะเริ่มจากการประและยกเท้าขวาก่อนณะะ ลักษณะการยืนนั้นให้สังเกตที่ปลายเท้าตัวพระนั้น จะยืนเฉียงปลายเท้า ออกจากลำตัวเล็กน้อยณะะ คือถ้ายืนเท้าขวาก็จะเฉียงปลายเท้าขวา ที่สำคัญที่ปลายนิ้วเท้าณะะ จะต้องชิดปลายนิ้วเท้าไว้เสมอณะะ ลักษณะการวางเท้าก็จะอยู่ประมาณกึ่งกลางของขาอีกข้างหนึ่ง นะคะหลังจากนั้นก็ประเท้าโดยการใช้นิ้วเท้าประลงเบาๆ ที่พื้นคะ แล้วก็ยกขึ้นณะะ ลักษณะการยกเท้า ตัวพระจะแยกเข้าออกเล็กน้อย นะคะปลายเท้าจะเฉียงออกไปด้านข้างของลำตัว สังเกตปลายนิ้วเท้าสละ ปลายนิ้วเท้ายังคงชิดอยู่เสมอ ลำตัวตรง หน้าตรง หลังจากนั้นเราจะปฏิบัติ ท่าต่อเนื่องกันเลขณะะ ก็คือการก้าวข้างคะ ลักษณะการก้าวข้าง ให้สังเกตที่เข้าทั้งสองข้างของตัวพระณะะจะ เป็นในลักษณะเฉียงออกจากกัน เข้าซ้ายจะถิกไปทางด้านซ้าย และเข้าขวาก็จะถิกไปทางด้านขวานะคะ ลักษณะเหมือนรูปทรงเรขาคณิต นะคะเป็นเหลี่ยม น้ำหนักของการก้าวข้างนี้ณะะจะอยู่ในน้ำหนักของเท้าที่เราก้าวไป เช่นตอนนี้กำลังก้าวเท้าขวาอยู่ น้ำหนักตัวก็จะไปทางขวานะคะ อีกท่าหนึ่งคะ คือท่ากระดกเท้า ก่อนที่เราจะกระดกเท้าณะะเราจะเริ่มจากการกระทุ้งเท้า ลักษณะการวางเท้าณะะ เมื่อเราต้องการที่จะกระทุ้งเท้าไหนก็ให้วางเท้านั้นไว้ด้านหลัง นะคะเปิดสันเท้าหลัง แล้วก็ใช้นิ้วเท้ากระทุ้งพื้นเบาๆ สังเกตการวางขาของตัวพระณะะ เขายังคงแยกออกจากกัน เช่นเดิม กระทุ้ง ลักษณะการ กระทุ้งและเมื่อยกแล้วเราจะเรียกว่า กระดกเท้า ให้สังเกตณะะ ลักษณะแบบนี้เราจะเรียกว่าการถิกเข้า ก็คือการถิกเข้าไปข้างหลังให้หน้าขาและเขาค้นไปข้างหลังเพื่อให้เกิดความสวยงาม และเกิดความสมดุลในร่างกายเมื่อเวลาขึ้น เราจะได้ไม่ขึ้นตัวเอียง ตัวเอนหรือตัวโอน นะคะ แล้วจากนั้นเราก็สามารถปฏิบัติสลับในท่าเดิมๆ นี้อีกข้างหนึ่งได้ ที่นี้เรามาดูในลักษณะของปฏิบัติท่าตัวนางข้างณะะ เริ่มจากการประและถิกเข้าเช่นเดียวกันคะ ลักษณะการยืน ตัวนางสังเกตณะะ ปลายเท้าจะไม่ได้แยกจากกันเหมือนอย่างตัวพระ แต่จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ปลายนิ้วเท้ายังคงชิดอยู่เช่นเดิมคะ และก็ประเท้า ใช้นิ้วเท้าประเช่นเดียวกันนะ

คะ แล้วก็ยกขึ้น ข้อสังเกตหรือข้อแตกต่างที่เกิดจากการยกเท้านี้ ต่างจากตัวพระก็คือ ตัวนางยกเท้า ขึ้นไปอย่างตรงๆ ไปทางด้านหน้าจะไม่มีการแยกเข่าออก ลำตัวตรง เซ็ดปลายนิ้วเท้า นะคะ และก็หลังจากนั้นก็จะเป็นการก้าวขาลงคะ ลักษณะการก้าวแบบนี้เราจะเรียกว่าการก้าวข้าง อันนี้ก็ข้อแตกต่างที่ไม่เหมือนตัวพระเหมือนกัน นะคะ ก็คือว่า จากที่อธิบายเมื่อสักครู่ ลักษณะเข่าของตัวพระจะแยกออกจากกัน แต่ให้สังเกตที่เข่าของตัวนาง เห็นไหมคะ จะเป็นไปในลักษณะทิศทางเดียวกัน แล้วก็ เปิดส้นเท้าหลังด้วย น้ำหนักก็จะอยู่ในเท้าที่เราก้าวข้างไป เช่นเดียวกันคะ หลังจากนั้นก็จะเป็นการกระทุ้งเท้าแล้วก็กระดกเท้า ลักษณะการปฏิบัติจะเหมือนเช่นเดียวกับตัวพระ นะคะ ลักษณะการยกก็เช่นเดียวกันคือ จะถีบเข่าออกไป นะคะ ถ้าหันอีกข้างหนึ่งจะเห็นชัดกว่า เป็นลักษณะการถีบเข้าไปด้านหลังเช่นเดียวกับตัวพระ แต่จะไม่มากเท่าตัวพระนะคะ สังเกตด้านนี้ก็จะชัด เมื่อเราพาดขึ้นตอนดังกล่าวแล้วนะคะ ที่นี้ก็จะมาถึงการตั้งวงข้างคะ ลักษณะการตั้งวงของตัวพระและตัวนางก็จะมีดังนี้คะ ตัวพระการตั้งวงก็จะมียวงบน วงกลาง วงล่าง และก็มียวงพิเศษคือวงหน้า ตัวนางก็เป็นเช่นเดียวกันนะคะ ให้สังเกตว่าวงบนของตัวพระนั้น จะอยู่ในระดับแง่ศีรษะ นะคะ ลักษณะวงของตัวนางจะอยู่ต่ำกว่าตัวพระ ก็คือจะอยู่ในระดับปลายหรือหางคิ้วนะคะ ลักษณะการตั้งวงก็จะไม่งอหรือไม่ตั้งจนเกินไปเพราะจะไม่เกิดความสวยงามนะคะ เช่น ถ้าองเข้ามามากอย่างนี้ นะคะ จะกลายเป็นในลักษณะวงหักไม่สวยงามนะคะ ต้องอยู่ในระดับพอดีและก็ดูว่าเหมาะสมกับรูปร่าง สัดส่วนของตัวเอง หลังจากนั้นก็จะป็นวงกลางคะ ก็จะอยู่ระดับไม่เกินหัวไหล่ วงล่างจะอยู่ระดับชายพกหรือหัวเข็มขัดของเราเนี่ยเองนะคะ และก็อีกวงหนึ่งก็คือวงพิเศษวงหน้านะคะ ก็จะอยู่ระดับหน้าไม้อยู่บ่งหน้านะคะ และก็ไม้อยู่ต่ำจนเกินไปจะอยู่ระดับอก อยู่ระดับปากนะคะ และหลังจากนั้นก็จะมีลักษณะการจับนะคะ ก็จะมีการจับอยู่หลายๆ แบบ เช่น จับคว่ำ นะคะ ก็จะมีการทำมือหลายแบบ จับคว่ำก็คือ นะคะ ก็จะใช้ นิ้วโป้งและก็นิ้วชี้จรดชิดกัน ส่วนนิ้วที่เหลืออีก 3 นิ้ว ก็กรีดออกไปในลักษณะ เป็นเหมือนรูปพัดนะคะ ข้อมือที่สำคัญต้องหักนะคะเพราะไม่งั้นจะไม่เกิดความสวยงาม นะคะ จับอีกแบบหนึ่งก็คือ จับหงายคะ นะคะลักษณะการทำมือเป็นแบบเดียวกันนะคะ ที่สำคัญคือข้อมือจะต้องหัก นะคะ แล้วก็ อีกแบบหนึ่งก็คือการจับปรกคะ จับปรกก็จะอยู่ในระดับแง่ศีรษะ ตัวนางนะคะ ก็จะอยู่ระดับปลายคิ้วหรือหางคิ้วนะคะ ก็คือการจับข้างๆ เข้าหาตัวเองนะคะ ให้เป็นในลักษณะ จับหงายหรือจับคว่ำนะคะ แล้วก็หลังจากนั้นก็จะมีมือในลักษณะพิเศษอื่นๆ เช่น มือล่อแก้วนะคะ การทำล่อแก้วนะคะ ก็คือจะใช้ นิ้วกลาง และก็นิ้วโป้งนะคะ จรดชิดกันนะคะ ในลักษณะเป็นวงกลมนะคะ เป็นกลมๆ และก็นิ้วที่เหลือนะคะ อีก 3 นิ้วนะคะ ก็กรีดออกไปนะคะ ลักษณะการล่อแก้วนะคะ ก็จะมีในลักษณะแบบหงายนะคะ ก็เหมือนมือจับและก็ตั้งวง คะ และก็หลังจากนั้นนะคะ เมื่อเราฝึกหัดทำรำเบื้องต้นพวกนี้แล้ว จนเราเข้าใจและก็ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญนะคะต่อไปนี่เราก็จะมาเริ่มเรียนนะคะ ทำรำสาธิต นะคะ ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยในชุดต่างๆ โดยเรานำจากท่าจากการฝึกหัดเบื้องต้นนี้ละคะมาประกอบในการรำ

อันดับที่	ชุดที่ 1 เพลงรำที่ 1
ชื่อเพลงรำ	รำแม่บทเล็ก (เวลาสาธิต 5.53 นาที / เวลาแสดงจริง 9.14 นาที)

การรำแม่บท รำแม่บทนี้ ถือได้ว่าเป็นการรำมาตรฐาน ในนาฏศิลป์ไทยชุดหนึ่งที่ได้ถือได้ว่าเป็นการฝึกหัดเบื้องต้น ในนาฏศิลป์ไทยก่อนที่จะเริ่มเรียน หรือเริ่มรำปฏิบัติในนาฏศิลป์ชุดอื่นๆ นะคะ ซึ่งผู้แสดงส่วนใหญ่ก็จะมีทั้งฝ่ายตัวพระและตัวนาง ซึ่งลักษณะการแต่งกายในการรำแม่บทนี้ก็จะเป็นการลักษณะการแต่งกาย อย่างอื่นเครื่องพระและนาง สำหรับวงดนตรีที่ใช้บรรเลง ประกอบการแสดงนั้นก็คือวงปี่พาทย์เครื่อง 5 และโอกาสที่ใช้ในการแสดงรำแม่บทนี้ ก็ได้แก่การแสดงและการสาธิตนาฏศิลป์ไทยต่างๆ ไป การรำแม่บทนี้จะมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันคือ การ

รำแม่บทอย่างเต็มและอย่างตัดซึ่งอย่างเต็มนั้น เราจะเรียกว่าการรำแม่บทใหญ่ และการรำแม่บทอย่างตัดนั้นเราจะเรียกว่าการรำแม่บทเล็กค่ะ ซึ่งการรำนี้ก็จะมึลักษณะ ที่เป็นท่าทางของการเลียนแบบท่าธรรมชาติของสัตว์ การเลียนแบบท่าทางธรรมชาติของมนุษย์ ตลอดจนการผสมผสานท่ารำตั้งแต่ศีรษะจนจรดปลายเท้า เพื่อให้สอดคล้องกลมกลืนไปกับเนื้อร้องและท่อนองเพลงนะคะ ในที่นี้การสาธิตจะเป็นการสาธิตแบบการรำแม่บทเล็กซึ่งเนื้อร้องในแม่บทเล็กนี้ก็อยู่ใน โขนเรื่องรามเกียรติ์ตอนนารายณ์ปราบหนทุก ซึ่งเป็นบทพระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 ค่ะ ซึ่งท่ารำการสาธิตแม่บทเล็กนี้จะมีคร่าวๆ ดังนี้ ค่ะ ท่ารำเริ่มแรกของแม่บทเล็กจะเริ่มจากท่ารำในเพลงรำ ท่าที่ใช้จะเป็นท่าสอดสร้อยยามาคะ และเมื่อสอดสร้อยออกมาแล้วนั้นผู้แสดงก็จะประลงนั่งคะ และหลังจากนั้นก็จะทำท่ารำไปตามเนื้อร้องและทำนองเพลงนะคะ ท่าแรกก็คือ ท่าเทพนมคะ ปฐม พรหมสี่หน้า สอดสร้อยยามาา เกิดฉิน ท่าต่างๆ ที่ได้สาธิตไปนี้ะคะก็เป็นท่ารำที่เป็นพื้นฐาน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์หรือดัดแปลงใช้กับการแสดงนาฏศิลป์ไทยในชุดอื่นๆ และนอกจากนั้นท่ารำดังกล่าวนี้ก็สามารถ นำออกไปใช้ในการตีบท ประกอบการแสดงละครคะ เช่น ท่าเมื่อสักครู่ ท่าเกิดฉิน ก็หมายถึงความสวยงาม ความยิ่งใหญ่คะ และหลังจากนั้นก็จะมีท่าบางท่าที่แสดงถึงอากัปกิริยาของสัตว์เช่นท่า กวางเดินดงคะ ท่าหงส์บิน ท่ากษิรี ค่ะ และเมื่อจบในเนื้อร้องแต่ละท่อนของเพลงแม่บทเล็ก ก็จะต้องหมัดด้วยท่าโบกนะคะซึ่งสามารถปฏิบัติได้ดังนี้คะ และก็จะต่อด้วยทำนองดนตรีรับ ซึ่งส่วนใหญ่ท่าที่ใช้ก็จะมีการใช้ท่าที่อยู่ในแม่บทเล็กนี้ละคะมาใช้ให้สอดคล้องประสานกลมกลืนกัน เช่น ท่าแรก เราจะใช้ท่าผาลาคะ ในการปฏิบัติทาก็จะมีการปฏิบัติทั้งมือและเท้าให้สอดคล้องสัมพันธ์กันไป ทั้งตามท่วงทำนองเพลงด้วยนะคะ สุดท้ายก็จะหมัดด้วยท่าโบกคะ ก่อนที่จะขึ้นเนื้อร้องในท่อนอื่นๆ อีกต่อๆ ไป ค่ะ และนี่ก็เป็นเพียงส่วนหนึ่งเล็กๆ น้อยๆ ในเนื้อเพลงของแม่บทเล็กนะคะ แต่หลังจากนี้เราจะไปพบกับกรรำแม่บทเล็กกันคะ

เนื้อเพลงรำแม่บทเล็ก

เทพนม ปฐม พรหม สี่หน้า	สอดสร้อย ยามา เกิดฉิน	ทั้งกวาง เดินดง หงส์บิน
กษิรี เลียบถ้ำ อำไพ	อีกช้า นางนอน ภมรเกล้า	แขกเต้า ผาลา เพียงไหล่
เมขลา โขนแก้ว แว่วไว	มยุเรศ ฟ้อนใน นภาพร	ยอดดอง ต้องลม พรหมนิมิต
อีกทั้ง พิสมัย เรียงหมอน	ย้ายท่า มัจฉา ชมสาคร	พระสี่กร ขว้างจักร ฤทธิรงค์

อันดับที่	ชุดที่ 1 เพลงรำที่ 2
ชื่อเพลงรำ	รำสีนวล (เวลาสาธิต 7.23 นาที / เวลาแสดงจริง 8.52 นาที)

การรำสีนวล รำสีนวลนี้ถือได้ว่า เป็นการรำประเภทหนึ่งในนาฏศิลป์ไทยที่ได้รับความนิยมและก็ แสดงกันอย่างแพร่หลายนะคะ เพราะการรำประเภทนี้เป็นการรำที่เรียกว่าเป็นการละเล่นพื้นเมืองของทางภาคกลางซึ่งส่วนใหญ่แล้วการรำสีนวลนี้มักจะนิยมใช้ผู้หญิงแสดง เพื่อรำรำประกอบเนื้อร้องและทำนองเพลงที่กล่าวถึง ความสวยงามของผู้หญิงที่แต่งกายเพื่อที่จะไปรำสีนวลคะ ดังนั้นท่ารำตลอดจนดนตรีที่ใช้ หรือทำนองเพลงนั้นจึงมีลักษณะที่นุ่มนวลอ่อนหวานและให้ความรู้สึกที่เป็นผู้หญิงคะ การรำสีนวลนี้ส่วนใหญ่แล้วนั้นมักจะนิยมแสดงเป็นจำนวนหมู่มา แต่บางครั้งก็อาจจะนำมาแสดงคนเดียวก็ได้นะคะ ซึ่งจำนวนผู้แสดงนั้น อาจจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม โอกาส และสถานที่ที่ใช้ในการแสดงคะ ลักษณะการแต่งกายของการรำสีนวลนี้ ผู้แสดงจะแต่งกายในลักษณะ ห่มสไบเฉียง นุ่งผ้าันนะคะ อาจจะใช้เป็นผ้าโจงกระเบนหรือเป็นผ้าถุงจีบหน้านางก็ได้คะ และก็สวมเครื่องประดับต่างๆ ดังนี้ะคะ ต่างหู สร้อยคอ สักวาล รัตันแขน ข้อมือ เข็มขัด และข้อเท้าคะ สำหรับทรง

ผมนั่นก็อาจจะเกล้าครึ่งศีรษะ โดยตั้งกระบังข้างหน้าและปล่อยผมยาวไว้ด้านหลัง หรืออาจจะเกล้าทวยทั้งด้านหน้าและด้านหลังก็ได้ค่ะ เครื่องประดับศีรษะนั้น ถ้าหากเป็นการปล่อยผมก็อาจจะเป็นเพียงแค่การติดดอกไม้ แต่ถ้าหากเป็นการเกล้าผมทวยหน้าและทวยหลังแล้วก็อาจจะเป็นการใส่เกี้ยว ซึ่งเกี้ยวนั้นก็อาจจะเป็นเกี้ยวกลมหรือเกี้ยวเปลว ก็ได้้นะคะ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและดุลยพินิจของผู้ใส่ด้วยค่ะ สำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงนั้นก็ได้แก่วงปี่พาทย์เครื่องห้าค่ะ ซึ่งการสาธิตในเพลงรำสีนวนนี้ ก็สามารถสาธิตได้คร่าวๆ ดังนี้ค่ะ เริ่มจากท่าแรกที่เรานำมาใช้ นะคะก็จะเป็นการสอดสร้อยมาลาเดินสลับมือพร้อมกับการก้าวเท้า มาตามจังหวะของทำนองเพลงค่ะ และก็จะเป็นการสลับจิบ และสุดท้ายก็คือการประก้าวเท้าลง ในลักษณะการ คล้ายๆ กับการประนั่งในเพลงแม่บทเล็กนะคะ และก็จะมีการตีทำรำไปตามเนื้อร้อง นะคะ ซึ่งทำรำนั้นก็อาจจะใช้ มาจากท่ารำที่เป็นท่าธรรมชาติหรือท่ารำที่ได้มาจากท่ารำในแม่บทเล็กก็ได้ค่ะ โดยท่าเริ่มแรกนั้น ก็คือในเนื้อเพลงที่ว่า สีนวนชวนชื่นเมื่อยามเช้าค่ะ ทำนี่นะคะ ก็เป็นท่ายิ้มและถือายค่ะ เมื่อยามเช้าก็จะเป็นการที่ชี้ไปบนท้องฟ้าซึ่งแสดงถึงการชี้พระอาทิตย์หรือท้องฟ้าที่แจ่มใสนะคะ รักเจ้าสาว ทำนี่เรานำมาจากท่าพิสมัย ในเพลงแม่บทเล็ก สีนวน หวนคิดถึง ขอให้สังเกตลักษณะของการประสานมือในท่าหวนคิดถึงนี่นะคะ ลักษณะการประสานมือนั้นจะใช้มือทั้งสองประกบติดกันมือวางไว้วอู่ระดับกลางอก โดยใช้นิ้วกลางนะคะ และไปที่อีกข้างหนึ่งของนิ้วมือนะคะ และก็นิ้วที่เหลือนั้นก็จะกรีดออก นะคะ หลังจากนั้นเมื่อจบเนื้อเพลงแล้วก็จะมีการรับ ซึ่งท่ารับนี้ก็จะนำมาจากท่ารับในเพลงแม่บทเล็กค่ะซึ่งนั่นก็คือท่าผาลาคะ ทำนี่นะคะก็จะเป็นการแสดงความสามารถของผู้รำอีกท่าหนึ่ง ก็คือการกระดกเท้าพร้อมกับเคลื่อนตัวจากทางด้านหนึ่งไปยังอีกด้านหนึ่งค่ะ ซึ่งถ้าหากเป็นเด็กเล็กๆ นะคะ ที่เพิ่งเริ่มฝึกหัดไม่สามารถที่จะกระดกเท้าค้างไว้ได้นานๆ แบบนี้ ก็สามารถที่จะวางเท้าแล้วค่อยๆ เคลื่อนตัวไปก็ได้ค่ะ หลังจากนั้นก็จะมีการทำรำอื่นๆ ที่เป็นท่าถึงการแสดงดิบนะคะของเพลงสีนวนนะคะ สำหรับท่ารำในเพลงนี้นั้นนะคะก็อาจจะมีการดัดแปลงไปบ้างเล็กน้อย ถ้าหากเป็นเด็กเล็กๆ ที่ชี้แสดง ซึ่งก็เหมือนกับท่าเมื่อสักครูนี้นะคะ ก็คืออาจจะไม่ใช้ในการกระดกขาแต่ก็อาจจะเป็นการวางเท้าเพื่อเคลื่อนตัวไปเพื่อให้ง่ายขึ้น และสุดท้ายก็จะจบด้วยเพลงเร็วลาคะ ซึ่งท่ารำเพลงเร็วลาคะ ก็จะมีท่ารำคร่าวๆ ดังนี้ค่ะ เช่นเริ่มจากการประเท้าและก็ได้เดินสายนะคะ จนหมดนะคะ และก็จะจบท่าคะ การก้าวหมดคะ และก็จะจบด้วยเพลงลาคะ คือท่าล้อแก้ว สุดท้ายจะจบด้วยท่าไหว้คะ ค่ะการรำเพลงสีนวนนี้ นะคะ ถือได้ว่าเป็นการรำชุดหนึ่งที่มีความนิยมมากนะคะ ก็เป็นเพลงที่มีความไพเราะและก็ง่ายแก่การรำรำนะคะ ซึ่งเราจะติดตามและก็ได้จากการรำสีนวนแบบเต็มรูปแบบต่อไปนี่ค่ะ

เนื้อเพลงรำสีนวน

สีนวน ชวนชื่น เมื่อยามเช้า รักเจ้าสาว สีนวน หวนคิดถึง แม้ไม่แล เห็นเจ้า เฝ้าคะนิง อยากรู้ถึง วันที่ รำสีนวน

การบรรยายตอนท้าย (ใช้เวลา 00.30 นาที)

การสาธิตและการฝึกหัดทำรำนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น รวมถึงเพลงรำมาตรฐานอันได้แก่เพลงแม่บทเล็ก เพลงสีนวน และเพลงเทพบันเทิงในชุดนี้อาจจะให้ทุกคนได้นำกลับไปฝึกฝนทบทวนเพื่อเพิ่มทักษะ และความชำนาญ เพื่อที่จะได้ฝึกหัดในชุดต่อไปยังขึ้นนะคะ สำหรับชุดนี้พบกันเท่านั้นค่ะ สวัสดีค่ะ

เนื้อหาในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2 มีความยาวทั้งหมด 73.12 นาที ประกอบไปด้วย

รายละเอียด	เวลาการสาธิต (นาที)	เวลาแสดง (นาที)
1. การบรรยายช่วงแรก	20.27	ไม่มี
2. ระเบิดาวดิงส์	08.42	09.00
3. ราฟลายซุมพล	09.04	07.49
4. ราจุฉายวันทองเปลง	08.29	07.44
5. การกล่าวตอนจบ	00.31	ไม่มี

การบรรยายช่วงแรก (ใช้เวลา 20.27 นาที)

เนื้อหาช่วงแรกเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 1 แต่มีเพิ่มคำบรรยายต่อท้ายดังนี้ “ซึ่งเดี๋ยวอีกสักครู่ เราจะมาชมการสาธิตทำรานาฏศิลป์ไทยกันนะคะ”

อันดับที่	ชุดที่ 2 เพลงรำที่ 2
ชื่อเพลงรำ	ราฟลายซุมพล (เวลาสาธิต 9.04 นาที / เวลาแสดงจริง 7.49 นาที)

ราฟลายซุมพลเป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทยชุดหนึ่งที่จัดอยู่ในการแสดงประเภท รำเดี่ยว โดยราฟลายซุมพลนี้อยู่ในละครเสภาเรื่องขุนช้าง ขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ โดยเนื้อเรื่องกล่าวที่ว่า พลายซุมพล ได้ปลอมตนเป็นชนชาวมอญเพื่อที่จะออกไปทำศึกกับพระไวย โดยในเนื้อเพลงนั้นได้กล่าวถึง การแต่งกายของพลายซุมพล โดยร้องเพลงประกอบทำนองมอญดูควา ซึ่งในเนื้อหาของทำนองเพลงและเนื้อเพลง นั้นกล่าวถึง การแต่งกาย โดยมีเครื่องประดับต่างๆ เช่น ผ้าประเจียด เสื้อ ผ้าโพกศีรษะ กระจุก และที่สำคัญนะคะ คืออุปกรณ์ในการแสดงก็คือ ถือกอก และก็มีไม้ที่ใช้ในการประกอบการแสดงนั่นก็คือ การขี่ม้า โดยจะใช้ไม้แฉงประกอบการแสดง ซึ่งการรำพลายซุมพลนั้นจะเป็นการรำชุดหนึ่งที่เนื้อร้อง ทำนอง ออกสำเนียง มอญ ดังนั้นท่ารำที่ใช้ก็จะมีลักษณะที่ออกไปทาง ลักษณะของชนชาวมอญเช่นจะมีการกระทยไหล่ มีการตีไหล่ นะคะ และก็มีลักษณะการรำที่ออกเหมือนกับของชนชาวมอญ เดี่ยวเราจะสาธิตให้ดูจากผู้สาธิตนะคะ เริ่มตั้งแต่ท่าแรกนะคะ อันนี้ผู้สาธิต อุปกรณ์ที่ใช้ก็คือมีถือกอก และก็มีไม้ ซึ่งในช่วงแรกของการรำพลายซุมพลนั้น เรายังไม่ใช้อุปกรณ์ดังกล่าวนะคะ ในลำดับขั้นแรกนั้น จะขอสาธิตทำออกคือทำเดิน ว่ามีลักษณะเลียนแบบการเดินของชาวมอญที่ต่างจากการเดินของละครไทยอย่างไรคะ ลักษณะการก้าวเดินจะมีการตีไหล่ เวลาเอียงนะคะ ขอให้สังเกตว่าจะเอียงไปข้างเดียวกับเท้าที่ก้าว และสุดท้ายก่อนขึ้นหรือจบเนื้อร้องจะต้องมีการทำท่าโบก และหลังจากนั้นนะคะ เวลาแสดงก็จะรำไปตามเนื้อร้องโดยใช้การตีบท ทำท่าตามที่เนื้อร้องหรือเพลงร้อง ได้ร้องนะคะ เช่น ในเนื้อเพลงที่ว่า จัดแจงแต่งกายพลายซุมพลคะ หรือท่าที่กล่าวถึงการใส่เสื้อผ้า อุปกรณ์เช่น ทำนุ่งผ้าตาหมากรุก ทำคาดกระจุก ทำใส่เสื้อลงยันต์ ทำผูกผ้าประเจียด ทำโพกผ้า ลักษณะท่ารำดังกล่าวเป็นท่ารำที่ประกอบเนื้อร้องโดยกล่าวถึง การใส่เครื่องแต่งกายหรือเครื่องประดับของตัวละครนะคะ และหลังจากนั้นเมื่อรำจบในเนื้อเพลงแต่ละท่อน ก็จะมีการรับท่า ซึ่งท่านั้นเราก็สามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ ตามความเหมาะสม และความสามารถของผู้แสดง จะขอสาธิตทำรับบางท่าที่ใช้ในพลายซุมพลคะ ค่ะซึ่งท่ารับตรงนี้นะคะ ผู้ประดิษฐ์ท่ารำสามารถคิดหรือดัดแปลงได้คะ และในช่วงท้ายของการรำพลายซุมพลเมื่อแต่งกายเรียบร้อยแล้วก็ต้องมีอาวุธประจำคน นั่นก็คือถือกอกคะ ถือกอกที่ใช้จะเป็นถือกอกที่มีชื่อว่า “หอกตัดตะโลหะ” นะคะ ก่อนอื่นเรามาดูวิธีการถือหอก วิธีการถือหอกในลักษณะที่ถูกต้อง เพื่อให้

หอกนั้นเกิดการเคลื่อนไหว หรือว่าโคลงเคลงเวลารานะคะ ก็คือ กำด้ามหอกให้มั่นคง โดยใช้นิ้วโป้ง ยันด้ามหรือปลายหอกเอาไว้ เพื่อให้เกิดความมั่นคงค่ะ และหลังจากนั้นก็จะมีการใช้หอกประกอบการรำรำ ในท่าทางต่างๆ เช่น การควงหอกค่ะ ในท่าควงหอกนี้หากผู้แสดงไม่สามารถควงหอกทั้งๆ ที่ยกเท้าได้ เราก็สามารถเปลี่ยนจากท่ายกเท้าเป็นท่ายืนเฉยๆ ก็ได้ค่ะ และนอกจากท่าควงหอกนี้แล้ว ก็ยังมีท่าโยนหอก และก็มีท่าเตะหอกค่ะสุดท้ายนะค่ะก็คือ พาหนะที่ใช้สำหรับออกศึกหรือออกรบ นั่นก็คือม้าค่ะ ตามปกติการแสดงชุดนี้จะต้องมีผู้ที่อำนวยความสะดวกให้กับนักแสดงก็คือ ผู้ที่ส่งอุปกรณ์การแสดง อันได้แก่หอก และก็มีมานะคะ ซึ่งอันนี้เราจะเรียกว่าม้าแฉงนะค่ะ ลักษณะก็คือจะเป็นม้าที่ทำจากแผ่นหนังนะค่ะ และก็จะมียะขอสำหรับเกี่ยวกับเอาของผู้แสดง เมื่อเวลาเนื้อเพลงกล่าวถึงเวลาที่จะต้องไปใส่มานะคะ ก็จะต้องมีผู้ที่อำนวยความสะดวกให้ โดยการนั่งลง และก็เอาขอเกี่ยวไปที่สะเอว หรือเกี่ยวไปที่เข็มขัด ของนักแสดงนะค่ะ เพื่อสมมุติว่า ขณะนี้ นักแสดงหรือพลายชุมพลนั้น ได้ขึ้นม้าเรียบร้อยแล้วแล้วนะค่ะ และก็พร้อมที่จะออกศึกออกรบนะค่ะ เมื่อคิดม้าแฉงเรียบร้อยแล้วนั้นก็จะมีการรำรำท่วงท่าที่แสดงถึงอากัปกริยาว่า ได้ขึ้นม้าแล้ว นั่นคือการขโยกขา ซึ่งเป็นกริยาเลียนแบบม้าค่ะ การรำพลายชุมพลนี้จะเป็นการรำชุดหนึ่งที่น่าจะได้รับคามนิยมนมากไม่แพ้ชุดอื่นๆ เลยทีเดียว ประกอบกับมีท่ารำท่วงท่าที่สง่างามและสวยงามอยู่ในเพลง เพลงนี้ และเดี๋ยวอีกสักครู่เราจะมาชมการรำพลายชุมพล แบบเต็มรูปแบบกันค่ะ

เนื้อเพลงรำพลายชุมพล

แล้วจัดแจงแต่งกายพลายชุมพล	ปลอมตนเป็นมอญใหม่ดูคมสัน	นุ่งผ้าตาทามากรุกของรามัญ
ใส่เสื้อลงขันด้อยมว่านยา	คอผูกผ้าประเจียดของอาจารย์	โอมอ่านเสกผงผัดหน้า
คาดตะกรุดโทนทองของบิดา	โพกผ้าสีทับทิมริมขลิบทอง	ถือหอกสกัดตะโลหะชนะชัย
เหมือนสมิงมอญใหม่คูไวว่อง	ขุนแผนจีสีหมอกออกกล้าฟอง	ชุมพลขึ้นกระเลียวผยองนำโยธา

อันดับที่	ชุดที่ 2 เพลงรำที่ 3
ชื่อเพลงรำ	รำลุยฉลุยวันทองแปลง (เวลาสาธิต 9.04 นาที / เวลาแสดงจริง 7.49 นาที)

รำลุยฉลุยวันทอง การรำลุยฉลุยวันทองนี้เป็นการรำเดี่ยวมาตรฐานไทยชุดหนึ่งในนาฏศิลป์ซึ่งเป็นการรำที่มีความสวยงามและอ่อนช้อย การรำลุยฉลุยวันทองนี้เป็นการแสดงที่ อยู่ในละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนพระไวยแตกทัพ ซึ่งมีเนื้อความข้างต้นว่า พระพรธมวษา ได้มีรับสั่งใช้ให้พระไวย หรือจมีนไวยบรรดาเป็นแม่ทัพ ยกไปตีพวกมอญใหม่ซึ่งพระไวย หรือจมีนไวยนี้ไม่ได้ล่วงรู้ว่าจริงๆ แล้ว พวกมอญใหม่ก็คือพลายชุมพล และขุนแผน ซึ่งได้ปลอมตนมา โดยแค้นใจที่พระไวยนั้นได้หลงเสน่ห์นางสร้อยฟ้าและได้ว่ากล่าว รวมถึงได้จับได้ขุนแผนและพลายชุมพล นางวันทองนั้นซึ่งเป็นแม่ของพระไวยได้เกิดความเป็นห่วง เนื่องจากนางได้ตายไปและได้กลายเป็นเปรตอสุรกาย นางกังวลว่าพระไวยจะถูกล่อลวงและถูกทำอันตรายจากการทำศึกในครั้งนี้ นางจึงได้คิดหาวิธีที่ปลอม มาเป็นหญิงสาวเพื่อที่จะได้เข้าไปหาพระไวยและบอกข่าวความลับในศึกครั้งนี้ให้พระไวยได้ทราบ ลักษณะการรำในการรำลุยฉลุยวันทองนี้ ลีลาท่ารำจะเป็นลักษณะมีความกระตือรือร้น และมี จริตจก้านของความเป็นผู้หญิงค่ะ ลักษณะของการแต่งกายในการรำลุยฉลุยวันทองนี้ ผู้แสดงควรมีลักษณะพื้นฐานการเรียนในด้านตัวนางมาก่อนเพื่อให้ง่ายต่อการฝึกหัดนะค่ะ ลักษณะการแต่งกายก็คือ สิริระ สวมเครื่องประดับศิริระก็คือกระบังหน้า ข้างหลังเกล้าผมมวยต่ำ และสวมที่ครอบมวย ท่อนบนของร่างกายนั้นจะห่มผ้าในลักษณะเป็นสไบเฉียงนะค่ะ ส่วนท่อนล่างนุ่งผ้ายักมีลักษณะ เป็นผ้าจีบหน้านาง ส่วนเครื่องประดับต่างๆ อันได้แก่ ต่างหู สร้อยคอ สักวาลย์ รัตคันแวน เข็มขัด ข้อเท้า เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่เครื่องเป่าพาทย์ เครื่อง 5 นะค่ะ และที่สำคัญที่จะ

ขาดเสียไม่ได้ก็คือ ปีซึ่งถือได้ว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญในการที่จะรำถวายค่ะ ซึ่งเดี๋ยวเราจะสาธิตทำรำการรำถวาย วันทองให้ท่านได้เห็นนะคะเริ่มตั้งแต่ทำออกมาเลยคะ ลักษณะท่าที่ออกมาจะเป็นท่าสอดสร้อยมาลาซึ่งทำนี่อยู่ในการแสดงหรืออยู่ในการรำแม่บทเล็ก ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานการเรียนในนาฏศิลป์ไทยนะคะ และก็จะจบด้วยท่าปองหน้าคะ เนื้อเพลงแรกของถวายก็คือ ถวายเอยคะและนอกจากนั้นนะคะ ท่ารำที่ใช้ในการรำถวายวันทองนี้ ก็จะมีลักษณะเหมือนกับท่ารำที่ใช้ในการรำถวายอื่นๆ หรือถวายทั่วๆ ไปก็คือจะมีลักษณะการทำท่าทาง หรือการรำในลักษณะตีบทตามเนื้อร้อง เช่น ทำไอ้พระไวย สายใจ อีกสักเมื่อไร จึงจะมา แลลอด สอดหา เดินไป คอยท่า ทางโน้นเอย และเมื่อจบท่ารำในตอน ท่อนหนึ่งของเนื้อเพลงแล้ว โดยปกติก็จะรำซ้ำในเนื้อร้องนั้นๆ โดยการรำประกอบในทำนองของปีนะคะ และเมื่อจบในตอนเพลงของถวายแล้วนั้น ก็จะขึ้นในเพลง แม่ศรี ซึ่งก่อนที่จะขึ้นเพลงแม่ศรีนั้น ก็จะมีท่ารับที่ใช้ดังนี้คะและก็จะต่อดูด้วยท่อนเพลงในเนื้อเพลงแม่ศรีนะคะ เช่น แม่ศรีเอย แม่ศรีสาวหงส์ เยื้องย่างกลางคอง เหมือนหนึ่งหงส์เหมราช สำหรับท่ารับที่อยู่ในเพลงแม่ศรีนี้จะมี ความแปลกออกไปจากท่ารับในเพลงถวาย ซึ่งปกติถ้าผู้รำ รำซ้ำในท่าไหน ก็จะรำในทำนองนั้นนะคะ แต่ถ้าเป็นแม่ศรีโดยปกติแล้วเมื่อรำเนื้อเพลงจบท่ารับที่ใช้นั้นก็จะมีการเปลี่ยนไปคะ เมื่อจบเนื้อร้องแล้วก็จะมีการรำเพลงเร็วและต่อดูด้วยเพลงลาคะ เพลงเร็วที่เราใช้นั้นนะคะ ก็จะเป็นเพลงเร็วที่อยู่ในบทเรียนซึ่งเป็นพื้นฐานของนาฏศิลป์ไทยซึ่งทำ รำนั้นที่สุดแล้วแต่ความสามารถหรือผู้ประดิษฐ์ท่ารำ จะเลือกสรรมาใช้เพื่อให้เหมาะสมกับตัวเองคะ สุดท้ายก็จะ เป็นท่าลาคะ คะ หลังจากนั้นเราจะไปพบกับการรำถวายวันทองแบบเต็มรูปแบบคะ

เนื้อเพลงรำถวายวันทองแปลง

ถวายเอยเสร็จจำแลงแปลงกาย เยื้องกรายในป่า	ไอ้พระไวย สายใจ อีกสักเมื่อใด จึงจะมา
แลลอด สอดหา	เดินไปคอยท่า ทางโน้นเอย
แม่ศรีเอย แม่ศรีสาวหงส์	เยื้องย่างกลางคอง เหมือนหนึ่งหงส์เหมราช
ผิวเจ้างามเมื่อยามพิศ งามจริตเมื่อยามผาด	อ่อนระทวยขนาด ลีลาสมาเอย

การบรรยายตอนท้าย (ใช้เวลา 00.31 นาที)

การสาธิต การเรียนการสอน ทำรำการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้นนี้ ขอให้ผู้ที่สนใจได้นำกลับไปฝึกฝน และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญและจะได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ท่ารำในนาฏศิลป์ไทยชุดอื่นๆ ต่อไปนะคะ สวัสดีคะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื้อหาในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 3 มีความยาวทั้งหมด 60.44 นาที ประกอบไปด้วย

รายละเอียด	เวลาการสาธิต	เวลาแสดง
การบรรยายช่วงแรก	20.37	ไม่มี
1. รำกฤดาภินิหาร	04.27	04.35
2. รำจุลฉายพราหมณ์	06.24	07.56
3. รำจุลฉายเบญจกายแปลง	06.24	08.05
4. การกล่าวตอนจบ	00.31	ไม่มี

การบรรยายช่วงแรก: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

อันดับ	ชุดที่ 3 เพลงรำที่ 1
ชื่อเพลงรำ	รำกฤดาภินิหาร (เวลาสาธิต 4.27 นาที / เวลาแสดงจริง 4.35 นาที)

ระบำกฤดาภินิหารเป็นการรำนาฏศิลป์ไทยชุดหนึ่ง ที่จัดได้ว่าเป็นการรำมาตรฐานโดยปกติการรำชุดนี้จะรำเป็นคู่ๆ ซึ่งประกอบด้วยตัวพระ และตัวนาง ระบำกฤดาภินิหารเป็นระบำที่อยู่ในละครประวัติศาสตร์เรื่อง เกียรติศักดิ์ไทย ซึ่งทางกรมศิลปากรได้จัดแสดงขึ้นครั้งแรกเมื่อปีพุทธศักราช 2486 โดยมีนางละมุน ยมคุปต์ และคุณครูถ้วน ภัทรนาวิก หรือ ศุภลักษณ์ ภัทรนาวิก ได้ร่วมกันประดิษฐ์ทำรำขึ้น โดยจะมีนางสุดา บุญปฤกษ์ เป็นผู้ประพันธ์ทำนองและคำร้องค่ะ ซึ่งการแสดงชุดนี้ได้กล่าวถึงเทพบุตรและเทพธิดาได้ชวนกันออกมาร่ายรำ เพื่อแข่งชิงสรรเสริญ และสาธุการให้กับ เกียรติศักดิ์ของชาติไทย และร่วมกันอำนวยการให้เกิดสวัสดิมงคลและความสุขแก่ชนชาวไทยทั่วหน้าค่ะ สำหรับเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงระบำกฤดาภินิหารนี้ก็คือ วงปี่พาทย์เครื่อง 5 ผู้แสดงมีลักษณะการแต่งกายที่ยืนเครื่อง เลียนแบบเทพบุตรและเทพธิดา คือยืนเครื่องพระ และนางนักษะ ลักษณะการรำจะรำเป็นคู่ๆ ซึ่งอาจจะมากกว่า 2 คนขึ้นไปก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานที่และความเหมาะสมค่ะ สำหรับโอกาสที่ใช้ในการแสดงก็คือ เนื่องในงานมงคลต่างๆ หรือในการสาธิตทำรำนาฏศิลป์ไทยนะคะ ซึ่งทำรำก็พอที่จะสามารถสาธิตได้คร่าวๆ ดังนี้ค่ะ การรำกฤดาภินิหาร มีอุปกรณ์ประกอบในการรำรำก็คือผู้แสดงทั้ง 2 คนถือพานและรำคู่กันออกมาในท่าสอดสร้อยค่ะ และจบท้ายด้วยท่าป้อนหน้า ลักษณะการรำรำก็จะจะเป็นลักษณะการตีบทประกอบเนื้อเรื่องค่ะ เช่นท่าปราโมทย์แสน องค์อัปสรอมรมแมน แดนสวรรค์ ซึ่งท่าที่ใช้นอกจากจะเป็นท่าที่ได้มาจากท่าธรรมชาติแล้ว ท่าเมื่อสักครู่นี้ที่กล่าวถึงท่าแดนสวรรค์ เราได้นำท่าที่อยู่ในแม่บทเล็กมาใช้ นั่นก็คือท่ากลางอัมพร หรือท่านภาพรนะคะ และนอกจากนั้นก็ยังมีกรำในลักษณะที่แสดงถึงการเป็นคู่กันเช่นการจับคู่พระนาง การจับแบบนี้คือการจับในลักษณะมือสูงค่ะ และอีกลักษณะหนึ่งก็คือการจับในลักษณะมือสั้นค่ะ เมื่อผู้แสดงรำจบในเนื้อเรื่องข้างต้นแล้ว ก็จะมีการออกทำนองจิ้งจว หรือเพลงจิ้งจวพัค และจิ้งจอน นักษะ ซึ่งลักษณะการรำก็จะมีการรำทำเป็นคู่ๆ สอดคล้องผสานกันไปเรื่อยๆ มีการแลกที่ สลับสับเปลี่ยนกันไประหว่างพระและนางค่ะ ค่ะ และนี่ก็เป็นการสาธิตเบื้องต้นคร่าวๆ ของการรำ ระบำกฤดาภินิหาร นักษะ แต่เดี๋ยวยังอีกสักครู่เราจะพบได้กับการรำระบำกฤดาภินิหาร อย่างเต็มรูปแบบค่ะ

เนื้อเพลงรำกฤดาภินิหาร

ปราโมทย์แสน

องค์อัปสรอมรมแมนแดนสวรรค์

ยินกฤดาภินิหารมหัศจรรย์

เกียรติไทยลั่นลือเลื่องเรื่องรูลี

ต่างเต็มดินขึ้นชมโสมนัส

โอยฐ์เอื้อนอรธอวยพรสุนทรศรี

เจ้าจำเรียงเสียงเพลงสดุดี คนตรีรี่เรื่อยประ โคมประ โคมลาน แล้วลีลาศเรียงรำระบำรำย
กรกริดกรายโปรยมาลีลีประสาน พรมน้ำทิพย์ปรงปนสุคนธาร จักรวาลถ้ำขึ้นรินรมย์ครัน

อันดับ	ชุดที่ 3 เพลงรำที่ 2
ชื่อเพลงรำ	รำนุชฉายพราหมณ์ (เวลาสาธิต 6.27 นาที / เวลาแสดงจริง 7.56 นาที)

รำนุชฉายพราหมณ์เป็นการรำเดี่ยว มาตรฐานชุดหนึ่งในนาฏศิลป์ไทยที่มีความสวยงามและลีลาท่ารำ และก็ความไพเราะของเนื้อเพลงและทำนองเพลงนะคะ การรำนุชฉายพราหมณ์ นี้อยู่ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนพระคเณศเสียวาง ซึ่งเนื้อความตอนต้นได้กล่าวถึงว่า ปรศุรามซึ่งเป็นหัวหน้าพราหมณ์ได้คิดที่จะขึ้นเฝ้าพระอิศวร แต่ได้ถูกพระคเณศห้ามเอาไว้ เนื่องจากพระอิศวรทรงบรรทม หรือทรงนอนหลับอยู่นะคะ แต่ ปรศุรามก็หาได้ฟังความที่พระคเณศได้ห้ามไว้ไม่ ก็เลยเกิดการต่อสู้และทะเลาะวิวาทกันขึ้น ปรศุรามนั้นไม่สามารถที่จะสู้พระคเณศได้ก็เลยใช้ขวานนะคะ ซึ่งพระอิศวรได้ทรงประทานมานั้น คิดที่จะขว้างเพื่อทำร้ายพระคเณศ เมื่อพระคเณศเห็นเช่นนั้น ก็รู้ได้ทันทีว่าขวานนั้นคือขวานของพ่อ หรือพระบิดาที่ได้ประทานไว้ให้ก็ไม่กล้าที่จะรับหรือทำลายขวานนะคะ ก็เลยใช้หมาลี ก็คือศิระษะ ใช้มวยผมรับขวานนั้นไว้แต่ว่า พลาดถูกข้างซ้ายหัก เมื่อพระอูมานะคะได้ทราบความว่าพระคเณศซึ่งเป็นบุตรของตนนั้นได้ถูกทำร้าย ก็โกรธและก็สาป ปรศุรามนั้น ให้สิ้นกำลังและนอนแข็งเป็นท่อนไม้ ปรศุรามก็ได้กำหนดใจนึกถึงองค์พระนารายณ์เพื่อให้มาช่วยตน และนั่นแหละคะ คำขอของปรศุรามก็เป็นผลพระนารายณ์ได้เสด็จมาช่วยปรศุรามโดยได้กลายร่างเป็นพราหมณ์น้อยเพื่อมาล่อลวง หรือขอกำลังคืนให้กับปรศุรามจากองค์พระอูมาคะ ซึ่งทำรำนุชฉายพราหมณ์ นี้เป็นท่ารำที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ และบางท่าก็แสดงถึงเอกลักษณ์หรือความเป็นพระนารายณ์ออกมาะคะ ซึ่งเราจะสาธิตได้ดังนี้คะ ลักษณะการรำเป็นการรำตีบท เช่น ในท่าแรกนะคะ ท่ารำในเนื้อเพลงที่ว่า นุชฉายเอยคะ ช่างงามขำ ช่างรำโยกย้าย สะเวยแสนอ่อน อรชรช่วงกาย วิจิตรยิ่งลาย ที่คนประคิษฐ์ ค่ะตามปกตินั้นเมื่อเวลารำนุชฉายพราหมณ์ จบท่อนหนึ่งแล้วก็จะมีการปรับและผู้แสดงก็จะรับซ้ำคำโดยรำท่าซ้ำกับคำเนื้อร้องที่ได้รำไปครั้งแรกนั้นนะคะ และหลังจากนั้นเมื่อจบในเนื้อเพลงท่อนหนึ่งแล้วก็จะมีการรับที่ใช่เชื่อมระหว่างเนื้อเพลงท่อนที่หนึ่งไปสู่เนื้อเพลงท่อนที่สองคะ ท่ารับที่เห็นอยู่นี้คะคะ จะเป็นท่ารับที่อยู่ในช่วงของแม่ศรีคะ และนอกจากนั้น ก็ยังมีท่ารับที่เป็นสื่อกลางหรือคั่นกลางระหว่างเพลงนุชฉาย กับเพลงแม่ศรี ด้วยคะ และสุดท้ายเมื่อรำจบแล้วก็จะมีการออกเพลงเร็วคะ ซึ่งท่าที่ใช้ในการรำเพลงเร็วก็จะเป็นท่าสาย หรือท่ารำราย นะคะ และก็จะออกด้วยการล่อแก้วคะ สุดท้ายคือท่าลาคะ ท่าลานี้คะจะมีลักษณะที่แสดงถึงความเป็นพระนารายณ์อยู่คะ ค่ะการรำเพลงนุชฉายพราหมณ์นี้คะ ผู้แสดงที่ได้คัดเลือกมาแสดงนั้นควรจะมีพื้นเป็นตัวพระนะคะ เนื่องจากการรำเพลงนี้เป็นท่ารำที่ใช้กับตัวพระเป็นส่วนใหญ่นะคะ เอ้อ ตัวละครก็เป็นตัวพระนะคะ เพราะฉะนั้นผู้ที่แสดง ควรจะคัดเลือกเป็นตัวพระเพื่อง่ายต่อการฝึกฝนนะคะ และก็เพื่อง่ายต่อการเพิ่มความสวยงามและลีลาท่ารำให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้นคะ เดี่ยวอีกสักครู่หนึ่งเราจะมาพบกับกรรำนุชฉายพราหมณ์คะ

เนื้อเพลงรำนุชฉายพราหมณ์

นุชฉายเอย ช่างงามขำ ช่างรำโยกย้าย	สะเวยแสนอ่อน อรชรช่วงกาย	วิจิตรยิ่งลาย ที่คนประคิษฐ์
สองเนตรคมขำ แสงคำมันขลับ	หม้อยเนตรจับ	ช่างสวยสุดพิศ
นารักเอย นารักครุณ	เหมือนแรกจะรุ่น	จะรู้เพียงตา
เข้ายิ้มเข้าแย้ม แก้มเหมือนมาลา	จ่อจิตติดตา	เสียวจริงเจ้าเอย ฯ

อันดับ	ชุดที่ 3 เพลงรำที่ 3
ชื่อเพลงรำ	รำอุชฌายเบญจกายแปลง (เวลาสาธิต 6.24 นาที / เวลาแสดงจริง 8.05 นาที)

รำอุชฌายเบญจกาย การรำอุชฌายเบญจกายนี้ถือได้ว่าเป็นการรำเดี่ยวมาตรฐานในนาฏศิลป์ไทยชุดหนึ่งที่มีลีลาท่ารำที่อ่อนช้อย สวยงาม และมีเนื้อร้องและทำนองเพลงที่มีความไพเราะ การรำอุชฌายเบญจกาย อยู่ใน การแสดง โขนเรื่องรามเกียรติ์ตอนนางลอย ซึ่งมีเนื้อความกล่าวที่ว่า ทศกัณฐ์ได้คิดที่จะตัดศึกพระราม โดยใช้ให้นางเบญจกายซึ่งเป็นหลานสาวของตนนั้นได้ปลอมเป็นนางสีดา และทำตายลอยน้ำไปถึงสู่ยังที่พลับพลาของพระราม เมื่อพระรามได้พบเห็นว่านางสีดาได้ตายแล้วก็จะได้เลิกทัพกลับกรุงโยธยาไป นางเบญจกายจึงได้ขอให้ทศกัณฐ์นั้นได้ให้นางไปดูแลนางสีดาเพื่อที่จะได้แปลงกายได้เหมือน และนี่ล่ะค่ะ ก็คือที่มาของการรำอุชฌายเบญจกาย ซึ่งลักษณะ การแต่งกายในอุชฌายเบญจกายนี้จะเป็นลักษณะการแต่งกายขึ้นเครื่องนาง ศิริษะสวมมงกุฏนางนะคะ แล้วก็ สีสรรก็จะเป็นในลักษณะการแต่งกายแบบนางสีดาค่ะ ซึ่งผู้แสดงที่ใช้ในการแสดงชุดนี้ก็จะคัดเลือกในลักษณะที่ผู้แสดงมีพื้นเป็นตัวนางเพื่อที่จะได้เพิ่มความอ่อนช้อยสวยงาม และความชำนาญในด้านการรำให้ดียิ่งขึ้นนะคะ ซึ่งท่ารำในอุชฌายเบญจกายนี้ก็จะสาธิตได้คร่าวๆ ดังนี้ค่ะ เริ่มตั้งแต่ท่าแรกคือท่าออกมา ลักษณะการออกก็คือจะใช้ท่าสอดสร้อยมาลาออกมา และสุดท้ายจบที่ท่าป้องกันซึ่งลักษณะดังกล่าวจะเป็นลักษณะที่เหมือนกันกับท่าๆ ไปนะคะที่ใช้ในอุชฌายชุดอื่นๆ และเมื่อขึ้นต้นของการรำอุชฌายก็จะกล่าวถึงคำว่า อุชฌายเอยคะ และนอกจากนั้นนะคะลักษณะการรำอุชฌายก็จะเหมือนกับการรำอุชฌายท่าๆ ไปคือ จะมีการทำตามเนื้อร้องเมื่อสักครู่กล่าวถึงอุชฌายแล้วใช่ไหมคะ เนื้อท่อนต่อไปก็คือ จะขึ้นไปเฝ้าคะ เจ้าก็กรี๊ดกราย เชื่องช้า เจ้าช่างแปลงกาย ให้ละเมียดละม้าย สีดานงลักษณะ และก็จะเหมือนกับอุชฌายท่าๆ ไปในชุดอื่นๆ นะคะ ก็คือเมื่อจบในเนื้อร้องก็จะมีปีรับและผู้แสดงก็จะรำทำนองนั้นซ้ำตามที่ปีได้รับนั้นแหละคะ และเมื่อจบจากเนื้อร้องนี้ก็จะมีการรับที่เป็นท่าเชื่อมต่อกับเพลงอุชฌาย เพื่อเชื่อมเข้าสู่เพลงแม่ศรีคะ ซึ่งท่ารับที่ใช้ในนี้ะคะ ก็จะขึ้นอยู่กับดุลยพินิจและความเหมาะสม รวมถึงความสามารถของผู้แสดงเป็นท่ารับที่ใช้สามารถแทนกันได้คะ และสุดท้ายก็คือ เพลงแม่ศรีคะ แม่ศรีราชสี แม่แปลงอินทรี เป็นแม่ศรีสีดา และเมื่อจบในเนื้อเพลงในท่อนนี้แล้วก็จะมีการรับ ซึ่งจะไม่ได้รับซ้ำท่า ในการรำอันแก่นะคะ แต่จะมีการเปลี่ยนท่า ซึ่งท่าต่างๆ นี้ก็สามารถใช้แทนกันได้ ในอุชฌายอื่นๆ ท่าๆ ไปคะ สุดท้ายเหมือนกันก็คือเมื่อจบท่ารับนี้แล้วนะคะก็จะต่อยด้วย เพลงเร็วคะ ซึ่งเพลงเร็วที่ใช้ก็จะเป็นเพลงเร็วซึ่งอยู่ในบทเรียนพื้นฐานของการรำทำดวงคะ ซึ่งการคัดเลือกท่ารำหรือการคัดสรรท่ารำที่จะนำมาใช้ในเพลงเร็วนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถและดุลยพินิจคะ สุดท้ายก็จะจบด้วยเพลงลาเช่นเดียวกันคะ ซึ่งท่าลานั้นก็จะมีลักษณะคล้ายๆ กับอุชฌายอื่นๆ นะคะ คือเป็นลักษณะท่าล้อแก้ว และสุดท้ายจบด้วยท่าปิดเกล้าคะ ซึ่งท่านี้ก็จะใช้กับอุชฌายทุกๆ อุชฌายเลยนะคะ ค่ะ หลังจากนี้เราจะไปพบกับรำอุชฌายเบญจกายกันคะ

เนื้อเพลงรำอุชฌายเบญจกายแปลง

อุชฌายเอย จะขึ้นไปเฝ้า เจ้าก็กรี๊ดกราย	เชื่องช้า เจ้าช่าง แปลงกาย	ให้ละเมียดละม้ายสีดานงลักษณะ
ถึงพระราม เห็นทราวม้วย	จะงอน พระทัย	ให้อะเหลื่ออะหลัก
อรชรเอย อรชร อ้อนแอ้น	เอวขา แขนแมน	แมนเหมือน กิณนรี
ระทวยนวนวด วิชาจรลี	ขึ้นปราสามมณี	เฝ้าพระปิตุลาเอย ๆ

การกล่าวตอนจบ: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

เนื้อหาในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 4 มีความยาวทั้งหมด 65.44 นาที ประกอบไปด้วย

เนื้อหาในวีซีดีประกอบไปด้วย

รายละเอียด	เวลาการสาธิต	เวลาแสดง
การบรรยายช่วงแรก	20.32	ไม่มี
1. ระบายพรมมาตรฐาน	05.31	06.04
2. ระบายดอกบัว	10.19	04.19
3. ระบายพรอ่อนหวาน	11.32	05.30
4. การกล่าวตอนจบ	00.29	ไม่มี

การบรรยายช่วงแรก: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

อันดับ	ชุดที่ 4 เพลงรำที่ 3
ชื่อเพลงรำ	รำอวยพรอ่อนหวาน (เวลาสาธิต 11.32 นาที / เวลาแสดงจริง 5.30 นาที)

การรำอวยพรอ่อนหวาน การรำอวยพรอ่อนหวานนี้ถือเป็นการแสดงชุดหนึ่งที่มีความอ่อนช้อยทั้งลีลาท่ารำ ประกอบด้วยความไพเราะของเนื้อร้องและทำนองเพลงนระ การรำอวยพรนี้ถือเป็นการรำอย่างหนึ่ง เพราะคนไทยเรารู้ว่าการอวยพรเป็นการอวยชัยให้พรเป็นธรรมเนียมที่มีมาแต่โบราณและคนไทยก็มักจะนิยมอวยพรให้กับคนทั่วๆ ไปในวาระและโอกาสต่างๆ เช่นวันเกิด แต่งงาน งานปีใหม่ หรืองานมงคลอื่นๆ นระ การอวยพรก็เพื่อให้เกิดการสุขกายสบายใจ และอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งมงคลมาสู่ผู้ชม หรือมาสู่บุคคลที่เราต้องการอวยพรค่ะ การรำอวยพรนี้สามารถรำได้ทั้งเป็นรำเดี่ยวและรำเป็นหมู่คณะนระ ซึ่งจำนวนที่จะมากน้อยนั้นก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม รวมถึงสถานที่ และโอกาสที่จะใช้ในการแสดงด้วยค่ะ เนื้อเพลงก็กล่าวถึงการอวยพรมีการบรรเลงดนตรีประกอบ โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ในนี้ ก็ได้แก่ วงปี่พาทย์เครื่อง 5 หรือบางครั้งอาจจะใช้วงมโหรีบรรเลงเพลงในการประกอบการแสดงก็ได้ค่ะ ซึ่งลักษณะการแต่งกาย ส่วนใหญ่แล้วการรำอวยพรที่เรามักจะนิยมกันก็คือ ผู้แสดงจะเป็นหญิงล้วนดังนั้นการแต่งกายก็จะมีลักษณะเป็นแบบของผู้หญิง ซึ่งมีหลากหลายเช่นการห่มสไบเฉียง นุ่งผ้าโจงกระเบน หรือการห่มสไบเฉียง นุ่งผ้าถุงจีบหน้านาง หรือห่มสไบเฉียง และนุ่งผ้ายก ในลักษณะเป็นจีบหน้านางก็ได้ค่ะ บางครั้งการรำอวยพรนี้อาจจะมีลักษณะการแต่งกายที่เป็นในแนวอื่นๆ เพื่อเพิ่มความสวยงามก็ได้เช่น อาจื่อนำชุดไทยพระราชนิยมในสมัยรัชกาลต่างๆ นำมาใช้ประกอบในการรำอวยพรก็ได้ค่ะ และนอกจากนั้นก็จะมีสวมเครื่องประดับ อันได้แก่ ต่างหู สร้อยคอ ข้อมือ ดันแขน เข็มขัด หรือข้อเท้าเป็นต้นค่ะ สิริษะก็จะสวมเครื่องประดับสิริษะได้แก่ เขี้ยวกลม เขี้ยวเปลว หรือว่าบางครั้งอาจจะใส่เกี้ยวอดก็ได้ค่ะ และหากเราไม่ใส่เครื่องประดับต่างๆ เหล่านี้เราก็อาจจะติดดอกไม้ เพื่อเพิ่มความสวยงามก็ได้ค่ะ หรืออาจจะใส่ทั้งเกี้ยวและติดดอกไม้ก็ได้อีกเช่นกันค่ะ ทรงผมที่ใช้ก็อาจจะจะเป็นทรงผมเกล้า ทรงดอกกระพุ่ม หรือเกล้าทวยหน้าทวยหลังทั้งสิริษะนระ หรืออาจจะเป็นเกล้าครึ่งหัว ปล่อยข้างหลังยาวก็ได้ อีกเช่นกันค่ะ สำหรับท่ารำที่ใช้ในการรำอวยพรอ่อนหวานนี้เราจะไม่ถือว่าเป็นท่ามาตรฐานนระ สามารถมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ โดยที่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ดุลยพินิจ ของผู้ประดิษฐ์ท่ารำ และรวมไปถึงความสามารถของนักแสดงด้วยค่ะ ซึ่งท่ารำในการรำอวยพรอ่อนหวานนี้ก็พอที่จะสาธิตได้คร่าวๆ ดังนี้ค่ะ การรำ

อวยพรอ่อนหวานเป็นการรำติบทประกอบคำร้องและทำนองเพลง ซึ่งทำนองเพลงที่ใช้ก็นั้นก็คือทำนองเพลงสร้อย สนิตต์ ซึ่งเพลงสร้อยสนิตต์นี้แหละค่ะ เป็นทำนองเพลงช้า ซึ่งถือได้ว่าเพลงช้านั้นเป็นแบบแผนพื้นฐานเบื้องต้นที่ใช้ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยค่ะ เริ่มแรกด้วยทำนอง ทำออกนั้นะคะเราสามารถใช้ได้หลากหลายทำด้วยกัน ซึ่งอย่างทีกล่าวไปข้างต้นก็คือ สามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมค่ะ และนอกจากนั้นนะคะ ก็ยังมีการทำทำประกอบการตีบทในเรื่องที่ว่า ขออวยพรอ่อนหวานประสานศัพท์ ในทำประสานศัพท์นี้นะคะผู้แสดงได้นำทำพิสมัยเรียงหมอนซึ่งอยู่ในทำของการรำแม่บทเล็กมาใช้ประกอบเพื่อช่วยการตีบทประกอบการรำ อวยพรอ่อนหวานค่ะ เนื้อต่อไป ร้องรับบรรเลงเพลงประสม สำหรับทำบรรเลงนี้นะคะ เป็นทำที่เลียนแบบ อากัปกิริยาในการเล่นดนตรี เช่น พิณ สังเกตลักษณะมือของผู้แสดงนะคะ จะมีลักษณะการสะบัดมือเล็กน้อยเพื่อแสดงถึงการดีดเครื่องดนตรีค่ะ เพลงประสม ทั้งร้ายรำ งามตา น่าชม สุขสม อารมณ์รื่น ชื่นฤดี และเมื่อจบการรำ ในเนื้อเรื่องข้างต้นแล้วนะคะ โดยปกติการแสดงนาฏศิลป์ไทยก็จะมีดนตรีคั่นรับระหว่างบทร้องนั้นๆ ซึ่งจะขอสาธิตทำรับดังนี้ค่ะ และนอกจากทำรับดังกล่าวนี้แล้วนะคะ ก็ยังมีทำรับอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบได้อีกค่ะ และหลังจากนั้นนะคะ เมื่อจบทำรับก็จะมีการทำประกอบเนื้อเรื่องไปอย่างนี้เรื่อยๆ จนจบเพลง และสุดท้ายก็จะจบด้วยเพลงรำ หรือบางครั้งนะคะถ้าหากผู้แสดงมีความสามารถเพียงพอ หรืออยู่ในระดับที่สามารถแสดงได้แล้ว เราอาจจะนำเพลงหน้าพาทย์ เช่น เพลงตระนิมิตร ตระบองกัน หรือเพลงชำนัญนำมาต่อทำในเพลงเนื้อเรื่อง ของเพลงอวยพรอ่อนหวานก็ได้เช่นกันค่ะ แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับดุลยพินิจและความสามารถของผู้แสดงเป็นหลักนะคะ เพราะหากเป็นเด็กเล็กจนเกินไปเราก็ไม่ควรที่จะนำเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นเพลงนาฏศิลป์ไทยชั้นสูงมาประกอบการรำอวยพรค่ะ ก็จะใช้เพลงรำตามปกติค่ะ ทำลักษณะเพลงรำก็มีทำปฏิบัติดังนี้ค่ะ และเมื่อจบเพลงรำนี้แล้วนะคะ ผู้คิดประดิษฐ์งานหรือผู้คิดทำรำก็อาจจะให้นักแสดงจบในลักษณะต่างๆ ได้เช่น เมื่อสวดสร้อยในเพลงรำแล้วก็ให้วิ่งหายเข้าไปหลังเวที หรืออาจจะให้จบในลักษณะตั้งซุ้ม หรือบางครั้งอาจจะมีอุปกรณ์ประกอบการรำอวยพรเช่น หากไปรำตามงานต่างๆ เมื่อผู้แสดงสวดสร้อยเข้าไปหลังเวที ก็อาจจะหยิบพานซึ่งในพานนั้นมีกลีบดอกไม้หรือพวงมาลัย ถ้าหากเป็นกลีบดอกไม้ก็จะนำมาโปรยก็ถือว่าเป็นการอวยพร แก่ผู้ชมและผู้ที่มาร่วมงาน หากเป็นพวงมาลัยก็อาจจะนำพวงมาลัยนั้นไปมอบให้แก่เจ้าของงานหรือผู้ที่เราต้องการอำนวยการอวยพรให้ก็ได้ค่ะ การรำอวยพรอ่อนหวานนี้นะคะถือได้ว่าเป็นการรำนาฏศิลป์ไทยชุดหนึ่งที่ได้รับคามนิยมไม่แพ้การแสดงนาฏศิลป์ไทยในชุดอื่นๆ ซึ่งความสวยงามก็ต้องขึ้นอยู่กับการฝึกฝน และการเพิ่มทักษะ เพื่อให้เกิดความแคล่วคล่องและสวยงามมากยิ่งขึ้นค่ะ และนอกจากนั้นหากรำกันหลายๆ คน เราสามารถนำกระบวนการแปรแถว ซึ่งก็จะเพิ่มความสวยงามให้กับการแสดงได้มากยิ่งขึ้นนะคะ และหลังจากนี้เราจะมาพบกับ

เนื้อเพลงรำอวยพรอ่อนหวาน

ขออวยพรอ่อนหวานประสานศัพท์	ร้องรับบรรเลงเพลงประสม	ทั้งร้ายรำงามตาน่าชม
สุขสมอารมณ์รื่นชื่นฤดี	ทุกข์โศกโรคภัยไม่มีบา	ทั้งสมมาตปรารถนาในทุกที่
สบโชคโคกทรัพย์นับทวี	เจริญศรีเกียรติยศปรากฏเทอญ	

การกล่าวตอนจบ: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

เนื้อหาในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 7 มีความยาวทั้งหมด 55.49 นาที ประกอบไปด้วย

รายละเอียด	เวลาการสาธิต	เวลาแสดง
การบรรยายช่วงแรก	20.33	ไม่มี
1. รำอวยพรพุทธานุกาพ	ไม่มีการสาธิต	03.34
2. รำอริยฐาน	09.59	04.08
3. รำเชิญพระขวัญ	10.19	05.40
4. การกล่าวตอนจบ	00.31	ไม่มี

การบรรยายช่วงแรก: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

อันดับ	ชุดที่ 7 เพลงรำที่ 1
ชื่อเพลงรำ	รำอวยพรพุทธานุกาพ (เวลาสาธิต ไม่มี / เวลาแสดงจริง 3.34 นาที)

ไม่มีการสาธิต

เนื้อเพลงรำอวยพรพุทธานุกาพ

พุทธานุกาพนำผล	เกิดสรรพมงคลน้อยใหญ่	เทวาอารักษ์ทั่วไป	ขอให้มีความสุขสวัสดิ์
ธรรมานุกาพนำผล	เกิดสรรพมงคลเสริมศรี	เทพช่วยรักษาปราณี	ให้สุขสวัสดิ์ทั่วกัน
สังฆานุกาพนำผล	เกิดสรรพมงคลแมนมั่น	เทพศรีคุ้มครองป้องกัน	สุขสวัสดิ์สันต์ทั่วไป

อันดับ	ชุดที่ 7 เพลงรำที่ 2
ชื่อเพลงรำ	รำอริยฐาน (เวลาสาธิต 9.59 นาที / เวลาแสดงจริง 4.08 นาที)

ระบำอริยฐานเป็นระบำชุดหนึ่งที่อยู่ในละครเรื่องอนุภาพพ้อขุนรามคำแหง ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของพนฯ ท่านพลตรีหลวงวิจิตรวาทการค่ะ ความหมายและเนื้อเพลงของระบำอริยฐานนี้ได้กล่าวถึงการอธิฐานขอให้คนไทยรักใคร่สามัคคี และปรองดองกันรักกันเหมือนที่เหมือนน้องและร่วมใจกันต่อสู้ขับไล่ศัตรู ลักษณะการรำในระบำอริยฐานนี้นะคะ จะเป็นลักษณะท่ารำที่สามารถปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม รวมถึงความสามารถของผู้แสดงค่ะ ซึ่งเพลงนี้เหมาะมากนะคะ สำหรับการเริ่มฝึกหัดการรำให้กับเด็กเล็กๆ ในระดับตั้งแต่อนุบาลเป็นต้นไป เพราะลักษณะการรำจะเน้นที่การใช้มือเป็นส่วนใหญ่ การใช้ขา อาจจะไม่มีหรือไม่มีก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ฝึกซ้อมนะคะ คนตรีที่ใช้ก็อาจจะเป็นวงปี่พาทย์เครื่อง 5 หรืออาจจะใช้วงดนตรีสากลบรรเลงประกอบการแสดงก็ได้ค่ะ ลักษณะการแต่งกายถ้าเป็นเด็กเล็กก็มักจะรำเป็นฝ่ายหญิงฝ่ายชาย สำหรับผู้แสดงที่เป็นฝ่ายหญิงก็อาจจะสวมเสื้อคอกระเช้า นุ่งผ้าโจงกระเบน ฝ่ายชาย สวมเสื้อคอพวงมลายู และนุ่งผ้าโจงกระเบนนะคะสำหรับ ศิริษะลักษณะของทรงผมก็จะเป็นในลักษณะเกล้ามวยลูกจันทรีไว้ตรงกลางศีรษะ อาจจะมีเครื่องประดับศีรษะเช่นมลัย ร้อยล้อมรอบจุกเอาไว้ และก็อาจจะมียี่นปักผมก็ได้ค่ะ และนอกจากนั้นก็สวมเครื่องประดับอื่นๆ เช่น ต่างหู สร้อยคอ เข็มขัด ข้อมือ ข้อเท้า หากเป็นเด็กโตขึ้นมาอีกหน่อยหนึ่งนะคะ ก็อาจจะเป็นหม่มผ้าสไบเฉียง นุ่งผ้าจีบหน้านางหรือ นุ่งผ้าถุงโจงกระเบนก็ได้ค่ะ ฝ่ายชายก็อาจจะสวมเสื้อคอพวงมลายู หรือสวมเสื้อแขนยาว และก็นุ่งผ้าโจงกระเบน ลักษณะการเกล้าผม ฝ่ายชายอาจจะไม่ได้เกล้าเป็นจุกก็ได้นะคะ อาจจะใช้ทรงผมธรรมดา ส่วนฝ่าย

หญิงก็อาจจะเกล้าทูลทั้งสี่พระรวบตั้ง แกล้งจุกไว้กลางศีรษะ หรืออาจจะปล่อยผมก็ได้ค่ะ การรำอริฐานนั้นนะคะ มีอุปกรณ์ประกอบการรำที่สำคัญก็คือผู้แสดงจะต้องถือพานค่ะ ซึ่งจำนวนผู้แสดง ที่ใช้ในการรำอริฐานนี้จะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและโอกาสที่ใช้ในการแสดง ผู้แสดงก็คือจะใช้ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปอาจจะเป็น 8 หรือเป็น 10 ก็ขึ้นอยู่กับสถานที่ด้วยนะคะ และเดี๋ยวเราจะสาธิตทำรำอริฐานเบื้องต้นให้ชมค่ะ เริ่มจากทำรำในช่วงแรก จะเป็นการสอดสร้อย และออกมานั่ง โดยมีมือหนึ่งของผู้แสดงถือพาน อีกมือหนึ่งที่เหลือจับไว้ที่ชายพนักนะคะ และก็เปลี่ยนมือสลับไปมา พร้อมกับชวยเท้าออกมากะ และเมื่อปฏิบัติทำนี้มาจนถึงหน้าเวที ผู้แสดงก็จะลงนั่ง ลักษณะการรำนั้นนะคะ ก็จะมีประกอบถือพานไปด้วย เช่นทำรำในช่วงแรกค่ะ คำว่า อริฐานเอย สองมือจับพาน ประดับพวงพุ่มพฤษชาติ ทำรำที่สาธิตอยู่นั้นนะคะ ถ้าหากผู้แสดงยังไม่สามารถกระดกเท้าในลักษณะกระดกเดี่ยวได้ ก็ให้ใช้ในลักษณะนั่งคุกเข่าตามปกติแต่ถ้าสามารถปฏิบัติได้ก็จะเป็นในลักษณะกระดกเดี่ยว ซึ่งทำรำตรงนี้จะไม่ได้เป็นทำรำที่ตายตัวนะคะ อย่างที่กล่าวไว้ข้างต้นคือสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ค่ะ และนอกจากนั้นก็ยังมีทำอื่นๆ ที่ใช้ประกอบการรำอริฐานนี้จะสังเกตนะคะว่าทำรำที่ใช้ในการรำจะมีลักษณะเป็นท่าที่ติดบทไปตามเนื้อร้อง และทำนองเพลง เช่นทำรำท่าแรกค่ะ ขอคุณผลบุญ ท่านีความหมายหมายถึง การขอ จงมีแต่ผู้ทำคุณ เราเรียกทำนี้ว่าท่าไว้มีเอษนะ หมายถึงบุคคลที่ท่านุคุณประโยชน์ให้กับชาติบ้านเมือง ประโยชน์ไว้ในชาติ และก็มีบางท่าที่เราได้นำมาจากทำรำในแม่บทใหญ่ เช่น ทำให้ไทยเป็นเมืองทอง ทำรำนั่นก็คือ ท่าพรหมสี่หน้า หรือเราเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าท่าบัวบานค่ะ ทำรำนีก็เช่นเดียวกันนะคะหากผู้แสดงยังไม่สามารถที่จะกระดกเดี่ยวได้ก็ให้นั่งคุกเข่าไปตามปกติ หรือบางครั้งอาจจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทำรำจากการนั่งคุกเข่า อาจจะเป็นการตั้งเข่าขึ้นเช่น ตั้งเข่าขวาค่ะ สังเกตไมคะว่าทำรำในหนึ่งค่านั้นสามารถเปลี่ยนไปได้เรื่อยๆ ตามความเหมาะสม และความสามารถของผู้แสดงคะ และนอกจากนั้นก็ยังมีทำอื่นๆ ที่ใช้ในการติดบทเช่น ท่าเหมือนพี่ เหมือนน้อง จะมีผู้แสดงฝ่ายหนึ่งแสดงแทนตัวเองว่าเป็นพี่ อีกฝ่ายหนึ่งก็จะชี้ ว่าบุคคลที่อยู่ข้างๆ เป็นพี่เป็นน้อง ซึ่งทำรำตรงนี้ก็จะมีความสอดคล้อง กลมกลืนกันนะคะ และนอกจากนั้นก็ยังมีทำที่นำมาจากเพลงแม่บทเล็กอีกคะ เช่น ท่ากลมเกลียวเกี่ยวข้อง ซึ่งท่าที่เรานำมาใช้ ก็เป็นท่า ภมรเกล้าเอษนะ และก็ยังมีการทำที่ได้จากธรรมชาติ หรือท่าทางธรรมชาติ นั่นเองคะ เช่นท่ารักคะ ลักษณะการปฏิบัติก็คือใช้มือทั้ง 2 ประสานไขว้และทาบกันไว้ที่หน้าอก ท่าทุกคนลักษณะที่ใช้จะเป็นการเคาะนิ้วมือ ใช้มือข้างขวาชี้และเคาะไปตามจังหวะ เป็นความหมายหมายถึงทุกๆ คน ค่ะ และนี่ก็คือ ทำรำคร่าวๆ ที่เป็นตัวอย่าง สำหรับรำอริฐานนะคะ และเดี๋ยวอีกสักครู่เราจะไปพบกับการทำรำอริฐานค่ะ

เนื้อเพลงรำอริฐาน

อริฐานเอย	สองมือจับพาน	ประดับพวงพุ่มพฤษชาติ	ขอคุณผลบุญ
จงมีแต่ผู้ทำคุณ	ประโยชน์ไว้ในชาติ	อย่ามีใครคิดร้าย	มุ่งทำลายชาติไทย
ขอให้ทุกคนสนใจ	ห่วงใยประเทศชาติ	ให้ไทยเรา	มีความสามารถ
ช่วยตัวช่วยชาติ	ทำให้ไทยเป็นเมืองทอง	อริฐานเอย	สองมือจับพาน
ประดับพวงผกากรอง	ขอไทยรักไทย	ร่วมเป็นมิตรมันใจ	ถือไทยเป็นที่นื่อง
อย่ามีการขูแยก	อย่าทำให้แตกร้างวาน	ขอให้ช่วยกันสมาน	เพื่อนไทยทั้งผอง
มุ่งสามัคคี	เหมือนพี่เหมือนน้อง	กลมเกลียวเกี่ยวข้อง	รักกันทั่วทุกคน

อันดับ	ชุดที่ 7 เพลงรำที่ 3
ชื่อเพลงรำ	รำเชิญพระขวัญ (เวลาสาธิต 10.19 นาที / เวลาแสดงจริง 5.40 นาที)

ระบำเชิญพระขวัญ เป็นระบำชุดหนึ่งที่อยู่ในการแสดงละครเรื่องน่านเจ้า ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของ พจนฯ ท่าน พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งได้แต่งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช 2482 ระบำเชิญพระขวัญนี้มีความไพเราะ ทั้งท่วงทำนองเพลง และความหมายที่บ่งบอกถึง การเชิญพระขวัญ หรือการเชิญขวัญที่อยู่ในตัวมนุษย์ให้กลับมาคืนสู่ร่างกาย โดยอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำขึ้น อีกทั้งยังมีกรรำ ถือประกอบเชิงเทียนหรือ แว่นเทียน และก็มีทำโบกควันเทียนซึ่งหมายความถึงการนำสิริมงคลนั้นไปสู่มุ่ชม หรือผู้ที่เราต้องการอวยพรค่ะ การรำเชิญพระขวัญนี้ทำรำที่ใช้รำนั้นก็จะเป็นทำรำที่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสามารถของผู้แสดงนะคะ เป็นทำรำที่ไม่ได้จัดอยู่ในเพลงมาตรฐาน ทำรำสามารถปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงได้ เครื่องดนตรีที่ใช้ก็ได้แก่วงปี่พาทย์เครื่อง 5 สำหรับ โอกาสที่ใช้ในการแสดงก็เป็นการแสดงในงานมงคลต่างๆ ไป หรือการสาธิตทำรำนาฏศิลป์ไทยค่ะ สำหรับการแต่งกายในการรำเชิญพระขวัญนี้ หากผู้แสดงเป็นเด็ก ก็อาจจะแต่งตัวแบบ ห่มสไบเฉียง นุ่งผ้าโจงกระเบน หรือผ้าถุงจีบหน้านาง สวมเครื่องประดับอันได้แก่ต่างหู สร้อยคอ เข็มขัด ข้อมือ และข้อเท้า ทรงผม ก็อาจจะปล่อยผมยาวเกล้าครึ่งศีรษะ หรือเกล้าพู่ทั้งหัวก็ได้ค่ะ สำหรับเครื่องประดับศีรษะนั้นก็อาจจะใส่เกี้ยวเปลว หรือว่าติดดอกไม้ก็ได้ค่ะ จำนวนผู้แสดงที่รำเชิญพระขวัญนี้ ก็อาจจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ตามวาระโอกาสและสถานที่ที่ได้ค่ะ โดยผู้แสดงอาจจะแสดง 1 คน แต่ที่นิยมส่วนใหญ่เรามักจะแสดงเป็นคู่ๆ เช่น 2, 4, 6, 8 หรืออาจจะมากกว่านั้นก็ได้ค่ะ โดยผู้แสดงเป็นหญิงล้วน และการรำเชิญพระขวัญนี้ะคะ ก็ถือได้ว่าเป็นการรำนาฏศิลป์ไทยอีกชุดหนึ่งที่เรานิยมนำมาฝึกหัดเบื้องต้นให้กับเด็กเล็กๆ ที่เพิ่งเริ่มฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยก็ได้ค่ะ เพราะเป็นทำรำที่มีการใช้ท่าในลักษณะที่เรียบง่ายและไม่ยากจนเกินไป รวมถึงจังหวะที่ใช้ก็จะมีไม่มาก เหมาะกับการฝึกหัดที่เดียวละค่ะ ซึ่งทำรำ ก็อาจจะสาธิตได้ดังนี้ะคะ ผู้แสดงจะใช้มือขวาถือแว่นเทียนออกมารายรำประกอบเนื้อร้องและทำนองดนตรี ลักษณะการรำบางครั้งอาจจะมีการเปลี่ยนมือถือแว่นเทียนไปด้วยก็ได้ค่ะ ก็จะมีการก้าวเท้าออกมาในจังหวะแรก และในทำนองเพลงช่วงแรกเมื่อก้าวเท้าออกมาแล้วผู้แสดงก็จะรำรำ และก็นั่งลงไปอยู่ที่พื้นในลักษณะทำนองคุกเข่าค่ะ มือทั้งสองถือแว่นเทียนไว้ที่กลางอก และก็ทำตามทำนองเพลงและเนื้อร้องดังนี้ะคะ ขวัญเจ้าเอ๋ย ขวัญเอ๋ย มาสู่องค์เอ๋ย หลังจากปฏิบัติทำรำครั้งนี้แล้วก็จะมีท่าที่โบกควันเทียนซึ่งทำนี้แหละค่ะ หมายถึงการนำสิริมงคลไปสู่ท่านผู้ชม ขอเชิญพระขวัญ ลักษณะการทำท่าจะเป็นเหมือนท่าขอเมื่อวันเดือนเพ็ญ ให้อยู่ร่มเย็น ทำนี้ะคะจะสังเกตได้ว่าเป็นท่าที่เราใช้ในการฝึกหัดนาฏศิลป์ไทยเบื้องต้น ซึ่งลักษณะการจีบแบบนี้เราเรียกว่า การจีบปรก อย่าหนีไปไหน ทำรำครั้งนี้ะคะจะเป็นท่าการตีบทที่ตีบทให้สอดคล้องกับเนื้อร้อง ซึ่งท่าที่สาธิตอยู่นี้ะคะ บางครั้งหากเราฝึกหัดกับเด็กเล็กๆ อาจจะไม่ใช่การตั้งเข่าก็ได้ค่ะ อาจจะใช้การคุกเข่าทั้ง 2 ข้าง และก็นั่งมือประกอบเนื้อร้องนะคะ และนอกจากนั้นก็ยังมีท่าที่เลียนแบบอาการหรืออากัปกิริยาของสัตว์ เช่น ท่าอย่างมัวขมก ลักษณะของท่ารำที่ผู้สาธิตปฏิบัติอยู่นี้มือข้างหนึ่งที่ถือแว่นเทียนและมืออีกข้างหนึ่งแสดงสัญลักษณ์หมายถึงปีกนก อย่างมัวขมกไม้ ลักษณะของท่ารำ มือข้างหนึ่งที่ชี้ลงดินนั้นหมายถึงการขมนกขมไม้ หรือการชมธรรมชาติ ขอเชิญขวัญเจ้า รีบเข้าสู่กาย ทำนี้ะคะจะมีลักษณะการลูบ โดยเริ่มตั้งแต่ข้อมือไปจนถึงประมาณต้นแขนค่ะ เมื่อปฏิบัติทำรำอย่างสอดคล้องบางครั้งทำนี้เมื่อทำแล้วจะมีการหมุนรอบตัวด้วยนะคะ อย่าลืมนี่หาย เลขพระขวัญเจ้าเอ๋ย และนอกจากนี้แล้ว เพลงระบำเชิญพระขวัญนี้ หรือรำเชิญพระขวัญนี้ะคะ โดยปกติเราจะมีเนื้อร้อง และก็ร้องออกเป็น 2 ท่อน โดยทั้ง ท่อนหนึ่งและท่อน 2 จะมี

ลักษณะคำร้องเหมือนกัน ตรงกลางก็จะเป็นลักษณะการทำทำรับ ซึ่งทำรับตรงนี้ก็การใส่ทำรับก็ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และก็ความสามารถของผู้แสดง ทำรับนั้น ไม่ถือว่าเป็นทำตายตัวสามารถปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อยๆ นะคะ ซึ่งทำรับตรงนี้อาจจะเป็นการเดินสลับที่กัน หรือการเข้าแถวเป็นวงกลม หรือการวิ่งแปรแถวที่สุดแล้วแต่ผู้ที่จะคิดประดิษฐ์ทำรับขึ้นค่ะ การสาธิตครั้งนี้ก็จะเป็นอย่างคร่าวๆ ในการทำทำรับบางท่านนะคะ เช่น การเดินเป็นวงกลมค่ะ ก็จะเดินเป็นวงกลมก้าวเท้าตามจังหวะ จนกระทั่งผู้แสดงกลับมาอยู่ที่ที่เดิม หรือจนกระทั่งผู้แสดงไปอยู่ ณ จุดที่กำหนดไว้ ตามแบบการแปรแถว และนอกจากนั้นแล้วนะคะทำรับในระบำเชิญพระขวัญ หรือรำเชิญพระขวัญนี้ ก็ยังเน้นที่การแปรแถวเพื่อเพิ่มความสวยงามให้กับการทำรับอีกด้วย ต่อจากนี้เราจะไปพบกับการทำรับเชิญพระขวัญค่ะ

เนื้อเพลงรำเชิญพระขวัญ

ขวัญเจ้าเอ๋ย ขวัญเอ๋ย	มาสู่อังคเอย	ขอเชิญพระขวัญ	เมื่อวันเดือนเพ็ญ
ให้อยู่ร่วมชื่น	อย่าหนีไปไหน	ขวัญเจ้าเอ๋ย ขวัญเอ๋ย	ขวัญเจ้าอย่าหนีไปไกล
อย่าเที่ยวจนเพลิน	อย่าระเหินระหก	อย่ามัวชมนก	อย่ามัวชมไม้
ขอเชิญขวัญเจ้า	รีบเข้าสู่กาย	อย่าลี้หนีหาย	เลยพระขวัญเจ้าเอ๋ย

การกล่าวตอนจบ: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

เนื้อหาในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 10 มีความยาวทั้งหมด 64.51 นาที ประกอบไปด้วย

รายละเอียด	เวลาการสาธิต	เวลาแสดง
การบรรยายช่วงแรก	20.34	ไม่มี
1. ระบำนกยูง	06.55	05.56
2. รำมโนราห์บุชาชัยันท์	07.26	08.30
3. ฟ้อนเล็บ	06.53	06.43
4. การกล่าวตอนจบ	00.32	ไม่มี

การบรรยายช่วงแรก: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

อันดับ	ชุดที่ 10 เพลงรำที่ 2
ชื่อเพลงรำ	รำมโนราห์บุชาชัยันท์ (เวลาสาธิต 7.26 นาที / เวลาแสดงจริง 8.30 นาที)

การรำมโนราห์บุชาชัยันท์ การแสดงชุดนี้อยู่ในการแสดงละครเรื่องพระสุธน-มโนราห์ ซึ่งอยู่ในตอนมโนราห์บุชาชัยันท์นะคะ โดยท่านผู้หญิงแล้ว สนทวงศ์เสนีย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยและศิลปินแห่งชาติเป็นผู้ประดิษฐ์ทำรับขึ้นค่ะ ซึ่งลักษณะทำรับนี้ จะเป็นทำรับที่มีการเลียนแบบ อากัปกิริยาของนก เนื่องจากนางมโนราห์เป็นลักษณะของตัวละครที่เป็นครึ่งมนุษย์และครึ่งกนิณี หรือครึ่งนกนะคะ ซึ่งเราเรียกว่า กนิณีค่ะ ดังนั้นลักษณะที่แสดงออกมาจึงมีลักษณะที่เป็นเหมือนครึ่งคนครึ่งสัตว์และจะมีบางท่าที่เลียนแบบอากัปกิริยาของนก เช่นมีการกระพือปีก มีการกระโดดนะคะ สำหรับเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการรำมโนราห์บุชาชัยันท์นี้ผู้แสดงจะแสดงเพียงคนเดียว ถือได้ว่าเป็นการแสดงรำเดี่ยวที่เป็นมาตรฐานชุดหนึ่งในนาฏศิลป์ไทย การแต่งกายก็จะแต่งกาย

เขียนแบบลักษณะของนก คือแต่งกายขึ้นเครื่อง สิริระสามเทริด ดิดปีก ไล่หาง และที่สำคัญนะคะก็คือไล่เล็บ ประกอบการแสดงด้วยคะ สำหรับวงดนตรีที่ใช้ก็คือวงปี่พาทย์เครื่อง 5 และโอกาสที่ใช้ในการรำมโนราห์นั้นซึ่ง นอกเหนือจากเป็นการรำที่ประกอบในการแสดงละครแล้ว เราก็ยังสามารถนำเอาการแสดงรำโยราห์บุชายันต์นี้ มารำเป็นชุดเบ็ดเตล็ดซึ่งอาจจะประกอบการวิพิศทัศนาศิลปะ การแสดงนาฏศิลป์ไทยหรือการสาธิตอื่นๆ ประกอบในงานอื่นๆ ก็ได้คะ ซึ่งการสาธิตทำรำพอสังเขปได้ดังนี้คะ ลักษณะของเริ่มแรกในท่ารำเช่น การกระพือปีก หรือ การบินออกมากะ ให้สังเกตที่นิ้วมือของผู้แสดงนะคะ จะมีการสะบัดมือ หรือการเอ่อท่ามือลักษณะเหมือนกับการ ขยับปีกของนกโดยที่มือของผู้แสดงจะไล่เล็บ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนของเล็บนกคะ และจะไล่เพียงแค่ 8 เล็บ เท่านั้นนะคะ เว้นไว้ที่นิ้วโป้ง และนอกจากนั้นยังมีท่าที่เป็นเอกลักษณ์หรือสื่อถึงลักษณะเด่นของการรำมโนราห์ เช่น ในท่าที่กล่าวถึงลักษณะการบุชายันต์ ในการกำมือหิ้วนิ้วโป้งขึ้นมาหนึ่งนิ้ว ลักษณะก็คือมีการล็อกคอ และกึ่งตั้ง เข้าขึ้น กระดกเท้าไปทางด้านหลัง จากนั้นก็จิ้งค้อยๆ ลูกขึ้นยืนคะ ลักษณะการรำมโนราห์นั้นนะคะ จะเน้นที่จังหวะ เป็นสำคัญดังนั้นผู้แสดงจะต้องมีความแคล่วคล่องมีความแม่นยำและมีความกระฉับกระเฉงในการรำคะ จึงจะทำให้การรำในชุดนี้เกิดความสวยงาม และนอกจากนั้นนะคะ ก็ยังมีท่าอื่นๆ ที่มีความสวยงามไม่แพ้กันคะ เช่น ท่า ของการชโยกเท้าประกอบกับการล็อกคอคะ นอกจากชโยกเท้าแล้วก็ยังมีการกระทืบเท้า หรือการตบเท้านะคะ และ ก็มีการเคลื่อนเท้าไปพร้อมๆ กับในลักษณะสไลด์ตัว พร้อมกับกระดุกตัวขึ้นด้วยคะ การถูเท้า และสะบัดเท้าคะ พร้อมกับการกระโดดหมุนรอบตัวเองคะ คะ จะสังเกตเห็นได้ว่าลักษณะการรำมโนราห์บุชายันต์นี้จะเน้นที่ จังหวะเท้าและจังหวะคอเป็นส่วนใหญ่นะคะ เพราะฉะนั้นตรงนี้แหละคะถือได้ว่าเป็นจุดสำคัญถ้าหากผู้แสดง พลาดก็จะทำให้การแสดงนั้นไม่สมบูรณ์และไม่เกิดความสวยงามเท่าที่ควรคะ นอกจากนั้นแล้วก็ยังมีการทำที่เป็น เอกลักษณ์ในท่าอื่นๆ อีกนะคะเช่น ท่าที่แสดงถึงการกระโดดเข้ากองไฟ ซึ่งจะมียู่ด้วยกัน 2 ท่าหลักๆ คะ ในท่า แรกคือ ท่าลักษณะการกระโดดเข้ากองไฟในลักษณะ 2 มือคะ อีกท่าหนึ่งนะคะก็คือ ท่าลักษณะการกระโดดเข้า ไฟในลักษณะมือเดียวคะ ท่ารำที่ใช้ในการรำมโนราห์บุชายันต์นี้คะถือได้ว่าเป็นท่าที่เป็นแบบแผนและเป็นท่า ที่ได้มาตรฐานอีกชุดหนึ่งในการรำนาฏศิลป์ไทยซึ่งผู้ที่รำในมโนราห์บุชายันต์นี้ได้สวยงามนั้นก็ขึ้นอยู่กับ ทักษะ ความฝึกฝนให้คล่องแคล่วจนเกิดความชำนาญ เพื่อทำให้การแสดงชุดนี้เกิดความสมบูรณ์และสวยงามได้ คะ ซึ่งหลังจากนี้นะคะเราจะไปพบกับการรำมโนราห์บุชายันต์ห้อยงัดเต็มรูปแบบคะ

เนื้อเพลงรำมโนราห์บุชายันต์
เป็นดนตรีเลขๆ ไม่มีเนื้อเพลง

การกล่าวตอนจบ: เนื้อหาสารเหมือนในแผ่นซีดีวีดีทัศน์ชุดที่ 2

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นามสกุล	นางสาวจารวี เอียงผาสุข
วันเดือนปีเกิด	19 กุมภาพันธ์ 2515
ประวัติการศึกษา	<p>พ.ศ. 2534 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาการตลาด จาก โรงเรียนอัสสัมชัญพานิชยการ (GPA 3.15)</p> <p>พ.ศ. 2540 บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการตลาด จาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (GPA 3.24)</p> <p>พ.ศ. 2548 นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย